

C:\Users\Plazma\Desktop\310\Jefremov-Mlhovina_v_Andromede.pdb

PDB Name: Jefremov-Andromeda
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

KAPITOLA 1 Železná hvězda

Od stropu se odrazilo matné světlo a škály přístrojů v jeho záři připomínaly galérii portrétů. Kulaté vypadaly potměšile, příčně oválné se rozplývaly v drzé samolibosti a hranaté ztuhly v tupé jistotě. Dojem ještě posilovala temně modrá, blankytná, oranžová a zelená světélka, která blikala uvnitř.

Uprostřed vypouklého pultu vynikal široký šarlatový ciferník. Před ním se v nepohodlné pozici skláněla dívka. Zapomněla, že vedle stojí křeslo, a přiblížila hlavu ke sklu. rudý přísvit učinil mladou tvář starší a tvrdší, vyznačil ostré stíny kolem plných rtů a zaostřil mírně zvednutý nos. Široké tažené obočí úplně zčernalo a dodalo očím zasmušilý, rezignovaný výraz.

Tichou píseň chronometrů přerušilo nehučné kovové cvaknutí. Dívka sebou trhla, napřímila se, založila dozadu štíhlé paže a rovnala si unavená záda.

Vzadu klaply dveře, objevil se veliký stín a změnil se v člověka s úsečnými, přesnými pohyby. Zaplálo zlatožluté světlo a dívčiny husté, temně rusé vlasy doslova zajiskřily. Zahořely i její oči, když je s obavami a obdivem upřela na přichozího.

"Vy jste neusnul? Nespat sto hodin...!"

"Dávám špatný příklad?" zeptal se vstupující muž bez úsměvu, ale vesele. V hlase mu proskakovaly vysoké kovové tóny, které jako nýty spojovaly jeho řeč.

"Všichni ostatní spí," nesměle prohodila dívka, "... a nic nevědí," dodala tlumeně.

"Nebojte se mluvit. soudruzi spí, a my dva jsme v tomto okamžiku jediná lidé, kteří v kosmu bdí; od Země nás dělí padesát bilionů kilometrů, celkem tedy půldruhého parseku!"

"A anamezonu máme jenom na jeden rozjezd!" V dívčině výkřiku se chvěly hrůza i údiv.

Náčelník sedmatřicáté mezihvězdné výpravy Erg Noor přistoupil dvěma ráznými kroky k šarlatovému ciferníku.

"Pátý kruh!"

"Ano, začali jsme pátý... a pořád nic." Dívka vrhla výmluvný pohled na hlásnici automatického přijímače.

"Tak vidíte, že se nedá spát. Je třeba promyslet všechny varianty, všechny možnosti. Před skončením pátého oběhu musíme najít řešení."

"Ale zbývá ještě sto deset hodin..."

"Dobře, zdržím si tady v křesle, až přestane účinkovat sporamin. Vzal jsem si ho před čtyřicetými hodinami."

Dívka o něčem soustředěně přemýšlela, a konečně se rozhodla:

"Nemohli bychom zmenšit poloměr oběžné dráhy? Třeba mají poruchu na vysílači."

"Nemůžeme! Zmenšit poloměr oběžné dráhy aniž bychom snížili rychlost to by znamenalo okamžitou zkázu rakety.

Ubrat rychlost a letět potom... bez anamezonu... půldruhého parseku rychlostí pradávných měsíčních raket? To bychom se přiblížili naší sluneční soustavě za sto tisíc let."

"Chápu... Ale nemohli oni...?"

"Nemohli. V minulých dobách se lidé mohli dopouštět neopatrností nebo klamat jeden druhého. Ale ne teď!"

"Na to jsem nemyslela!" V dívčině příkré odpovědi znělo rozhořčení. "Chtěla jsem říci, že Algrab se možná odchýlil od kursu a také nás hledá."

"Tolik se odchýlit nemohli. Musil se vydat na cestu v přesně stanovenou dobu. Kdyby mu vypověděly obě vysílačky, což je nepravděpodobné, začal by hvězdolet bezpochyby přetínat kruh diametrálně a uslyšeli bychom jej na planetárním přijímači. Omyl je vyloučen (tohle je přece ta smlouvená planeta!"

Erg Noor ukázal na zrcadlové obrazovky v hlubokých výklencích na všech čtyřech stranách řídicí kabiny. V nejhlubší tmě hořelo nespočetné množství hvězd. přes levou přední obrazovku přeletěl rychle maličký šedivý kotouč; jeho slunce ho osvětlovalo jen spoře, neboť odtud, od kraje soustavy B 7336-C+87-A byl příliš daleko.

"Naše pumové majáky pracují přesně, třebaže jsme je shodili už před čtyřmi nezávislými roky." Erg Noor ukázal na zřetelný proužek světla pod obrazovkou na levé stěně: "Algrab tu musil být už před třemi měsíci. To znamená," Noor zaváhal, jako by se neodvažoval vyslovit ortel, "to znamená, že Algrab ztroskotal!"

"A co když neztroskotal, ale je poškozen meteorem a nemůže rozvinout rychlost...?" namítla rusovlasá dívka.

"Nemůže rozvinout rychlost!" opakoval Erg Noor. "Není to stejné, když mezi raketou a cílem narostou tisíciletí cesty? Tím hůř (smrt nepřijde hned, uplynou roky zoufalé beznaděje. Možná, že zavolají, a pak se to dozvíme... za šest let... na Zemi."

Erg Noor vytáhl rychle skládací křeslo, umístěné pod stolem elektronového počítačového stroje. Byl to malý model MNU-11. Až dosud pro velkou váhu, rozměry a křehkost se nedal instalovat na hvězdoletech automatický elektronový mozek pro všestranné operace, jemuž by se mohlo úplně svěřit řízení. V řídicí kabině musil mít stále službu navigátor, tím spíše, že přesné zaměření směru rakety na tak velké vzdálenosti nebylo možné.

Ruce náčelníka výpravy se s hbitostí pianisty zakmítaly nad páčkami a knoflíky počítačového stroje. Bledá, ostře řezaná tvář strnula v kamenné nehybnosti a vysoké čelo, skloněné nad pultem, jako by vypovídalo boj tajemným silám, ohrožujícím malý živý svět, který se vkradl do zakázaných hlubin vesmíru.

Niza Krit, mladá astronavigátorka, která se poprvé účastnila mezihvězdné výpravy, ztichla a bez dechu pozorovala soustředěného Noora. Jaký je klidný, plný energie a rozvahy, milovaný...! Milovaný už dávno, celých pět let. Nemá smyslu to před ním skrývat. A on to ví, Niza to cítí... Ted', když se stalo to neštěstí, byla ráda, že může mít službu s ním. Tři měsíce sami spolu, zatímco ostatní astronauti jsou pohrouženi v sladký hypnotický spánek. Zbývá ještě třináct dnů, pak také oni usnou (na půl roku, než se vystřídají dvě směny dozorců služby navigátorů, astronomů a mechaniků. ti ostatní, biologové a geologové, jejichž práce začíná až na místě přistání, mohou spát ještě déle, ale astronomové musí pracovat ze všech nejušlehlěji!

Erg Noor vstal a Niziny myšlenky se přetrhly.

"Zajdu teď do kabiny hvězdných map. Váš odpočinek nastane" (podíval se na ciferník závislých hodin ("za devět hodin. Stačím se ještě vyspat, než vás vystřídám."

"Nejsem unavena, budu zde, jak dlouho bude třeba, jen když si budete moci odpočinout!"

Erg Noor se zachmuřil, chtěl odporovat, ale ustoupil něžným slovům a zlatohnědým očím, které se k němu důvěřivě upíraly; usmál se a mlčky vyšel.

Niza se posadila do křesla, zkušeným pohledem obhlédla přístroje a hluboce se zamyslela.

Nad hlavou se jí černaly zrcadlové obrazovky, jimiž řídicí kabina pozorovala bezednou hlubinu kolem rakety.

Různobarevné ohničky hvězd vypadaly jako světelné šípky, které probodávají zrak.

Hvězdolet předháněl planetu a její přitažlivá síla ho nutila, aby se pohupoval podle intenzity gravitačního pole. A zlé majestátní hvězdy na obrazovkách divoce poskakovaly. Souhvězdí se měnila s nepostřehnutelnou rychlostí.

Planeta K 2-2H-88, značně vzdálená od svého slunce, chladná, pustá a bez života, byla známá jako vhodné místo pro dostaveníčko hvězdoletů... pro setkání, které se neuskutečnilo. Pátý oběh... A Niza si představila svůj koráb, jak se sníženou rychlostí opisuje obludný kruh o poloměru miliardy kilometrů, jak ustavičně předhání planetu, která se plazí pomalu jako želva. Za sto deset hodin ukončí raketa pátý oběh... A co pak? Geniální mozek Erga Noora teď soustředil všechny síly, aby našel nejsprávnější východisko. Náčelník výpravy a velitel rakety se mýlit nesmí, jinak by se nejlepších hvězdolet Tantra, jehož posádku tvoří vynikající učenci a vědci, nikdy nevrátil z bezedných propastí vesmíru! Ale Erg Noor se nezmýlí...

Vtom Niza Krit ucítila, že je jí špatně a jdou na ni mdloby; to znamenalo, že se hvězdolet o nepostižitelný zlomek stupně vychýlil ze směru. Taková odchylka byla možná jen při snížené rychlosti, jinak by křehká lidská zátěž už nebyla mezi živými. Ještě se ani nerozplynul šedý mrak v dívčích očích, a mdloba se opakovala (raketa zaujala dřívější kurs. To nepředstavitelně citlivé lokátory vystopovaly v černé propasti vpředu meteor (hlavní nebezpečí pro hvězdolety.

Elektronové stroje, které raketu řídí (jen ty mohou provádět všechny manipulace s patřičnou rychlostí, neboť lidské nervy se pro kosmické rychlosti nehodí (v milióntině vteřiny Tantru odklonily, a když nebezpečí minulo, stejně rychle ji vrátily do dřívějšího směru.

Co asi zabránilo takovým strojům zachránit Algrab, přemítala Niza, když nabyla vědomí. Určitě se poškodil srážkou s meteorem. Erg Noor říkal, že až dosud každý desátý hvězdolet je zničen meteory, přestože byly vynalezeny tak citlivé lokátory, jako je přístroj Volla Choda, i ochranné energetické obaly, které odmršťují drobné částice. Zánik Algrabu přivedl i posádku Tantru do nebezpečné situace, když už se zdálo, že všechno správně promysleli a předvíдали. Dívka si začala vzpomínat na všechny příhody od chvíle, kdy odletěli.

Cílem třicáté sedmé mezihvězdné výpravy byla planetární soustava blízké hvězdy v Hadonoši, jejíž jediná obydlená planeta Zirda se už dávno dohovorela se Zemí a s ostatními světy Velikého Okruhu. Znenadání se však planeta odmlčela. Víc než sedmdesát let z ní nepřicházelo ani jediné sdělení. Bylo povinností Země, která z planet Velikého Okruhu byla Zirdě nejbližší, aby objasnila, co se stalo. Proto s sebou raketa vezla mnoho přístrojů a několik vynikajících vědců, jejichž nervová soustava po mnoha zkouškách prokázala, že je schopná vydržet několikaleté uzavření v hvězdoletu. Zásob anamezonového paliva (látky s rozbitými mezonovými jádry, jejíž výtoková rychlost dosahovala rychlosti světla (vzali jen tak tak, ne kvůli váze, ale pro ohromný objem zásobníků, v nichž látku uskladňovali. Spoléhalo na to, že zásobu anamezonu doplní na Zirdě. Pro případ, že by se s planetou stalo něco vážného, měl menší hvězdolet Algrab čekat na Tantru u oběžné dráhy planety K 2-2H-88.

Niza jemným sluchem postřehla změněný tón v ladění umělého gravitačního pole. Kotouče tří přístrojů vpravo nepravidelně zamrkaly, zapnula se elektronová sonda na pravém boku. Na rozsvícené obrazovce se objevilo hranaté těleso. Řítilo se jako střela přímo na Tantru, a to znamenalo, že je hodně daleko. Byl to gigantický úlomek hmoty, jaký se v kosmickém prostoru vyskytuje velmi zřídka, a Niza spěchala určit jeho objem, hmotu, rychlost i směr letu. Teprve když cvakla automatická cívka záznamu o pozorování, vrátila se ke svým vzpomínkám.

Nejpronikavější ze všech byla vzpomínka na temné, krvavě rudé slunce, narůstající v zorném poli obrazovek za poslední měsíce čtvrtého roku cesty: čtvrtého roku pro všechny obyvatele hvězdoletu, pohybujícího se rychlostí pěti šestin absolutní jednotky (rychlosti světla. Na Zemi zatím uplynulo asi sedm roků, tak zvaných nezávislých.

Filtry obrazovek, aby chránily lidské oči, měnily barvu i sílu paprsků kterékoli hvězdy. Ta pak vypadala, jako by zářila skrze silnou vrstvu zemské atmosféry s jejím ozónem a vodními parami. Nepopsatelné, přízračně fialové světlo velmi žhavých hvězd se zdálo modré nebo bělavé, ponuré šedorůžové hvězdy se stávaly vesele zlatožlutými, jako naše

slunce. Hvězda, hořící vysokým jasně červeným ohněm, přijímala tmavě krvavý tón, v němž si pozemský pozorovatel zvykl vidět hvězdy spektrální třídy M 5. Planeta byla mnohem blíže svému slunci, než je naše Země ke svému. Jak se raketa přibližovala k Zirdě, stávalo se její slunce obrovským, světle červeným kotoučem, z něhož sálaly proudy tepelných paprsků.

Když k Zirdě zbývaly dva měsíce letu, snažila se Tantra navázat spojení s vnější kosmickou stanicí planety. Tady měli pouze jednu stanicí na neveliké přirozené družici bez atmosféry, která kolem Zirdy obíhala v menší vzdálenosti než Měsíc kolem Země.

Hvězdolet opakoval výzvy i tehdy, když k povrchu planety bylo jen třicet miliónů kilometrů a oblodná rychlost Tantry se zpomalila na tři tisíce kilometrů za vteřinu. Službu měla Niza, ale bděli všichni členové posádky a v napjatém tichu seděli před obrazovkami v ústřední řídicí kabině.

Niza zesilovala vysílání, vrhající kupředu svazky paprsků.

Konečně zahlédli nepatrnou zářící tečku satelita. Hvězdolet začal opisovat dráhu kolem planety, po spirále se k ní postupně přibližoval a vyrovnával svou rychlost s rychlostí družice. Pak jako by se Tantra i satelit spojily neviditelným lanem, a hvězdolet zůstal viset nad malíčkou planetkou, která rychle ubíhala po své dráze. A náhle se před posádkou Tantry otevřela nezapomenutelná podívaná:

Ohromná plochá budova ze skla hořela v záblescích krvavého slunce. Přímou pod její střechou byla jakási velká zasedací síň. V ní bylo vidět množství bytostí strnulých jako solné sloupky; nepodobaly se Pozemšťanům, ale byli to nesporně lidé. Astronom výpravy Pur Chiss, který byl v kosmu nováčkem, neboť těsně před odletem zastoupil zkušeného pracovníka, pln vzrušení znovu a znovu prohluboval ohnisko přístroje. Řady nejasně viditelných lidí pod sklem zůstávaly úplně nehybné. Pur Chiss ještě více zvětšil obraz. Objevilo se pódium lemované pulty přístrojů; na dlouhém stole seděl se zkříženými nohama před posluchači člověk a zděšeným očima, v nichž se zračilo šílenství, zíral upřeně do dálky.

"Jsou mrtví, zmrzlí!" vykřikl Erg Noor.

Hvězdolet visel dál nad satelitem Zirdy a čtrnáct párů očí se nemohlo odtrhnout od skleněného hrobu (ano, byl to opravdu hrob. Kolik roků zde sedí ty mrtvolky? Před sedmdesáti lety se planeta odmlčela, a připočteme-li šest roků, než z ní doletí paprsky na Zem (jsou to tři čtvrtiny století.

Všechny pohledy se obrátily k náčelníkovi. Bledý Erg Noor se pozorně díval na bledě žlutý opar atmosféry obklopující planetu. Jen matně skrze ni prosvítaly sotva znatelné čáry pohoří, občas prokmitl záblesk moří, ale nic nedávalo odpověď, pro kterou sem přijeli.

"Stanice je zničena a za sedmdesát pět let nebyla obnovena! To znamená, že planetu postihla katastrofa. Musíme se spustit níž, proniknout od atmosféry, a možná i přistát. Jste tu všichni. Ptám se, co o tom soudí Rada..."

S námitkami začal jen astronom Pur Chiss. Niza s nevolí pozorovala jeho velký orlí nos a nízko přisedlé, nehezké uši.

"Jestli na planetě došlo ke katastrofě, pak nemáme žádné vyhlídky, že získáme anamezon. Obletíme-li planetu nízko nad povrchem (neřku-li, že bychom přistáli (vyplýváme značnou část ze zásob planetárního paliva. Kromě toho nevíme, co se přihodilo. Třeba na planetě působí silné záření, které nás všechny zahubí."

Ostatní členové výpravy se připojili k náčelníkovi.

"Žádné záření na planetě nemůže vážně ohrozit raketu s kosmickou záštitou. Copak tu nejsme proto, abychom objasnili, co se stalo? Co odpoví Země Velikému Okruhu? Zjistit skutečnost ani zdaleka nestačí, musíme ji vysvětlit. Odpusťte mi ty školácké úvahy!" zahovořil Erg Noor a obvyklý kovový přízvuk v jeho slovech cinkl výsměchem. "Těžko se můžeme vyhnout tomu, co je naší nejvlastnější povinností..."

"Teplota horních vrstev atmosféry je normální!" radostně hlásila Niza.

Erg Noor se usmál a obezřetně, závit po závitě se spouštěl, zpomaluje zároveň spirálovou dráhu hvězdoletu. Zirda byla o trochu menší než Země a při oblétnutí v malé výšce nebylo třeba velké rychlosti. Astronomové a geolog porovnávali mapy planety s tím, co zaznamenaly přístroje Tantry. Pevniny si přesně zachovaly své dřívější obrysy, moře se poklidně blyštěla v rudém slunci. Svou podobu nezměnily ani horské hřebeny (jenom planeta mlčela.

Třicet pět hodin neopouštěli astronauti svá stanoviště v pozorovatelnách

Všechny údaje o složení atmosféry i záření rudého slunce přesně souhlasily s předešlými zprávami o této planetě. Erg Noor otevřel příručku o Zirdě a vyhledal sloupec, kde byly záznamy o její stratosféře. Ukázalo se, že ionizace je vyšší než obvykle. V Noorově hlavě začala dozrávat temná, zneklidňující domněnka.

Když letadlo opisovalo šestou otočku sestupné spirály, vystoupily zřetelné obrysy velkých měst. Ale ani teď nezachytily přijímače hvězdoletu žádný signál.

Niza Krit se dala vystřídat, aby něco pojedla a trochu si zdřímla. Zdálo se jí, že spala sotva několik minut. Hvězdolet neletěl nad noční polokoulí Zirdy rychleji než obyčejný pozemský spirolet. Dole se měla rozkládat města, továrny, přístavy. Ale až lidé sebevic pátrali mocnými optickými stereoteleskopy, tmoucí neproblesklo ani světélko.

Kosmický letoun rozrážel atmosféru a otrásající rachot musilo být slyšet na desítky kilometrů.

Uplynula hodina. Nezaplálo ani jediné světlo. Úmorné čekání bylo nesnesitelné. Noor zapnul poplašné sirény. Nad černou propastí se nesl hrozný řev a Pozemšťané doufali, že ve spojení s burácejícím vzduchem dolehne až k záhadně mlčícím obyvatelům Zirdy.

Záplava oslňujícího světla setřela zlověstnou tmou (Tantra vyplula na osvětlenou část planety. Dole se dále rozprostírala sametová čern. Rychle zvětšené snímky ukázaly, že je to souvislý koberec květů, které se podobaly sametové černým mákům na Zemi. Sametové porosty se táhly na tisíce kilometrů místo lesů, křovin, rákosí i trávy. Z černého koberce vyčnívaly ulice měst jako žebry obrovských kostlivců a zrezavělé železné konstrukce připomínaly čerstvé rány. Nikde ani jediný živý tvor, nikde stromek, jen samé černé máky.

Tantra svrhla pumovou pozorovací stanicí a znovu vplula do noci. Za šest hodin oznámil automat složení vzduchu,

teplotu, tlak i ostatní podmínky na povrchu Zirdy. Kromě zvýšené radioaktivity byly všechny údaje o planetě normální. "Otřesná tragédie," zamumlal příškrčeným hlasem biolog Eon Tal, když zapisoval poslední hlášení ze stanice. "Zničili sami sebe a celou svoji planetu!"

"Opravdu?" zeptala se Niza a skrývala slzy, které se jí draly do očí. "To je strašné! Vždyť ionizace není vůbec tak silná."

"Přešlo už hezkých pár let," odvětil suše biolog. Přesto, že byl mlád, jeho čerkeský obličej s orlím osem vypadal mužně. Teď se tvářil hrozivě: "Takový radioaktivní rozpad je nebezpečný právě tím, že se hromadí nepozorovaně. Celkové množství záření se mohlo po staletí zvětšovat kor za korem, jak nazýváme biodozy ozařování, a pak najednou nastal kvalitativní skot! Degenerace, neplodnost, plus epidemie ze zhoubného záření... Nestává se to poprvé. Okruhu jsou známy podobné katastrofy..."

"Třeba tak zvaná Planeta fialového slunce," ozval se vzadu hlas Erga Noora.

"Tragické je," podotkl zasmušilý Pur Chiss, "že její podivné slunce zajišťovalo obyvatelům neobyčejně silný zdroj energie při svítivosti sedmdesáti osmi našich sluncí a při spektrální třídě A nula..."

"Kde je ta planeta?" vyptával se biolog Eon Tal. "Není to ta, kterou se Rada chystá osídlit?"

"Právě ta. Na památku po ní dostal své jméno zmizelý Algrab."

"Hvězda Algrab čili Delta Havrana!" vykřikl biolog. "Ale k ní je příliš daleko!"

"Čtyřicet šest parseků. Sestrojujeme přece kosmické rakety pro stále větší vzdálenosti..."

Biolog pokývl hlavou a zabručel, že nebylo zrovna vhodné nazývat hvězdolet podle zaniklé planety.

"Ale hvězda nezanikla, dokonce i planeta je celá. Než uplyne sto let, osijeme ji a zalidníme," odpověděl přesvědčeně Erg Noor.

Rozhodl se pro obtížný manévry; chtěl rovnoběžkovou oběžnou dráhu kosmického letadla změnit na poledníkovou, podél osy Zirdiny rotace. Jak by se mohli vzdálit od planety, aniž se přesvědčili, že opravdu všichni zahynuli? Snad ti, kdo zůstali naživu, nemohou přivolat pomoc, protože mají zničené energetické stanice a poškozené přístroje?

Nebylo to poprvé, kdy Niza viděla Erga Noora za řídicím pultem při odpovědném manévru. S neproniknutelnou tváří a s rychlými, přesnými pohyby jí připadal jako legendární hrdina.

A znovu Tantra vykonala beznadějnou pouť kolem Zirdy, tentokrát od pólu k pólu. Tu a tam, zvláště v středních šířkách, se objevily rozsáhlé oblasti holé půdy. Tam visel ve vzduchu žlutý mrak, jímž prosvítaly gigantické zvlněné brázdy rudého písku, vířícího ve větru.

A dál se opět prostíraly smuteční sametové příkrovy černých máků, jediných rostlin, které odolaly radioaktivitě, nebo které jejím vlivem změnily své vlastnosti.

Všechno bylo jasné. Hledat v mrtvých rozvalinách anamezonové palivo, které tu na doporučení Velikého Okruhu připravili pro hosty z jiných světů (Zirda měla zatím jen planetolety, a ne hvězdolety (bylo nejen marné, nýbrž i nebezpečné. Tantra začala rozvíjet letovou spirálu opačným směrem, od planety. Na ionotrigerních neboli planetárních motorech dosáhla rychlosti sedmnácti kilometrů za vteřinu, které se užívalo při meziplanetárních letech, při vzletnutích i přistáních (a opustila vymřelou planetu. Zamířila k neobydlené soustavě, označované jen smlouvenou šifrou, kde už dříve shodili pumové majáky. Tam také měl čekat Algrab. Spustili anamezonové motory. Jejich obrovská síla zvýšila za dvaapadesát hodin rychlost hvězdoletu na obvyklých devět set miliónů kilometrů za hodinu. K místu setkání zbývalo patnáct měsíců cesty, čili jedenáct podle závislého času na raketě. Kromě dozorcí služby mohla se celá posádka pohroužit do spánku.

Ale ještě šest měsíců trvaly společné diskuse, výpočty a příprava hlášení pro Radu. Z informací o Zirdě vybrali zmínky o riskantních pokusech s částečně rozpadlými atomovými palivy. Našli i projevy, v nichž přední vědci vymřelé planety upozorňovali na příznaky škodlivého vlivu na život a trvali na tom, aby pokusy byly zastaveny. Před sto osmnácti lety rozeslal Veliký Okruh stručnou výstrahu, která by měla stačit lidem s vyspělým rozumem, ale vláda na Zirdě ji patrně nebrala vážně.

Bylo zřejmé, že Zirda se zničila nahromaděním škodlivé radioaktivity po mnoha neopatrných pokusech a po nepředloženém používání nebezpečných druhů jaderné energie.

Už dávno se záhada vysvětlila, dvakrát posádka mezihvězdného korábu vystřídala tříměsíční spánek stejně dlouhým normálním životem...

A teď už mnoho dnů a nocí opisuje Tantra kruhy kolem pochmurné planety a s každou hodinou ubývá naděje na setkání s Algrabem. Blíží se něco hrozného...

Erg Noor se zastavil na prahu a hleděl na zamyšlenou Nizu. Skloněná hlava se záplavou hustých vlasů se podobala nadýchnutému zlatému kvítku...Šelmovský chlapecký profil, trochu šikmo posazené oči, které se často mhouřily potlačovaných smíchem, ale teď byly doširoka rozevřené a s obavou i odhodláním hleděly vstříc neznámým událostem. Děvčátko ani netuší, jak mu pomáhá její obětavá láska. I když dlouhá léta zkoušek zocelila jeho vůli a city, unavuje ho postavení velitele, který musí být připraven kdykoli převzít zodpovědnost za lidi, za raketu, za úspěch výpravy. Tam, na Zemi, dávno už neleží odpovědnost na jednotlivci. Otázky řeší celá skupina lidí, kteří práci provádějí. A stane-li se něco vážného, mohou se okamžitě poradit o nejsložitějších problémech. Zde však člověk radu nedostane, a velitelé hvězdoletů mají zvláštní práva. Bylo by to lehčí, kdyby taková odpovědnost rvala dva tři roky, a ne deset až patnáct let, což je průměrná doba kosmické výpravy!

Erg Noor vstoupil do řídicí kabiny.

Niza mu vyskočila vstříc.

"Sebral jsem všechnen potřebný materiál a mapy," řekl. "Teď necháme pracovat stroj!"

Náčelník se protáhl v křesle, zvolna převracel kovové listky a diktoval čísla souřadnic, napětí magnetických, elektrických a gravitačních polí, mohutnost rojů kosmických částic, rychlost i hustotu meteorických proudů. Niza se

rozčilením celá schoulila, tiskla knoflíky a otáčela vypínače počítačícího stroje. Erg Noor získal sérii odpovědí, nachmuřil čelo a zamyslel se.

"Máme v cestě silné gravitační pole, oblast nakupené tmavé hmoty ve Štíru kolem hvězdy 6555(CR + 11 PKU)," promluvil Noor. "Abychom zbytečně neplýtvali palivou, musíme uhnout sem, k Hadu. Ve starých dobách využívali lidé gravitačních polí jako urychlovačů a létali při jejich okrajích bez motoru."

"Můžeme použít takového způsobu?"

"Nemůžeme, na to jsou naše hvězdolety příliš rychlé. Pět šestin absolutní jednotky je dvě stě padesát tisíc kilometrů na vteřinu. Taková rychlost by v poli zemské přitažlivosti zvětšila naši váhu dvanáctisíckrát, a celá naše výprava by se pochopitelně proměnila v prach. Tak se dá létat jen v kosmickém prostoru, daleko od velkých shluků hmoty. Jakmile se mezihvězdný koráb ocitne v gravitačním poli, musí snižovat rychlost tím více, čím silnější je pole."

"Je zde tedy rozpor," Niza si rukou dětsky podepřela hlavu, "čím silnější je gravitační pole, tím pomaleji se musí letět!"

"To platí jen při obrovských, subsvětelných rychlostech, kdy sám hvězdolet se podobá světelnému paprsku a může se pohybovat jen po přímce, čili po tak zvané křivce stejných napětí."

"Jestli jsem dobře rozuměla, potřebujete zaměřit nás 'paprsek Tantru' přímo na sluneční soustavu."

"V tom je právě obrovská potíž kosmických letů. Přesné zaměření na některou hvězdu je prakticky nemožné, i když používáme při výpočtech všech myslitelných oprav. Po celou dobu letu musíme propočítávat narůstající chybu, měnit kurs rakety, a proto ani nemůžeme docela zautomatizovat řízení. Jsme však v nebezpečné situaci. Teď, když jsme nabrali plnou rychlost, znamená zastávka nebo velké zpomalení totéž co smrt, protože znovu zvýšit rychlost nemáme už čím. Zde je nebezpečí, pohleďte! Oblast 344-2U je úplně neprozkoumaná. Nejsou tu hvězdy ani obydlené planety, známe jen gravitační pole; tu vidíte jeho okraj. S definitivním řešením počkáme na astronomy, po pátém oběhu všechny vzbudíme, a zatím..." Náčelník si přejel rukou skráň a zívł.

"Sporamin přestává působit," hlásila Niza, "můžete si jít odpočinout!"

"Dobře, ustelu si tady v křesle. Třeba se najednou stane zázrak... kdyby aspoň jediný signál!"

Noorův hlas měl zvláštní přízvuk, a Nizino srdce se rozbušilo něhou. Zatoužila přitisknout k sobě tu umíněnou hlavu, hladit tmavé vlasy s předčasnými šedinami...

Niza vstala, složila pečlivě listiny se zprávami a ztlumila světlo; nechala jen slabé zelené osvětlení podél přední stěny s přístroji a hodinami. Hvězdolet plul úplně klidně pustým vesmírem a opisoval gigantický kruh. Rusovlasá astronavigátorka zaujala neslyšně své místo u "mozku" obrovitého korábu. Přístroje, naladěné na určitou melodii, jako obvykle tiše bzučely. Seběmenší závada by se ozvala falešným tónem. Ale tichá melodie zněla ve správné tonalitě.

Chvilí co chvilí se opakovaly nehlukné úder, podobné zvukům gongu. to se zapínal pomocný planetární motor, vyrovnávající kurs Tantru po křivce. Hrozivé anamezonové motory mlčely. Ve spícím kosmickém letounu panoval klid dlouhé noci, jako by ani neexistovalo vážné nebezpečí, které se vznášelo nad raketou a jejími obyvateli. Zdálo se, že každou chvíli zazní v hlásnici přijímače dlouho očekávaný signál, dva koráby začnou zpomalovat svůj let, budou se k sobě paralelně přibližovat, a nakonec, až přesně vyrovnají své rychlosti, ulehnu zdánlivě vedle sebe. Široká chodba spojí oba malé světy na letounech a Tantra znovu získá obří sílu.

V hloubi duše byla Niza klidná, věřila ve svého náčelníka. Pětileté putování nebylo pro ni dlouhé ani únavné... Zvláště po tom, co pocítila lásku. Ale i dříve ji úchvatná pozorování, elektronové zápisy knih, hudby a filmů dávaly možnosti, aby stále doplňovala své znalosti a necítila tolik ztrátu překrásné Země, která se jako zrnko písku propadla do nekonečné černé propasti. Spoluceštující byli vynikající učenici, a když se nervy unavily dojmů nebo dlouhým pracovním vypětím, nastoupil dlouhotrvající spánek, udržovaný hypnotickým vlněním, v kterém velké časové úseky přestávaly existovat, protože uplynuly jako okamžik. A vedle milovaného muže byla Niza šťastna. Trápilo ji pouze vědomí, že ostatním je hůř, zvláště jemu, Ergu Noorovi. Kdyby jen mohla...! Ale co zmůže mladá, nevědomá astronavigátorka vedle takových lidí! Možná však, že pomáhá její ochota, vytrvalá dobrá vůle a vřelá touha učinit všechno, aby jim ulehčila namáhavou práci.

Náčelník se probudil a zvedl zmalátnělou hlavu. Monotónní melodie zněla jako dřív, stále stejně přerušovaná úder planetárního motoru. Niza Krit stála u přístrojů lehce schýlená, se stíny únavy na mladé tváři. (Erg Noor pohlédl na nezávislé hodiny, které na hvězdoletu měřily čas, a prudce vyskočil z hlubokého křesla.

"Prospal jsem čtrnáct hodin! A vy, Nizo, jste mě nezbudila! To je ale..." Nedomluvil, neboť se střetl s jejím radostným úsměvem. "Okamžitě si jděte odpočinout!"

"Mohla bych si zdřímnout zde, jako vy?" zaprosila dívka; odběhla se najíst, umýt a uložila se v křesle.

Kolem zlatohnědých očí měla temné kruhy, ale zářivým pohledem pozorovala kradmo Erga Noora, jak osvěžen vlnovou koupelí zaujímá její místo u přístrojů. Náčelník zkontroloval záznamy indikátorů OES, které chránily elektronové spoje, a začal rázně přecházet sem a tam.

"Proč nespíte?" zeptal se velitelsky astronavigátorky.

Potřásla rusými kadeřemi, které už naléhavě potřebovaly ostříhat (ženy v mimozemských výpravách nenosily dlouhé vlasy.

"Myslím na to..." začala nerozhodně, "že vlastně i teď, na pokraji nebezpečí, obdivuji se velikosti a moci člověka, jenž pronikl daleko do hlubin vesmíru. Vám už mnohé věci připadají samozřejmé, ale já jsem v kosmu poprvé. Když si jen pomyslím, že se účastním velkolepé mezihvězdné pouti k novým světům..."

Erg Noor se pousmál a přejel si rukou čelo.

"Musím vás zklamat, či správněji, musím vám ukázat naši moc ve správném měřítku. Pohleďte (" zastavil se u promítačky a na zadní stěně kabiny se objevila zářící spirála Galaxie.

Erg Noor ukázal na roztřepanou okrajovou větev, téměř neviditelnou uprostřed tmavého mračna. Hvězdy se v ní vyskytovaly řídce a vypadaly jako matný poprašek.

"Tohle je pustá oblast Galaxie, periférie s nedostatkem světla i života, a v ní se nalézá naše sluneční soustava a v této chvíli i my. Vidíte, že se větev táhne od Labutě až k Lodnímu kýlu, a jako by nestačilo, že leží daleko od centrálních oblastí, ke všemu ještě vězí v temném mraku, zde... Kdyby Tantra chtěla přeletět podél této větve, trvalo by jí to asi čtyřicet tisíc let. Černý pruh pustého vesmíru mezi naší a sousední větví bychom přeťali za čtyři tisíce let. Z toho vidíte, že naše lety do nezměrných vesmírných propastí jsou pořád ještě přešlapováním na nepatrné skvrnce o průměru padesáti světelných let! Jak málo bychom věděli o světě, nebýt mocného Okruhu! Dříve či později nás dostihnou zprávy, obrazy i myšlenky z těch končin vesmíru, kam člověk pro svůj krátký život nemohl dosud proniknout, a tak poznáváme stále vzdálenější světy. Hromadíme víc a více poznatků a celá ta práce jde ustavičně dál!"

Niza ztichla.

"První mezihvězdné lety..." pokračoval zamyšleně Erg Noor. "Nevelké rakety, jimž chyběla rychlost i mocná ochranná zařízení! A přitom naši předkové žili jen polovinu doby co my; tenkrát existovala skutečná velikost člověka!"

Niza pohodila hlavou jako vždy, když vyjadřovala nesouhlas.

"Za čas, až lidé najdou jiné způsoby, jak zvítězit nad vesmírem, aby se nemusili pouštět napříč vzduchoprázdňem, řeknou i o vás: to byli hrdinové, když dobývali kosmos tak primitivními prostředky!"

Náčelník se vesele usmál a vztáhl k ní ruku.

"I o vás to řeknou, Nizo!"

Dívka se zarděla.

"Jsem hrdá na to, že jsem zde s vámi! A chci učinit všechno, abych mohla znovu a znovu pobývat ve vesmíru..."

"Ano, já vím," řekl zamyšleně Erg Noor. "Ale všichni tak nesmýšlejí...!"

Dívka vycítila ženským instinktem, co tím náčelník míní.

Má v kabině dvě plastické podobizny v nádherné fialové a zlaté barvě. Na obou je ona (krásná Veda Kong, historička starověku. dívá se z obrázků průzračným pohledem a její oči pod dlouhými zahnutými brvami mají barvu pozemského nebe. Uzardělá, s oslnivým úsměvem zvedá ruku k popelavým vlasům. Na druhém obrázku sedí rozesmátá na lodním dělu, památníku dávných časů.

Erg Noor ztratil svou přsnost a posadil se proti astronavigátorce.

"Kdybyste, Nizo, věděla, co jsem ztratil, že jsme nepřistáli na Zirdě!" řekl hluše a položil opatrně prsty na spouštěcí páku anamezonových motorů, jako by se chystal až do krajnosti zrychlit prudký let hvězdoletu.

"Kdyby Zirda nezhynula a mohli jsme dostat palivo," pokračoval v odpověď na němu otázku své společnosti, "vedl bych výpravu dál. Tak to bylo dohodnuto s Radou. Zirda by sdělila na Zem potřebné zprávy a Tantra by letěla dál s těmi, kdo by chtěli... Ostatní by vzal na palubu Algrab, až by zde skončil službu a přivolali ho k Zirdě."

"Ale kdo by zůstal na Zirdě? Snad ne Pur Chiss? Je to velký vědec, copak by ho netáhla touha po poznání?"

"A co vy Nizo?"

"Já? Samozřejmě bych letěla!"

"Ale... kam?" zeptal se najednou tvrdě Erg Noor a upřeně se na ni zadíval.

"Kamkoli, třeba..." Niza ukázala rukou na černou propast mezi dvěma rameny hvězdné spirály Galaxie, a s pootevřenými rty opětovala Noorův upřený pohled.

"Tak daleko ne! Milá Nizo, víte, že asi před osmdesáti lety se vydala na cestu třicátá čtvrtá mezihvězdná výprava, které říkali 'Stupňovitá'. Tři hvězdolety, zásobující na navzájem palivem, vzdalovaly se dál a dál od Země směrem k souhvězdí Lyry. První dvě rakety letěly bez posádky; odevzdaly anamezon a vrátily se zpět. Tak si kdysi počínali alpinisté, když vystupovali k vrcholům nejvyšších hor. Konečně třetí, Parus..."

"Ten, co se nevrátil..." vzrušeně zašeptala dívka.

"Ano, Parus se nevrátil. Ale cíle dosáhl, zahynul na zpáteční cestě, a stačil ještě poslat zprávu. Letěl k veliké planetární soustavě modré hvězdy Vegy, které říkáme Alfa Lyry. Kolik očí nesčetných generací se kochalo pohledem na tu jasně modrou hvězdu severního nebe! Vega je vzdálena osm parseků, čili jedenatřicet roků cesty podle nezávislého času; tak daleko se lidé od Slunce ještě nedostali. Buď jak buď, Parus doletěl k cíli... Příčinu jeho zkázy neznáme. Byl to buď meteor, nebo velká porucha. Možná že se dosud vznáší ve vesmíru a hrdinové, které pokládáme za mrtvé ještě žijí..."

"Jak je to hrozné!"

"Takový je osud každého hvězdoletu, který nemůže letět subsvětelnou rychlostí. Mezi ním a rodnou planetou narostou rázem tisíciletí cesty."

"Co hlásil Parus?" zeptala se rychle dívka.

"Velmi málo. Hlášení se přetrhávalo, až docela zaniklo. Pamatuji si je doslova: 'Zde Parus, Zde Parus, letím od Vegy dvacet šest let... stačí... budu čekat... čtyři planety Vegy... nic není krásnější... jaké štěstí!'"

"Volali tedy o pomoc, chtěli někde čekat!"

"Ovšem, volali o pomoc, jinak by kosmický koráb neztrácel obrovské množství energie vysíláním zprávy. Co se dalo dělat, Parus už se neozval."

"Proletěli na zpáteční cestě dvacet šest nezávislých let. Ke Slunci zbývalo asi šest roků... Letoun musil být někde v naší oblasti nebo ještě blíže k Zemi."

"To sotva... Ledaže by překročil normální rychlost až na samu kvantovou mez. Ale to je velmi nebezpečné!"

Erg Noor stručně objasnil číselné principy zhoubného zvratu ve skupenství hmoty při subsvětelných rychlostech, ale všiml si, že dívka poslouchá jen roztržitě.

"Už vám rozumím!" vykřikla, jakmile náčelník ukončil výklad. "Pochopila bych to hned, ale zkáza hvězdoletu mi zatemnila myšlenky... Je to vždycky tak hrozné, člověk se s tím nemůže smířit!"

"Teprve teď jste si uvědomila na zprávě z Parusu to podstatné," řekl pochmurně Erg Noor. "Oni objevili divukrásné světy a já už dávno toužím opakovat Parusovu cestu. Při dnešních zdokonaleních se dá letět s jedinou raketou. Od

mládí je mým nejtoužebnějším snem Vega, modré slunce s nádhernými planetami!"

"Uvidět takové světy..." pronesla Niza přerývaným hlasem. "Ale cesta tam a zpátky trvá šedesát pozemských čili čtyřicet nezávislých let... Tehdy to bylo... půl života."

"Veliké cíle si žádají velikých obětí. Ale pro mne to vůbec není oběť. Můj život na Zemi, to byly jen krátké zastávky na cestách vesmírem. Vždyť já jsem se narodil na kosmickém korábu!"

"Jak se to mohlo stát?" podívala se dívka.

"Třicátá pátá mezihvězdná výprava měla čtyři rakety. Na jedné z nich pracovala moje matka jako astronomka. Narodil jsem se na cestě k podvojně hvězdě MH 19026 + 7 AL, a tím jsem dvakrát porušil zákony. Dvakrát proto, že jsem vyrůstal a byl vychováván v kosmickém letounu u rodičů, nikoli ve škole. Nedalo se nic dělat! Když se výprava vrátila na Zem, bylo mi již osmnáct let. Abych dosáhl zletilosti, započítali mi mezi Herkulovy hrdinské činy to, že jsem se naučil mistrně řídit hvězdolet a stal se astronautem."

"Ale přece jenom nechápu..." řekla znovu Niza.

"Mou matku? Až budete starší, pochopíte. Serum AT Anti - Tja se tehdy ještě nemohlo delší dobu skladovat. Lékaři to neznali... Ať je to jak chce, přinesli mě sem, do stejné řídicí kabiny, a já vykuloval nechápavá očka na obrazovky a pozoroval jsem, jak v nich poskakují hvězdy. Letěli jsme směrem k Thetě Vlka, kde se poblíž slunce objevila podvojná hvězda. Byli to dva trpaslíci, jeden modrý, druhý oranžový, a překrýval je černý mrak. Prvním uvědoměným zážitkem bylo mi nebe pusté planety, které jsem pozoroval pod skleněnou kupolí provizorní stanice. Na planetách podvojných hvězd obvykle neexistuje život, kvůli jejich nepravidelné oběžné dráze. Výprava vyložila potřebné přístroje a po sedm měsíců konala průzkum v horách. Pokud si vzpomínám, vyskytla se tam nesmírně bohatá ložiska platiny, osmia a iridia. Neuvěřitelně těžké iridiové kostky byly mými hračkami. A nebe, mé první nebe, bylo černé s jasnými plamínky nehybných hvězd a dvěma nádhernými slunci, z nichž tryskala tmavě modrá a jasně oranžová záře. Vzpomínám, že se někdy proudy jejich paprsků překrývaly, a pak na naši planetu dopadalo tak silné a veselé zelené světlo, že jsem křičel a zpíval nadšením!" Erg Noor skončil a dodal: "Tak dost, nechal jsem se unést vzpomínkami a vy jste už dávno měla odpočívat."

"Pokračujte, nikdy jsem neslyšela nic zajímavějšího," prosila Niza, ale náčelník byl neúprosný.

Přinesl pulzující hypnotizátor a dívka, nevědouc, zda to způsobil velitelský pohled nebo uspávací přístroj, usnula tak tvrdě, že procitla až na začátku šestého oběhu. Už z náčelníkovy strnulé tváře vyčetla Niza, že se Algrab dosud neobjevil.

"Probudila jste se právě včas," prohlásil, když se Niza vrátila po elektrické a vlnové koupeli. "Zapněte hudbu a budící světlo. Všem!"

Niza rychle stiskla řadu páček a v kabinách, kde spali členové výpravy, začala se střídavě rozsvěcovat světla a zazněla hudba v nízkých vibrujících akordech, které postupně sílily. Tak s zvolna a obezřetně působilo na nervovou soustavu, aby se po dlouhém klidu vrátila k normální činnosti. Za pět hodin se všichni účastníci výpravy úplně probudili, a posilnění jídlem i nervovými stimulátory, shromáždili se v ústřední řídicí kabině.

Zprávu o zkáze pomocného hvězdoletu přijal každý jinak. Jak Erg Noor očekával, posádka se zachovala statečně.

Žádná zoufalá slova nebo ustrašené pohledy. Pur Chiss, který se nechoval příliš udatně na Zirdě, vyslechl zprávu bez zachvění. Mladá lékařka výpravy Luma Lasvi jen trochu pobledla a po straně si olízla vyprahlé rty.

"Vzpomeneme na zemřelé soudruhy," řekl náčelník a zapnul promítačku. Objevil se Algrab, jehož snímky natočili, než Tantra odletěla.

Všichni vstali. Na obrazovce se pomalu střídaly vážné i veselé tváře sedmi lidí, kteří tvořili posádku Algrabu. Erg Noor každého z nich pojmenoval a cestovatelé naposled pozdravili mrtvého. Takový byl obyčej astronautů. Kosmická letadla, která odlétala společně, měla vždy kompletní soupravu fotografií všech členů výpravy. Zmizelé rakety mohly dlouho putovat vesmírem a jejich posádka mohla ještě dlouho žít. Ale to nemělo význam, protože rakety se nikdy nevracela. Hledat ji, přispět jí a pomoc, nebylo možné. Konstrukce strojů na hvězdoletech byly už tak dokonalé, že k lehkým závadám téměř nikdy nedocházelo nebo se daly snadno opravit. Vážnou poruchu na strojích se dosud nikdy ve vesmíru nepodařilo odstranit. A někdy ještě rakety stačily podat poslední zprávu jako Parus. Ale hlášení většinou nedošla svého cíle, neboť jen stěží se dala přesně zaměřit. Veliký Okruh během tisíciletého vysílání dovedl vypátrat přesné určení zprávy, mohl ji dokonce i modifikovat a vysílat z planety na planetu. Kosmická letadla se nalézala zpravidla v neprozkoumaných oblastech, kde se dal směr vysílání uhodnout jenom náhodou.

Mezi astronauty panovalo přesvědčení, že kromě jiného existují v kosmickém prostoru jakási neutrální pole čili nulové oblasti, v nich všechna záření i zprávy tonou jako kameny ve vodě. Ale astrofyzikové považovali dosud nulová pole za pustý výmysl kosmických cestovatelů, kteří mají sklon k nejpodivuhodnějším fantaziím.

Po smutném obřadu a krátké poradě zapojil Erg Noor anamezonové motory. Za dva dny a dvě noci motory zmlkly a hvězdolet se začal přibližovat k rodné planetě o jedenadvacet miliard kilometrů za dvacet čtyři hodiny. Ke Slunci zbývalo asi šest pozemských (nezávislých) roků cesty. V ústřední řídicí kabině a laboratorní knihovně se plným tempem pracovalo na vypočítání a zaměřování nového kursu.

Bylo třeba proletět celých šest let a používat anamezonu jen k vyrovnávání kursu rakety. To znamenalo řídit hvězdolet tak, aby si udržel zrychlení. Všechny znepokojovala neprobádaná oblast 344+2U mezi Sluncem a Tantrou, která se nedala obejít; podél jejích okrajů až ke slunci se prostíraly zóny volných meteorů, a kromě toho by raketa při obratu ztrácela zrychlení.

Po dvou měsících byla vyčíslena čára letu a Tantra začala opisovat povlovnou křivku rovnoměrného napětí.

Velkolepý hvězdolet byl v naprostém pořádku, rychlost se držela ve stanovených mezích. Teď už ležely mezi kosmickým letounem a vlastí jen asi čtyři nezávislé roky cesty.

Erg Noor a Niza unaveni skončili službu a pohroužili se do dlouhého spánku, právě tak jako dva astronomové, geolog,

biolog, lékař a čtyři inženýři. Službu nastoupila nová směna, zkušený astronavigátor Pel Lin, který prodělal druhou výpravu, astronomka Ingrid Ditra a k nim se dobrovolně připojil inženýr elektroniky Kej Ber. Ingrid se svolením Pela Lina odcházela často do knihovny vedle řídicí kabiny. Psala se svým dávným přítelem Kej Berem monumentální symfonii "Zánik planety", k níž ji inspirovala tragédie na Zirdě.

Když Pela Lina unavila melodie přístrojů a pozorování černých propastí vesmíru, usazoval za řídicí pult Ingrid a sám se vášnivě zabýval luštěním tajemných nápisů z planety nejbližší hvězdné soustavy v Kentauru, kterou obyvatelé záhadně opustili. Pel věřil, že jeho nemožný podnik skončí úspěchem.

Ještě dvakrát se vystřídalý služby, hvězdolet se přiblížil k Zemi téměř na deset tisíc miliard kilometrů, a za celou dobu pracovaly anamezonové motory jen několik hodin.

Zakrátko měla skončit služba Pel Linovy skupiny, čtvrtá do chvíle, co Tantra odletěla z místa, kde marně očekávala Algrab.

Astronomka Ingrid Ditra skončila výpočty a obrátila se k Pel Linovi, který s melancholickým výrazem pozoroval ustavičné chvění rudých střepek na modře čárkované stupnici, kde se měřilo gravitační napětí. I nejzdatnější lidé podléhali v druhé polovině služby zpomaleným psychickým reakcím. Kosmické letadlo mělo automatické řízení a plulo celé měsíce a roky určeným směrem. Jakákoliv neobvyklá příhoda, která přesahovala schopnosti řídicího automatu, vedla obyčejně ke zkáze rakety, neboť ani lidé nezachránili situaci. Sebecvičenější lidský mozek nemohl reagovat s potřebnou rychlostí.

"Myslím, že jsem už dávno vletěl do neprozkoumané oblasti 344+2U. Náčelník zde chtěl držet službu sám," promluvila Ingrid k astronavigátorovi.

Pel Lin pohlédl na počítač dnů.

"Ještě dva dny, a pak se stejně střídáme. Zatím se nedá čekat nic pozoruhodného. Vytrváme až do konce služby?"

Ingrid souhlasně kývla. Z jídelních místností vyšel Kej Ber a zaujal své obvyklé místo v křesle vedle rovnováhových mechanismů. Pel Lin zívá a vstal.

"Zdřímnu si pár hodin," obrátil se k Ingrid.

Dívka poslušně přešla od svého stolu k řídicímu pultu.

Tantra bez pohnutí plula absolutní prázdnotou. Nesmírně citlivé přístroje Volla Choda neobjevily žádný, ani vzdálený meteor. Kurs hvězdoletu teď ležel trochu stranou od Slunce, přibližně půldruhého roku cesty. Prostor, který s zrcadlil na předních obrazovkách, byl neuvěřitelně černý a prázdný. Vypadalo to, jako by hvězdolet mířil přímo do srdce tmy. Jen z bočních teleskopů se zabodávaly do obrazovek světelné šipky nesčetných hvězd.

Astronomka pocítila ve všech nervech divný neklid. Vrátila se ke svým strojům a teleskopům, znovu a znovu kontrolovala jejich údaje a mapovala neznámou oblast. Všechno bylo v pořádku, a přitom Ingrid nemohla odtrhnout oči od zlověstné tmy před hvězdoletem. Kej Ber zpozoroval její neklid, dlouho poslouchal a pozorně zkoumal přístroje.

"Nic nevidím. Co se ti zdálo?"

"Sama nevím. Leká mě ta nezvyklá tma vpředu. Zdá se mi, že naše raketa letí rovnou to temné mlhoviny."

"Tmavý mrak zde má být," potvrdil Kej Ber, "ale škrtneme jenom o jeho kraj. S tím jsme počítali. Napětí v poli přitažlivosti vzrůstá rovnoměrně a slabě. Na cestě touto oblastí se musíme přiblížit k nějakému gravitačnímu centru. Není to stejné, je-li tmavé nebo svítící?"

"Máš pravdu," řekla Ingrid klidněji.

"Čeho se tedy bojíš? Letíme po stanoveném kursu dokonce rychleji, než jsme plánovali. Když se nic nezmění, doletíme na Tritóna i s naší nedostatečnou zásobou paliva."

Ingrid zaplavila hřejivá radost při pouhé zmínce o Tritónu, který byl Neptunovou družicí a stanicí pro mezihvězdné rakety ve vnější oblasti sluneční soustavy. Přistát na Tritónu znamenalo vrátit se domů...

"Myslel jsem, že se budeme zabývat hudbou, ale Lin si šel odpočinout. Bude spát pět nebo šest hodin, a tak si zatím promyslím instrumentaci finále druhé části, víš, to místo, kde se nám stále nedaří integrální nástup bouře. Tohle..." Kej zazpíval několik tónů. "Pam-pa-, dam-pa, ram-pa-pa" - vtom jako by se ozvaly i stěny řídicí kabiny. Ingrid sebou trhla, ohlédl se, ale okamžitě pochopila: vzrostlo napětí v poli přitažlivosti a přístroj pro umělou gravitaci změnil melodii.

"Komická náhoda," rozesmála se trochu provinile.

"Vzrostla gravitace, jak se sluší na temný mrak. Teď můžeš být úplně klidná, a Lin ať si spí."

S těmi slovy Kej Ber opustil řídicí kabinu. V jasně osvětlené knihovně usedl za maličké elektronové violonpiano a ponořil se do práce. Uplynulo několik hodiny, kdy se otevřely hermetické dveře knihovny a objevila se Ingrid.

"Keji, prosím tě, probud' Lina!"

"Co se stalo?"

"Napětí v poli přitažlivosti vzrůstá víc, než je podle výpočtů třeba."

"A co vpředu?"

"Tma jako dřív!" Ingrid zmizela.

Kej Ber probudil astronavigátora. Ten vyskočil a řít se do řídicí kabiny k přístrojům.

"Nic hrozného se neděje. Ale kde se vzalo takové pole přitažlivosti? Na tmavý mrak je příliš silné, a hvězdy tu nejsou..."

"Lin se zamyslel a stiskl budicí páku náčelníkovy kabiny, ještě chvíli přemýšlel a zapojil i kabinu Nizy Krit.

"Když se nic nepříhází, tak nás prostě vystřídají," vysvětlil polekané Ingrid.

"A když se přihodí? Erg Noor se probudí až za pět hodin. Co máme dělat?"

"Čekat," odpověděl klidně astronavigátor. "Co se zde může stát za pět hodin, tak daleko od všech hvězdných soustav?"

Melodie přístrojů zněla vůči hledně v nižších a nižších tónech a hlásila, že se změnily podmínky letu. Napjaté očekávání

se vlekle. Dvě hodiny připadaly lidem jako celá směna. Pel Lin zůstal na povrchu klidný, ale Ingridino vzrušení se už přeneslo na Keje Bera. Ohlížel se často ke dveřím a čekal, až se objeví rozhodný Erg Noor, i když věděl, že probouzení z dlouhodobého spánku pokračuje zvolna.

Táhlé zvonění všemi trhlo. Ingrid se zachytila Keje Bera.

"Tantra je v nebezpečí. Napětí pole je dvakrát vyšší, než má být!"

Astronavigátor zbledl. Stalo se něco neočekávaného a bylo třeba okamžitého řešení. Osud hvězdoletu byl v jeho rukou. Nežadržitelně vzrůstající přitažlivost vyžadovala zpomalení letu nejen kvůli stále větší tíži v raketě, ale i proto, že ve směru letu byly patrně obrovské shluky pevné hmoty. Ale po zpomalení nebude čím nabrat zrychlení! Pel Lin stiskl zuby, otočil páčku a zapojil iontové motory jako brzdy. Zvučné úder se slily s melodií přístrojů a přehlušily poplašný signál aparátu, který vypočítával poměr mezi přitažlivou silou a rychlostí. Zvonění utichlo a ručičky potvrdila úspěch. Nebezpečná rychlost byla opět úměrná vzrůstající gravitaci. Ale sotva Pel Lin vypnul brzdy, ozval se signál znovu. Hrozná přitažlivá síla vyžadovala další zpomalení letu. Bylo zřejmé, že hvězdolet spěje přímo k mohutnému gravitačnímu centru.

Astronavigátor se rozhodl neměnit kurs, byla to obtížná práce a vyžadovala největší přesnosti. Brzdil kosmický letoun planetárními motory, přestože chybný kurs byl už očividný, neboť vedl přes ohromné spousty neznámé hmoty.

"Pole přitažlivosti je značné," poznamenala tlumeně Ingrid. "Možná, že..."

"Je třeba ještě víc zpomalit let, abychom se mohli obrátit!" zvolal astronavigátor. "Ale čím potom zvýšíme rychlost?" V jeho slovech zněla nerozhodnost.

"Pronikli jsme už vnější vichrnou zónou," odpověděla Ingrid. "Gravitace nepřetržitě a rychle vzrůstá!"

Hlučné úder jen pršely, neboť planetární motory se automaticky zapínaly, jakmile elektronový stroj, který hvězdolet řídil, vytyčil vpředu ohromné shluky hmoty. Tantra se začala pohupovat. Ať hvězdolet zpomalil sebevíc svůj let, lidé v řídící kabině ztráceli vědomí, Ingrid klesla na kolena, Pel Lin se ve svém křesle pokoušel zvednout hlavu, těžkou jako z olova. Kej Ber pocítil nesmyslný zvířecí strach a dětskou bezmocnost.

Úder motů zrychlily tempo a přešly v nepřetržitě burácení. Elektronový mozek hvězdoletu bojoval místo svých omráčených hospodářů. Byl svým způsobem mocný, ale omezený, jelikož nemohl předvídat komplikované situace a nalézt východisko ve výjimečných případech.

Kolébání Tantry zesláblo. Šipky označující zásoby planetárních iontových náloží rychle poklesly. Pel Lin procit a pochopil, že pro podivný a velký vzrůst přitažlivosti musí učinit mimořádná opatření, aby zastavil letoun, a pak prudce změnil kurs.

Pel Lin posunul páčku anamezonových motorů. Uvnitř zasvítily čtyři vysoké válce z dusitanu boritého, viditelné zvláštním průřezem v pultu. Oslivý zelený plamen vyrazil jako blesk a začal proudit a vířit ve čtyřech mohutných spirálách. Silné magnetické pole v přední části hvězdoletu obklopilo stěny motorových trysek a zachránilo je před okamžitou zkázou.

Astronavigátor posunul páku ještě dál. Zelenou vířivou stěnou prosvítal jako vedoucí paprsek šedavý proud částic K. Ještě jeden pohyb a podél šedého paprsku projel oslepující fialová blesk, nezvratný signál, že začal prudký výtok anamezonu. Celý trup kosmického letadla odpověděl skoro neslyšnou, těžko snesitelnou vysokofrekvenční vibrací...

Erg Noor přijal nutnou dávku potravy a vychutnával v polospánku neobyčejně příjemnou elektromasáž nervové soustavy. Mráčky, které obestíraly jeho mozek i tělo, pomalu mizely. Budicí melodie zněla pořád veseleji ve stupňujícím se rytmu.

Vtom k němu zvenku proniklo něco zlého a převalo radost nad probuzením z devadesátidenního spánku. Erg Noor si uvědomil, že je náčelníkem výpravy a zoufale se snažil přijít k normálnímu vědomí. Konečně pochopil, že hvězdolet prudce brzdí anamezonovými motory a že se tedy něco stalo. Pokusil se vstát, ale tělo ho ještě neposlouchalo, nohy se mu podlomily a Noor upadl jako balík na podlahu kabiny. Po chvíli se mu podařilo doplazít se ke dveřím a otevřít je. Vědomí mu pronikalo mlhou spánku; v úzké chodbě se Erg Noor postavil na všechny čtyři a tak vpadl do řídící kabiny. Lidé upřeně zírající na obrazovky se polekaně ohlédlí a přiskočili k náčelníkovi. Nebyl schopen vstát a pronesl namáhavě:

"Obrazovky, přední... přepojte na infračervenou... zastavte motory!"

Borazonové válce pohasly a současně utichla i vibrace trupu hvězdoletu. Na pravé přední obrazovce se objevila obrovská hvězda, zářící matným skořicově rudým světlem. Na okamžik všichni strnuli a nespouštěli oči z ohromného disku, který se vynořil ze tmy přímo před špičí rakety.

"Já hlupák!" vykřikl bolestně Pel Lin. "Byl jsem přesvědčen, že letíme kolem temného mračna. A tohle je..."

"Železná hvězda!" s hrůzou vyjekla Ingrid Ditra.

Erg Noor se přidržoval křesla a vstal z podlahy. Jeho obvykle bledá tvář měla modrý odstín, ale oči mu zaplály dřívějším prudkým ohněm.

"Ano, to je železná hvězda," řekl zvolna. "postrach astronautů."

Nikdo o ní v této oblasti neměl potuchy a pohledy všech se k Noorovi obrátily se strachem i nadějí.

"Myslí jsem jenom na mrak," řekl Pel Lin tiše a provinile.

"Temné mračno s tak silnou gravitací by se musilo skládat z tvrdých, poměrně velkých částic a Tantra by už zahynula. Je nemožné vyhnout se srážce v takovém roji," pevně a tiše řekl náčelník.

"A co prudká změna napětí v poli a jakési víření? Což to přímo neukazuje na mračno?"

"Nebo na to, že hvězda má planetu, možná, že víc než jednu..."

Astronavigátor sevřel tak prudce rty, že mu vytryskla krev. Náčelník povzbudivě kývl hlavou a sám stiskl knoflíky budicího zařízení.

"Rychle přineste přehled pozorování! Vyčíslíme isogravy!"

Kosmické letadlo se znovu zhouplo. Přes obrazovku se kmitlo něco ohromného, uskočilo to dozadu a zmizelo...
"Zde je odpověď... Oblétli jsme planetu. Rychleji, rychleji do práce!"
Náčelníkův pohled padl na měřiče paliva. Erg se pevněji zabořil do křesla, chtěl cosi říci a zmlkl.

KAPITOLA 2 Epsilon Tukana

Na stole se ozvalo tiché, jakoby skleněné zazvonění, provázené oranžovými a modrými světélky. Průzračná přepážka se rozzářila barevnými záblesky. Vedoucí kosmických stanic Velikého Okruhu Dar Veter dál pozoroval světlo Spirální Dráhy. Gigantický oblouk se ve výšce skláněl a odrážel se při okraji moře jako matně žlutý pruh. Dar Veter, aniž odtrhl od ní zrak, vztáhl ruku a přesunul páčku na písmeno R na znamení, že se ještě rozmýšlí. Dnes nastávala v jeho životě důležitá změna. Ráno přiletěl z obydleného pásma na jižní polokouli Mven Mas, jehož určila Rada Astronautiky za Vetrova nástupce. Poslední vysílání pro Okruh provedou spolu a pak... Slůvko "pak" nebylo dosud rozhodnuto. Šest let konal svou nesmírně vysilující práci, pro niž se vybírali jen mimořádně schopní lidé, kteří vynikali skvělou pamětí a obsáhlými znalostmi ze všech oborů. Když se u něho opakovala úporné záchvaty lhostejnosti k životu i k práci, jedno z nejtěžších onemocnění člověka, vyšetřila ho znamenitá psychiatrická Evda Nal. Léčila ho po starém, osvědčeném způsobu tesknými hudebními akordy v pokoji modrých snů, kde probíhalo uklidňující vlnění. Ale nepomohlo to. Nezbyvalo než změnit způsob činnosti a léčit se fyzickou prací. Jeho dobrá přítelkyně Veda Kong mu včera nabídla, aby u ní pracoval jako kopáč. Při archeologických vykopávkách nemohly stroje vykonávat všechny práce, závěrečná etapa čekala na lidské ruce. Dobrovolníků bylo dost, ale Veda mu slibovala dlouhou cestu do oblastí dávných stepí, kde bude mít blízko k přírodě.

Kdyby tak Veda Kong...! Ostatně, zná všechno až do konce. Veda miluje Erga Noora, člena Rady Astronautiky a náčelník sedmatřicáté mezihvězdné výpravy. Erg Noor měl o sobě podat zprávu z planety Ziridy. Jestliže ne neozval, ačkoli plány mezihvězdných letů jsou neobyčejně přesné, nehodí se, aby Dar přemýšlel, jak získat Vedinu lásku! Může je spojit nanejvýš "vektor přátelství". A přece k ní pojede pracovat!

Dar Veter přesunul páku, stiskl knoflík a pokojem se rozlilo jasné světlo. Křišťálové okno tvořilo stěnu prostorné místnosti, vysoko nad zemí i nad mořem. Otočením druhé páky naklonil Dar Veter stěnu k sobě, kovovým rámem odřízl osvětlené cesty, budovy a maják dole na mořském pobřeží a místnost se otevřela hvězdnému nebi.

Ciferník galaktických hodin, rozdělený na tři soustředné kružnice, upoutal Vetrovu pozornost. Zprávy pro Veliký Okruh se vysílaly každou stotisícinu galaktické vteřiny, čili jednou za osm dnů, to znamenalo čtyřicet pětkrát do roka podle pozemského času. Doba, za kterou se Galaxie otočila kolem své osy, tvořila galaktický den a noc.

Pravidelné, a pro Dara poslední vysílání začne v devět hodin ráno podle času Tibetské observatoře, a tudíž ve dvě hodiny v noci zde, na Středozemské observatoři Rady.

Zbývalo něco přes dvě hodiny.

Přístroj na stole znovu zazvonil a zablikal. Za přepážkou se objevil člověk ve světlých šatech, které se hedvábně leskly. "Připravili jsme se k vysílání i k poslechu," oznámil stručně bez jakýchkoli vnějších známek uctivosti, přestože se mu v pohled tajil obdiv k náčelníkovi.

Dar Veter mlčel, mlčel i pomocník, a jeho nenucený postoj vyjadřoval sebevědomí.

"V krychlovém sále?" otázal se konečně Dar Veter, a když dostal kladnou odpověď, zeptal se, kde je Mven Mas.

"U aparátu jitrní svěžesti. Zotavuje se po cestě. Ke všemu se mi zdá, že je rozrušen..."

"být na jeho místě, taky bych byl rozčilen," pronesl smutně Dar Veter. "To bylo před šesti lety..."

Pomocník až zrudl, jak se namáhal zůstat lhostejným. V mladickém zápalu měl soucit s náčelníkem, snad si uvědomoval, že někdy sám okusí radosti i hoře namáhavé práce a velké zodpovědnosti. Vedoucí vnějších kosmických stanic ani slůvkem nevyjádřil, co prožívá, neboť v jeho letech se to pokládalo za nevhodné.

"Jakmile se objeví Mven Mas, okamžitě ho přiveďte ke mně!"

Pomocník se vzdálil. Dar Veter přešel do rohu, kde průzračná přepážka byla od stropu až na zem začerněná, a širokým gestem rozhrnul obě dveřní křídla, zasazená do panelů z barevného dřeva. Zaplálo světlo, vycházející odněkud z hlubin obrazovky, podobné zrcadlu.

Vedoucí vnějších stanic pomocí zvláštní svorky zapojil "vektor přátelství", který kdykoli zprostředkoval přímý styk mezi nejlepšími přáteli. Vektor spojoval několik míst, kde lidé trvale přebývali; mohl se přepnout domů, na pracoviště nebo na oblíbené místo odpočinku.

Obrazovka zazářila a na jejím pozadí se objevily známé vysoké panely, na nichž byly v nesčíslných sloupcích zakódovány značky elektronových filmů, které nahradily zastaralé fotokopie. Když lidstvo přešlo k jediné abecedě, zvané lineární, protože neobsahovala složité znaky, mohly automaty filmovat i sebestarší knihy mnohem snáze a jednodušeji. Modré, zelené a rudé pruhy označovaly ústřední filmotéky, které nahrávaly vědecké práce, vydávané už dávno jen v několika desítkách exemplářů. Stačilo udat příslušný počet znaků a filmotekový archiv automaticky reprodukoval úplný text zfilmované knihy. Takovou vlastní automatickou knihovnu měla i Veda. Lehké cvaknutí zhasilo obraz, a když se znovu rozsvítil, objevil se jiný pokoj, ale také prázdný. Při druhém cvaknutí a obraz přenesl do sálu se slabě osvětlenými pulty. Žena u nejbližšího pultu zvedla hlavu, a Dar Veter poznal milou úzkou tvář s velkýma šedýma očima. Směle vykreslená ústa odhalovala při úsměvu bílé zuby a zvlnila tváře jako pohorky kolem nepatrně zvednutého, dětsky zaobleného nosu; ženin obličej se tím stal ještě měkčí a přívětivější.

"Vedo, zbývají dvě hodiny. Je třeba se převléknout, a chtěl bych, abyste přišla do observatoře trochu dřív."

Žena v obrazovce zvedla ruku k hustým popelavým vlasům.

"Podrobuji se, milý Vetře," tiše se rozesmála, "jdu domů."

Dar Veter se nedal oklamat veselým tónem.

"Uklidněte se, Vedo. Každý, kdo vystupuje před Velikým Okruhem, musel jednou zařít..."

"Neplývejte slovy, abyste mě potěšil," zvedla Veda Kong umíněně hlavu, "budu tam brzy."

Obrazovka zhasla. Dar Veter přivřel obě křídla dveří a obrátil se, aby uvítal svého nástupce. Mven Mas vstoupil dlouhými kroky. Rysy obličeje i lesklá pleť skořicové barvy svědčily o tom, že jeho předkové byli černoši. Bílý plášť mu v těžkých záhybech splýval z mohutných plecí. Mven stiskl obě Vetrovy dlaně ve svých pevných hubených rukou. Oba náčelníci, bývalý i budoucí, byli vysoce urostlí. Ale Veter jehož rodokmen pocházel z ruského národa, vypadal rozložitější a mohutnější než štíhlý Afričan.

"Mám dojem, jako by se dnes mělo stát něco závažného," začal Mven Mas s důvěřivou upřímností, jež byla charakteristická pro lidi v éře Velikého Okruhu.

Dar Veter pokrčil rameny.

"Všichni tři dnes prožijeme závažné věci. Já předám svou práci, vy ji převeźmete a Veda Kong bude hovořit s vesmírem."

"Je velmi krásná?" otázal se Mven Mas zpola tázavě a zpola přesvědčivě.

"Uvidíte. Ostatně, na dnešním vysílání nebude nic zvláštního. Veda bude přednášet o naší historii pro planetu KRZ 664456+BŠ 3252."

Mven Mas to neuvěřitelně rychle vypočítal z paměti.

"To je Hvězda Rus 614 v souhvězdí Jednorozce; její planetární soustava je známá už od nepaměti, ale obyvatelé se zatím nijak neprojevali - Mám hrozně rád staré názvy a slova," dodal s trochu provinilým přízvukem.

Dar Veter si pomyslel, že Rada umí vybírat lidi. Nahlas řekl:

"To si budete dobře rozumět s Junijem Antem, vedoucím elektronových záznamových strojů. Říká si vedoucí paměťových lamp. Ne podle ubohých starověkých svítlen, ale podle prvních neforemných elektronkových přístrojů ve vzduchoprázdňích baňkách, které připomínaly tehdejší elektrické žárovky."

Mven Mas propukl v tak srdečný a veselý smích, že Dar Veter pocítil, jak jeho sympatie k tomuto člověku vzrůstají.

"Paměťové lampy! A naše paměťové sítě, - kilometrové koridory z několika miliard elementárních článků!" Náhle se zarazil: "Já tu vykládám a důležité věci jsem si neujasnil. Kdy se poprvé ozvala planeta Rus 614?"

"Před dvaapadesáti lety. Od té doby ovládají jazyk Velkého Okruhu. Jsou od nás vzdáleni čtyři parseky. Vedina přenáška je dostihne za třináct let."

"A co bude pak?"

"Po přednášce budeme přijímat. Prostřednictvím starých přátel se dozvíme nějaké novinky z Okruhu."

"Přes šedesátou první v Labuti?"

"Ovšem. Nebo někdy také prostřednictvím sto sedmé v Hadonoši, mám-li užít vaší starověké terminologie."

Vstoupil muž ve stejných stříbrných šatech, jaké měl Vetrův pomocník. Takový úbor si oblékali v Radě Astronautiky všichni. Nevysoký, temperamentní a s orlím nosem, získával sympatie bystrým pohledem očí, tmavých jako trnky.

Přichodí se přejel dlaní kulatou hladkou hlavu.

"Jsem Junij Ant," představil se pronikavě ostrým hlasem Mvenu Masovi.

Oslovený ho uctivě pozdravil. Vedoucí paměťových strojů předčili každého učenosti. Oni rozhodovali, co z obdržení zpráv se má zvětšit v paměťových strojích a co zveřejnit nebo odeslat do paláců tvořivosti.

"Ještě jeden brevant," zabručel Junij Ant, potřásaje rukou novému známému.

"Co je to?" nepochopil Mven Mas.

"Můj výmysl. V latinském jazyku. Tak jsem nazval pracovníky vnějších kosmických stanic, letce mezihvězdného letectva, techniky z továren na výrobu motorů do hvězdoletů, prostě všechny, kdo dlouho nežijí. Mezi ně počítám i nás. My také nežijeme déle než polovinu normálního lidského věku. Co se dá dělat, zato žijeme zajímavě! Kde je Veda?"

"Chtěla přijít dřív..." začal Dar Veter.

Jeho slova zanikla ve výstražných akordech, které se rozezněly, když cvakl ciferník galaktických hodin.

"Předběžné upozornění celé Země," objasňoval Dar Veter. "platí všem energetickým ústřednám, pro všechny továrny, transportní sítě i rádiové stanice. Za půl hodiny musí přerušit dodávku energie a nahromadit ji v objemných kondenzátorech tolik, aby stačila v atmosféře prorazit směrovým zářením tunel. Vysílání odčerpá třiačtyřicet procent zemské energie. Příjem spotřebuje osm procent, protože stačí jen tunel udržovat."

"Tak jsem si to představoval," kýval Mven Mas hlavou.

Vtom jeho soustředěný pohled nadšeně vzplanul. Dar Veter se ohlédl. U zářícího průsvitného sloupu stanula Veda Kong, aniž ji kdo zpozoroval. Oblékla si k vystoupení nejhezčí úbor, jaký kdy krásil ženu a který si vymysleli lidé už před několika tisíci lety, v epoše krétské kultury.

Popelavé vlasy měla v týle vysoko zvednuté do těžkého uzlu, aby netížily pevnou štíhlou šíjí. Hladká ramena byla obnažena, a hluboko odhalenou hrud' podpíral živůtek z jasně modré látky. Krátká široká sukně s vyšitými modrými květy na stříbrné půdě odkrývala holé snědé nohy v pantoflíčkách višňové barvy. Šíjí jí zdobil zlatý řetěz s velkými hrubě vsazenými faanty z Venuše; rudé kameny hořely na Vedině něžné pleti stejným odstínem jako vzrušením zardělé tváře a malé uši.

Mven Mas viděl historičku poprvé a hleděl na ni s neskrývaným obdivem.

Veda zvedla k Daru Vetrovi tázavě oči.

"Je to dobré," odpověděl na němou otázku své přítelkyně.

"Mnohokrát jsem už přednášela, ale ne takhle," promluvila Veda Kong.

"Rada zachovává obyčej. Zprávy pro rozličné planety vždycky četly krásné ženy. Dává to představu, jaký cit pro krásu mají obyvatelé našeho světa, a vůbec to říká mnoho," pokračoval Dar Veter.

"Rada se nezmýlila ve výběru!" zvolal Mven Mas.

Veda pronikavě pohlédla na Afričana.

"Vy jste svobodný?" zeptala se tiše, a když Mven kývnutím přisvědčil, rozesmála se.

"Chtěl jste si se mnou pohovořit," obrátila se na Dara Vetra.

Přátelé vyšli na širokou kruhovou terasu a Veda s rozkoší vystavila obličej svěžímu mořskému větru.

Vedoucí kosmických stanic vyprávěl, že se rozhodl jet na vykopávky, i o tom, jak váhal mezi osmatřicátou mezihvězdnou výpravou, podmořskými rudnými doly v Antarktidě a archeologií.

"Ne, jenom ne mezihvězdná..." vykřikla Veda a Dar Veter si uvědomil, že jednal beztaktně. Uchvácen zážitky dotkl se bezděky citlivého místa Vediny duše.

Z rozpaků mu pomohla melodie výstražných akordů, která zaléhala na balkón.

"Je čas, abychom šli, za půl hodiny zapojíme Okruh!"

Dar Veter vzal Vedu opatrně za ruku. V doprovodu ostatních sjeli výtahem hluboko do podzemí, kde byla ve skále vytesaná krychlová místnost.

Nebylo zde nic kromě přístrojů. Matné panely kolem černých stěn vypadaly jako ze sametu. Do nich se vrývaly rovné křišťálové pruhy. Nazlátlá, zelená, modrá a oranžová světélka slabě osvětlovala stupnice, značky a čísla. Smaragdové hroty ručiček se chvěly u černých půlkruhů, jako by všechny ty široké stěny tonuly v napjatém rozechvělém očekávání.

Pár křesel a veliký ebenový stůl, částečně zasunutý do ohromné polokulovité obrazovky v masivním zlatém rámu, která zářila perleťovým leskem.

Dar Veter pokynem přivolal Mvena Mase a ukázal na vysoká černá křesla. Mven se přiblížil, našlapuje opatrně na špičky, jako kdysi jeho předkové v rozpálených savanách, když se přikrádali k ohromným dravým šelmám, a zatajil dech. Odtud, z nepřístupného kamenného sklepení se za chvíli otevře okno do nekonečných hlubin kosmu a lidé se myšlenkami a vědomostmi spojí se svými bratry v jiných světech. Dnes je tu pět lidí, kteří budou zastupovat lidstvo před vesmírem. Ale od zítřka on, Mven Mas, bude muset řídit spojení sám. Budou mu svěřeny všechny páky grandiózní síly. Afričanovi přeběhl po zádech lehký mráz. Teprve teď asi pochopil, jaké břímě odpovědnosti si uvalil na bedra, když dal Radě svůj souhlas. A když pohlédl na Dara Vetra, který netrpělivě pohyboval řídicími pákami, kmitl se mu v očích podobný odbiv, jaký zářil z očí mladého Dar Vetrova pomocníka.

Ozval se těžký burácivý zvuk, jako by se rozezněla masivní měď. Dar Veter se rychle obrátil a posunul dlouhou páku. Zvonění utichlo a Veda Kong uviděla, že úzký panel na pravé straně se rozsvítil po celé výšce místnosti. Stěna jako by se propadla, zmizela v nekonečné dálce. Objevily se jehlancovité obrazy horského vrcholu, ověšeného gigantickým kamenným kruhem. Pod touto kolosální čepicí z naplaveného kamení bylo tu a tam vidět běloskvoucí ostrůvky horského sněhu.

Mven Mas poznal Kenyi, druhou nejvyšší horu v Africe.

Těžký měděný úder znovu otřásl sálem v podzemí a donutil přítomné, aby zbystřili pozornost.

Dar Veter uchopil ruku Mvena Mase a položil ji na kulatou rukojeť, kde hořelo granátové oko. Mven ji poslušně stlačil do vodorovné polohy. Veškerá síla země, všechna energie z tisíce sedmi set šedesáti mohutných elektráren se teď přenesla k rovníku, na pětikilometrovou horu. Na jejím vrcholu zavířila různobarevná záře, zhoustla v kouli a náhle se vyřítila vzhůru, pronikajíc hlubinou nebes jako kopí vržené vertikálním směrem. Nad září se vytvořil tenký sloup který vypadal jako vír větrné smrsti. Kolem něho se spirálovitě ovíjela oslnivě zářící modrá mlha a prouдила prudce vzhůru. Směrové záření probíjelo zemskou atmosféru, vytvářelo souvislý tunel pro vysílání i příjem a spojovalo jako kabel vnější kosmické stanice. Tam, ve výšce třiceti šesti tisíc kilometrů na Zemi, visela družice, která udržovala stálé spojení s vnějšími stanicemi a obíhala kolem planety jednou za čtyřiašedesát hodin v rovině rovníku, takže se zdálo, jako by nehnutě stála nad Kenyí ve východní Africe. Druhá velká družice obíhala ve výšce padesáti sedmi tisíc kilometrů podél poledníků od pólu k pólu a byla ve styku s Tibetskou vysílací a přijímací observatoří. Zde byly výhodnější podmínky pro vytvoření rozvodného kanálu, ale zato spojení nebylo trvalé. Zmíněné dvě velké družice se spojovaly ještě s několika automatickými stanicemi, rozmístěnými kolem celé Země.

Jakmile se tunel zapojil na přijímací stanici družice, úzký panel vpravo zhasl. Rozsvítila se jiskřivě bílá obrazovka zasazená do zlata. V jejím středu se objevila fantasticky zvětšená postava, zjasněla a usmála se velikými ústy. Gur Gan, jeden z pozorovatelů denní družice, vyrostl na obrazovce v pohádkového obra. Vesele kývl hlavou, vztáhl třímetrovou ruku a zapojil všechny vnější stanice kolem planety. Spojily se dohromady v jedinou sílu, která vytryskla od Země.

Citlivé oči přijímačů se upřely do všech stran vesmíru. Matně rudá hvězda v Jednorožci, z jejichž planet došla nedávno výzva, pozorovala se líp z družice 57, a tak se s ní Gur Gan spojil. Neviditelný kontakt Země s jinou hvězdou mohl trvat nejvýše tři čtvrti hodiny. Nesměla se ztratit ani minuta drahocenného času.

Na Dar Vetrovo znamení se Veda Kong postavila před obrazovku na kruhovitou kovovou plošinku, odkud vycházela modrá záře. Shora na ni dopadala mohutná záplava neviditelných paprsků a znatelně prohloubila odstín její snědé pleti. Elektronové stroje začaly neslyšně pracovat, převádějíce Vedinu řeč do jazyka Velikého Okruhu. Za třináct let si posluchači na planetě temně rudé hvězdy zapíší vyslané vlny v obecně známých symbolech, a jestli tam hovoří, překladačové stroje změní symboly na zvuky živé cizí řeči.

- Škoda, myslil si Dar Veter, že vzdálené bytosti neuslyší zvučný, měkký hlas ženy ze Země, že nezachytí jeho výraznost. Kdoví, jak jsou uzpůsobeny jejich uši. Mohou existovat různé druhy sluchu. Jenom zrak, využívající všude části elektromagnetických vln, které pronikají atmosférou, je skoro v celém vesmíru stejný, a vzdálené bytosti tedy uvidí kouzelnou, vzrušením planoucí Vedu.

Veda Kong zhuštěně a jasně vyprávěla o základních meznících v historii lidstva. Zmínila se o existenci lidstva v epochách starověku, o izolovanosti velkých i malých národů, o ekonomickém a ideovém nepřátelství, které rozdělovalo

jejich země; hovořila velmi stručně. Epochy se souhrnně nazývaly ÉRS čili éry Rozděleného Světa. Ale lidi v éře Velikého Okruhu nezajímaly jen příhody o ničivých válkách hrozných strádáních a zdánlivě velikých vládcích, jak o nich psaly starověké historické knihy a Antických věků, doby Temna či z období Kapitalismu. Mnohem důležitější byla protikladná historie rozvoje výrobních sil a formování idejí, umění, vědění i historie duchovního boje za opravdového člověka a lidstvo. Stejně důležité a nutné bylo vytváření nových představ o světě a společenských vztazích, o povinnosti, právech a štěstí člověka, z nichž na celé planety vyrostl a rozkvetl mohutný strom komunistické společnosti.

V poslední fázi ÉRS, v tak zvané době Rozštěpu, lidé konečně pochopili, že všechno jejich utrpení pramení ze společenského systému, který se utvářel spontánně již od primitivních časů. Pochopili, že všechna síla budoucího lidstva je v práci, ve společném úsilí miliónů lidí, kteří se osvobodili z útisku, ve vědě a v představě života na vědeckých základech. Uvědomili si hlavní zákony společenského vývoje, dialekticky protichůdný běh historie a nutnost vychovat v lidech přísnou společenskou kázeň, která je tím důležitější, čím vyšší je počet obyvatel na planetě. Boj mezi starými a novými idejemi se vyhranil v době Rozštěpu a vedl k tomu, že se celý svět rozpadl na dva tábory s různým hospodářským zřízením, na tábor socialistický a kapitalistický.

V té době lidé objevili první druhy atomové energie a zavlíst zastánců starého světa div nepřivedla lidstvo do nejstrašnější katastrofy.

Ale nový společenský systém musel zvítězit, třebaže se vítězství zdrželo kvůli zaostalé výchově společenského uvědomění. Přestavba světa na komunistických základech nebyla myslitelná bez podstatných změn v ekonomice, aby vymizela bída, hlad a těžká vysilující dřina. Avšak změna ekonomiky vyžadovala velmi složité řízení výroby a distribuce, a to nešlo uskutečnit bez výchovy společenského uvědomění člověka.

Do komunistické společnosti se nezapojily hned všechny národy a země. Bylo zapotřebí gigantického úsilí, než se vymýtilo nepřátelství, a zejména lži, které nakupila nepřátelská propaganda při ideovém zápase v období Rozštěpu. Nemálo chyb se stalo i při rozvíjení nových lidských vztahů. Leckde vypukla povstání, podněcovaná zaostalými přívrženci starého světa, kteří z nevědomosti chtěli křísit minulost, aby našli snadná východiska o obtížích, před nimiž lidstvo stálo. Ale nové uspořádání života se neodvratně a vytrvale šířilo po celé Zemi, až nejrozličnější národy a rasy vytvořily jedinou, přátelskou a moudrou rodinu.

Tak začala ÉSS, éra Světového Sjedení, kterou tvořila období Svazu Zemí, Různých Jazyků, Boje za Energii a Společného jazyka.

Společenský vývoj se stále zrychloval a každá nová epocha uběhla rychleji než předešlá. Vláda člověka nad přírodou postupovala mílovými kroky.

V pradávných utopických fantaziích lidé snili o nádherné budoucnosti tak, že se člověk postupně osvobodí od práce. Spisovatelé slibovali, že krátká, dvou až tříhodinová pracovní doba zajistí lidem dokonalý blahobyt a zbývající čas že mohou věnovat šťastné zahálce.

Takové představy vznikly ve starověku z odporu k těžké a nucené práci.

Lidé brzy pochopili, že práce je štěstím, stejně jako neustálý boj s přírodou, zdolávání překážek, jak řešení nových a nových úkolů při rozvoji vědy a ekonomiky. Člověk potřebuje pracovat naplno, ale musí to být práce tvůrčí, která odpovídá jeho vrozeným schopnostem a zálibám, a také práce mnohostranná, jež se čas od času střídá. Rozvoj kybernetiky, masové vzdělání i kulturnost a vzorná fyzická výchova člověka dovolily, aby lidé měnili svá zaměstnání, aby bez konce střídali svou tvůrčí činnost, nacházejíce v ní stále větší uspokojení. Stále pokročilejší věda zachvátila celý lidský život a tvůrčí radosti objevitelů nových tajemství přírody byly dostupné ohromnému množství lidí. Umění se velkou měrou podílelo na společenské výchově a uspořádání života.

Nastala nejvelkolepější éra v historii lidstva, éra Společné práce. Tvořila ji období Zjednodušených věcí, Přestavby, Prvního Blahobytu a období Kosmu.

Vynález intenzivnější elektřiny vedl k vytvoření akumulátorů s ohromnou kapacitou i kompaktních, ale mocných elektromotorů, a byl nejdůležitější technickou revolucí nové doby. Už dříve se lidé naučili pomocí polovodičů spojit nejsložitější slaboproudé sítě a sestavovat samofidelní kybernetické stroje.

Technika se stala nejpřesnější a nejjemnější záležitostí, vysokým uměním, a tím si podmanila zároveň síly v kosmických rozměrech.

Avšak snaha dát každému všechno vyvolala nutnost zjednodušit pravidelné návyky člověka. Člověk přestal být otrokem věcí, ačkoli vypracování detailních typů dovolilo vytvářet jakékoli věci i stroje z poměrně malého počtu základních stavebních prvků, podobně jako nejrozmanitější živé organismy se skládají z málo rozdílných buněk, buňky z bílkovin, bílkoviny z proteinů atd. Už jenom skutečnost, že se přestalo nehorázně plýtvat potravinami, jak se to dělo v dřívějších dobách, zajistila jídlo miliardám lidí.

Všechny síly společnosti, které se ve starověku ztrácely budování válečné mašinérie, vydržování ohromných armád, jež nevykonávaly užitečnou práci, politickou propagandou a vnějškovou okázalostí, byly využity na organizaci života a rozvoj vědeckých znalostí.

Dar Veter na pokyn Vedy Kong stiskl knoflík a vedle historičky vyrostl veliký glóbus.

"Nejdříve jsme," pokračovala Veda, "úplně jinak rozmístili obytné a průmyslové oblasti planety..."

Skořicově hnědé pruhy na glóby mezi třicátými rovnoběžkami na severní i jižní polokouli označovaly nepřetržitou řadu městských sídlišť, soustředěných u břehů teplých moří, v oblasti mírného podnebí, kde neexistovala zima. Lidstvo nemusilo ztrácet obrovskou energii vytápěním obydlí ani výrobou neohrabaných oděvů. Nej hustěji zalidněná oblast byla kolem Středozemního moře, kolébky lidské kultury. Subtropické pásmo trojnásobně vzrostlo, když se rozpustily ledové čepice kolem pólů.

Na sever od severního obytného pásma se prostírá ohromná oblast luk a stepí, kde se pasou stáda domácích zvířat.

Na jihu severní polokoule i na severu polokouli jižní byly suché a žhavé pouště, které se nyní proměnily v sady. Dříve tu byla pole termoelektrických stanic, jež zachytávaly sluneční energii.

V tropických pásech se soustředila výroba rostlinné stravy a dřevin, což je tisíckrát výhodnější, než v oblastech s chladným podnebím. Od té doby, co jsem se naučili získávat umělé uhlovodany a zejména cukr ze slunečního světla a kyseliny uhličitě, přestali jsem pěstovat cukrodárné rostliny. Laciná průmyslová výroba plnohodnotných umělých bílkovin nám ještě nestačí, a proto pěstujeme na souši rostlinné kultury i plísně s vysokým obsahem bílkovin a na oceánech rozlehlá pole vodních řas. O jednoduchém způsobu, jak uměle vyrábět jedlé tuky nás poučil Veliký Okruh, nejrůznější vitamíny a hormony vyrábíme v libovolném množství z kamenného uhlí. Zemědělské hospodářství nového světa už nemusí těžce dobývat výživné plodiny jako za starých dob. Cukrů, tuků a vitamínů můžeme vyrábět prakticky neomezeně. Pro výrobu samotných bílkovin máme k dispozici ohromné rozlohy na souši i na mořích. Lidstvo už dávno přestalo mít strach z hladu, který po tisíciletí lidem vládl.

Největší radost působilo vždy člověku cestování, touha pohybovat se z místa na místo, již jsme zdědili po svých kočovných předcích, kteří si lovem opatrovali skrovnou potravu. Nyní celou planetu obepíná Spirální Dráha a její obrovité mosty přes průlivy spojují všechny pevniny. - Věda objela prstem stříbřitou nit a otočila glóbus. - Po spirální Dráze jezdí nepřetržitě elektrické vlaky. Statisíce lidí se mohou velmi rychle dostat z obytné zóny do stepních, polních nebo horských oblastí, kde nejsou stálá města, nýbrž jen provizorní tábory pro mistry v oboru dobytkařském, osevů a lesního i horského průmyslu. Díky dokonalé automatizaci všech továren a energetických středisek nemusela zde být postavena města ani velká sídliště; jsou tu jen domy pro nepatrný počet pozorovatelů, mechaniků a montérů, kteří mají právě službu.

Plánovitě uspořádání života učinilo konec vražedné honbě za rychlostí a stále rychlejšími a rychlejšími dopravními prostředky. Po Spirální Dráze jezdí vlaky rychlostí dvě stě kilometrů za hodinu. Jenom když se přihodí nějaké neštěstí, užívá se rychlostními vozů s tisícikilometrovými rychlostmi.

Přede několika lety jsme velmi zlepšili vzhled naší planety. Už v období Rozštěpu objevili lidé energii uvnitř atomů. Ale tehdy se naučili uvolňovat z ní jen nicotnou část a přeměňovat ji na teplených výbuch, jehož ničivých vlastností se okamžitě užívalo jako válečné zbraně. Nahromadily se značné zásoby strašných bomb, které se lidé po nástupu komunismu snažili použít k výrobě energie. Pochopili, jak nebezpečné je záření i jeho vliv na život a značně omezili jadernou energetiku. Skoro současně objevili astronomové fyzikálními studiem dvě možnosti, jak získat vnitřní atomovou energii - Ku a F - která je mnohem účinnější a nezanechává nebezpečné zplodiny při rozpadu.

Obou způsobů používáme i dnes, třebaže pro mezihvězdné motory užíváme ještě jeden druhu jaderné energie, tak zvaný anamezon, který jsme poznali při pozorování velkých hvězd Galaxie prostřednictvím Velikého Okruhu.

Lidé se rozhodli zničit všechny nahromaděné zásoby starých termonukleárních materiálů, jako byli radioaktivní izotopy uranu, thoria, vodíku, kobaltu a lithia, jakmile přišli na to, jak odstranit zplodiny jejich rozpadu za hranice zemské atmosféry. V epoše Přestavby jsme zhotovili umělá slunce a 'zavěsili' je nad polární oblasti. Změnili jsme značně ledové pokrývky, které utvořily na zemských pólech ve čtvrtohorní době ledové, a tím se změnilo podnebí na celé planetě. Voda v oceánech stoupla o sedm metrů, v atmosférické cirkulaci pronikavě ustoupili polární fronty a zeslábl okruh pasátních větrů, jež vysoušely poušťové oblasti na okraji tropů. Také uragány skoro ustaly; prostě - zmizely všechny prudké poruchy počasí.

Teplé stepi dosáhly až k šedesátým rovnoběžkám a louky i lesy v mírném pásu překročily sedmdesátý stupeň šířky. Antarktida, ze tří čtvrtin zbavená ledu, stala se rudnou pokladnicí lidstva. Zachovala si netknutá nerostná bohatství, jež lidé na ostatních pevninách silně vyčerpali, když v minulosti nesmyslně plýtvali kovy v neustálých ničivých válkách. Také Antarktidu se podařilo překlenout Spirální Dráhou.

Ještě před zásadní změnou podnebí jsme vyhloubili ohromné kanály a prokopali pohoří, aby byla zajištěna rovnoměrná cirkulace vodních a vzdušných proudů na planetě. Stálá dielektrická čerpadla nám pomohla zavodnit dokonce asijské pouště, položené vysoko v horách.

Možnosti výroby potravin mnohokrát vzrostly, nové země se staly způsobilými pro život. Teplých vnitřních moří jsme začali využívat k pěstování vodních řas s bohatým obsahem bílkovin.

Staré nebezpečné a křehké planetolety přece jen dosáhly nejbližších planet naší soustavy. Zemi obklopil pás umělých družic, z nichž se lidé důkladně obeznámili s kosmem. A zde se před čtyřmi sty osmi lety přihodila důležitá událost, která znamenala novou éru v existenci celého lidstva, éru Velikého Okruhu:

Už dávno se lidské mozky mořily nad problémem, jak vysílat na veliké vzdálenosti obrazy, zvuky, energii. Statisíce učenců pracovaly ve zvláštní instituci, která se dosud nazývá Akademie Směrových Záření, než se jim podařilo uskutečnit přímý dálkový přenos energie bez jakýchkoli vodičů. To bylo možné tehdy, když oklikou poznali zákon, že tok energie je úměrný sinu úhlu rozbíhajících se paprsků. V tom případě paralelní svazky záření zajišťovaly trvalé spojení s umělými družicemi, a tedy i s celým kosmem. Ochranná clona ionosféry byla trvalou překážkou při vysílání i poslechu z vesmíru. Před dávnými časy, již na sklonku éry Rozděleného Světa, naši vědci určili, že mocné proudy rádiového záření dopadají na Zemi z kosmického prostoru. Spolu se zářením ze souhvězdí a galaxií k nám přicházely výzvy z kosmu i vysílání Velikého Okruhu, atmosféra je zkreslila a značně utlumila. Tenkrát jsme ony tajemné signály nechápali, a přestože jsme se je naučili zachycovat, považovali jsme je za záření mrtvé hmoty.

Vědce Kama Amata, původem Inda, napadlo, aby na umělých družicích prováděl pokusy s obrazovými přijímači, a pak celá desetiletí zoušel nové a nové kombinace vlnových rozsahů.

Kam Amat zachytil vysílání z planetární soustavy podvojně hvězdy, která se odedávna nazývala 61. Labuť. Na obrazovce se objevila lidem nepodobná bytost a ukázala na nápis, sestavený ze znaků Velikého Okruhu. Teprve za devadesát let se nám podařilo nápis přečíst a v jazyce Země jsme jím ozdobili pomník Kama Amata: "Zdravíme vás, bratři, kteří jsme vstoupili do naší rodiny! Třebas nás dělí prostor a čas, spojili jsme se rozumem v mocném okruhu."

Lidstvo v té době bylo na takovém vývojovém stupni, že ze znaků, nákresů i map lehce pochopilo jazyk Velikého Okruhu. Za dvě stě let jsme už s pomocí automatických překladatelů mohli hovořit s planetárními soustavami nejbližších hvězd. Teprve nedávno jsme dostali zprávu ze čtrnácti planet, jejichž mohutným, životodárným centrem je Deneb v Labuti, kolosální hvězda o svítivosti čtyř tisíc osmi set našich Sluncí, kterou od nás dělí sto dvacet dva parseků. Myšlenkový vývoj tam postupoval jinými cestami, ale dosáhl naší úrovně.

Z kulových hvězdokup naší Galaxie i z obrovských obývaných oblastí kolem galaktického centra k nám přicházejí z nesmírných dálek podivné obrazy a výjevy, které jsme zatím nepochopili a neuměli dešifrovat. Když je automatické paměti zaregistrují, postoupíme je Akademii Nejvyšších Znalostí, neboť tak nazýváme vědeckou organizaci, která pracuje na problémech, jež se v pozemské vědě téměř nevyskytují. Snažíme se pochopit myšlenku, která k nám putovala miliardy let, a bude patrně rozdílná od našeho myšlení, díky různým cestám historického vývoje života od nejnižších organických forem až k nejvyšším, k myslícím bytostem.

Veda Kong se odvrátila od obrazovky, do níž se dívala jako hypnotizována, a vrhla tážavý pohled na Dara Vetra. Ten se usmál a pochvalně kývl. Veda pozvedla tvář, rozpráhla ruce a otočila sek neviditelným a neznámým bytostem, které za třináct let zachytí její slova a uvidí její zjev.

"Taková je naše historie, náš těžký, složitý a dlouhý výstup k vrcholům poznání. Voláme vás, spojte se s námi ve Velikém Okruhu, abychom do všech končin nekonečného vesmíru vnesli sílu rozumu, která zvítězí nad neživou hmotou!"

Vedin hlas se jásavě rozezněl, nabýváje síly za všechna pokolení pozemšťanů, kteří nyní dospěli tak daleko, že jejich myšlenky směřují až za hranice jejich vlastní Galaxie, k jiným hvězdným ostrovům ve vesmíru.

Ozval se táhlý měděný zvuk, neboť Dar Veter pohnul pákou a vypnul tok energie potřebný k vysílání. Obrazovka zhasla. Na průzračném panelu vpravo zůstal jen svítící sloup, jímž se udržoval v atmosféře probitý tunel.

Unavená a tichá Veda se stočila do klubička v hlubokém křesle. Dar Veter usadil Mvena Mase za řídicí stůl a sklonil se nad jeho ramenem. V naprostém tichu jen chvílemi zacvakaly pákové zářáčky. Obrazovka ve zlatém rámu najednou zmizela a na jejím místě se rozevřela nepředstavitelná propast. Veda Kong hlasitě povzddechla, vidouc ten zázrak poprvé. A skutečně, taková podívaná dokázala pokaždé ohromit i člověka, který znal dobře složitou interferenci světelných vln, jíž se dosahovala taková šíře a hloubka prostoru.

Z dálky se přibližoval a každou vteřinu narůstal temný povrch cizí planety. Byla to neobyčejně vzácná soustava podvojně hvězdy, kde se dvě slunce vzájemně tak vyrovnávala, že oběžná dráhy jejich planety byla pravidelná a mohl na ní vzniknout život. Obě slunce, oranžové i fialové, byla menší než naše, a ledy zamrzlého moře v jejich záři se zdály rudé. Na úpatí plochých černých hor se rýsovala v záhadných fialových záblescích obrovská přízemní budova. Zorný paprsek se opřel do plošinky na střeše, jako by ji pronikal, a Pozemšťané uviděli člověka s šedivou pletí a kulatýma sovima očima, obrostlýma jemným stříbřitým chmýřím. Byl vysoké postavy, ale tělo měl tenounké a dlouhé končetiny vypadaly jako tykadla. Člověk nehezky trhl hlavou, jako by se ve spěchu klaněl, upřel na obrazovku oči, lhostejně jako objektiv, a rozevřel bezertá ústa, jež přikrýval zobák ve tvaru nosu, potažený měkkou kůží. Současně zazněl melodický a něžný hlas automatického překladatele.

"Zaf Ftet, vedoucí vnější informační stanice 61. Soustavy v Labuti. Dnes vysíláme pro žlutou hvězdu COL 3388+04ŽF... Vysíláme pro..."

Dar Veter i Junij Ant na sebe pohlédli a Mven Mas na okamžik sevřel Vetrovo zápěstí. COL 3388-04ŽF - to byly galaktické poznávací značky Země, či správněji, poznávací značky sluneční planetární soustavy. Pozorovatelé z jiných světů ji kdysi pokládali za jediného satelita, který oběhne kolem Slunce za padesát devět pozemských let. Jednou za tu dobu se totiž Jupiter a Saturn dostanou za sebe na jedné straně Slunce a vychylují je tak zřetelně z jeho dráhy, že to astronomové na blízkých hvězdách mohou pozorovat. Stejného omylu se dopouštěli i naši astronomové vůči mnoha jiným planetárním soustavám, jejichž existence při různých hvězdách byla objevena už v dávných dobách.

Junij Ant s větším spěchem než na začátku vysílání přezkoumal seřízení zápisového stroje a údaje přístrojů OES, které chránily elektronové spoje. Lhostejný hlas elektronového překladatele pokračoval:

"Zachytili jsem v naprostém pořádku vysílání z hvězdy..." znovu se ozvala sprška čísel a přerývaných zvuků, "úplně náhodou, mimo dobu, kdy vysílá Veliký Okruh. Oni ještě nedešifrovali řeč Okruhu a plýtvají zbytečně energií v hodinách, kdy vysílačky Okruhu mlčí. Odpověděli jsme jim v intervalech jejich vlastních přenosů; výsledky budou známy přibližně za tři desetiny sekundy..." Hlas utichl. Signální přístroje hořely dál, jen malé zelené oko zhaslo.

"Poruchy při vysílání nedovedeme ještě vysvětlit. Možná, že mezi námi probíhá neutrální pole, o němž astronauti vyprávějí úplně legendy," poučil Vedu Junij Ant.

"Tři desetiny galaktické vteřiny, to znamená čekat asi šest set let," zabručel nevrle Dar Veter. "To je zajímavé, ale k čemu je nám to dobré?"

"Pokud jsem to pochopil, hvězda, s níž se spojili, je Epsilon Tukana v souhvězdí jižního nebe," ozval se Mven Mas. "Je vzdálena devadesát parseků, tj. blízko hranic našeho trvalého styku s ostatními světy. Dál než k Denebu naše spojení zatím nesáhá."

"Ale posloucháme přece vysílání ze středu Galaxie i z kulových hvězdokup?" zeptala se Veda Kong.

"Jenom nepravidelně, když je náhodou zachytíme, nebo prostřednictvím záznamových strojů ostatních členů Okruhu, kteří vytvořili jakýsi protáhlý řetěz v prostoru Galaxie," odpověděl Mven Mas.

"Zprávy, odeslané před tisíci a desetitisíci lety, se v prostoru neztrácejí, a nakonec nás přece dostihnou," dodal Junij Ant.

"To ale znamená, že posuzujeme život a znalosti lidí na velmi vzdálených světech se značným zpožděním, které třeba u oblasti kolem středu Galaxie činí dvacet tisíc let?"

"Ano, ať už posloucháme vysílání prostřednictvím záznamových strojů z blízkých světů, nebo je zachytíme našimi

stanicemi, vždycky vidíme vzdálené světa tak, jak vypadaly v pradávných dobách. Vidíme lidi, kteří už dávno zemřeli, a jejich svět na ně dávno a dávno zapomněl!"

"Cožpak my, kteří jsme ovládli přírodu, jsme tady bezmocni?" rozhořčila se dětsky Veda. "Což nemůžeme dosáhnout vzdálené světy jinak, jinými prostředky, než fotonovým nebo vlnovým paprskem?"

"Jak vás chápu, Vedo!" zvolal Mven Mas.

"V Akademii Nejvyšších Znalostí pracují na projektech, jak překonat prostor, čas a tíži nejhlubšími principy kosmu," vmísil se do řeči Dar Veter, "ale nedošli ještě do stadia pokusů a nedokázali..."

Zelené oko se znenadání rozsvítilo a Vedě se znovu zatočila hlava, když viděla, jak se obrazovka propadla do bezedné propasti vesmíru.

Presně ohraničené kraje obrazu dokazovaly, že jde o zápis automatické paměti a ne o přímo zachycený přenos.

Zpočátku se objevil povrch planety, snímáný zřejmě z vnější kosmické stanice. Obrovské bledě fialové slunce tonulo ve fantastickém přísvisu a zalévalo pronikavými paprsky modrý oblačný příkrov atmosféry.

"Měl jsem pravdu, sluncem planety je Epsilon Tukana, velmi žhavá hvězda třídy B 9, o svítivosti sedmdesáti osmi našich sluncí," zašeptal Mven Mas.

Dar Veter i Junij Ant souhlasně přikýkli. Podívaná se změnila, pohled se zúžil, jako by se přenesl na samotný povrch neznámého světa.

Do výšky se zvedaly oblé vrcholy hor, jakoby odlité z mědi. Neznámá hornina či kov zrnité struktury ohnivě plála v oslnivě bílém svitu modrého slunce. I při nedokonalé reprodukci přístrojů měl neznámý svět triumfální lesk a jakousi vítěznou nádheru.

Záblesky paprsků vroubily obrysy měděných hor korunou ze stříbrné a růžové záře, jež s široko daleko zrcadlila v mírných vlnách fialového moře. Voda syté ametystové barvy se zdála být hustá a plála uvnitř rudými ohničky, které připomínaly roje malinkých živých očí. Vlny omývaly masivní podstavec gigantické sochy, stojící daleko od břehu v hrdém osamění. Žena, vytesaná z temně rudého kamene, stála se zvrácenou hlavou a rozprážené ruce jako v extázi vztahovala k planoucí hlubině nebes. Mohla být právě tak dobře dcerou Země, její dokonalá podobnost s lidmi byla stejně ohromující jako nevídaná krása sochařského díla. V těle, jež splňovalo všechny sny pozemských sochařů, pojila se mohutná síla s oduševnělostí v každém tahu obličeje i postavy. Socha z leštěného rudého kamene planula neznámým, a proto i tajemným a strhujícím životem.

Pět pozemšťanů mlčky hledělo na neobvyklý nový svět. Jen ze široké Mvenovy hrudi a vydral dlouhý vzdech, neboť už od prvního pohledu na sochu se každý jeho nerv napjal v radostném očekávání.

Na břehu proti soše označovaly věže z rytého stříbra začátek širokého bílého schodiště, které se volně vznášelo nad hustými korunami ztepilých stromů s tyrkysově zeleným listím.

"Ty musí znít!" šeptal Dar Veter Vedě do ucha a ukazoval na věže. Veda přikývla.

Vysílačka nové planety dál neslyšně rozvíjela obraz za obrazem. Na okamžik se zakmitly bílé stěny se širokými výklenky a portálem z modrého kamene, a obrazovka přenesla pohled do vysoké místnosti zalité silným světlem. Malba ryhovaných stěn zářila perleťovým leskem a všechno v sále nezvykle zvýrazňovala. Pozornost upoutávala skupina lidí před panelem z leštěného smaragdu.

Ohnivě rudá barva jejich pleti měla stejný odstín jako socha v moři. V tom nebylo pro Pozemšťany nic neobyčejného, neboť z barevných snímků, které se uchovaly ze starověku, bylo zřejmé, že některé indiánské kmeny ve Střední Americe měly pleť jen o málo světlejší.

V sále byly dvě ženy a dva muži. Každý z obou párů byl oblečen jinak. Dvojice, stojící blíž k zelenému panelu, měla na sobě krátká zlatistá roucha, jakési nádherné kombinézy, sepnuté několika sponami. Druzí dva byli od hlavy až k patě zahaleni do plášťů, které zářily stejným perleťovým odstínem jako stěny.

Lidé u panelu se ladnými pohyby dotýkali šikmo napjatých strun při levém okraji. Stěna z leštěného smaragdu nebo skla zprůzračněla. V rytmu jejich pohybů plynuly po křišťálové desce zřetelné obrazy a výjevy. Avšak vznikaly a mizely tak rychle, že i cvičení pozorovatelé jako Junij Ant a Dar Veter chápali stěží jejich smysl.

Střídaly se obrazy měděných hor, fialového oceánu a tyrkysově zelených lesů, a v nich se obrazy historie planety. Nekonečná řada živočišných a rostlinných forem života, někdy hrůzně nepochopitelných, jindy nádherných, defilovala zde jako přízraky minulosti. Četná zvířata a rostliny se podobaly těm, jejichž pozůstatky uchovaly vrstvy zemské kůry jako listy kroniky. Zdokonalující se živá hmota prodělávala dlouhou cestu na vzestupném žebříčku životních forem. Nekonečně dlouhý vývojový proces se zdál ještě delší, obtížnější a trýznivější než rodokmen člověka na Zemi, jež každý její obyvatel dobře zná.

V přízračném svitu přístrojů se zamíhaly nové obrazy. Objevily se vysoko planoucí vatry, hromady kamene nakupené na rovinách, bitky s dravými zvířaty, slavnostní obřady při pohřbech a bohoslužbách. Přes celý panel vyrostla postava muže, oděného do pestrobarevné kůže. Opíraje se jednou rukou o kopy, druhou ze široka rozpráhl ke hvězdám a šlápl na krk povalené obludě s tuhou hřívou na hřbetě a s dlouhými vyceněnými tesáky. V pozadí stála řada mužů a žen, kteří se po dvou uchopili za ruce a zdálo se, že cosi propěvují.

Výjev zmizel a na jeho místě se objevil povrch leštěného kamene.

Potom lidé ve zlatistých šatech ustoupili napravo a jejich místo zaujal druhý pár. Nepostřehnutelně rychlým pohybem odhodili pláště a na zářivém pozadí zahořela živým plamenem temně rudá těla. Muž vztáhl obě ruce k ženě, a ona mu odpovíděla úsměvem tak hrdé a oslňující radosti, že se i Pozemšťané bezděky usmáli. A dva lidé v perleťové zářící sále nesmírně vzdáleného světa začali pomalu tančit. Nebyl to patrně tanec pro tanec, spíš rytmické pózování.

Tanečníci zřejmě chtěli ukázat dokonalost, nádherné linie a plastickou pružnost svých těl. Ale z rytmického střídání pohybu se dala zároveň uhodnout i smutná hudba jako připomínka bezejmenných a nesčíslných obětí na vzestupné cestě životního rozvoje, která vedla až k tak nádherné myslící bytosti, jako je člověk.

Mvenu Masovi se zdálo, že slyší melodii, která se jako vějíř vysokých čistých tónů opírá o zvukný a pravidelný rytmus nízkých akordů. Veda Kong stiskla ruku Daru Vetrovi, ale on to ani nezpozoroval. Junij Ant přihlížel se zatajeným dechem a na velikém čele mu vyvstaly kapky potu.

Lidé z Tukana se tolik podobali pozemšťanům, že postupně mizel dojem jiného světa. Avšak rudí lidé měli tak dokonale krásná těla, jaká na Zemi žila jen ve snech a dílech umělců a jaká ztělesňoval jenom nepatrný počet výjimečně krásných lidí.

- Čím těžší a delší byla cesta slepé živočišné evoluce k myslící bytosti, tím jsou formy života účelnější, propracovanější a tedy i krásnější, přemýšlel Dar Veter. Lidé na Zemi už dávno pochopili, že krása je vlastně instinktivně chápaná účelnost struktury a přizpůsobivosti k určitému poslání. Čím rozmanitější je poslání, tím krásnější je forma; ti krásní lidé jsou patrně daleko mnohostrannější a obratnější než my. Možná, že jejich civilizace se zaměřila víc k samotnému člověku, k rozvoji jeho duševních i fyzických sil než k technice? Naše kultura zůstávala dlouhý čas ryze technická, teprve s příchodem komunistické společnosti nastoupila definitivě cestu k zdokonalení člověka samého, a nejen jeho strojů, domů, jídla a zábavy.

Tanec ustal. Mladá rudá žena postoupila do středu sálu a zorný paprsek přístroje se soustředil jenom na ni. Zvedla rozpažené ruce a vzhledla ke stropu sálu.

Lidé na Zemi bezděčně sledovali očima její pohled. Sál buďto vůbec neměl strop, anebo tu optická iluze vykouzila hvězdnou oblohou s velkým počtem jasných a velkých hvězd.

Byl to asi jen obraz, neboť soustavy souhvězdí nevyvolávaly žádné známé asociace. Dívka máchla rukou a na ukazováčku levé ruky se jí objevila modrá kulička. Z ní vytryskl stříbrný paprsek a změnil se v ohromné ukazovátko. Kulatá zářící skvrnka na konci paprsku zastavovala se hned u té, hned u oné hvězdy na stropě. Současně ukazoval smaragdový panel nehybný obraz v detailním záběru. Ukazovací paprsek se pomalu posunoval a stejně pomalu se objevovaly buď pusté, nebo obydlené planety. V parscích rudých, modrých, fialových a žlutých sluncí hořely bezútěšné kamenité plochy a písčná prostranství. Někdy paprsky zvláštní tmavošedé hvězdy vyvolávaly k životu na svých planetách ploché kupole a spirály, nasycené elektřinou, které jako medúzy plávaly v husté oranžové atmosféře nebo oceánu. Ve světě rudého slunce rostly do obrovských výšek stromy s hladkou černou kůrou, a jako v zoufalství vzpínaly k nebi miliardy křivých větví. Jiné planety zas byly úplně zality kalnou vodou... na hladině plávaly ohromné ostrovy živočichů nebo rostlin a čeřily ji nesčetnými chlupatými tykadly.

"Blízko nich nejsou planety s nejvyššími formami života," řekl náhle Junij Ant, nepřestávaje sledovat mapu neznámé hvězdné oblohy.

"Mýlíte se," odporoval Dar Veter. "Z jedné strany mají plochou hvězdnou soustavu, jeden z nejmladších útvarů Galaxie. My ale víme, že ploché a kulové soustavy, ať jsou nové nebo staré, často se mění. A skutečně, ze strany Eridana mají soustavu s myslícím životem, která se zapojila do Okruhu.

"VVR 4955+MO 3529... a tak dále..." doplnil Mven Mas. "Ale proč o ní nevědí?"

"Soustava vstoupila do Velikého Okruhu před dvěma sty sedmdesáti pěti lety, ale zpráva, kterou slyšme, je starší," odpověděl Dar Veter.

Rudá dívka dalekého světa setřásla z ruky modrou kuličku, obrátila se tváří k divákům a rozpřáhla ruce, jako by se chystala obejmout někoho neviditelného před sebou. Zaklonila mírně hlavu a ramena, jak by to učinila i pozemská žena při vášnivě výzvě. Pootevřenými rty opakovala neslyšná slova. Tak zůstala stát, tichá zvoucí, vysílající do ledového mezihvězdného prostoru úpěnlivou prosbu a lidskou touhu po soudruzích, po lidech z jiných světů.

Pozorovatelé na Zemi znovu strnuli údivem nad její oslňující krásou. Neměla nic ze strohé bronzové tvrdosti pozemských lidí s rudou pletí. Oblá tvář s malým nosem a veliké modré oči, posazené daleko od sebe, připomínaly spíš severské národy Země. Husté černé vlasy sed měkce vlnily. Za každého tahu těla i tváře vyzařovala veselá a přirozená jistota, která bezděčně působila dojmem veliké síly.

"Copak oni nevědí nic o Velikém Okruhu?" skoro zaúpěla Veda Kong, sklánějíc se před nádhernou sestrou z vesmíru.

"Teď už jistě vědí," ozval se Dar Veter. "Vždyť to, co vidíme, se odehrálo před třemi sty lety."

"Osmdesát osm parseků," zaburácel nízký hlas Mvena Mase. "Osmdesát osm! Všichni lidé, které jsem viděli, jsou už dávno mrtví."

A jako na potvrzení jeho slov zmizela vidina překrásného světa a zhasl i zelený ukazatel spojení. Vysílání z Velikého Okruhu skončilo.

Chvilí seděli všichni jako zkameněli. První se vzpamatoval Dar Veter. Rozmrzele stiskl rty a rychle přesunul granátovou rukojeť. Výpnutí sloupce směrové energie provázelo dunivé zaburácení, které upozorňovalo inženýry v energetických ústřednách, aby mocný proud znovu rozvedli do obvyklých kanálů. Jakmile přestal manipulovat s přístroji, obrátil se vedoucí vnějších stanic ke svým soudruhům.

Junij And s vysoko vytaženým obočím přebíral popsané listky.

"Část memonogramů i hvězdou mapu je třeba okamžitě odeslat do Institutu Jižního Nebe," řekl mladému Dar Vetrovu pomocníku.

Ten pohlédl na Junije Anta udiveně, jako by se probudil z neuvěřitelného snu.

Přísný vědec zadržel úsměv. Copak všechno, co viděli, nebylo jen blouznivým snem, vyslaným do prostoru před třemi sty lety? Snem, který teď přímo hmatatelně uvidí miliardy lidí na Zemi a stanicích Měsíce, Venuše a Marsu?

"Mvene," usmál se Dar Veter, "vaše předtucha, že se dnes přihodí něco výjimečného, byla oprávněná. Poprvé za osm set let, co víme o existenci Velikého Okruhu, ozvala se z vesmírných propastí planeta, kde máme bratry nejen po rozumu, ale i po ustrojení těla. Mám o objevu ohromnou radost! Vaše činnost začíná dobře! Pravěcí lidé by to pokládali za šťastné znamení čili, jak říkají naši psychologové, nastala shoda okolností, působící příznivě na jistotu a rozmach v další práci..."

Dar Veter se zarazil, uvědomil si, že pod vlivem nervové reakce se příliš rozpovídal. Zbytečné řeči se v éře Velikého Okruhu pokládaly za jeden z nejhorších nedostatků člověka, a vedoucí vnějších kosmických stanic zmlkl, aniž dokončil větu.

"Ano, ano," odpověděl roztržitě Mven Mas.

Junij Ant postříhl z jeho hlasu i pomalých pohybů, že je duchem nepřítomen, a zpozorněl. Veda Kong lehce přejela prstem po ruce Dara Vetra a kývla na Afričana.

Možná, že je příliš citlivý? Blesklo Daru Vetrovi hlavou a pohlédl upřeně na svého nástupce.

Mven vycítil skryté rozpaky společníků, napřímil se a zase to byl dřívější pozorný znalec ve svém oboru. Pohyblivé schody j dopravily a povrch k širokým oknům a hvězdnému nebi, které bylo znovu tak vzdálené, jako po celých třicet tisíc let existence člověka, správněji druhu Homo sapiens čili Člověka moudrého.

Mven Mas a Dar Veter musili zůstat.

Veda Kong pošeptala Daru Vetrovi, že na tu noc nikdy nezapomene.

"Připadala jsem si tak ubohá," dodala, a vzdor smutným slovům se usmála.

Dar Veter pochopil, co má na mysli a záporně potřásl hlavou.

"Jsem přesvědčen, že kdyby vás ta krásná žena viděla, byla by hrdá na svou sestru. A právem, neboť naše Země není horší než jejich svět!" Vetrova tvář se zamilovaně rojasnila.

"Tak to vidí jen vaše oči, milý příteli," zasmála se Veda. "Jen se optejte Mvena Mase!" Zakryla si žertovně oči dlaní a zmizela za ohybem stěny.

Když Mven Mas konečně osaměl, bylo už k ránu. V chladném svěžím vzduchu se rozléval šedavý úsvit, moře i nebe zprůzračněly jako křišťál, ale zatím co moře se stříbřitě lesklo, obloha měla růžový nádech.

Mven dlouho stál na balkónu observatoře, pohlížeje upřeně na poloznamé obrysy budovy. Opodál na nevysoké náhorní plošině strměl do výše gigantický oblouk, přetáý devíti rovnoběžnými řadami aluminiových pruhů, oddělených opálově krémovými a stříbřitě bílými plochami z plastického skla. Byla to budova Rady Astronautiky. Před ní stál pomník prvních lidí, kteří se vydávali na pout' vesmírem. Příkrý horský sráz se ztrácel v oblacích a končil kosmickým plavidlem prastarého typu; mělo rybovitý tvar a mířilo zašpičatělou přední částí do výšek, lidem tehdy ještě nedostupných. Ohromný podstavec pomníku ovijela spirálově šňůrka lidí z řad astronautů, fyziků, a astronomů, biologů i smělých autorů fantastických románů, a všichni s nesmírným úsilím šplhali nahoru, navzájem se podpírajíce... Rozbřesk už rudě barvil trup starobylé rakety i lehké průsvitné kontury budov, ale Mven Mas pořád ještě přecházel dlouhými kroky po balkónu. Ještě nikdy nezažil takový otřes. Byl vychován podle obecných pravidel éry Velikého Okruhu, prošel tvrdou školou tělesného otužování a splnil úspěšně Herkulovy hrdinské činy. Tak se na památku překrásných mýtů starého Řecka nazývaly obtížné úkoly, jež vykonávali všichni mladí lidé na konci školního období. Když se mladý člověk dobře vyrovnal s hrdinskými činy, mohl přejít k nejvyššímu stupni vzdělání.

Mven Mas zavedl vodu do rudného dolu v západní Tibetu, vysázel araukáriový les na náhorní rovině Nachebta v Jižní Americe a vyhubil žraloky, kteří se znovu vyskytli u australských břehů. Životní otužilost i vynikající schopnosti mu pomohly vydržet mnoho roků vytrvalého studia a připravit se k těžké a odpovědné činnosti. Dnes, hned v první hodině své nové práce, zažil setkání se světem, blízce příbuzným s naší Zemí. A v jeho duši se objevilo cosi nového. Mven Mas pln zmatku cítil, že se v něm rozevřela propast, nad kterou dosud celý svůj život chodil, nemaje o její existenci ani tušení. Tak silná a palčivá byla jeho touha setkat se znovu s planetou Epsilon Tukana, uvidět svět, do něhož jakoby se vtělily nejkrásnější pohádky pozemského lidstva. Nezapomene na rudou dívku, na její otevřenou zvoucí náruč a něžně pootevřené rty...

Fantastická vzdálenou dvou set devadesáti světelných let se vymyká jakýmkoli možností pozemské techniky a dělí ho od divukrásného světa, ale to v něm jen posiluje horoucí sen.

V srdci Mvena Mase vyklíčilo něco, co se nedalo kontrolovat vůlí ani rozumem. Afričan ještě nikdy nemiloval, pohroužil se téměř poustevnický do práce a nezakusil ještě podobný neklid i nebývalou radost, jako v jeho srdci zanítlo dnešní setkání na ohromný rozestup prostoru a času.

KAPITOLA 3

V zajetí tmy

Černé silné ručičky oranžových měřičů anamezonového paliva stály na nule. Směr hvězdoletu se zatím neodchyloval od železné hvězdy, poněvadž rychlost byla ještě veliká, a raketa se vytrvale blížila k strašnému nebeskému tělesu, neviditelnému pro lidské oči.

Erg Noor, chvěje se vypětím a slabostí, usedl s přispěním astronavigátora k automatickému počítači. Planetární motory, odpojené od řídicího automatu, ztichly.

"Ingrid, co je to železná hvězda?" zeptal se tiše Kej Ber, stojící po celou dobu nehnutě za zády astronomky.

"To je neviditelná hvězda spektrální třídy T, která je sice už pohaslá, ale definitivně ještě nevychladla, nebo se znovu nerozhořela. Následkem dlouhovlnného chvění tepelné části spektra svítí infračerveným světlem, která se nám jeví černě a stává se viditelným jen pomocí elektronového invertoru. Sova, jež vidí tepelné paprsky, mohla by takovou hvězdu objevit."

"Proč jí ale říkáte železná?"

"Všechny, které až dosud byly prozkoumány, mají ve spektru hodně železa. Patrně je ho mnoho ve složení nebeského tělesa. Proto když je hvězda veliká má také obrovskou hmotu i pole přitažlivosti. Bójím se, že se právě s takovou potkáváme..."

"A co teď?"

"Nevím. Jak vidíš, nemáme palivo. Ale pořád letíme přímo ke hvězdě. Je třeba zpomalit Tantru na jednu tisícinu absolutní jednotky, která dovolí odklonit hvězdolet v dostatečném úhlu. Nestačili-li nám ani planetární palivo, bude se kosmické letadlo zvolna přibližovat k hvězdě, až na ni spadne."

Ingrid nervózně škubla hlavu a Ber ji něžně pohladil hladkou rukou, na níž naskočila husí kůže.

Náčelník výpravy přešel k řídicímu pultu a soustředil se na přístroje. Všichni mlčeli, neodvažující se ani dýchat, mlčela i Niza Krit, která se právě probudila a bezděčně pochopila nebezpečnou situaci. Palivo mohlo stačit jenom na zpomalení rakety, ale při velké ztrátě rychlosti se hvězdolet bez motorů těžko vyvrve z mohutné přitažlivosti železné hvězdy. Kdyby se Tantra nedostala tak blízko a Lin si včas neuvědomil... Ostatně, proč se utěšovat prázdny "kdyby"?

Uplynuli asi tři hodiny a Erg Noor se konečně rozhodl. Tantra se zachvěla při mocný nárazech trigerních motorů. Let hvězdoletu se zpomaloval hodinu, dvě, tři, čtyři. Náčelník učinil nezatelný pohyb a všechny lidi zachvátila strašlivá nevolnost. Hrozné skořicové slunce zmizelo z přední obrazovky a přesunulo se na druhou. Neviditelné řetězy přitažlivosti se dál táhly za raketou a projevovaly se v přístrojích. Erg trhl pákou k sobě a motory se zastavily.

"Vytrhli jsme se!" ulehčeně zašeptal Pel Lin.

Náčelník na něho pomalu obrátil oči:

"Ne! Uzavřela se jen zásoba paliva, kterou potřebujeme pro oběžnou dráhu a přistání."

"Co budeme dělat?"

"Čekat. Podařilo se mi hvězdolet trochu odklonit. Letíme však příliš blízko. Nastává boj mezi přitažlivostí hvězdy a zpomalující se rychlostí Tantry. Letíme teď jako měsíční rakety a stačíme-li se od železné hvězdy včas vzdálit, poletíme ke Slunci. Ovšem, doba cestování se značně prodlouží. Za třicet let pošleme přivolač signál a za dalších osm let přijde pomoc..."

"Třicet osm let!" skoro neslyšně zašeptal Ber do ucha Ingrid.

Chytila ho prudce za rukáv a odvrátila se.

Erg Noor se zvrátil do křesla a spustil ruce na kolena. Lidé mlčeli, přístroje tence bzučely. Ale s písní navigačních přístrojů se mísila ještě jiná melodie, disharmonická a výhružná. Bylo to skoro fyzicky hmatatelné volání železné hvězdy, reálná síla její černé hmoty, ženoucí se za hvězdoletem, který pozbyl své moci.

Niza Krit hořely tváře a srdce jí zrychleně tlouklo. Nečinné čekání bylo pro dívku nesnesitelné.

Hodiny zvolna plynuly. V ústřední řídicí kabině se jeden za druhým objevovali vyspalí členové výpravy. Počet zamlklých lidí rostl, dokud všech čtrnáct členů posádky nebylo pohromadě.

Let rakety se tak zpomalil, že nedosahoval ani únikové rychlosti. Tantra se už nemohla vzdálit od železné hvězdy. Lidé zapomínali na jídlo i spánek a neopouštěli řídicí stanoviště po celou řadu neutěšených hodin, kdy se kurs Tantry víc a více zakřivoval, až hvězdolet začal opisovat osudnou elipsu. Úděl Tantry byl každému jasný.

Nenadálý skřek všemi otřásl. Astronom Pur Chiss vyskočil a zašermoval rukama. Obličeje se mu zkrivil k nepoznání a vůbec se nepodobal člověku žijícímu v období Okruhu. Strach, lítost nad sebou samým i palčivá pomstychtivost setřely z učencovy tváře všechny stopy rozumu.

"On, to všechno on!" zakřičel Pur Chiss a ukázal na Pel Lina. "Ten omezenec, tupohlavec, pařez, ta pitomá žízala...!"

Astronom se až zalykal, jak se snažil rozpomenout na nadávky prapředků, který už nikdo neužíval.

Niza, stojící vedle, se štitivě odtáhla. Erg Noor vstal.

"Osočováním soudruha se nic nespraví. Ty doby jsou dávno pryč, kdy chyby mohly být úmyslné. A v našem případě..."

Erg přezíravě zatočil páčkami automatického počítače, "jak vidíte, pravděpodobnost omylu je třicetiprocentní. Připočítám-li k tomu nevyhnutelnou depresi na konci služby a navíc ještě otřes při kymácení hvězdoletu, jsem přesvědčen, že byste se vy, Pure Chissi, dopustil stejné chyby."

"A vy?" už méně zuřivě vykřikl astronom.

"Já ne. Měl jsem příležitost vidět právě takovou obludu v šestatřicáté mezihvězdné... Vinen jsem já. V domnění, že budu ve neprozkoumaném rájónu řídit raketu sám, omezil jsem se na pouhou instrukci."

"Jak jsem mohl vědět, že bez vás proniknou do téhle oblasti?" zvolala Niza.

"Měl jsem to vědět," odpověděl pevně Erg Noor, odmítaje Nizinu přátelskou pomoc. "Ale hovořit o tom bude mít smysl až na Zemi..."

"Na Zemi!" vykřikl Pur Chiss, a dokonce i Pel Lin se rozpačitě zamračil. "Takhle mluvit, když je všechno ztraceno a vpředu náš čeká jen záhuba."

"Vpředu nečeká záhuba, ale veliký boj," řekl tvrdě Erg Noor a sklesl do křesla před stolem. "Posadte se! Spěchat není kam, dokud Tantra nevykoná půl druhé otočky..."

Přítomní mlčky uposlechli, ale Niza s biologem se na sebe vítězoslavně usmáli navzdory vši beznaděжности okamžiku.

"Hvězda má nepochybně planetu, a podle zakřivení isogravů předpokládám, že má dokonce dvě. Jak vidíte," náčelník načrtl přesné schéma, "planeta musí být veliké a jistě tedy budou mít atmosféru. Přistát zatím nemusíme, neboť máme dost atomárního tuhého kyslíku."

Erg Noor se odmlčel, aby si mohl soustředit myšlenky.

Po chvíli pokračoval:

"Začneme obíhat kolem planety a staneme se její družicí. Spotřebujeme-li vzduchu a bude-li atmosféra na planetě pro nás vhodná, planetární palivo nám stačí, abychom přistáli a zavolali o pomoc. Za půl roku vypočítáme kurs, sdělíme výsledky ze Ziridy, přivoláme záchrannou raketu a osvobodíme náš hvězdolet."

"Jestli ho osvobodíme," namítl Pur Chiss s pokrytecky potlačovanou radostí.

"Ano, jestli!" souhlasil Erg Noor. "Ale je to jasný cíl. Musíme sebrat všechny síly, abychom ho dosáhli. Vy, Pure Chissi a Ingrid, budete pozorovat planety a zjistíte jejich rozměry. Ber a Niza vypočítají podle hmoty planet únikovou

rychlost, a poté rychlost oběžnou i optimální radiant oběhu rakety."

Badatelé se pro všechny případy začali připravovat k přistání. Biolog, geolog i lékařka zamýšleli shodit průzkumnou automatickou stanici, mechanici seřizovali přistávací lokátory a reflektory a montovali raketovou družici, která měla vysílat zprávy na Zem.

Po přežití hrůze a beznaději pokračovala práce zvláště rychle a přestávala jen v době, kdy se raketa kymácela ve vírech gravitace. Avšak Tantra už natolik snížila rychlost, že její pohupování nemělo pro posádku škodlivé následky. Pur Chiss a Ingrid zjistili vlastnosti obou planet. Vnější planeta byla obrovská, ledová, a chránila ji mocná vrstva patrně jedovaté atmosféry. Na přiblížení k ní se nedalo ani pomyslet, neboť hrozila jistou záhubou. Mají-li si lidé vybrat druh smrti, bylo by asi lepší shořet u povrchu železné hvězdy, než zarazit hvězdolet do tisícikilometrové vrstvy ledu a utonout ve tmě čpavkové atmosféry. Stejně obrovskými a hroznými planetami byly ve sluneční soustavě Jupiter, Saturn, Uran, Neptun.

Tantra se vytrvale blížila ke hvězdě. Za devatenáct dnů a nocí se vyjasnily i rozměry vnitřní planety, která byla větší než Země. Protože byla železnému slunci hodně blízko, řítila se po své dráze šílenou rychlostí a její rok nemohl být delší než dva tři pozemské měsíce. Neviditelná hvězda T planetu zřejmě dostatečně zahřívala, takže při existenci atmosféry mohl na ní být život. V tom případě bylo přistání zvláště nebezpečné.

Cizí život ve formě bílkovinných skupenství, která jsou společná pro celý vesmír, život, rozvíjející se v podmínkách jiných planet a ubírající se jinými evolučními cestami, byl pro obyvatele Země velmi zhoubný. Ochranná zařízení před škodlivými odpady a choroboplodnými bakteriemi, jež si organismy na naší planetě za milióny věků vypěstovaly, byla bezmocná proti cizím formám života. Stejněmu nebezpečí se vystavoval i život z ostatních planet, kdyby se dostal na naši Zemi.

Základní pravidlo živočišného života, "zabíjejíc požírat a požírajíc zabít", se projevilo se zdrcující krutostí při styku živočichů z různých světů. Strašlivé nemoci, bleskurychlé epidemie, hrozná zranění a závratné množství se škůdci doprovázeli první výzkumy na obyvatelných, ale pustých planetách. Dokonce i světy osídlené myslícími lidmi musily vykonat spousty pokusů a předběžných příprav, než mohly navázat přímé spojení mezihvězdnými letadly. Naše Země je daleko od centrálních oblastí Galaxie s bohatým životem a nehostila ještě představitele civilizací z jiných planetárních soustav. Rada Astronautiky skončila teprve nedávno přípravné práce k přijetí přátel z nedalekých hvězd v Hadonoši, Labuti, Velkém vozu a Rajce.

Erga Noora zneklidňovalo pomyšlení, že by se mohli setkat s neznámým životem, a proto nařídil, aby přinesli z dálkových skladů prostředky pro biologickou ochranu.

Konečně Tantra vyrovnala svou oběžnou rychlost s rychlostí vnitřní planety železné hvězdy a začala kolem ní kroužit. Mlhavý, bouřlivý povrch planety, vlastně její atmosféry, zářil krvavě skořicovým odleskem železné hvězdy a byl viditelný jenom v elektronovém invertoru. Všichni členové výpravy se bez výjimky zaměstnávali u přístrojů.

"Teplota horních vrstev na osvětlené straně je tři sta dvacet stupňů Kelvina!"

"Otočení kolem osy trvá přibližně dvacet dnů!"

"Lokátory zaznamenávají přítomnost vody i pevniny."

"Tloušťka atmosféry je tisíc sedm set kilometrů."

"Zjištěná hmota činí čtyřicet tři celé dvě desetiny hmoty země."

Informace pokračovaly nepřetržitě a charakter planety vystupoval stále zřetelněji.

Erg Noor soustřeďoval získaná čísla, aby měl materiál pro výpočet oběžného režimu. Čtyřicet tři celé dvě desetiny zemské hmoty svědčí o tom, že planeta je obrovská. Její přitažlivá síla přimáčkne hvězdolet k povrchu a rozmačká lidi na kaši jako bezmocný hmyz...

Náčelník výpravy si připomněl hrůzostrašné zkazky o starých kosmických raketách, které se z různých důvodů ocitly na obrovských planetách. Tehdejší hvězdolety s malými rychlostmi a nevykonným palivem často ztroskotávaly.

Motory řvaly, letoun se křečovitě chvěl, a nemaje sil uniknout mocné přitažlivosti, jako by se lepil na povrch planety. Kosmické letadlo zůstávalo celé, ale lidem praskal kosít. Co nepopsatelné hrůzy znělo z posledních trhavých výkřiků a zpráv na rozloučenou...

Posádce Tantry takový osud nehrozil, pokud budou obíhat kolem planety. Kdyby však musili přistát, pak jenom nejsilnější z nich budou schopni vléci tíhu svých těl v budoucím útočišti, kam budou odsouzeni na desítky let života... Budou moci žít v takových podmínkách? Pod tlakem dusící tíže, ve věčné tmě infračerveného slunce a v husté atmosféře? Bud' jak bud', není to záhuba, je naděje, že se zachrání, a nemají na vybranou!

Oběžná dráha Tantry ležela blízko hranic atmosféry. Účastníci výpravy si nemohli nechat ujít příležitost, aby prozkoumali dosud neznámou planetu, vyskytující se poměrně blízko Země. Osvětlená, či správněji, zahřátá strana planety se nelišila od zastíněné jen mnohem vyšší teplotou, ale i obrovskými shluky elektřiny, která vadila i mocným lokátorům a zkreslovala jejich údaje k nepoznání.

Erg Noor se rozhodl provádět výzkum planety pomocí pumových stanic. Shodili fyzikální stanici a robot oznámil překvapující skutečnost, že atmosféra z neonu a dusíku obsahuje volný kyslík, vodní páry, a má teplotu dvaadvacet stupňů nad nulou. Podmínky se celkem shodovaly s pozemskými. Jenom tlak silné atmosférické vrstvy byl jedna celá čtyři desetiny krát vyšší než normální tlak na Zemi a přitažlivá síla víc jak dvaapůlkrát převyšovala zemskou.

"Dá se tu žít," usmál se mírně biolog, když předával náčelníkovi zprávy automatické stanice.

"Můžeme-li žít na tak temné a těžké planetě, pak už tu někdo určitě žije. Bude asi malý a nebezpečný!"

Před patnáctým oběhem si připravili pumovou stanici se silným televizním vysílačem. Svrhli ji do stínu, když se planeta otočila o sto dvacet stupňů. Avšak druhá fyzikální stanice zmizela a nevysílala ani jediný signál.

"Spadla do oceánu," konstatovala geoložka Bina Led a zlostně se kousla do rtů.

"Bude třeba propátrat povrch hlavním lokátorem, než shodíme dalšího televizního robota! Máme jenom dva!"

Tantra vychrlila kužel směřovaného rádiového záření, a kroužíc kolem planety, prozkoumával mlhavé kontury pevnin a moří. Vystoupily obrysy obrovského kontinentu, který buď zabíhal do oceánu, nebo rozděloval dva oceány téměř na rovníku planety. Hvězdolet kreslil paprskem různé kličky a obhlížel pruh v šíři dvou set kilometrů. Náhle v obrazovce lokátoru zazářil jasný bod. Ostrý hvízd, působící na napjaté nervy jako rána bičem, potvrdil, že to nebyla halucinace.

"Kov!" vykřikla geoložka. "Otevřené naleziště!"

Erg Noor zavrtěl hlavou:

"I když záblesk trval jenom okamžik, stačil jsem si všimnout, že to mělo určitý tvar. Buď to byl pořádný kus kovu, možná meteorit, nebo..."

"Hvězdolet!" vpadli mu současně do řeči Niza a biolog.

"Fantazie!" odsekl Pur Chiss.

"Třeba skutečnost," namítl Erg Noor.

"Spor je zbytečný," nevzdával se Pur Chiss. "Nemůžeme si to nijak ověřit. Přece nepřistanem..."

"Ověříme si to za tři hodiny, až se znovu ocitneme nad onou rovinou. Všimněte si, že kovový předmět je na planině, kterou bych i já vybral pro přistání... Svrhneme televizní stanici právě zde. Nařídíte paprsek lokátoru na šestivteřinový předstih!"

Náčelníkův plán se zdařil a Tantra se vydala znovu na tříhodinovou pouť kolem planety. Když se blížili k suchozemské rovině, ohlásil se hvězdoletu automatický televizor. Lidé se vpili očima do rozsvícené obrazovky. Lehké cvaknutí, obrazovka se zapojila a zorný paprsek jako lidské oko začal nepozorovaně pobíhat sem a tam a opisovat tvary předmětů daleko dole, v tisícikilometrové černé propasti. Kej Ber si zřetelně představil, jak se hlava stanice vysunuje z tvrdého pancíře a otáčí se kolem dokola jako maják. Z oblasti, kterou osvětloval paprsek automatu, ubíhaly po obrazovce nevysoké svahy, kopce i černé zářezy strží, a zároveň se fotografovaly. Z čista jasna se mihl na promítače zářící přelud rybovitého tvaru a znovu se kolem rozhostila tma, z níž vystupovala jen nízká stupňovitá pohoří, kdykoli na ně dopadl zorný paprsek.

"Hvězdolet!" vydechla vzápětí několikrát ústa.

Niza pohlédla s neskryvanou vítězoslávou na Pura Chisse. Obrazovka zhasla, Tantra se opět vzdálila od televizního vysílače, ale biolog Eon Tal už ustaloval pás elektronových snímků. Prsty se mu třásly nedočkavostí, když sunul pás do projektoru polokulovité obrazovky. Mírně vypouklé vnitřní stěny snímek zvětšily.

Objevil se známý doutníkovitý tvar přední části s odděleným prostorem pro posádku, vzduť zadní část trupu, vysoký hřeben stabilizátoru. Ať to bylo sebeneuvěřitelnější, ať setkání na planetě tmy bylo sebenesmyslnější a sebenemožnější, byl to opravdu pozemský mezihvězdný koráb! Stál ve horizontální poloze jako při normálním přistání, opíral se o mocné podpěry a byl v naprostém pořádku, jako by se právě snesl na planetu železné hvězdy.

Tantra vysílala signály, kroužíc kolem planety velikou rychlostí, protože obíhala v malé vzdálenosti. Ale signály zůstávaly bez odpovědi. Přešlo několik hodin. V hlavní řídicí kabině se znovu shromáždilo všech čtrnáct členů výpravy. Erg Noor, sedící až dosud v hlubokém zadumání, vstal.

"Navrhuji, abychom s Tantrou přistáli. Možná že naši braatří potřebují pomoc. Třeba se jim poškodil hvězdolet a nemůže odletět k Zemi. V to případě je vezmeme na Tantru, načerpáme anamezon a zachráníme se i my. Nemá smyslu přistávat se záchranou raketou. Ta nám nemůže opatřit palivo, ale zato spotřebuje tolik energie, že pak nebude čím vyslat signály k Zemi."

"A co když se tu sami octli proto, že nemají dost anamezonu?" zeptal se opatrně Pel Lin.

"Pak jim musily zůstat zásoby iontů pro meziplanetární lety. Všechno přece nemohli spotřebovat. Vidíte, hvězdolet je ve správné poloze, to znamená, že přistáli pomocí planetárních motorů. Zásobíme se iontovým palivem, vzlétneme znovu, a pak, až se dostaneme na oběžnou dráhu, budeme vysílat a čekat na pomoc ze Země. Když se to podaří, uplyne všeho všudy osm let. Kdybychom ale získali anamezon, pak máme vyhráno."

"Možná že jejich planetární palivo nemá iontové, ale fotonové nálože," zapochyboval jeden z inženýrů.

"Pak je můžeme použít v hlavních motorech, když z pomocných odstraníme kalichovité odrazníky."

"Už jste zřejmě všechno promyslel," vzdal se inženýr.

"Zbývá ovšem riziko přistání a pohybu na těžké planetě," zabručel Pur Chiss. "Člověka jímá hrůza, když si představí ten svět v temnotách!"

"Riziko tu samozřejmě je, ale existuje už v samém základu naší situace, a sotva ho tím zvětšíme. A planeta, na níž stojí pozemské kosmické letadlo, nevypadá už tak zle. Jen když zachráníme náš hvězdolet!"

Erg Noor pohlédl na číselník rychlostního moderátoru a rychle přistoupil k pultu. Nějakou chvíli stál před řídicími pákami a pomocnými měřiči. Prsty jeho velkých rukou se zachvívaly, jako by vyhmatávaly akordy na hudebním nástroji, záda se ohýbala, obličej kameněl.

Niza Krit přistoupila k náčelníkovi, chopila se odhodlaně jeho pravé ruky a přitiskla ji dlaní ke své hladké tváři, planoucí vzrušením. Erg Noor vděčně kývl, pohládl dívku po bohatých kadeřích a narovnal se.

"Pronikáme do nejnižších vrstev atmosféry, připravte se k přistání!" zavolal zvučným hlasem a zapnul signál.

Raketou zazněl ohlušující řev, lidé se spěšně rozběhli na svá místa a upínali se do hydraulických sedadel.

Erg Noor se poddal měkkému objetí přistávacího křesla, které se vysunulo před pultem. Zaburácely planetární motory a hvězdolet se s příšerným vytím řítit dolů, vstříc úskalím a oceánům neznámé planety.

Lokátory a infračervené reflektory prohledávaly prvotní tmu dole, na výškové stupnici hořela rudá světla u stanovených patnácti kilometrů. Nedalo se očekávat, že by na planetě byly hory vyšší než deset kilometrů, neboť voda a paprsky černého slunce působily na vyrovnávání povrchu planety stejně jako na Zemi.

Už první oblet prokázal, že na planetě jsou z větší části jenom nepatrné pahorky, o málo vyšší než na Marsu. Vnitřní horotvorná činnost buď tu docela ustala, nebo se na čas přerušila.

Erg Noor přesunul výškovou záračku na dva tisíce metrů a zapnul mocné světlomety. Pod kosmickým letounem se prostíral obrovský oceán, skutečné moře hrůzy. Neproniknutelně černé vlny s vzdouvaly a opadával nad neznámými propastmi.

Biolog si stíral pot, který na něm vystupoval, jak se zoufale snažil zachytit světelný odraz vln do zvláštního přístroje - albeda, aby pomocí odraženého vlnění mohl určit slanost a mineralizaci černého moře.

Lesklou černí vody vystřídal matný povrch pevniny. Křížující se paprsky světlometů vyorávaly v černé ploše úzkou brázdou, z níž tu a tam nečekaně prosvítal žlutavé skvrny písku nebo šedo zelený povrch nevysokých skalnatých pohoří. Tantra, řízena zkušnou rukou, poslušně plula na pevninami.

Konečně Erg Noor objevil rovinu, kterou hledal. Nedala se nazvat náhorní plošinou, na to měla nepatrnou výšku. Bylo však jasné, že přílivy ani pobouřlivé vlny černého moře ji nemohou dosáhnout, neboť vystupovala nad okolním lehce zvlněným terénem asi do výše sta metrů.

Přední lokátor na pravém boku táhle zapískal a Tantra za cílila reflektory. Teď zřetelně vyniklo kolosální kosmické letadlo. Kryt na přední části byl z krystalicky přeskupeného anizotropního iridia a leskl se v záři světlometů jako nový. V okolí hvězdoletu nestály provizorní tavby, ani zde nehořely žádné ohně. Mezihvězdný letoun stál smutně a bez života, aniž projevil sebemenší zájem o blízkého se druha.

Paprsky reflektorů letěly dál, narazily na obrovitý disk se spirálovými výběžky, zajiskřily a odrazily se jako od modrého zrcadla. Disk tál nakloněn a částí okraje se bořil do černé půdy. Pozorovatelům se na okamžik zdálo, že za diskem trčí o výše nějaké skály, ale všechno ostatní pohlcoval hustá tma. Byl tam patrně příkrý sráz nebo sestup do nížiny...

Trup Tantry se otřásl ohlušujícím řevem. Erb Noor chtěl přistát poblíž objeveného hvězdoletu a dával výstrahu lidem, kteří by se mohli vyskytnout ve smrtelné zóně v okruhu tisíc metrů od místa přistání. Planetární motory se rozbířely tak hrozivě, že to bylo slyšet až uvnitř rakety. Na obrazovkách se objevilo mračno rozžhavených částic půdy.

Povrch planety začal prudce letět vzhůru a stejně rychle ubíhal dozadu. Hydraulické klouby lehce a bez hluku otočily sedadla křesel kolmo ke stěnám, které teď byly ve svislé poloze.

Od trupu odskočily obrovské kloubové nárazníky, široce se roztáhly a poprvé se dotkly půdy cizího světa. Náraz, rána, další náraz... Tantra pohupovala přední částí a znehybněla v okamžiku, kdy se zastavily motory.

Erg Noor vztáhl ruku k pultu, který se mu ocitl nad hlavou a trhnutím páky vypnul nárazníky. Hvězdolet se pomalu a s krátkými otřesy skláněl špicí k zemi, až se dostal do dřívější horizontální polohy. Přistání skončilo. Ale jako obvykle znamenalo tak silný otřes pro lidský organismus, že astronauti musili ještě nějakou dobu setrvat v křeslech, aby se vzpamatovali.

Strašná tíha přitlačila každého k zemi. Lidé si připadali jako po těžké nemoci, stěž si dokázali trochu nadzvednout.

Jenom neúnavný biolog stačil provést zkoušku vzduchu.

"Dá se dýchat," oznamoval. "Hned udělám mikroskopický rozbor!"

"Není třeba," ozval se Erg Noor, zaměstnávaje se rozpínáním přístávacího křesla. "bez skafandru nesmí nikdo opustit raketu. Venku mohou být velmi nebezpečné spory a viry."

U východu z hermetické komory připravili cestovatelé už dříve biologické skafandry a zvláštní obleky, jež připomínal "pérující kostlivce". Byly to ocelové kostry posítené kůží a opatřené elektromotory, pružinami a tlumiči, aby se v nich astronauti i při velké gravitační síle mohli pohybovat z místa na místo. Navlékaly se na skafandry.

Všichni hořeli nedočkavostí, až po šestiletém putování v mezihvězdných hlubinách ucítí pod nohama pevnou zemi, třeba cizí. Kej Ber, Pur Chiss, Ingrid, lékařka Luma a dva strojní inženýři musili zůstat na palubě rakety a držet službu u rádia, reflektorů a přístrojů.

Niza stála stranou, přilbu držela v rukou.

"Proč váháte, Nizi?" zavolal na dívku náčelník, zkoumaje svou radiostanici na vrcholku přilby. "Pojďme k hvězdoletu!"

"Já..." dívka zmlkla v rozpacích. "Zdá se mi, že je mrtvý, že tu stojí už dávno. Další katastrofa, ještě jedna oběť nelítostného vesmíru; já vím, je to nutné, ale vždycky je to tragické... zvláště po Zirdě, po zkáze Algrabu..."

"Možná že smrt cizího kosmického letadla nám dá život," křikl Pur Chiss a otáčel dalekohled s krátkou ohniskovou vzdáleností ve směru rakety, která zůstávala i nadále neosvětlená.

Osm cestovatelů se vyškrabalo do spojovací komory, zastavili se a čekali.

"Vpusťte vzduch," zavelel Erg Noor lidem v raketě, které už oddělila neproniknutelná stěna.

Teprve když tlak v komoře vystoupil na deset atmosfér a převýšil vnější tlak, hydraulické pedály zdvihly těsně přiléhající dveře. Tlak vzduchu doslova vymrštil lidi z komory a zabránil, aby cokoli škodlivého z cizího světa mohl proniknout do nitra nepatrného kousku země. Dveře se prudce zavřely. Paprsek reflektoru si proklestil ve tmě jasnou cestu, po níž se vědeckí pracovníci belhali na pérových nohou, stěž si vlekoucí svá těžká těla. Na konci světelné dráhy se tyčil ohromná hvězdolet. Vzdálenost půldruhého kilometru připadala všem nekonečná, jednak z nedočkavosti, jednak kvůli bolestivým otřesům při neohrabaných skocích po nerovné půdě, silně zahřáté černým sluncem.

Silnou vrstvou atmosféry s velkým množstvím vodních par prosvítaly hvězdy jen jako bledé rozmazané skvrny. Místo velkolepě zářícího vesmíru ukazovalo nebe planety jenom nejasné náznaky souhvězdí. Jejich matně červené lampičky nemohly zápolit s tmou na povrchu planety.

V nejhlubší temnotě, která panovala kolem, vynikal kosmický letoun zvláště plasticky. Potah ze silné vrstvy borazono-zirkoniového laku byl místy odřený. Hvězdolet zřejmě putoval vesmírem dlouhou dobu.

Eon Tal vykřikl, až se to rozlehlo ve všech telefonech. Rukou ukazoval na otevřené dveře, zejméně dokořán jako černá skvrna, a na malý spuštěný výtah. Kolem výtahu a pod raketou trčely z půdy jakési rostliny. Tlusté lodyhy zvedaly na metr vysoko černé, parabolicky vyhloubené kalichy, jejichž okraje se podobaly ozubeným kolům. Nebyly to ani listy, ani květy. Nehybné shluky černých zubatých kol vyhlížely zlověstně. Ještě znepokojivější byla němá propast dveří.

Netknuté rostliny a dokořán otevřené dveře svědčily o tom, že lidé už dávno neužívali tuto cestu a že neochraňují svůj malý pozemský svět před cizím vpádem.

Erg Noor, Eon a Niza vstoupili do výtahu. Náčelník pohnul spouštěcí pákou. Mechanismus se rozjel s mírným zaskřípěním a poslušně vynesl tři badatele k otevřeným dveřím spojovací komory. Za nimi vyjeli i ostatní. Erg požádal posádku na Tantře, aby zhasila reflektor. V mžiku se malá hrstka lidí ztratila v propastné tmě. Svět železného slunce je obstoupil tak těsně, jako by chtěl do sebe vstřebat slabé ohnisko pozemského života, přitisklého k půdě obrovité černé planety.

Zazářily malé lampičky, otáčející se na vrcholku přílbic. Ukázalo se, že dveře ze spojovací komory do vnitřku jsou zavřené, ale ne zamčené, a lehce povolily. Vědci vstoupili do středního koridoru a zjistili, že se ve tmavých chodbách mohou lehce orientovat. Konstrukce hvězdoletu se od Tantry lišila jen v nepatrných detailech.

"Raketa byla zkonstruována před několika desetiletími," řekl Erg Noor, kdy došel k Nize.

Dívka se ohlédla. Náčelníkův zpola osvětlený obličej v silikolové přílbě vypadal tajemně.

"Nemožný nápad," pokračoval Erg Noor, "že by to byl..."

"Parus!" vykřikla Niza, neboť zapomněla na mikrofon. Viděla, že se k ní všichni obrátili.

Skupina průzkumníků vnikla do laboratorní knihovny, jež byla hlavní místností kosmické lodi, a potom ještě blíž kupředu, do řídicí ústředny. Náčelník výpravy belhal a vrávoral v ocelové kostře, nedbaje, že se co chvíli udeří o stěny, a se dopotácel k hlavní rozvodné desce. Osvětlení v hvězdoletu bylo zapojeno, ale proud nešel. V temných místnostech svítily jen fosforeskující ručičky a značky. Erg Noor našel bezpečnostní svorku, a tu k podivu všech zaplálo matné světlo, které se zdálo být oslňující. Rozsvítlo se patrně také ve výtahu, protože v telefonu v přílbách zazněl hlas Pura Chisse a ptal se, jak pokračuje prohlídka. Odpověděla mu geoložka, neboť náčelník stanul jako solný sloup na prahu ústřední kabiny. Niza očima sledovala jeho pohled a spatřila nahoře mezi předními obrazovkami nápis "Parus", vyznačený v jazyce Země i v kódech Velikého Okruhu. Trochu doleji pod čarou byly galaktické poznávací značky Země a souřadnice sluneční soustavy.

Hvězdolet, zmizelý pře osmdesát lety, objevil se v dříve neznámé soustavě Černého slunce, kterou lidé tak dlouho považovali za temné mračno.

Prohlídka místností v kosmické lodi nepomohla objasnit záhadu, kam se poděli lidé. Nádrže kyslíku nebyly vyčerpány, zásoby potravy mohly vystačit ještě několik let, ale nikde ani stopy po posádce Parusu.

Tu a tam na chodbách, v řídicí kabině i v knihovně bylo vidět odivné tmavé skvrny. Na podlaze knihovny byla také jedna a její zkrabatělý povrch vypadal, jakoby tu zaschlo něco rozlitého. Ve strojovně na zádi, před otevřenými dveřmi zadní přepážky, viselo přetřhané vedení a podpěry chladičů z fosforečného bronzu byly zkřivené. K tomu bylo zapotřebí značné síly, a protože jinak byla raketa v pořádku, příčina poškození se nevysvětlila. Vědci se úplně vyčerpali, ale nenašli nic, co by objasnilo zmizení a jistou záhubu posádky Parusu.

Při té příležitosti učinili další závažný objev; zásoby anamezonu i planetárních iontových nábojů, které se na Parusu uchovaly, stačí, aby Tantra mohla vzlétnout z těžké planety a vydat se na cestu k Zemi.

Zpráva se okamžitě vysílala na Tantru a zbavila lidi vědomí, že jsou předurčení k záhubě, které je ovládlo od chvíle, kdy hvězdolet uvízl v zajetí železných hvězd. Už nemuseli dlouhý čas pracovat, aby zavolali Zemi o pomoc. Zato je čekala obrovská práce při převozu kontejnerů s anamezonem. Úkol sám o sobě dost těžký, zde na planetě, která měla skoro třikrát větší gravitace než Země, vyžadoval velkou inženýrskou vynalézavost. Avšak lidé v epoše Okruhu se nebáli obtížných problémů, naopak, měli z nich radost.

Biolog vyňal z magnetofonu v ústřední kabině neukončenou cívku astronautického deníku. Erg Noor s geoložkou otevřeli hermeticky uzavřený hlavní trezor, který uchovával výsledky expedice z Parusu. Byla to pořádná tíha, neboť lidé vlekli spoustu kotoučů fotonomagnetických filmů, deníky, astronomická pozorování a výpočty. Ale protože členové expedice sami byli vědeckými pracovníky, nemohli zde tak drahocenný nález nechat ani o chvíli déle. Polomrtví únavou, sešli se konečně průzkumníci v knihovně Tantry se soudruhy, kteří už hořeli nedočkavostí. V obvyklém prostředí, u pohodlného stolu a při jasném světle se hrobová tma kolem i opuštěný hvězdolet zdály hrůzyplným přeludem. Jenom tíha strašné planety se nedala ani na okamžik sejmut, tiskla lidi jako mūra, že při sebemenším pohybu křivili obličejové bolesti. Bez dlouhé praxe bylo velmi obtížné řídit vlastní tělo a pohybovat pákami ocelové "kostry". Proto chůzi provázaly nárazy a prudké otřesy. I sebekratší pochod stačil, aby se lidé vrátili důkladně utmácení. Geoložka Bina Led utrpěla zřejmě lehký otřes mozku, ale i když se stěžovala ke stolu a tiskla si spánky, odmítla odejít, dokud nevyslechne poslední cívku deníku. Niza čekala od zápisu, ležícího osmdesát let v opuštěném letounu na hrůzostrašné planetě, něco neuvěřitelného. Představovala si chraptivé výkřiky, bolestná sténání a tragická slova na rozloučenou. Proto sebou překvapeně trhla, když s aparátu zazněl jasný, zdrženlivý hlas. Ani Erg Noor, veliký mistr v oboru astronautiky, neznal nikoho z posádky Parusu. Osazenstvo hvězdoletu tvořili výlučně mladí lidé, kteří se vydali na nesmírně odvážnou pouť do soustavy Vegy, aniž poslali Radě Astronautiky film o posádce, jak to bylo zvykem.

Neznámý hlas vyprávěl o událostech, které se staly sedm měsíců po vysílání poslední zprávy na Zem. Parus pse poškodil už čtvrt století před tím, když přetřel pás kosmického ledu na kraji soustavy Vegy. Trhlinu v zadní části se podařilo ucpat a mohli pokračovat v cestě, ale narušila se tím přesná regulace ochranného pole motorů. Zápas se táhl dvacet let, ale nakonec museli motory zastavit. Ještě pět roků letěl Parus setrvačností, dokud se neodchýlil stranou, neboť samozřejmě ztratili přesný směr. Tehdy poslali první zprávu. Když se chystali odeslat druhou, uvízl kosmický letoun soustavě železných hvězd. Další události se vyvíjely stejně jako v případě Tantry, jen s tím rozdílem, že hvězdolet, který zastavil jednou motory, nemohl vůbec uletět. Nemohl se stát ani oběžnicí planety, protože urychlující planetární motory na zádi korábu byly stejně neupotřebitelné jako motory anamezonové. Parus šťastně přistál na náhorní plošině blízko moře. Posádka začala usilovně pracovat na třech úkolech: chtěli opravit motory, poslat výzvu k

Zemi a prozkoumat neznámou planetu. Ale nestačili ani smontovat raketovou věž, když lidé začali nevysvětlitelně mizet. Nevraceli se ani ti, kdo je šli hledat. Přerušili průzkum planety. Když odcházeli sestrojovat věž, opouštěli raketu všichni společně a dlouhé přestávky mezi prací, která pro slinou gravitaci byla nesmírně vyčerpávající, trávili v těsně uzavřeném letounu. Ve spěchu, aby odeslali raketu, nezačali ani zkoumat cizí hvězdolet poblíž, který tu byl už zřejmě dlouho.

"To je disk!" blesklo Nize hlavu. Vyměnila si pohled s náčelníkem, ten pochopil její myšlenku a souhlasně přikývl. Ze čtrnácti členů posádky zůstalo na Parusu jen osm živých lidí. Pak byla v deníku asi třídenní přestávka a další zprávy přednášel jasný ženský hlas:

"Dnes, devatenáctý den sedmého měsíce ve třicetadvacátém třetím roce Okruhu, my, kdo zůstali naživu, dokončili jsme přípravu raketového vysílače. Zítra touto dobou..."

Kej Ber pohlédl instinktivně na hodinou stupnici podél ubíhajícího pásu. Ukazovala pět hodin ráno Parusova času, kdoví, kolik bylo podle času na planetě...

"Vypustíme spolehlivě promyšlené..." tu se hlas přetrhl, pak zahovořil znovu, ale byl zastřenější a slabší, jako by se mluvící odvrátila od přijímače. "Zapínám! Znovu!..."

"Něco se stalo...!" pravila Ingrid Ditra.

Z magnetofonu vylétávala chvatná, přidušená slova: "Zachránili se dva... Laik nedoskočila... Výtah... Dveře nestačili zavřít, teprve druhý! Mechanik Sach Kton se doplazil k motorům... udeříme do nich planetárními... je to jen zběsilost a hrůza - jinak nic! Ano, nic..."

Páska se nějakou dobu tiše otáčela a potom tentýž hlas promluvil znovu.

"Zdá se, že Kton přišel pozdě. Jsem sama, ale jsem rozhodnuta. Dříve než začnu," hlas náhle zesílil a zazněl s přesvědčivou silou: "Přátele, najdete-li Parus, neopouštějte nikdy vlastní raketu!"

Mluvící žena hlasitě povzddechla a řekla tiše, jakoby pro sebe:

"Musím se dozvědět, co je s Ktonem. Až se vrátím, vysvětlím to podrobněji..."

Ozval se náraz, a páska se odvíjela dál ještě asi dvacet minut, než cívka skončila. Ale marně všichni napínali sluch - neznámá nemohla nic vysvětlit, protože patrně ani neměla možnost, aby se vrátila.

Erg Noor vypnul magnetofon a obrátila se k soudruhům.

"Naši bratři a sestry zahynuli, ale ještě nás chrání! Zdalipak i zde necítíte ruku silného člověka Země! V raketě jsem našli anamezon. Teď jsme dostali výstrahu, že tu na nás číhá smrtelné nebezpečí! Nevím, co to je, ale určitě to bude cizí život. Kdyby to byly kosmické živelné síly, nezahubily by jenom lidi, ale poškodily by i koráb. Teď když jsem získali takovou pomoc, bylo by hanba nezachránit se a nedopravit na zem objevy lidí z Parusu i svoje vlastní. Ať jejich veliké úsilí, jejich padesátiletý boj s vesmírem nepřijdou nazmar."

"Jakpak se chcete zásobit palivem a nevyjít přitom z rakety?" zeptal se Kej Ber.

"Proč nevyjít z rakety? Víte, že to je nemožné, že musíme vyjít a pracovat venku. Ale dostali jsme výstrahu a učiníme opatření..."

"Tuším, co to bude," řekl biolog Eon Tal, "baráž kolem pracoviště."

"Nejenom to, ale i po celé cestě mezi hvězdolety, dodal Pur Chiss.

"Ovšem! Protože nevíme, co na nás číhá, zřídíme baráž dvojitou, jednak zářením, jednak proudem. Natáhneme vedení a po celé cestě vytvoříme světelný koridor. Za Parusem stojí nepoužitá raketa. Energie z ní nám vystačí na celou dobu práce."

Hlava Biny Led udeřila o stůl. Lékařka i druhý astronom překonávající tíži, přisunuli sek omdlelé družce.

"Nic to není," oznámila Luma Lasvi. "Jen otřes a vyčerpání. Pomozte mi dopravit Binu do postele."

I tak jednoduchá věc byla by si vyžádala spoustu času, kdyby mechanika Tarona nenapadlo upravit k tomu účelu automatický vozík. Na něm se postupně všech osm průzkumníků převezlo na lůžka. Byl nejvyšší čas k odpočinku, jinak by vyčerpaný lidský organismus určitě onemocněl, neboť se ještě nepřizpůsobil novým podmínkám. V těžkých okamžicích výpravy byl každý člověk nepostradatelný.

Brzy nato dva spojené automatické vozíky pro univerzální přepravu a silniční práce začaly upravovat cestu mezi hvězdolety. Mohutné kabely se táhly po obou stranách vyznačené dráhy. U obou hvězdoletů instalovali nízké pozorovací věže, jejichž kupole byly ze silné vrstvy silikoboru. Seděli v nich pozorovatelé, kteří chvíli co chvíli vysílali z pulzačních kamer vějíře prudkého smrtelného záření po celé délce trati. Po dobu práce ani na okamžik neuhasnala světla silných reflektorů. A Parusové kýlu otevřeli hlavní uzavěr, rozebrali přepážky a připravili ke spuštění na vozíky čtyři nádrže s anamezonem a třicet válců s iontovými náboji. Naložit je na Tantru byl už mnohem větší problém. Nemohli otevřít svůj hvězdolet jako mrtvý Parus, neboť by otevřeli cestu i vraždným stvůrám cizího života. Proto si uzavěr jen připravili, odkryli vnitřní příčky a převezli z Parusu rezervní nádrže s tekutým vzduchem. Rozhodli se, že od chvíle, kdy otevřou příklop, budou vykládací chodbu proplachovat silným proudem stlačeného vzduchu, dokud nebudou s překladem kontejnerů hotovi. Kromě toho kryli bok kosmické lodi kaskádovým zářením.

Lidé postupně přivykali práci v ocelových "kostrách", zvykli si trochu i na přitažlivost, která byla skoro trojnásobná.

Polevily nesnesitelné bolesti v kostech, které je začaly trýznit krátce po přistání...

Přešlo několik pozemských dnů. Tajemné "nic" se neobjevovalo. Teplota okolního vzduchu začala prudce klesat.

Zvedl se uragán a hodinu od hodiny sílil. To zapadalo černé slunce, planeta se otáčela a pevnina s oběma hvězdolety přešla na "noční" stranu. Ochlazení nebylo příliš náhlé díky konvekčním proudům, přenášení tepla z oceánu a silnému atmosférickému obalu. Přesto však uprostřed planetární noci nastoupil silný mráz. Lidé zapnuli ohřívače skafandrů a práce pokračovaly. Když se podařilo spustit z Parusu první kontejner a dopravit ho na Tantru, rozběhl se na "východě" nový uragán, mnohem silnější než při západu. Teplota rychle vystoupila nad nulu, proudy hutného vzduchu nesly velké množství vláh, blesky otřásaly nebe. Uragán vzrostl natolik, že se hvězdolet začal chvět pod

náporem strašlivého vichru.

Lidé soustředili veškeré úsilí, aby upevnili nádrž pod kýlem Tantry. Řev uragánu sílil, na náhorní rovině zavířily větrné sloupky, které silně připomínaly zemská tornáda. Pruh světla ukázal ohromný točitý sloup ze sněhu a prachu, jehož nálevkovité ústí se zvedalo proti nízké černé obloze. Vedení vysokého napětí se pod jeho tlakem zpřetrhalo a mezi ovíjejícími se dráty přeskakovaly a zářily modré jiskry. Nažloutlé světlo reflektoru u Parusu zhaslo, jako by je sfoukl vítr. Erg Noor nařídil přerušit práci a skrýt se v raketě.

"Ale zůstal tam pozorovatel!" volala geoložka Bina Led a ukázala na sotva znatelné světlo silikoborové věže.

"Vím, je tam Niza, hned se za ní vypravím," odpověděl náčelník výpravy.

"Proud se přerušil, a tajemné "nic" se ujalo svých práv," namítla vážně Bina.

"Když má uragán vliv na nás, působí určitě i na ono "nic". Jsem přesvědčen, že dokud bouře nepoleví, nebezpečí nehrozí. A na zdejší planetě jsem tak těžký, že mě uragán neodfoukne, budu-li se platit a přidržovat půdy. Už dávno jsem si přál počíhat na neznámé "nic" ve věži."

"Dovolíte, abych šel s vámi?" přiskočil k náčelníkovi biolog.

"Pojďte, ale jen vy, jinak nikdo. Bude to pro vás užitečné."

Dva lidé se dlouho plazili a přidržovali se nerovné půdy i štěrbin mezi kameny; dávali pozor, aby je nezachytily vichrné sloupky. Uragán se vytrvale pokoušel, aby je oderval od země, převálil a strhl s sebou. Jednou se mu to dokonce podařilo, ale Erg Noor zachytil koulejšího se Eona, nalehl na něho tělem, a protože měl na rukou rukavice s dlouhými drápky, zachytil se za okraj velkého balvanu.

Niza otevřela poklop vížky a plazící muži se jeden po druhém protáhli dovnitř. Bylo tu ticho a teplo, vížka stála nepohnutě, neboť prozíraví lidé ji pro případ bouře spolehlivě upevnili.

Rusovlasá astronavigátorka měla i neměla radost z příchodu druhů. Ale pak sama sobě poctivě přiznala, že by nebylo příjemné strávit čtyřicet hodin o samotě v bouři na cizí planetě.

Erg oznámil na Tantru, že šťastně došli a reflektor na raketě zhasl. Ve tmě tmoucí teď svítilo jen slabounké světélko uvnitř věže. Půda se třásla v poryvech bouře, pod údery blesků a v běsnění strašné smršti. Niza seděla na otáčecí židli a zády se opírala o reostat. Náčelník i biolog usedli u jejích nohou na prstencovitý výběžek věžního podstavce. V tlustých skafandrech zabírali skoro celý prostor.

"Navrhuji, abychom si zdímlí," zazněl v telefonech Ergův tlumený hlas. "Do černého rozbřesku zbývá dobrých dvanáct hodin, teprve pak ztichne uragán a oteplí se."

Přátelé ochotně souhlasili. Tiskla je trojnásobná tíže, seděli skrčeni ve skafandrech a tísnily je tvrdé ocelové krunýře, věž byla těsná, venku zuřila bouře, a přece lidé spali, tak velká je přizpůsobivost lidského organismu a skryté v něm síly odporu.

Niza se občas probouzela, podala službě na Tantře uklidňující zprávu a dřímala dál. Uragán zřetelně zeslábl, půda se přestala chvět. "Teď se mohlo objevit "nic", či správněji "něco". Pozorovatelé ve věži spolklí několik tabletek pro posílení nervové soustavy.

"Mně nedává pokoj cizí hvězdolet," přiznala Niza. "Velmi ráda bych se dověděla, kdo jsou "oni", odkud a jak se zde ocitli..."

"Já také," odpověděl Erg Noor. "Už dlouho kolovaly po Velikém Okruhu zkažky o železných hvězdách a jejich záluďných planetách. V zabýdlenějších oblastech Galaxie, kde létaly kosmické lodi už dávno a času, existují planety zničených hvězdoletů. Mnoho starobylých korábů uvízlo na jejich povrchu a vypráví se o nich spousta hrůzostrašných příhod, které jsou dnes už skoro legendami o těžkém dobývání vesmíru. Možná že na téhle planetě jsou kosmické lodi ještě z dávnějších dob, ačkoliv v naší řídké obydlené oblasti je setkání tří raket něco úplně výjimečného. V blízkém okolí našeho slunce nebyla dosud známa ani jediná železná hvězda, my jsme objevili první."

"Zamýšlíte prozkoumat diskový hvězdolet?" zeptal se biolog náčelníka.

"Určitě! Jak by si mohl vědec nechat ujít takovou příležitost! Diskové hvězdolety nejsou známy ani v sousedních obydlených oblastech. Musí být odněkud z ohromné dálky, možná že jeho posádka zahynula, nebo se tak vážně poškodil, že nešel opravit a pak putoval několik tisíciletí Galaxií. Možná že mnohé zprávy z vysílání Okruhu nám budou pochopitelnější, až získáme materiály z cizího letounu. Má divný tvar diskovité spirály a žebra na jeho povrchu jsou hodně vypuklá. Jakmile skončíme přepravu anamezonu z Parusu, pustíme se do cizáka. Teď zatím nemůžeme uvolnit ani jediného člověka."

"Ale Parus jsme přece prozkoumali za několik hodin..."

"Prohlížel jsem si disk stereoteleskopem. Je zavřený a nikde ani stopa po nějakém otvoru. Je velmi obtížné vniknout dovnitř kteréhokoliv hvězdoletu, spolehlivě chráněného před daleko mocnějšími silami, než jsou všechny pozemské živly. Jen zkuste se dostat do uzavřené Tantry, proniknout pancířem z kovu s přeskupenou vnitřní krystalickou strukturou, zdolat vrchní borazonový povlak! To je horší úkol, než obléhat pevnost. Ještě obtížnější je, když se jedná o docela cizí letoun s neznámými konstrukčními principy. Ale pokusíme se přijít mu na kloub."

"A kdy se podíváme na materiály z Parusu?" zeptala se Niza. Musí v nich být úžasně zajímavá pozorování z nádherných světů, o nichž se hovořilo ve zprávě."

Náčelník se do telefonu dobromyslně zasmál.

"Nejvíce hořím netrpělivostí já sám, protože Vega byla od dětství mým snem. Ale na to bude dost času cestou domů. Především se musíme vyrvat z té tmy, dostat se z "lůna pekla! Jak se říkávalo v pravěku. Badatelé z Parusu nikde nepřistávali, jinak bychom našli spousty věcí z planet ve svérných skladištích na raketě. Vzpomeňte si, že vzdor důkladné prohlídce našli jsme jen filmy, měření a zápisy pro mapování, zkoušky vzduchu a balóny s třaskavinou..."

Erg Noor zmlkl a poslouchal. Ani citlivé mikrofony už nepřinášely šum větru. Bouře se utišila.

Půdou zvenčí se nesl skřipavý šramot, přenášející se na stěny pozorovací vížky.

Náčelník pohnul rukou, Niza beze slova pochopila a vypnula světlo. Tma v věži, zahřátí infračervenými paprsky, podobala se husté černé tekutině, jako by pozorovatelná stála na dvě oceány. Lidé zřetelně viděli, jak průzračnou stěnou silikoborového příklopu probleskují světla skořicové barvy. Ohničky se rozžehávaly, na okamžik vytvářely malé hvězdičky s tmavě červenými nebo temně zelenými paprsky, pohasínaly a znovu se objevovaly. Hvězdičky se protahovaly v šňůrky, jež se prohýbaly, svíjely v koly i smyčky a neslyšně klouzaly po hladkém, dýmavě tvrdém povrchu příklopu. Lidé ve věži ucítili zvláštní řezavou bolest v očích a na okamžik i pronikavou bolest důležitých nervů v těle, jako by krátké paprsky skořicově rudých hvězdiček byly jehlami, které se jim zabodávaly do nervových vláken. "Nizo," zašeptal Erg Noor, "přepněte regulátor na maximum a hned rozsviňte!"

Věž vzplála jasně modrým pozemským světlem, které lidi tak oslnilo, že neviděli nic, nebo skoro nic. Niza s Eonem stačili zpozorovat, nebo se jim to jen zdálo, že mračno po pravé straně hned nezmizelo, ale ještě okamžik vypadalo jako chuchvalec opatřený chapadly. Tajemné "nic! Však bleskurychle zatáhlo chapadla a odskočilo dozadu, když světlo rozrazilo clonu tmy. Erg Noor neviděl nic, ale neměl důvod nedůvěřovat rychlé reakci svých mladých přátel.

"Možná, že to jsou přízraky," připustila Niza, "Přízračné chuchvalce tmy kolem nábojů nějaké energie, něco takového jako naše kulové blesky, a vůbec žádné formy života. Je-li zde všechno černé, pak jsou i zdejší blesky černé.

"Vaše domněnka je sice poetická, ale stěží bude správná," namítl Erg Noor. "Neznámé "nic" na nás zjevně útočilo, chtělo se zmocnit našich živých těl. Ono či jeho bratři zahubili posádku Parusu. Je-li o organizovaná, pevná hmota, může i se pohybovat v potřebném směru, hromadit a vydávat energii, pak samozřejmě nemůže být o nějakém vzdušném přízraku ani řeči. Je to tvor z živé hmoty a snaží se nás sežrat."

Biolog se připojil k náčelníkovým důvodům.

"Myslím, že zde - na černé planetě - je tma jen pro nás, protože naše oči nejsou citlivé na infračervené paprsky tepelné části spektra. Žluté a modré paprsky musí na zdejší tvory působit velmi silně. Reagují však tak rychle, že zemřeli soudruzi nemohli nic zpozorovat, když osvětlovali místo přepadu. A když zpozorovali, bylo pozdě, umírající nemohli už nic vyprávět..."

"Hned budeme pokus opakovat, ať je přiblížení tajemných tvorů sebenepříjemnější."

Niza zhasla a tři pozorovatelé znovu seděli v neproniknutelné tmě a očekávali stvoření černého světa.

"Čím jsou ozbrojeni? Proč pocítujeme jejich přiblížení i skrze poklop a skafandr?" dával biolog nahlas otázky. "Jaký je to zvláštní druh energie?"

"Existuje velmi málo druhů energie, a tahle je nesporně elektromagnetická. Ale může mít určité spoustu nejrozmanitějších modifikací. Tahle stvoření mají zbraň, která působí na naši nervovou soustavu. Můžeme si představit, jaké to je, když se takové chapadlo dotkne nechráněného těla!"

Erg Noor se přikrčila a Niza Krit se v duchu otřásla, když zpozorovali, jak se ze tří stran přibližují husté řady skořicově hnědých světýlek.

"Není samo!" zavolal potuchu Eon. "Snad bychom neměli připustit, aby se dotkly příklopu."

"Máte pravdu! Ať se každý z nás obrátí týlem ke světlu a dívá se jenom na svou stranu. Nizo, rozsviňte!"

Tentokrát si každý z pozorovatelů stačil všimnout jednotlivých podrobností, z nichž si učinili celkovou představu o tvorech podobných plochým medúzám, které plovaly v nevelké výšce nad zemí, vlnice hustými třásněmi vespod těla. Některá chapadla byla krátká ve srovnání s rozněry tvora a nedosahovala víc než metrové délky. Ale v ostrých rozích kosočtvercového těla se hadovitě kroutila vždy dvě a dvě mnohem delší ramena. U jejich kořenů zpozoroval biolog ohromné mchýře, které jako by svítily zevnitř a vysílaly do mohutných chapadel hvězdicovité záblesky.

"Pročpak stále rozsvěcujete a zhasínáte?" ozval se v přílích Ingridin jasný hlas. "Potřebujete pomoc? Bouře přestala a zahajujeme opět práci. Hned jsme u vás."

"V žádném případě!" nakázal přísně náčelník. "Hrozí veliké nebezpečí. Svolujte všechny!"

Erg Noor vyprávěl o strašných medúzách. Po krátké poradě se cestovatelé rozhodli, že na vozík vysunou část planetárního motoru. Nad kamenitou rovinou začaly tryskat proudy ohně do dálky tři set metrů a smetaly na své cestě všechno viditelné i neviditelné. Neuplynulo ani půl hodiny a lidé znovu natáhli zpětrhané kabely. Ochrana byla obnovena. Bylo jasné, že se anamezon musí převézt než nastane planetární noc. Podařilo se to za cen neuvěřitelného úsilí. Zemdlení cestovatelé uzavřeli těsně všechny průchody i příklopy, ukryli se za nedobytným pancířem hvězdoletu a klidně naslouchali jeho záchvěvům. Do mikrofonů zaléhal z venku řev a rachot uragánu a malinký, jasně osvětlený svět, kam neměly přístup síly tmy, stával se tím ještě útulnější.

Ingrid a Luma otevřely stereoskopickou obrazovku. Film vybraly šťastně. U nohou posluchačů v knihovně zašplouchaly modré vody Indického oceánu. Promítaly se Poseidonovy hry, světová soutěž ve všech disciplínách vodního sportu. Vepoše Okruhu žili všichni lidé v tak těsném spojení s mořem, jako mohly žít v minulosti jenom národy přímořských zemí. Skoky, plavání, potápění na motorových deskách a plachetnicích. Tisíce nádherných mladých těl, opálených do hněda, jásavé písně, smích, slavnostní závěrečná hudba...

Niza se naklonila k biologovi, který seděl vedle v klubovce zamyšlený a v duchu se přenášel do nekonečné dálky, k laskavé rodné planetě s podmanivou přírodou.

"Eone, zúčastnil jste se takových závodů?"

Biolog na ni pohlédl nechápavými očima.

"A tak, myslíte těchto? NE, ani jednou. Zamyslel jsem se, a hned jsem vám neporozuměl."

"Copak vy jste nemyslel na tohle?" dívka ukázala na obrazovku. "Člověka to velmi osvěží, když může vnímat krásu našeho světa po té tmě, po bouřích a po setkání s černými elektrickými medúzami, nemám pravdu?"

"Ano, samozřejmě. A proto si ještě naléhavěji přeje takovou medúzu chytit... Právě jsem si lámal hlavu, jak to provedu."

Niza Krit se odvrátila od rozesmátého biologa se setkal se s úsměvem Erga Noora.

"Vy také jste přemýšlel o tom, jak ulovit tu černou zrůdu?" zeptala se posměšně.

"Ne, ale myslil jsem na prozkoumání diskového hvězdoletu."

Šibalské jiskry v náčelníkových očích Nizu skoro rozzlobily.

"Teď chápu, proč se muži ve starověku zabývali válkou! Myslíla jsem, že je to jen vychloubačnost vašeho pohlaví... které se v neorganizované společnosti pokládalo za silné."

"Nemáte docela pravdu, třebaže jste částečně pochopila naši pradávnu psychologii. Se mnou je to ale tak: čím krásnější a milovanější je má planeta, tím víc ji chci posloužit. Vysazovat sady, těžit kovy, získávat energii a potravu, skládat hudbu, prostě tak, abych na konci života zanechal po sobě kousíček práce, vykonané vlastníma rukama, vlastní hlavou. Já znám jen vesmír, ovládám astronautické umění, a tím mohu sloužit svému lidstvu. Vždyť let sám o sobě není cílem, nýbrž získávání nových znalostí, objevování nových světů, z nichž někdy učiníme stejně krásné planety, jako je naše Země. A vy, Nizo, čemu vy složíte? Proč i vás tolik láká tajemství diskového hvězdoletu? Je to jen ze zvědavosti?"

Dívka s křečovitým úsilím přemohla tíhu unavených rukou a vztáhla je k náčelníkovi. Vzal je do svých velikých dlaní a něžně pohladil. Nize zrůžověly tváře, unavené tělo se naplnilo novou silou. Jako tenkrát před nebezpečným přistáním, přitiskla k Ergově ruce svou tvář a odpouštěla zároveň i biologovi zdánlivou nevěru Zemi. Aby definitivně dokázala, že souhlasí s oběma, svěřila jim myšlenku, která ji právě napadla. Navrhla, aby jednu z vodních nádrží opatřili víkem se samočinným uzávěrem. Dovnitř by jako vnařili položili kousek konzervovaného syrového masa, které jako výjimečná pochoutka tvořilo dodatek ke koncentrované potravě astronautů. Jestli černé "nic" vnikne dovnitř a víko se zaklapne, propláchnou nádrž inertním plynem pomocí ventilů, které si už předem připraví, a zavaří neprodyšné okraje víka. Eon byl nadšen vynalézavostí "rusovlasé žáby."

Erg Noor se zase obíral seřizováním robota podobného člověku a připravoval mohutný elektrohydraulický nůž, doufaje, že s jeho pomocí pronikne do nitra spirálovitého disku z daleké hvězdy.

Ve známé již tmě utichly bouře, mráz vystřídalo teplo, nastal devítidenní "den". Práce zbývalo na čtyři pozemské dny, neboť bylo třeba převézt iontové náboje, nějaké zásoby a cenné přístroje. Kromě toho pokládal Erg Noor na nutné vzít některé osobní věci členů zahynulé posádky, aby je po důkladné dezinfekci dopravili na Zem jako památku příbuzným. V epoše Okruhu se lidé nezatežovali věcmi, takže jejich přeprava na Tantru nepůsobila obtíže.

Pátý den vypnuli proud a biolog s Kej Berem a Ingrid, kteří sek němu dobrovolně přidali, zavřeli se v pozorovací věži u Parusu. Černí tvorové se objevili takřka okamžitě. Biolog upravit infračervenou obrazovku a mohl pozorovat vražedné medúzy. Jedna z nich se právě přiblížila k nastražené nádrži, složila chapadla, stočila se do klubka a začala se opatrně prodírat dovnitř. Vtom se u rozevřeného ústí nádrže objevil ještě jeden černý kosočtverec. První netvor roztáhl chapadla a v tu chvíli s neuvěřitelnou rychlostí zajiskřily hvězdčité plaménky, měnice se v tmavočervené pruhy vibrujícího světla, které na obrazovce neviditelných paprsků zapraskalo jako zelené blesky. První netvor ustoupil. Vtom okamžiku se druhý stočil do klubíčka a spadl na dno nádrže. Biolog vztáhl ruku ke knoflíku, ale Kej Ber ho zadržel. Druhý netvor se také stočil a následoval prvního. Teď byly v nádrži dvě strašné medúzy. Nezbyvalo než se divit, jak mohly tak značně zmenšit svůj viditelný objem? Eon stiskl knoflík, víko zaklaplo, a v okamžiku pět nebo šest černých příšer ovinulo chapadly ze všech stran ohromnou nádobu, obloženou zirkoniem. Biolog rozsvítil a požádal soudruhy na Tantře, aby zapojili ochranu. Černé přízraky se po svém zvyku okamžitě rozplynuly, ale dva zůstaly v zajetí pod hermeticky uzavřeným víkem nádrže.

Biolog se přiblížil k nádrži, dotkl se víka a vtom utřil tak pronikavý nervový šok, že se neudržel a vykřikl nesnesitelnou bolestí. Levá ruka mu zůstala bezvládně viset.

Mechanik Taron si oblékl skafandr proti vysokým teplotám. Teprve pak se podařilo profouknout nádrž čistým zemním dusíkem a zavařit víko. Stejně zavařili i přívodní kohouty, obalili nádrž kouskem rezervní izolace z hvězdoletu a umístili ve sběrné komoře. Úspěch byl draze vykoupen, neboť biologova ruka zůstávala přes všechno úsilí lékařů i nadále ochrnutá. Eon Tal velmi trpěl, ale vůbec ho nenapadlo, aby se zřekl výpravy k spirálovému disku. Erg Noor respektoval jeho nenasytnou badatelskou vášně a nedokázal nechat ho na Tantře.

Ukázalo se, že host z dalekých světů je od Parusu dál, než se cestovatelům zpočátku zdálo. Na dálku, v rozptýleném světle reflektorů, neodhadli správně rozměry letounu. Byla to vskutku kolosální stavba o průměru dobrých tři sta padesáti metrů. Musili sejmut kabely i z Parusu, aby mohli natáhnout ochranný systém až k disku. Tajemný hvězdolet nakláněl nad lidmi příkrou stěnou, jež ubíhala daleko do výšky a ztrácela se ve skvrnitě tmě oblohy. Po nebi se válely černé mraky a zahalovaly horní okraj gigantického disku. Trup pokrývala asi metrová vrstva malachitově zelené hmoty se silně rozpraskaným povrchem. Zejícími trhlinami prosvítal světle modrý kov, který v místech, kde se malachitová vrstva setřela, měl tmavomodrou barvu. Strana přivrácená k Parusu byla opatřena spirálně vinutou válcovou vyvýšeninou, jejíž průměr činil asi patnáct metrů a výška deset. Druhá strana hvězdoletu tonula v naprosté tmě; byla vypouklější a podobala se skrojené kouli, připojené k dvacetimetrové tloušťce disku. I na této straně se spirálovitě vinul vysoký hřeben, jako by na povrch vystupovala vnější část spirálové roury zapuštěné do trupu rakety. Obrovský disk se okrajem nořil hluboko do země. U paty kolmé kovové stěny lidé spatřili roztavenou sklovinu, rozteklou jako hustá smůla do všech stran.

Badatelé ztratili spoustu hodin tím, že se snažili najít nějaký vchod nebo otvor. Ale ten byl buď skrytý pod malachitovou barvou, či pod oksyloženou vrstvou, nebo se zavíral tak důmyslně, že po něm nezůstalo na povrchu ani stopy. Otvary pro optické přístroje také nenašli, stejně jako uzávěry větracího zařízení. Kovová skála se zdála jednolitá. Erg Noor to předvídal a rozhodl se otevřít trup rakety pomocí elektrohydraulického řezáku, který zdolával i nejtvrdší a nejsoudržnější kryty pozemských hvězdoletů. Po krátké poradě všichni souhlasili, aby se rozřízal vrchol spirálového hřebene. Právě tam by měla vést nějaká dutina, roura či obvodová chodba, kterou se mohli prodrat do vnitřních prostor hvězdoletu, a přitom neriskovat, že narazí na řadu překážek.

Zevrubný průzkum disku mohla provést jen zvláštní výprava. Aby se zdůvodnilo její vyslání nebezpečnou planetu, bylo třeba dokázat, že uvnitř hosta z dalekých světů se nezničily přístroje a materiály, že se zachoval celý způsob života těch, kteří vedli kosmickou loď přes bezedné prostory proti nimž byly cesty pozemských hvězdoletů jen prvním nesmělým výletem do hlubin vesmíru.

Spirálový hřeben na druhé straně disku spadl těsně k zemi. Tam dotáhli světlomet a vedení o vysokém napětí. Modré světlo, odražené od disku, roztékalo se jako matný opar po rovině a dosahovalo až k vysokým temným předmětům neurčitých obrysů, pravděpodobně skalám, v kterých zely brány černočerné tmy. Ani záblesky mlhavých hvězdných skvrnek, ani paprsky světlometu nevzbuzovaly pocit, že by v branách tmy byla pevná půda. Nejspíš tam padal svah do rovinaté nížiny, kterou zpozorovali při přistávání Tantry.

S hlubokým a tlumeným vrčením se připlazil automatický vozík a vyložil jediného univerzálního robota, kterého měli na raketě. Robot, necitlivý k trojnásobné přitažlivosti, rychle přistoupil k disku a postavil se před kovovou stěnu. Podobal se tlustému muži na krátkých nohou, s dlouhým trupem a hlavu výhrůžně nakloněnou kupředu.

Robot, řízený Ergem Noorem, zvedl čtyřmi horními končetinami těžký nůž a stál se široce rozkročenýma nohama, připraven splnit nebezpečný úkol.

"Robota bude řídit jen Kej Ber a já, kteří máme vysokoochranné skafandry," nařídil telefonem velitel výpravy. "Ostatní v lehkých biologických skafandrech ustoupí o kus dál..."

Náčelníkovi selhal hlas. Così zvláštního projelo jeho vědomím, vyvolalo mu v srdci nevysvětlitelný stesk s přinutilo ho poklesnou v kolenu. Hrdá vůle člověka se zlomila a změnila se v tupou odevzdanost. Celý zalit lepkavým pote, Erg Noor vykročil bezmocně k černým vratům. Nizino volání v telefonu mu na okamžik vrátilo vědomí. Zastavil se, ale temná síla ho znovu hnala kupředu.

Současně s náčelníkem vykročili Kej Ber a Eon Tal, kteří stáli na hranici světelného kruhu. Šli právě tak pomalu, zastavující se a bojující očividně sami se sebou. Tam, v temných vratech, v mlhavých chuchvalcích se pohnul netvor, tím hrůznější, že se vymykal všem lidským představám. Nebyla to známá medúzovitá podoba; v šedém stínu se pohyboval černý kříž se širokými lopatkami a s vypouklým elipsovitým středem. Na třech koncích kříže bylo vidět čočky probleskující ve světle reflektoru, který je ztěžka probíjel mrak vlhkých výparů. Základna kříže tonula ve tmě neosvětlené prolákliny.

Eg Noor šel rychleji než druzí, přiblížil se k nepochopitelnému předmětu na sto kroků a upadl. Lidé strnuli hrůzou, ale dřív, nežli si mohli uvědomit, že náčelníkovi jde o život, černý kříž se ocitl nad kruhem nataženého vedení. Naklonil se vpřed jako rostlinný stonek a snažil se zřejmě přehnout přes ochranné pole, aby na Erga dosáhl.

Šílenou zoufalství dodali Nize síla atleta; přiskočila k robotu a otočila řídicími pákami v jeho týle. Robot zvolna a jakoby nejistě začal zvedat řezák. Tu dívka, která už nedoufala, že zvládne složitý stroj, vrhla se vpřed a zakryla náčelníka svým tělem. Ze tří ramen kříže vyšlehly jasné hadovité prameny či blesky. Dívka padla s rozpaženými rukama na Erga Noora. Ale naštěstí robot už obrátil ostří řezáku proti středu černého kříže. Ten se křečovitě prohnul, jako by padal nazad, a zmizel v neproniknutelné tmě u skal. Erg Noor a oba jeho přátelé přišli ihned k sobě, zvedli dívku a ustoupili za okraj spirálového disku. Ostatní se zatím vzpamatovali, a už táhli improvizované dělo, sestavené z planetárního motoru. Erg Noor s dosud nezažitým pocitem zběsilé zuřivosti namířil ničivý proud záření proti sklaním vratům a zametl rovinu tak důkladně, že nevynechal ani jeden čtvereční metr půdy. Eon poklekl u nehybné Nize, tlumeně ji volal telefonem, a snažil se rozeznat tahy její tváře pod silikolovou přilbou. Dívka ležela bezvládně se zavřenými očima. Příznaky dýchání nemohl biolog zjistit ani v telefonu, ani nasloucháním skrze skafandr.

"Nestvůra zabila Nizu!" vykřikl hořce Eon, když spatřil přícházet Erga Noora.

Úzkým průhledem v přilbě vysokoochranného skafandru nebylo možno rozpoznat náčelníkovy oči.

"Okamžitě ji dopravte na Tantru, k Lumě..." v Ergově hlase víc než kdy jindy zazněly kovové tóny. "Pomozte i vy určit povahu zranění... Nás šest zde zůstane a dokončí průzkum. Ať se geolog vypraví s vámi s cestou k Tantře sebere všechny horniny - děle se už zdržovat na této planetě nemůžeme. Zde se musí provádět průzkum ve vysokoochranných tancích, my bychom výpravu jen zahubili. Vezměte si třetí vozík a spěchejte!"

Erg Nor se obrátil a bez ohlednutí zamířil k diskovému hvězdoletu. "Dělo" vysunuli kupředu. Strojní inženýr z něho vypouštěl každých deset minut řeku ohně v půlkruhu až k okraji disku. Robot pozvědl řezák k hřebeni druhé vnější smyčky spirálového valu, který u zabořeného okraje disku byl ve výši robotovy hrudi.

Silné hučnění proniklo i tlustou vrstvou vysokoochranných skafandrů. Na zvoleném úseku malachitové vrstvy se hadovitě rozbíhaly pukliny. Kousky tvrdé hmoty odletovaly a zvonivě narážely na kovové tělo robota. Boční pohyby nože oddělily z vrstvy deksu a obnažily zrnitý povrch jasné modré byrvy, která i ve světle reflektoru lahodila očím. Kej Ber vyměřil čtverec dostatečně velký, aby jím prošel čkověk ve skafandru, a energickým stiskem přinutil robota provést v modrém kovu hluboký zářez, který všsákn neprázail celu jeho tloušťkou. Robot narýsoval druhou čáru, svírající s první pravý úhel a začal pohybovat ostřím nože vzad a vpřed; přitom zvyšoval napětí. Zářez v kovu se prohloubil více než o metr. Když mechanický pomocník dorýsoval třetí stranu čtverce, zářeny se začaly rozevírat a vyvracet ven.

"Pozor! Všichni zpátky! K zemi!" vykřikl do mikrofonu Erg Noor, vypnul robota a rychle ustoupil.

Silný kus kovu s náhle vychlípil jako stěna plechové konzervy. Proud oslnivě duhového plamene vyrazil z otvoru po tečně podél spirálové výdutě. Jedině to zachránilo nepřipravené badatele, a pak to, že modrý kov se okamžitě roztavil a zalil proříznutý otvor. Z mohutného robota zůstala jen změt rozteklého kovu, z kterého žalostně trčely krátké kovové nohy. Erg Noor a Kej ber zůstal nezraněni jen díky tomu, že si předvídavě navlékli skafandry. Výbuch je odmrštil daleko od divného hvězdoletu, ostatní rozptýlil do všech stran, převrátil "dělo" a zpřetrhal kabely vysokého napětí.

Když se lidé probrali z otřesu, pochopili, že zůstali bez ochrany. Naštěstí leželi ve světle reflektoru, který ušel zkáze.

Nikomu se nic nestalo, ale Erg Noor rozhodl, že toho mají už dost. Badatelé opustili nepotřebné nástroje, kabely a světlomet, nastoupili do nepoškozeného vozíku a rychle ustoupili ke svému hvězdoletu.

Šťastná shoda okolností při neopatrném dobývání cizího hvězdoletu vůbec nezávisela na náčelníkově předvídavosti. Druhý pokus by mohl skončit mnohem žalostněji. A Niza - milá astronavigátorka - co ta? Erg Noor doufal, že skafandr jistě oslabil vražednou sílu černého kříže. Vždyť ani biologa nezabil dotek černé medúzy. Ale zde, daleko od léčebných ústavů, budou si umět poradit s účinkem neznámé zbraně?

V hermetické komoře se Kej Ber přiblížil k náčelníkovi a ukázal na zadní stranu jeho levého nárameníku. Erg Noor se obrátil k zrcadlům, který byly ve všech přechodových komorách, protože ti, kdo se vraceli z cizí planety, musili sami sebe důkladně prohlédnout. Tenký plát zirkonio-titanového nárameníku se roztrhl. Z průrvy trčel kousek nebesky modrého kovu, který sice vnikl do izolačního podkladu, ale neprořel vnitřní vrstvu skafandru. Stěží se jim podařilo kovový úlomek vyrvat. Za cenu velkého nebezpečí a konec konců náhodu získání vzorek záhadného kovu ze spirálového hvězdoletu dopraví teď na Zemi.

Konečně Erg Noor svlékl skafandr a mohl vstoupit - lépe řečeno dobelhat se pod svíranou tíhou strašné planety - dovnitř své rakety.

Celá výprava ho čekala s obrovskou netrpělivostí. Katastrofu u disku pozorovali ve stereovizifonech, a proto se nemuseli ptát na výsledky pokusu.

KAPITOLA 4

Řeka času

Veda Kong a Dar Veter stáli na malé kulaté plošince vrtulníku, jenž se pomalu nesl nad nekonečnou stepí. Lehký větřík vlnil hustou kvetoucí travu. V dálce po levé straně bylo vidět stádo černobílého skotu, potomků zvířat vypěstovaných křížením yaků, krav a buvolů.

Nízké pahorky, tiché řeky v širokých údolích, nekonečná volnost a klid dýchaly z pevného, rovného kousku zemské kůry, který se kdysi nazýval Západosibiřskou nížinou.

Dar Veter hleděl zádušně na zem, již kdysi pokrývaly nekonečné plochy bezútěšných močálů a řídké zakrslé lesy sibiřského severu. V duchu viděl obraz starověkého mistra, který už v dětství na něj zapůsobil nesmazatelným dojmem. Nad zátočinou obrovské řeky, tvořící protáhlý mys, stál starobylý kostel, šedivý už před lety, a díval se osaměle do dálky na pole a luka za řekou. Tenký kříž na kupoli se černal pod nízkými těžkými mračky. Na maličkém hřbitůvku za kostelem skupinka bříz a jív skláněla ve větru rozsochaté koruny. Nízké větve se téměř dotýkaly napůl zetlelých křížů, jež čas a bouře povalily uprostřed svěží mokré trávy. Za řekou se kupily obrovité haldy šedofialových oblaků, hustých, že by se daly ohmatat. Široká řeka svítila studeným železným leskem. Stejně chladný jas ležel na všem kolem. Dálky i nejbližší okolí byly mokré od ležavého podzimního deště studených a neúrodných severních šířek. A celá stupnice namodralých, šedivých a zelených barev na obraze hovořila o rozlehlých prostorách neúrodné půdy, kde se člověku těžce žije o hladu a zimě a kde trpce pociťuje svou osamělost, charakteristickou pro lidskou pošetlost dávných dob. Dar Veter uviděl obraz v muzeu pod průsvitným ochranným obalem, obnovený a osvětlený zesponu neviditelnými paprsky, připadal mu jako okno do daleké minulosti.

Dar se ohlédl po Vedě. Mladá žena položila ruku na zábradlí při okraji plošiny. Sklonila hlavu, a pozorujíc, jak se stébla vysoké trávy sklánějí po větru, soustředěně přemýšlela. Kavyl tonul v záplavě stříbrného lesku, nad stepí pokojně plula kulatá plošinka vrtulníku. Žhavé vzdušné víry nelétaly znenadání na cestující, čechraly Vedě vlasy i šaty a Daru Vetrovi dýchal horkem rozpustile do očí. Ale automatický moderátor pracoval rychleji než myšlenka a letící plošinka se jen chvílemi zachvívala nebo nepatrně pohupovala.

Dar Veter se nahnul nad cívkou kursografu. Úzký pruh mapy se rychle otáčel a zaznamenával jejich pohyb. Patrně se dostali příliš daleko na sever. Už dávno přetáhli šedesátou rovnoběžku, přeletěli soutok Irtyše a Obu a přiblížili se k prohoří, zvanému Sibiřská vysočina.

Za čtyři měsíce práce na vykopávkách starověkých kurhanů v parných stepích altajského předhoří si oba cestovatelé už zvykli na rozsáhlá stepní prostranství. Při zkoumání minulosti jako by se badatelé pohroužili do časů, kdy se po jižních stepích projížděly je řídké oddíly ozbrojených jezdců.

Veda seč točila a rukou mlčky ukázala dopředu. V proudech prohřátého vzduchu tam plul temný ostrůvek, jako by odtržený od povrchu země. Za několik minut se vrtulník přiblížil k nevysokému kopci. Byla to zřejmě halda po bývalém rudném dole. Z konstrukcí šachet ne neuchovalo nic, zbyl tu jen pahorek, porostlý hustým višňovým sadem.

Letící kulatá plošinka se náhle prudce naklonila.

Dar Veter automaticky zachytil Vedu v pase a vrhl se ke zvednutému kraji paluby. Vrtulník se na zlomek vteřiny vyrovnal jen proto, aby se plochou stranou zřítíl na úpatí kopce. Tlumiče začaly pracovat a zpětný náraz vymrštil Vedu i Dara na svah, přímo do středu hustého křoví. Po chvíli mlčení se v tichu stepi rozlehl Vedin hluboký hrudní smích.

Dar Veter si představil svůj překvapený poškrabaný obličej a přidal s k Vedě z bezděčné radosti, že se jí nic nestalo a že havárie dopadla tak šťastně.

"Zbytečně se vrtulníkům nezakazuje létat výš než osm metrů," pronesla Veda trochu zadýchaně. "Teď už chápou..."

"Stroj při poruše okamžitě padá a jedinou nadějí jsou tlumiče. Nedá se nic dělat, je to nutná daň za lehkost a malé rozměry. Pravděpodobně nás čeká ještě další trest za všechny šťastné lety," řekl Dar Veter s poněkud předstíranou lhostejností.

"A to...?" zvažněla Veda.

"Bezvadný chod stabilizátoru předpokládá velmi složitý mechanismus. Bojím se, že budu potřebovat hodně času, abych se v něm vyznal. Musíme se z toho dostat po způsobu našich nejubožejších předků."

Veda s jiskřivými plaménky v očích vztáhla ruku, a Dar Veter pomohl mladé ženě lehce na nohy. Sešli ke spadlému vrtulníku, potřeli si škrábance hojícím roztokem a zalepili roztrhané šaty. Daru uložil Vedu do stínu keře a sám začal

zkoumat příčiny havárie. Jak předpokládal, stalo se něco s automatickým stabilizátorem, jehož blokujiící zařízení vypnulo motor. Sotva Dar Veter otevřel kryt přístroje, bylo mu jasné, že z opravy nebude nic, musil by příliš dlouho vnikat do nesmírně složitých podstaty elektroniky. S rozmrzelým povzdechem narovnal unavená záda a pohlédl na keř, pod níž se Veda důvěřivě schoulila. Horká step byla úplně liduprázdná, kam oko dohlédlo. Dva velcí draví ptáci pomalu kroužili nad tetelícím se modravým oparem..

Z poslušného stroje se stal neživý disk, který bezmocně ležel na suché zemi. Dara Vetra prostoupil divný pocit osamělosti a odtrženosti od celého světa.

A v té chvíli se ničeho nebál. Jen co nadejde noc, uvidí neozbrojené oko mnohem dál; určitě zahlédnou nějaká světla a vydají se k nim. Letěli jenom nalehko a nevzal s sebou ani radiotelefon, svítilnu či jídlo.

Kdysi mohl člověk ve stepi zahynout hladem, nevzal-li s sebou větší zásoby potravin... A vodu! - přemýšlel bývalý vedoucí kosmických stanic, přivíraje oči před prudkým sluncem. Zpozoroval, že vedle Vedy vrhá višňový keř kousek stínu, a natáhl se bezstarostně na zem. Cítil, jak ho přes lehký oděv píchají suchá travní stébka. Vedro a tichý šelest větru ukolébávaly duši do zapomnění; myšlenky pomalu plynuly, v paměti se beze spěchu střídaly obrazy dávno minulých dob. V dlouhé řadě šly pradávno národy, rasy i jednotlivci... jako by odtud, z minulosti, tekla ohromná řeka událostí, postav i odění, střídajících se každou vteřinu.

"Vetře!" uslyšel závojem dřimoty volat milovaný hlas; procítl a posadil se.

Rudý sluneční kotouč se už dotýkal temné čáry horizontu, nehybným vzduchem nezavál ani sebemenší vánek.

"Vetře, můj pane," poklonila se před ním Veda, napodobujíc starověké asijské ženy, "nechtěl byste se probudit a vzpomenout si na mne?"

Dar Veter učinil několik prostocviků a definitivně setřásl sen. Veda souhlasila s jeho plánem, aby vyčkali do noci.

Tma je zastihla v živém rozhovoru o minulé práci. Náhle Dar Veter zpozoroval, že se Veda chvěje. Ruce měla chladné a Dar se dovtipil, že ji lehké šaty nechrání před nočním chladem zdejších severních míst.

Letní noc na šedesáté rovnoběžce byla jasná a tak se jim podařilo nasbírat velkou hromadu roští.

Zapaskal elektrický náboj, který Dar Veter vytáhl z mohutného akumulátoru vrtulníku; brzy a rozeplála vatra a jasné plameny pohltily tmu kolem a pronikaly dvojicí svým životodárným teplem.

Schoulená Veda se znovu narovnala jako květ pod sluncem a oba se oddali takřka hypnotické zádumčivosti. Kdesi hluboko v duši člověka za těch sto tisíc let, kdy mu oheň byl hlavním útočištěm a spásou, zůstal nevykořenitelný pocit útulnosti a bezpečí, jež oheň vyvolával v hodinách, kdy člověka obklopovala zima a tma...

"Vedo, co vás trápí?" přerušil Dar Veter mlčení.

"Vzpomněla jsem si na tu dívku s šátkem..." odpověděla potichu Veda a nespouštěla oči z uhlíků, které se rozsyぱávaly jako zlato.

Dar Veter pochopil okamžitě. V předvečer svého letu dokončili v přilatajských stepích vykopávky velkého skythského kurhanu. Uvnitř zachovalého dřevěného srubu byla kostra starého náčelníka, obklopená kostmi koní a otroků.

Přikrýval je okraj mohylového náspu. Starý vůdce ležel s mečem, štítem a brněním a u jeho nohou se objevila skrčená kostra mladičké ženy. K lebce jí přiléhá hedvábný šátek, kdysi pevně omotaný kolem obličeje. Šátek se přes nejrozličnější operace nepodařilo uchovat. Ale těch několik minut, než se rozpadl, stačilo, aby lidé mohli rozpoznat rysy překrásné tváře, která se otiskla na tkanině před několika tisíciletími. Šátek prozradil ještě jednu strašlivou podrobnost: otiskl oči ženy, vylezlé z důlků; nepochybně ji tím šátkem zardousili, a pak i hodili do hrobu, aby provázela svého muže na neznámých cestách záhrobního světa. Nebylo jí víc než devatenáct let, a jemu bylo dobrých sedmdesát; to byl na tehdejší dobu velmi vysoký věk.

Dar Veter si připomněl debatu, která se rozproudila nad nálezem mezi mladými spolupracovníky Vediny expedice. Šla žena za svým mužem dobrovolně nebo ji k tomu donutili? A proč? Ve jménu čeho? Bylo-li to z velké oddané lásky, proč ji tedy zabíjeli, proč ji neochraňovali jako nejlepší památku po zemřelém v osiřelém světě živých?

Pak promluvila Veda Kong. Dlouho pohlížela rozhořelými očima na temný pahorek kurhanu, jakoby duševním zrakem chtěla proniknout mocnou vrstvou dávných dob.

"Snažte se pochopit tehdejší lidi. Prostory pravěkých stepí byly skutečně bez hranic, neboť jedinými dopravními prostředky byli koně, velbloudi a býci. Na obrovských rozlohách žily jednotlivé skupiny kočovných chovatelů dobytka, které nejenže nic nespojovali, ale které žily ve věčném nepřátelství. Příkoří a zloba se přenášely z pokolení na pokolení. Každý přistěhovalec byl nepřítelem, každý kmen kořistí, slibující dobytek a otroky, to znamená lidi, kteří pracovali z přinucení, po hrozbou biče jako dobytek. Takové uspořádání společnosti neslo s sebou na jedné straně velkou, nám docela neznámou volnost jednotlivce v drobných vášních a přáních, a na druhé straně neuvěřitelnou uzavřenost ve vzájemném styku lidí i omezenost jejich cílů. Jestliže národ nebo kmen nebyl příliš početný a jeho příslušníci se mohli uživit lovem a sbíráním plodů, žili tito svobodní kočovníci v neustálém strachu, že je výbojní sousedé napadnou, zotročili nebo docela vyhladí. Když ale země byla izolovaná a měla velký počet obyvatel, kteří mohli vytvořit mocnou vojenskou sílu, pak lidé také dopláceli vlastní svobodou na to, že byli chráněni před válečnými nájezdy, neboť v tak silných státech se vždycky rozmáhaly despotismus a tyranie. Tak tomu bylo ve starém Egyptě, v Asýrii i v Babylóně.

Ženy, zejména krásné ženy, byly ve starověku jen kořistí a hračkami silných. Nemohly existovat bez mužovy nadvlády a ochrany.

Vlastní ženiny touhy a vůle znamenaly málo, tak zoufale málo, že při takovém životě... kdo ví... Možná, že se smrt zdála snesitelnějším údělem..."

V odpověď na Vetrovy myšlenky se Veda přisunula blíže, pomalu převracela hořící větev a pozorovala, jak z uhlíku na uhlík přeskakují modravé jazyčky plamenů.

"Kolik trpělivé statečnosti bylo v těch dobách zapotřebí, aby člověk zůstal sám sebou, aby mravně neklesal a mohl se

rozvíjet," promluvila potichu Veda Kong.

"Já myslím," namítl Dar Veter, "že až příliš zveličujeme tíhu života ve starověku. Nejen že lidé byli na takový život zvyklí, ale jeho neuspořádanost nesla s sebou nejrozličnější přiležitosti. Vůle i síla člověka dokázala i z takového života vykresat záblesky romantických radostí jako jiskry z křemene."

"Stejně mě zaráží," řekla Veda, "proč naši předkové nedovedli tak dlouho pochopit, že osud společnost nezávisí jenom na nich samotných, ale že společnost je taková, jaký je morální a ideový rozvoj jejích členů, jenž je závislý na ekonomice.."

"Že dokonalé forma vědecké výstavby společnosti není jen kvantitativní hromadění výrobních sil, ale i kvalitativní úroveň, vždyť je to tak jednoduché," odpověděl Dar Veter. "A dále chápání dialektických souvislostí, že nové společenské vztahy bez nových lidí jsou právě tak nesmyslné, jako noví lidé bez této nové ekonomiky. Když to lidé pochopili, stala se hlavním úkolem společnosti výchova, fyzický i duševní rozvoj člověka. Kdy se to konečně stalo?"

"V ÉRS, na konci doby Rozštěpu, brzy po Druhé Veliké Revoluci.

"Dobře, že ne později! Ničivá válečná technika..."

Dar Veter zmlkl a otočil se vlevo k temné mýtině mezi ohněm a svahe kopce. Docela blízko se ozýval těžký dupot a mocné přerývané supění. Oba cestovatelé naráz vyskočili.

Před ohněm se vynořil obrovský černý býk. Ve zlostně vypoulených očích se mu odrážely plameny a blikaly jako krvavé záblesky. Netvor rozhrabával kopytu suchou zem, funěl a chystal se k útoku. V slabém světle vypadal zvlášť ohromný, sloněná hlava se podobala žulovému balvanu a mohutné plece čnuly do výše vystupujícími pletenci svalů. Veda ani Dar Veter ještě nikdy nestáli tak blízko vražedné a nenávislné síly zvířete, na jehož mozek se nedalo rozumně působit.

Veda přitiskla ruce pevně k hrudi a stála bez hnutí, jako hypnotizována zjevením, které tak nenadále vyrostlo ze tmy.

Dar Veter, aniž pomyslí na nebezpečí, postavil se před býka a zakryl Vedu vlastním tělem, jak to nesčetněkrát činili jeho předkové. Avšak ruce člověka nové epochy byly bezbranné.

"Vedo, uskočte vpravo..." stačil sotva pronést, kdy se zvíře na ně vrhlo.

Dobře vycvičená těla obou cestovatelů mohla v rychlosti soutěžit s primitivní hbitostí býka. Velikán proletěl mimo a s velikým ráumusem zapadl do hustého křoví, zatím co Dar a Veda se objevili ve tmě několik kroků od vrtulníku. Stranou od ohně nebyla noc už tak tmavá a Vediny šaty byly zdaleka vidět. Býk se vyhrabal z roští. Dar Veter hbitě vymrštil svou společnici vzhůru, ta udělala přemet a ocitla se na plošině vrtulníku. Zatímco zvíře se otáčelo a kopyty rozrývalo půdu, Dar se objevila na stroji vedle Vedy. Vyměnili si letmé pohledy a v očích společnice nečetl nic, kromě neskrývaného nadšení Kryt z motoru sňali už ve dne, když se Dar Veter snažil proniknout do důmyslného mechanismu. Sebral nyní všechnu svou sílu a utrhl od bočního hrazení plošiny kabel vyrovnávacího pole a strčil jeho obnažený konec pod pružinu hlavní svorky transformátoru. Vedu přitom varovně odsunul. V tom okamžiku zachytil býk rohem za zábradlí a vrtulník pod jeho mohutným náparem skoro poskočil. Dar Veter švihl koncem kabelu zvíře přes nos. Žlutý blesk, tupý úder - a rozdivočelé dobytče se svalilo jako těžká fůra.

"Vy jste ho zabil!" rozhořčeně zvolala Veda.

"Sotva, půda je suchá!" usmál se spokojeně Dar.

Na potvrzení jeho slov býk slabě zabučel, pak se zvedl, a jako by cítil svou pohanu, bez jediného ohlédnutí ubíhal pryč rychlým poklusem. Cestovatelé se vrátili k ohni. Nová dávka chrastí oživila pouhaslý plamen.

"Už mi není zima," řekla Veda. "Vystupme na kopec!"

Vrchol pahorku zakrýval oheň, bledé hvězdy severního léta se rozplývaly nízko nad obzorem jako mlhavé kuličky.

Na západě nebylo vidět nic, na severu, na svazích kopců se míhaly matně viditelné řady světél. Z jižní strany, rovněž velmi daleko, hořela jasná hvězda na pozorovací věži pěstitelů dobytka.

"Je to zlé, budeme muset jít celou noc..." zahučel Dar Veter.

"Ne, ne, pohleďte!" Veda ukázala na východ, kde znenadání zaplála čtyři světla, rozestavená do čtverce. Nebyla dál než pár kilometrů. Určili směr podle hvězd a sestoupili k ohni. Veda Kong se zastavila před dohasínajícími uhlíky, jako by se chtěla na cosi vzpomenout.

"Sbohem, náš domove..." řekla smutně. "Kočovníci mívali asi také obdobná obydlí, chatrná a krátkodobá. A já jsem dnes byla ženou oné epochy."

Veda založila ruce za hlavu a pružně se protáhla před ohněm. O vteřinu později nabyly její zamlžené oči opět svého šibalského třpytu.

"Nuže, ved'te mne... hrdino!" V nízkém hlasu jí zazněl nevyzpytatelný, něžný tón.

Jasná noc, prosycená vůněmi trav, ožila šramotem zvířat a křeky noční ptáky. _ Veda a Dar Veter našlapovali opatrně, aby nezapadli do neviditelné nory nebo trhliny v suché půdě. Latovitá stébla kavyly jim klouzala po kotnících. Dar Veter se pozorně rozhlížel, jakmile se na stepi objevily temné skvrny keřů.

Veda se tichounce rozesmála.

"Neměli jsem s sebou vzít akumulátor a kabel?"

"Jste lehkomyšlná, Vedo," bránil se dobromyslně Dar, "a to víc, než jsem čekal!"

Mladá žena náhle zvažněla.

"Příliš silně jsem pocítila vaši záštitu..."

A Veda začala nahlas mluvit, lépe řečeno nahlas přemýšlet, o další práci své expedice. První etapa prací na stepních kurhanech skončila, její spolupracovníci se vraceli ke svým dřívějším zaměstnáním nebo se upínali k jiným. Ale Dar Veter byl volný, nevybral si jinou práci a mohl tedy provázet ženu, již miloval. Z došlých zpráv bylo zřejmé, že Mvenu Masovi jde práce dobře. Ale i kdyby se mu nedařilo. Rada astronautiky by stejně tak brzy neposlal Vetra na totéž místo. V epoše Velikého Okruhu se nepokládalo za prospěšné držet lidi dlouho při jedné práci. Tím se utupovalo v

člověku to nejcennější, tvůrčí nadšení. Teprve po dlouhé přestávce se mohl vrátit ke starému zaměstnání.

"Nezdála se vám naše práce - po šestiletém styku s vesmírem - příliš malicherná a jednotvárná?" Vediny jasné a bystré oči hledaly jeho pohled.

"Vaše práce není vůbec malicherná ani jednotvárná," namítl Dar Veter, "ale nedává mi ono napětí, kterému jsem přivykl. Stávám se bezstarostným a klidným, jako by mě léčily bledě modré sny.

"Bledě modré?" opakovala Veda, a její zájmutí řeklo Daru Vetrovi víc než červen ve tvářích, kterou nemohl ve tmě vidět.

"Budu pokračovat v průzkumu dále k jihu," přerušila sebe samu, "ale ne dřív, dokud se neutvoří nová skupina dobrovolných kopáčů. Do té doby pojedu na vykopávky v moři, soudruzi mě už dávno zvali, abych jim pomohla."

Dar Veter pochopil a srdce mu radostně zabušilo. Ale hned v příštím okamžiku potlačil své city a aby pomohl Vedě z rozpaků, zeptal se klidně:

"Myslíte vykopávky podmořského města ni jih od Sicílie? Viděl jsem pozoruhodné věci odtamtud v Paláci Atlantidy."

"Ne, provádíme teď práce na východním pobřeží Středozemního moře, Rudého moře a u břehů Indie. Konáme průzkumy kulturních pokladů, které se uchovaly pod vodou, počínajíc kulturou krétsko-indickou a končíc nástupem Dob Temna."

"To, co se ukrývalo, a ještě častěji prostě házelo do moře, když ostrůvky civilizace zanikaly pod náporu nových sil, které byly barbarsky svěží, nevědomé a bezstarostné - to chápu," pravil zamyšleně Dar Veter a dál pozoroval bělavou step. "Chápu i veliké ničení starověké kultury, když antické státy, silné ve svém spojení s přírodou, nedokázaly ve světě nic změnit, nedokázaly se vyrovnat se stále odpornějším otroctvím a příživnictvím nejvyšších společenských vrstev."

"A lidé vyměnili antické otroctví za feudalismus a náboženskou tmu středověku," přidala se Veda. "Co vám tedy zůstalo nepochopitelné?"

"Prostě neumím si dobře představit krétsko-indickou kulturu."

"Nevíte o nových bádáních. Stopy krétsko-indické kultury se nacházejí na obrovské rozloze od Ameriky přes Krétu na jih Střední Asie a Severní Indie až k západní Koreji."

"Netušil jsem, že v tak dávných dobách už mohly existovat skryté kulturní poklady, jak tomu bylo u Kartága, Řecka nebo Říma."

"Pojeďte se mnou, uvidíte," řekla tiše Veda.

Dar Veter šel mlčky vedle ní. Začalo pozvolné stoupání. Když došli k nejvyššímu místu úvalu, Dar se najednou zastavil. "Děkuji za pozvání, pojedu..."

Veda poněkud nedůvěřivě pootočila hlavu, ale v šeru letní noci byly oči jejího průvodce temné a neproniknutelné. Za průsmykem se ukázalo, že ohně jsou docel a blízko. Osvětlovací tělesa v polarizujících poklopech nerozptylovala paprsky, a proto se ohně zdály být mnohem dál, než ve skutečnosti byly. Soustředěné osvětlení svědčilo o tom, že se zde pracuje. Kontury průsvitných nosníků se stříbřitě blyštily pod vysokými jasně modrými lampami. Varovný křik je přinutil, aby se zastavili. Jeho původcem byl strážný robot.

"Nebezpečí, jděte vlevo, nepřibližujte se k řadě sloupů," řval neviditelný zesilovač.

Poslušně se obrátili ke skupině přenosných domků.

"Nedívejte se směrem k poli!" nabádal automat dále.

Ve dvou domcích se současně otevřely dveře, vytryskly dva kužele světla, zkřížily se a ulehly na tmavou cestu.

Hlouček mužů a žen pozdravil přátelsky poutníky a všichni se divili, že cestují tak nedokonalým způsobem a k tomu ještě v noci.

Malá kabinka s křížujícími se proudy aromatické vody, prosycené plynem a elektřinou a s veselou hrou elektrických nábojů bodajících do kůže, byla místem tiché radosti.

Osvěžení poutníci se sešli u stolu.

"Vetře, přáteli, ocitli jsme se mezi kolegy!"

Veda nalila zlatistý nápoj do štíhlých pohárů, které se ihned orosily chladem.

"V tomhle je všechna síla," řekl Dar vesele a natáhl se pro svou číši.

"Milý přemožiteli býka, nějak ve stepi divočíte," zaprotestovala Veda. "Říkám vám zajímavé novinky a vy myslíte jenom na jídlo!"

"Tady že jsou vykopávky?" zapochyboval Dar Veter.

"Jenomže ne archeologické, nýbrž paleontologické. Studují tu fosilní zvířata z permu, tj. z doby před dvěma sty milióny roků. Kampak s našimi ubohými tisícovkami..."

"Zkoumají je hned, aniž je vykopali? Jak to?"

"Ano, hned. Ale jak se to dělá, to jsem se nedozvěděla."

Jeden ze spolustupníků, hubený člověk žluté pleti, se vmísil do hovoru.

"Naše skupina za okamžik vystřídá druhou. Právě jsme skončili přípravu a začínáme prosvěcovat."

"Tvrdým zářením?" napadlo Dara Vetra.

"Nejste-li příliš unaveni, radím vám, abyste se na to podívali. Zítra stěhujeme tábor dál, to už nebude zajímavé."

Veda i Dar Veter potěšeně souhlasili. Vlídni hostitelé se zdvihli od stolu a vedli je k sousednímu domku. Ve výklencích, označených číselníky indikátorů, viseli ochranné obleky.

"Ionizace z našich mocných zapalovačů je velmi silná," říkala s omluvným přízvukem vysoká, trochu nahrbená žena, když pomáhala Vedě obléci silnou látku s průzračnou přílbou a připevňovala jí na záda kabelu s bateriemi.

V polarizovaném světle vynikal zřetelně každý trs na hrboлатé stepní půdě. Za obrysem čtvercového pole, ohrazeného tenkými tyčemi, bylo slyšet tlumený hluk. Půda se vzdula, zapraskala a sesypala se do trychtýře, v jehož středu zazářil

válec s ostrou špicí. Kolem leštěných stěn se mu vinul spirálovitý hřeben, na předním konci se otáčela složitá fréza z modrého kovu. Válec se nahnul přes okraj trychtýře, obrátil se, vzadu se mu rychle zakmitaly lopatky, pak zabořil lesklou špicí téměř kolmo do země a začal se znovu zarývat několik metrů od trychtýře.

Dar Veter upozoroval, že za válcem se táhnou dva kabely; jeden byl izolovaný, druhý svítil leskem obnaženého kovu. Věda se dotkla jeho rukávu a ukázala dopředu na hrazení z magnéziových tyčí. Tam se vyhrabal ze země právě takový válec, jediným pohybem se převrátil nalevo, vklouzl do země jako do vody a zmizel.

Člověk se žlutou pletí jim dal znamení, aby si pospíšili.

"Poznala jsem ho," zašeptala Věda, když dohonili skupinu před sebou. "Je to paleontolog Ljao Lan, který rozluštil záhadu osídlení asijské pevniny v prvohorách."

"Není původem Číňan?" zeptal se Dar Veter, když si připomněl učencovy tmavé, trochu šikmo položené, úzké oči.

"Stydím se to přiznat, ale neznám jeho práce."

"Vidím, že o paleontologii vůbec málo víte. Zřejmě jste obeznámen lépe s paleontologií cizích hvězdných světů."

Dar Veter uviděl v duchu mihnout se nesčetné formy života: milióny podivných koster v horninách různých planet jako památka dávno minulých dob, ukrytá v půdních vrstvách každého obydleného světa. Památka, kterou vytvořila i sama zapsala příroda, dokud se neobjevila myslící bytost, která nejen že měla schopnosti si pamatovat, ale i rekonstruovat to, co bylo dávno zapomenuto.

Ocitli se na malé plošině, připevněné na konci strmého průsvitného půloblouku. Uprostřed plošiny byla velká matná obrazovka. Všechny osm lidí usedlo v tichém očekávání na nízké lavice kolem obrazovky.

"Naši 'krtci' hned skončí práci," promluvil Ljao Lan. "Jak jste se už dovítěli, prošívají vrstvy hornin holým kabelem a tkají kovovou síť. Kostry vymřelých zvířat jsou uloženy v drobném pískovci čtrnáct metrů pod povrchem. Doleji, v sedmácti metrech, je celá plocha podložena kovovým pletivem, zapojeným na silné indikátory. Vytváří se odrazové pole, jež vrhá rentgenové paprsky na obrazovku, kde vznikají obrazy zkamenělých kostí."

Dvě velké kovové koule se otočily na mohutných podnožích. Rozsvítily se reflektory a řev sirény ohlásil nebezpečí. Stejněsměrný proud o miliónu voltů zavanul svěžím ozónem a způsobil, že všechny svorky, izolátory a závěsy vydávaly jasné modrou záři.

Ljao Lan nenuceně otácel a tiskl knoflíky na řídicí desce. Veliká obrazovka zářila stále silněji a v hloubce na jejím pozadí pomalu mýjely jakési nezřetelné obrysy, roztroušené sem a tam v zorném poli. Pohybu ustal, nejasné kontury veliké skvrny zaplnily téměř celou obrazovku a zaostřily se.

Ještě několik manipulací na řídicí desce, a před diváky se v mlhavé záři objevila kostra neznámého tvora. Široké tlapy s dlouhými drápy se křivily pod trupem, dlouhý ohon byl stočen do kolečka. Do očí bila neobvyklá síla a masivnost kostí s širokými skroucenými konci a s výrůstky pro upevnění mohutných svalů. Lebka se zavřenou tlamou cenila velké přední zuby. Byla vidět shora a vypadala jako těžký kostěný balvan s nerovným rozrytým povrchem. Ljao Lan změnil hloubku ohniska a zvětšil obraz tak, že celou obrazovku zabírala hlava pravěkého plaza, žijícího tu před dvěma sty milióny let na březích někdejší řeky.

Vrchní část lebky tvořily podivuhodně silné kosti o tloušťce dobrých dvaceti centimetrů. Nad očnicemi čnely kostěné výrůstky. Stejně výběžky přikrývaly shora spánkové prolákliny i vypoukliny lebečních oblouků. Na zátylku se zvedal veliký kužel o otvorem pro ohromné temenní oko. Ljao Lan hlasitě vydechl nadšením.

Dar Veter bez ustání hleděl na těžkou, neohrabanou kostru pravěkého tvora. Zvětšená síla svalů vyvolala u skeletu zbytečné kosti, vystavených velkému zatížení, ale zvyšující se váha kostí žádal opět nové zesílení svalstva. Taková přímá závislost v archaických organismech zavedla vývoj mnoha živočichů do slepé uličky, dokud nějaké důležité fyziologické zdokonalení nedovolilo odstranit staré protiklady a pozvednout se na vyšší stupeň evoluce. Zdálo se neuvěřitelné, že takoví tvorové se mohli vyskytnout mezi předky člověka, jehož nádherné tělo dovoluje tak jedinečnou pružnost a přesnost pohybů.

Dar Veter se díval na tlusté nadočnicové výrůstky, hovořící o tupé sveřeposti permského netvora, a vedle sebe viděl svižnou Vědu s jasnými očima v inteligentní, živé tváři. Jaký obrovský rozdíl v organizaci živé hmoty! Bezděky stočil oči, aby rozpoznal Vědiny rysy pod přilbou, a když je znovu zvedl k obrazovce, byl na ní už jiný obraz. Viděl širokou, jako talíř ploskou hyperbolickou hlavu pravěkého mloka. Obojživelník byl odsouzen ležet v teplé, kalné vodě perských močálů a čekat, až se na dosah přiblíží něco k snědku. Pak prudký výpad, široká tlama zaklapla a... znova nekonečné trpělivé, nesmyslné ležení. Dárcosí dráždilo, sklíčovaly ho důkazy o nesmírně dlouhém a krutém vývoji života.

Narovnal se, a Ljao Lan, který uhodl jeho rozpoložení, navrhl, aby si šli do domku odpočinout. Nezkrotně zvědavá Věda se stěží odtrhla od pozorování, když viděla, že vědci zapínají elektronové automaty na fotografování a současný zvukový záznam, aby zbytečně neztráceli silný proud.

Věda brzy ulehla na pohovku v pokoji pro hosty ženského domu. Dar Veter se ještě nějakou dobu procházel před domem a v myslí přebíral své dojmy.

Severské ráno omylo rosou přes den zaprášenou travu. Nevzrušitelný Ljao Lan se vrátil z noční směny a navrhl svým hostům, aby se svezli malým akumulátorovým automobilem "elfem" na nejbližší leteckou základnu. Letiště odrazových reaktivních letadel bylo všeho všudy sto kilometrů odtud na jihozápad, v nížině při ústí řeky Trom - Jugan. Věda požádala, aby ji spojili s její expedicí, ale na vykopávkách nebyl dostatečně silný rádiový vysílač. Od dob, kdy naši předkové pochopili škodlivost rádiového záření a zavedli přísný režim, vysílání směrovým zářením vyžadovalo daleko složitější zařízení, zvláště pro dálkové hovory. Kromě toho se citelně snížil počet stanic. Ljao Lan se rozhodl spojit se s nejbližší pozorovací věží chovatelů dobytka. Věže se mezi sebou domlouvaly směrovým vysíláním a mohly svěřit všechno potřebné ústřední stanici ve své oblasti. Mladá praktikantka, chystající se řídit "elf", aby ho mohla přivést zpátky, radila jim, ať se cestou staví na věži a sami se domluví televizí. Dar Veter i Věda rádi souhlasili. Silný vítr vířil po straně řídký prach a pohazoval hustými ostříhanými vlasy řidičky. Stěží se směstnali na úzkém třísmítném

sedadle; objemné tělo bývalého vedoucího kosmických stanic tísnilo obě spolucestující. Na čisté modré obloze byla vidět štíhlá silueta pozorovací věže. Brzy "elf" zastavil u jejího úpatí. Zešíroka rozkročené kovové nohy podpíraly přístřešek z plastické hmoty, pod nímž stál právě takový "elf". Středem přístřešku procházely vodící tyče výtahu. Nepatrná kabinka je po řadě všechny vytáhla kolem obytného poschodí až na vrchol, kde je vítal opálený, polosvětlejší mladík. Z náhlých rozpaků sebevědomé řidičky Veda pochopila, že důvtipnost krátce ostříhané paleontoložky má hlubší kořeny...

Kruhovitý pokojík s křišťálovými stěnami se znatelně pohupoval a lehká věž monotónně zněla jako napjatá struna.

Malba stropu i podlahy měla temný tón. Pod okny stály nízké stoly s dalekohledy, počítačimi automaty a poznámkovými sešity. Z výšky devadesáti metrů se dala přehlednou ohromná část stepi, až k hranicím viditelnosti ze sousedních věží. Zde se nepřetržitě pozorovala stáda a sestavovaly se podrobné soupisy zásob krmiva. V zelených soustředných kruzích ležely na stepi dojící stanice, jimiž se dvakrát za čtyřicet hodin proháněla stáda dojníc. Mléko, které jako u afrických antilop nekysalo, slévalo se a mrazilo hned na místě v podzemních lednicích a mohlo se skladovat velmi dlouho. Stáda se honila z místa na místo pomocí "elfů", které měla každá věž k dispozici. Vědečtí pracovníci se mohli v době služeb učit, neboť většina z nich byli studenti s neukončeným vzděláním. Mladík zavedl Vedu i Dara točitém schodištěm do obytného poschodí, které viselo mezi zkříženými nosníky o několik metrů níže.

Místnosti zde měly zvukotěsné stěny a cestovatelé se ocitli v úplném tichu. Jenom nepřetržité pohupování připomínalo, že se pokojík nachází ve výšce, která by se při sebemenší neopatrnosti mohla stát osudnou.

Druhý mladík pracoval právě u rádia. Složitý účes a světlé šaty jeho společnice na obrazovce svědčily o tom, že navázal spojení s ústřední stanicí, neboť lidé pracující ve stepi nosili vzdušné a krátké kombinézy. Dívka na obrazovce se spojila s pásmovou stanicí a zakrátko se v televizofonu objevila smutná tvář a drobná postava Miiko Ejgoro, hlavní Vediny pomocnice. V temných očích, šikmých jako u Ljao Lana, objevil se jí radostný úsměv a malá ústa se pootevřela překvapením. Ale okamžik nato hleděla na Vedu a Dara chladná tvář, vyjadřující jen věcnou pozornost. Dar Veter vystoupil nahoru, kde zastihl mladou paleontoložku v živé debatě s prvním mladíkem, a vyšel na kruhovou plošinu, vroubici skleněný pokoj. Vlahá ranní svěžest už dávno ustoupila parnému polední, které setřelo s povrchu země třpytivé barvy a drobné nerovnosti. Široko daleko se volně prostírala step pod žhavým čistým nebem. Dar Veter si znovu připomenul svůj nejasný stesk po severní studené zemi svých předků. Opíraje se lokty o houpavé zábradlí plošinky, pocítil jako nikdy předtím zmařené sny pravěkých lidí. Lidská ruka odsunula nemilosrdnou přírodu daleko na sever a životodárné teplo se rozlilo po rovinách, které kdysi mrzly pod chladnými mraky.

Veda Kong vstoupila do křišťálové místnosti a oznámila, že dále je poveze radiooperátor. Krátce ostříhaná dívka poděkovala historičce dlouhým pohledem. Průzračnou stěnou bylo vidět záda Dara Vetra, který tu stál bez hnutí a rozjímal.

"Přemýšlel jste o mně?" zaslechl za sebou.

"Ne, Vedo, myslel jsem na jednu sentenci staroindické filozofie. Říká, že svět nebyl stvořen pro člověka a že člověk sám se stává velikým teprve tehdy, jestliže dokonale chápe plnou cenu a krásu jiného života, života přírody..."

"Nedomluvil jste, a já nechápu."

"Možná že jsem nedomluvil. Dodal bych, že pouze člověku je dáno, aby chápal nejen krásu, ale i těžké, stinné stránky života. Jenom on dovede snít a má sílu učinit život lepším!"

"Pochopila jsem," rekla tiše Veda a po dlouhé pomlce dodala: "Změnil jste se, Dare."

"Ovšem, změnil. Když se člověk ryje po čtyři měsíce obyčejnou lopatou těžké kameny a poloshnilé klády ve vašich kurhanec, začne hledět na život prostěji a jeho všední radosti jsou mu milejší..."

"Nežertujte, Vetře," zakabonila se Veda, "mluvím vážně. Když jsem vás poznala, rozhodoval jste nad všemi silami Země, hovořil s dalekými světy... Na vašich observatořích, tam jste mohl být nadpřirozenou bytostí starověkých lidí, bohem, jak to tenkrát nazývali! Ale zde, při naší obyčejné práci, v řadě s ostatními, zde jste..." Veda zmlkla.

"Co jsem?" zeptal se zvědavě její společník. "Ztratil jsem velikost? Co byste řekla, kdybyste mě viděla jako strojníka na Spirální Dráze, kterým jsem byl před vstupem do Institutu astrofyziky? Je v tom snad menší velikost? Nebo když jsem pracoval v tropech jako mechanik při sklizni plodů?"

Veda se hlasitě zasmála.

"Odhalím vám tajemství mladé duše. Ve škole třetího cyklu jsem byla zamilována právě do strojníka Spirální Dráhy, nikoho mocnějšího jsem si nedovedla přestavit... Ostatně, tamhle jde radiooperátor. Jedem, Vetře!"

Dřív než letec vpustil Vedu a Dara do kabiny, ještě jednou se jich zeptal, jsou-li oba tak zdraví, aby snesli velké zrychlení odrazového letadla. Když přisvědčili, usadil oba do kulatých sedadel v průzračné špičce stroje, který se podobal obrovské dešťové kapce. Veda se cítila velmi nepohodlně. Sedadla ve vysoko zvednutém trupu se zvrátila dozadu. Zazněl gong, mohutná pružina vymrštila letadlo téměř kolmo vzhůru a Vedino tělo se ponořilo hloub do křesla jako do elastické tekutiny. Dar Veter pootočil namáhavě hlavu a povzbudiv se na ni usmál. Letec spustil motor. Řev, svíravý tlak v celém těle, a letadlo v podobě kapky se vymrštilo, opisujíc oblouk ve výšce třiceti kilometrů. Zdálo se, že uplynulo jen několik minut a cestovatelé s ochablými koleny už vystupovali před svými domky v předaltajských stepích. Letec na ně mával rukou, aby šli kus dál. Dar Veter si uvědomil, že musí zapnout motor u samé země. Zde nebyl katapult jako na základně. Strhává se s sebou Vedu, vyrazil v ústrety lehce běžící Miiko Ejgoro. Obě ženy se objaly jako po dlouhém odloučení.

KAPITOLA 5

Kůň na dně mořském

Teplé, průhledné moře mírně pohupovalo podivuhodně třpytivými, zelenomodrými vlnami. Dar Veter vstoupil pomalu

do vody až po krk a široce rozpřáhl ruce, snaže se zachytit na svažujícím se dne. Hledě přes mírné vlny do zářivé dálky, znovu cítil, jak se v moři ztrácí a stává se částí nekonečného živlu. Sem, do moře, přinesl svůj dávno utajovaný smutek. Smutek nad rozloučením se strhující vznešeností vesmíru, s nekonečným oceánem poznání a myšlení, s každodenní hlubokou soustředěností.

Byl teď někým dočista jiným. Vyrůstající láska k Vedě mu zpříjemňovala dny nezvyklé práce i tesknou volnost v uvažování skvěle vycvičeného mozku. Jako zanícený žák se pohroužil do historického bádání. Řeka času, odražená v jeho myšlenkách, pomohla mu překonat životní změnu. Byl Vedě vděčen za to, že s jemným taktem uspořádala vrtulníkem výlet do země, přetvořené lidskou prací. Jako v nekonečnosti moře, i ve velikosti pozemských prací zanikají vlastní bolesti a ztráty jednotlivce. Dar Veter se smířil s nezměnitelnou skutečností, s níž se člověk smíruje ze všeho nejhůř...

Zavolal ho tichý, polodětský hlas. Poznal Miiko, zamával rukama a lehl si na záda, očekáváje křehkou dívku. Miiko se prudce vrhla do moře. Z tuhých, smolně černých vlasů jí stékaly kapky, snědé tělo s žlutým odstínem pod tenkou vrstvou vody jako by zezelenalo. Plavali vedle sebe proti slunci k osamělému pustému ostrůvku, který se zvedal jako tmavý pohorek asi kilometr od břehu. Všechny děti v éře Velikého Okruhu vyrůstaly na moři ve znamenité plavce, ale Dar Veter měl navíc ještě vrozený talent. Zpočátku plaval volně z obavy, aby se Miiko neunavila, ale dívka vedle něho klouzala po hladině lehce a s jistotou. Dar Veter urychlil tempo, překvapený její obratností. Ale i když začal plavat ze všech sil, Miiko nezůstávala pozadu, a její milá tvářička byla klidná jako dříve. Ozvala se tlumený pleskot vln ze strany, již ostrov hleděl k otevřenému moři. Dar Veter se převrátil na záda, ale dívka v plném tempu opsala kruh a vrátila se k němu.

"Miiko, plavete báječně," zvolal Veter s nadšením, a nabíraje vzduch plnou hrudí, zadržoval dech.

"Plavu hůř, než se potápím," přiznala se dívka a Dar Veter se znovu podivil.

"Moji předkové byli Japonci," pokračovala Miiko. Kdysi to byl celý národ, v kterém všechny ženy byly potápěčkami. Lovily perly a sbíraly výživné mořské řasy. Zaměstnání se přenášelo z pokolení na pokolení, a za tisíc let dosáhly ženy skvělého mistrovství. Náhodou se teď projevilo u mne."

"To jsem nikdy ani netušil..."

"Že se vzdálený ženský potomek potápěček stane historičkou? V našem rodě se vyprávěla legenda. Před více jak tisíci lety žil japonský malíř Janagichara Ejgoro..."

"Ejgoro? Tak se přece jmenujete vy...?"

"Vidíte, je to vzácný případ v naší době, kdy jména tvoří nejrůznější sestavy hlásek, jak se komu líbí. Ostatně, všichni lidé se snaží vybírat si slova z jazyků těch národů, z nichž pocházejí. Nemýlím-li se, vaše jméno má zase kořeny z ruského jazyka?"

"Zcela správně! Dokonce nejen kořeny, ale celá slova. První znamenalo dárek, druhé vítr, vichr..."

"Já neznám smysl svého jména. Ale ten malíř opravdu žil. Můj praděd našel jeden jeho obraz ve kterém archivu. Je to velké plátno, můžete je vidět u mne, pro historika je zajímavé. Zobrazuje velmi přesvědčivě krutý a statečný život, bídu i skromnost národa... Poplaveme dál?"

"Ještě chvíli, Miiko! A co ženy potápěčky?"

"Malí se zamiloval do potápěčky a usadil se navždy v jejím rodě. I jeho dcery byly potápěčkami a celý život lovily v moři. Podívejte se na ten divný ostrov. Vypadá jako kulatá cisterna nebo nízká věž na výrobu cukru."

"Cukru!" bezděky vybuchl smích Dar Veter. "Jako dítě mě takové pusté ostrovy lákaly. Stojí osaměle, obklopené mořem a v temných skalách nebo lesích ukrývají neznámá tajemství. Člověk zde může potkat všechno, po čem touží a o čem sní."

Miiko ho odměnila zvonivým smíchem. Zamklá a vždy trochu smutná dívka se teď změnila k nepoznání. Když pak vesele a s odvahou zamířila k hlučně šplouchajícím vlnám, zůstal pro Vetr a nadále záhadou. Byla úplně jiná než průhledná Veda, její odvaha byla spíš velkolepou důvěřivostí než opravdovou statečností.

Těsně u břehu, mezi velkými balvany, se táhl pod vodou chodby, prozářené sluncem. Pokrývaly je trsy mořských hub a vroubily roztržené okraje vodních řas. Podmořské chodby vedly k východní straně ostrůvku, kam sahala neznámá černá hloubka. Dar Veter litoval, že si od Vedy nepůjčil přesnou mapu pobřeží. Vory mořské výpravy se leskly na slunci u západní kose, vzdálené pár kilometrů. Byla vidět pláž, kde je právě Veda se soudruhy. Dnes mají směnu akumulátory a celá expedice odpočívá. Ale Veter se oddal své dětské vášni prozkoumávat pusté ostrovy.

Nad plavci se hrozivě nakláněla strmá andezitová skála. Spatřili čerstvé zlomy po urvaných balvanech, neboť nedávné zemětřesení tu strhlo část zvětřalého břehu. Z otevřeného moře se valilo silné vlnobití. Miiko i Dar Veter plavali dlouho v temné vodě při východním břehu, až objevili plochý kamenný výběžek, na nějž Dar dívku vysadil.

Výplašení rackové létali z místa na místo, mezi skalami se rozléhaly úder vln a otráasaly mocnou vrstvou andezitu. Nebylo tu nic než holé kamení a drsná křoviska. Nikde ani sebemenší stopa po zvířeti nebo člověku.

Plavci vystoupili na vrchol ostrůvku, pohlédli dolů na rozbourané vlny a vrátili se na břeh. Z keřů, které trčely z rozsedin, vycházela trpká vůně. Dar Veter se natáhl na teplý kámen a líně se díval do vody, na jih od výběžku.

Miiko usedla na bobek těsně u kraje skály a snažila se dole cosi rozeznat. Zde nebyla u břehu mělčina ani navalené hromady kamení. Nad temnou, lesklou vodou se nakláněl strmý skalní převis. Pod jeho okrajem zažihalo slunce oslepující pruh. Tam, kde se světlo lámalo o skálu a spadalo kolno do průzračné vody, probleskovalo matně rovné dno ze světlého písku.

"Co tam vidíte, Miiko?"

Zamyšlená dívka se hned neobrátila.

"Nic. Vás přitahují pusté ostrovy, mě zase mořské dno. I mně se zdá, že tam vždycky mohu najít zajímavé věci nebo učinit nějaký objev."

"Proč tedy pracujete ve stepi?"

"To není tak jednoduché. Pro mne je moře tak velkým potěšením, že s ním nemohu být stále. Ani hudbu, kterou miluje, nemůže člověk poslechat pořád; tak je tomu se mnou a s mořem. Zato setkání s ním jsou mi tím dražší..."

Dar Veter přikývl na souhlas.

"Ponoříme se tam?" ukázal na světlé mihotání v hlubině.

Miiko povytáhla obočí.

"Dokážete to? Je zde nejméně pětadvacet metrů. To je pouze pro zkušeného potápěče..."

"Pokusím se... A vy?"

Místo odpovědi Miiko vstala, vyhlédla si velký kámen a přivlekla ho na kraj skály.

"Nejdříve nechte mě, ať to zkusím. S kamenem - je to sice proti mým pravidlům, ale co kdyby tam byl proud... Dno je příliš čisté..."

Dívka vzpažila, sehnula se, narovнала a zaklonila. Dar Veter sledoval její dechové cvičení, aby se mu naučil. Miiko už neřekla ani slovo. Po několika cvicích uchopila kámen a vrhla se do mořské hlubiny jako do propasti.

Dar Veter pocítil divný neklid, když uplynula víc než minuta a po odvážné dívce nezbylo ani stopy. Začal si hledat kámen jako zátěž. Myslí si, že musí vzít mnohem těžší. Právě když zvedl čtyřicetakilogramový kus andezitu, Miiko se objevila. Namáhavě dýchala a vypadala velmi unavená.

"Tam... tam je... kůň!" stěží vyrazila ze sebe.

"Co je? Jaký kůň?"

"Socha obrovského koně... tam, v přírodním výklenku. Hned se tam podívám pořádně."

"Miiko, je to těžké. Poplaveme zpátky, vezmeme si potápěčské přístroje a loďku."

"Ne! Chci sama, teď hned! Bude to mé vítězství, a ne přístrojů. Pak pozveme všechny."

"Ale já se ponořím s vámi!" Dar Veter uchopil svůj kámen.

Miiko se usmála.

"Vemte si menší, tak. A co bude s dýcháním?"

Dar Veter si poslušně zacvičil. A s kamenem v rukou udělal salto do moře. Voda ho udeřila do obličeje, obrátila jej zády k Miiko, a tisknouc mu hrud', tupě zabořila v uších. Napínal všechny svaly a svíral čelisti, aby ji přemohl. Dole houstl studený šedý soumrak, veselé světlo na dně rychle pohasínalo, chladná a zákeřná síla hloubky ho zdolávala, obestíraly jej mráčky, v očích řezaly bolest. Vtom se jistá ruka Miiko dotkla jeho ramene a Veter ucítil pod nohama pevný, matně stříbřitý písek. Namáhavě otočil krk směrem, kam ukazovala Miiko. Trochu ne naklonil, překvapením vypustil kámen a v tom okamžiku ho voda vymrštila vzhůru. Nepamatoval se, jak se octl na hladině, pro rudou mlhu nic neviděl. Křečovitě vdechoval a vydechoval vzduch... Po nějaké době zmizely následky podmořského tlaku a v paměti mu vyvstal obraz, který viděl. Byl to jen okanzík, ale kolik detailů zpozorovaly oči a zapamatoval si mozek!

Tmavé skály se nahoře sbíhaly a tvořily lomený oblouk, pod nímž stála socha gigantického koně. Ani jediná vodní řasa nebo škeble nelpěla na jeho lesklém povrchu. Neznámý sochař chtěl hlavně vyjádřit sílu. Zvětšil přední část trupu, neúměrně rozšířil úžasnou hrud' a vysoko zvedl ostře ohnutou šíji. Levá přední noha trčela ve vzduchu, doslova nastrkující divákovi kulatý kolenní kloub, zatímco ohromné kopyto se téměř dotýkalo hrudi. Tři zbývající nohy se snažily odrazit od země, takže obrovitý kůň se skláněl nad divákem, jak by ho zamačkával pohádkovou mocí. Na příkře ohnuté šíji vystupovala hřiva jako ozubený hřeben, hlava se takřka opírala o hrud' a oči pod skloněným čelem plnily nenávistná zloba, která se odrážela i v malých přisedlých uších kamenné obludy.

Miiko se ujistila, že nemusí mít o Dara obavy, nechala ho ležet na skále a potopila se znovu. Konečně se dívka hlubokým potápěním vysílila a dosyta se vynadávala na svůj objev. Usedla vedle Vetra a dlouho mlčela, dokud se jí nevrátil pravidelný dech.

"Zajímalo by mne, jak asi může být socha vysoká," ptala se Miiko zamyšleně sama sebe.

Dar Veter pokrčil rameny a vzpomněl si, co ho nejvíce překvapilo.

"Proč socha koně neobrostla vodními řasami nebo mušlemi?"

Miiko se k němu prudce obrátila.

"Ano, ano, znám takové nálezy. Pokrývala je zvláštní sloučenina, která nedovolila, aby se ní přichytili živí tvorové.

Byly z doby kolem posledního století éry Rozděleného Světa."

V moři mezi břehem a ostrůvkem se objevil plavec. Když se přiblížil, nadzdvihl se z vody a zamával pažemi na pozdrav.

Dar Veter poznal široké plece a lesklou pleť Mvena Mase. Zakrátko se vysoká černá postava vyšplhala na kámen a na mokré tváři nového vedoucího kosmických stanic zasvítil dobromyslný úsměv. Rychle se uklonil maličké Miiko a širokým nenuceným gestem pozdravil Dara Vetra.

"Přijeli jsme na jeden den společně s Renem Bozem, abychom vás požádali o radu."

"Ren Boz?"

"Fyzik z Akademie Nejvyšších znalostí..."

"Trochu ho znám. Pracuje na problémech vzájemných vztahů mezi prostorem a polem. Kde jste ho nechal?"

"Na břehu. Není plavec - či aspoň ne takový jako vy..."

Lehké plesknutí Mvena přerušilo.

"Plavu na břeh, k Vedě!" vykřikla Miiko z vody.

Dar Veter se na dívku přívětivě usmál.

"Plave s objevem," vysvětlil Mvenu Masovi a vyprávěl mu o nalezeném koni pod vodou.

Afričan mu naslouchal bez zájmu. Dlouhými prsty si přejížděl po bradě. Veter vyčetl z jeho pohledu neklid i naději.

"Vás něco vážného znepokojuje? Nač tedy to otálení?"

Mven se chopil vyzvání. Sděl na kraji skály nad hlubinou, která ukrývala tajemného koně, a vyprávěl o svých silných

pochybách. Setkání s Renem Bozem nebylo náhodné. Nikdy ho neopustila vidina překrásného světa u hvězdy Epsilon Tukana. Od té noci touží, aby mol jakýmkoli způsobem překonat ohromné prostory a přiblížit se onomu světu. Aby mezi odesláním a obdržením zprávy, signálu či obrazu neležela doba šesti set let, nedostupná pro lidský život. Aby lidé ucítili tep nádherného a jim tak blízkého života a mohli přes propasti vesmíru vztáhnout ruku ke svým bratřím. Mven zaměřil své úsilí k tomu, aby se obeznámil s nerozřešenými otázkami a neukončenými pokusy, které se po tisíciletí prováděly při zkoumání prostoru jako funkce hmoty. Byl to tentýž problém, o němž snila Veda Kong tu noc, kdy přednášela poprvé pro Veliký Okruh...

V Akademii Nejvyšších Znalostí řídil podobné pokusy mladý matematik a fyzik Ren Boz. Jeho setkání s Mvenem Masem a přátelství, které následovalo, bylo předurčeno touto společnou touhou.

Ted' se Ren Boz domnívá, že problém je tak propracován, aby se mohlo přistoupit k pokusu. Zkouška, jako vše, co souvisí s kosmickými měřítky, nemůže se provést laboratorní cestou. Obrovitost otázky vyžaduje také obrovský experiment. Ren Boz pokládá za nutné, aby se pokus provedl se silovou ztrátou veškeré zemské energie, včetně energie Ku z rezervní stanice v Antarktidě.

Pocit nebezpečí se zmocnil Dara Vetra, když upřeně hleděl do masových rozhořelých očí a na jeho chvějící se chřípi.

"Chcete vědět, jak bych jednal já?" položil klidně rozhodující otázku.

Mven Mas kývl a jazykem si přešel vyprahlé rty.

"Já bych pokus nedělal," pronesl zřetelně Dar Veter a ignoroval při tom bolestnou grimasu, která se kmitla Afričanovou tváří. Vzápětí ale zmizela a méně bystrý společník by ji nezpozoroval.

"Myslíš jsem si to," uklouzlo Mvenu Masovi.

"Proč tedy jste pokládal mou radu z důležitou?"

"Zdalo se mi, že vás dokážu přesvědčit."

"Nu což, tak to zkuste! Poplavme k přátelům. Jistě už připravují potápěčské přístroje, aby si prohlédli koně!"

Veda zpívala a dva neznámé ženské hlasy ji doprovázely.

Když uviděla plovoucí muže, zamávala na ně, ohýbajíc při tom prsty zavřených dlaní po dětském způsobu. Píseň dozněla. V jedné z žen poznal Dar Veter Evdu Nal. Poprvé ji viděl bez bílého lékařského pláště. Její vysoká pružná postava od odrážela od ostatních bledou, dosud neopálenou pletí. Jak se zdálo, byla znamenitá psychiatrická poslední dobou velmi zaneprázdněna. Evdiny modročerné vlasy byly u spánků vysoko vyčesané a rozdělovala je rovná pěšinka. Vysedlé lícni kosti nad mírně vpadlými tvářemi zdůrazňovaly dlouze vykrojené černé oči s pozorným pohledem. Obličej nepatrně připomínal starou egyptskou sfingu, která stála od pradávná na pokraji pouště u pyramid, hrobek vládců nejstaršího státu na světě. Dnes, dvacet století po tom, co zmizela poušť, šumí na písku úrodné keře, a sfinga je pod skleněným poklopem, nemohoucím zakrýt prolákliny, které jí na tváři vyhlodal zub času.

Dar Veter si vzpomněl, že Evda Nal odvozuje svůj rodokmen od obyvatel Peru nebo Chile. Pozdravil ji po způsobu starých jihoamerických uctívačů Slunce.

"Práce s historiky vám prospěla," řekla Evda. "Poděkujte Vedě..."

Dar Veter se rychle obrátil k přítelkyni, ale Veda za ruku a přivedla k docela neznámé ženě.

"To je Čara Nandi! Jsme tu všichni na návštěvě u ní a malíře Karta Sana, protože oni žijí na tomto břehu už měsíc. Jejich pojiždný ateliér je na konci zálivu.

Dar Veter vztáhl ruku k mladé ženě, a ta něj pohlédla velkýma temně modrýma očima. Na okamžik zatajil dech, neboť v ženě bylo něco, co ji odlišovalo ode všech ostatních. Stála mezi Vedou Kong a Evdou Nal, jejichž půvab, vytříbený silným intelektem a kázní při dlouhodobé vědecké práci, přece jen bledl před neobyčejnou krásou cizinky.

"Vaše jméno se něčím podobá mému," pronesl Dar Veter. Koutky malých úst neznámé se zacukaly zadržovaným úsměvem.

"Asi tak, jako vy jste podobný mě, že?"

Dar Veter pohlédl na černou záplavu jejich hustých lesklých vlasů, které se mírně vlnily, a pak se vesele usmál na Vedu.

"Vetře, vy neumíte říkat ženám lichotky," řekla škádlivě Veda a naklonila hlavu na stranu.

"Copak je to nutné, dnes, kdy už jim nemusím lhát?"

"Nutné," zasáhla Evda Nal. "A tahle nutnost nikdy nepomine!"

"Budu rád, řeknete-li mi proč," zachmuřil se trochu Dar Veter.

"Za měsíc mám podzimní přednášku v Akademii Hoře a Radosti, a tam budu mluvit dost podrobně o bezprostředních emocích..." Evda kývla na blížícího se Mvena Mase.

Afričan jako obvykle šel pravidelně a tiše. Dar Veter si všiml, že snědé Čariny tváře se pokryly žhavým ruměncem, jako by dívčinou opálenou pletí prosvítlo slunce, které prostupovalo celé její tělo.

"Přivedu Rena Boze. Sedí tam, na skále."

"Pojďme k němu," navrhla Veda, "a zároveň naproti Miiko."

Dívka zavrtěla hlavou.

"Přichází můj velitel. Slunce zapadlo, brzy začne práce."

"Stát modelem je těžké, že?" zeptala se Veda. "Jet o hotové hrdinství. Já bych to dělat nemohla."

"Také jsem si myslela, že nebudu moci. Strhne-li vás však myšlenka umělcova, sami se stáváte účastníky tvůrčí práce. Hledáte vtělení obrazu ve vlastním těle... V každém pohybu, v každém posunku jsou tisíce odstínů! Zachycovat je jako odlétající tóny hudby..."

"Čaro, vy jste pro malíře pravý poklad!"

"Poklad!" přerušil vedu zvučný bas. "A jak jsem ji objevil! To je neuvěřitelné!" Malíř Kart San potřásl vysoko zvednutou mohutnou pěstí. Světlé vlasy se mu rozčuchaly ve větru, ošlehaný obličej zčervenal.

"Doprovodíte nás, máte-li čas," požádala ho Veda. "A vyprávějte!"

"Jsem špatný vypravěč. Ale stejně je to zajímavé. Zabývám se rekonstrukcí různých rasových typů, které existovaly ve starověku až do éry Rozděleného Světa. Po úspěchu mého obrazu 'Dcera Gondwany' jsem si usmyslil vytvořit jiný rasový typ. Tělesná krása je nejlepším výrazem rasy žijící po generace zdravým čistým životem. Každá rasa měla ve starověku vlastní dokonalost, vlastní měřítko krásy, vypěstovaná už v podmínkách primitivního života. Tak to chápeme my malíři, o nichž se říká, že zaostávají za vrcholy kultury. Vždycky se to říkalo, patrně již za jeskynních lidí ve starší době kamenné. Ale nemluvím k věci... Vymyslel jsem si obraz 'Dcera Thetidy' čili Středozemního moře. V bájích starého Řecka, Kréty, Mezopotámie, Ameriky a Polynésie na mne silně zapůsobilo, že bohové vycházeli z moře. Co může být kouzelnější než řecký mýtus o Afrodité, která byla u starých Řeků bohyní lásky a krásy! Už samo jméno: Afrodité Anadyomené - zrozená z pěny, povstala z moře... Bohyně, narozená z pěny, oplodněná svitem hvězd nad nočním mořem - který národ vymyslel něco poetičtějšího...!"

"Ze svitu hvězd a z mořské pěny," uslyšela Veda Kong šeptat Čaru a kradmo na dívku pohlédla.

Čarín pevný profil, jakoby vyřezaný ze dřeva nebo z kamene, připomínal starověké národy. Malý, rovný nepatrně zaoblený nos, čelo trochu skloněné odzadu, silná brada, a zejména velké rozpětí od nosu k uším - to všechno byly charakteristické rysy národů antického Středomoří, které se odrážely v Čaríně obličeji.

Veda si ji nepozorovaně prohlédla od hlavy k patě a pomyslela si, že všeho má tak trochu příliš. Příliš hladkou pleť, příliš útlý pas, příliš široká stehna... A chodí nápadně zpřímá, takže její pevná řadra příliš vynikají. Možná že malíř právě potřebuje, aby všechno bylo silně zdůrazněno?

Cestu jim přetřela hradba z kamenů, a Veda hned změnila představu, kterou si právě utvořila. Čara Nandi neobyčejně lehce přeskakovala z kamene na kámen, jako by tančila.

"Určitě má v sobě indickou krev," rozhodla Veda. "Zeptám se jí potom..."

"Abych mohl vytvořit 'Dceru Thetidy', pokračoval malíř, "musil jsem se přiblížit moři, sprátelit se s ním; vždyť moje Kréťanka se měla - stejně jako Afrodité - narodit z moře, ale tak, aby to pochopil každý. Když jsem se chystal malovat 'Dceru Gondwany', pracoval jsem tři roky na lesní stanici v rovníkové Africe. Po dokončení obrazu jsem vstoupil jako mechanik na poštovní vodní kluzák a dva roky jsem rozvážel po Atlantickém oceánu poštu pro všechny rybářské, bílkovinné a solné podniky, které tam plují na obrovských kovových vorech.

Jedno večer jsem řídil svůj člun ve Středním Atlantiku západně od Azor, kde se protiproud stéká se severním proudem. Tam jsou vždycky velké vlny, ženou se jako hradby, jedna za druhou. Můj kluzák se hned vymršťoval pod nízká mračna, hned zas prudce letěl v propadlinách mezi vlnami. Šroub řval, a já stál na vysokém můstku vedle kormidelníka. A najednou - nikdy na to nezapomenu...!

Představte si, že se proti vám řítí vlna, vyšší než všechny ostatní. A na hřebeni té obrovské vlny, přímo pod nízkými mraky jako z růžové perleti stála dívka opálená do barvy rudého bronz... Vzedmutá vlna se nesla tiše a dívka letěla, nesmírně vznešená ve své opuštěnosti uprostřed nekonečného oceánu. Můj kluzák se vymrštil vzhůru, proletěli jsem vedle dívky, a ta nám přátelivě zamávala. Hned jsem poznal, že sála na latu, víte, to je taková deska s akumulátorem a motorem, která se řídí nohama."

"Vím," ozval se Veter, "používá se k houpání na vlnách."

"Nejvíce ze všeho mě ohromilo, že kolem nebylo nic. Jenom nízká oblaka, široko daleko pustý oceán, večerní jas a dívka letící na ohromné vlně. Ta dívka byla..."

"Čara Nandi," řekla Evda Nal. "To uhádne každý. Ale kde se tam vzala?"

"Vůbec ne z mořské pěny ani ze svitu hvězd!" - Čara se rozesmála překvapivě vysokým zvonivým smíchem. "Pouze z vorů, na kterých byl závod na bílkoviny. Kotvili jsme tenkrát na kraji Sargasového moře, kde jsme pěstovali chlorellu a já tam pracovala jako bioložka."

"Správně," souhlasil smířlivě Kart San. "Ale od té chvíle jste se pro mne stala dcerou Středozemního moře, která vyšla z pěny, neodvratným modelem mého budoucího obrazu. Čekal jsem celý rok."

"Smíme se k vám přijít podívat?" požádala Veda.

"Prosím, jenom ne když pracuji, raději večer. Tvořím velmi pomalu a v té době nesnáším ničí přítomnost."

"Vy malujete sám, ručně?"

"Naše práce se za tisíciletí, co existuje malířství, takřka nezměnila. Optické zákony a lidské oko jsou stále stejné. Prohloubilo se vnímání některých odstínů, vynalezly se nové chromatoptrické barvy s vnitřními reflexy ve vrstvě, určité způsoby ladění barev. Ale vcelku pracoval malíř v dávném starověku stejně jako já. A v ledačems líp... Víra, trpělivost... My jsme začali být příliš rychlí a nevěřící vlastní pravdě. Ale pro umění je občas lepší naivita... zase odbočuji! Mám, máme už čas... Pojdme, Čaro!"

Všichni se zastavili, aby pohlédli za malířem a jeho modelkou.

"Teď vím, kdo to je," promluvila Veda. "Viděla jsem 'Dceru Gondwany'."

"Já také," ozvali se současně Evda Nal a Mven Mas.

"Gondwana - to je země Gondů v Indii?" zeptal se Veter.

"Ne. Je to souhrnný název pro jižní kontinenty. Ve starověku tak nazývali prstě zemi černé rasy."

"A jaká je ta 'Dcera černých'?"

"Obraz je prostý: před stepní pahorkatinou, v žáru oslepujících slunečních paprsků, při kraji strašného pralesa jde černá dívka. Na polovinu obličeje i pevného, jakoby z kovu ulitého těla, jí dopadá zářivé světlo, zatím co druhá polovina tone v průhledném, leč hlubokém polostínu. Vysokou šíjí zdobí bělostné zvířecí zuby, krátké vlasy jsou na temeni svázané a příkrývá je věnec z ohnivě červených květů. Pravou ruku má zdviženu nad hlavu a odhruje z cesty větve stromu, levou shazuje s kolena trnitý stonek. V nedokončeném pohybu těla, ve volném vdechnutí i silném vzmachu ruky cítíme bezstarostnost mládí, které splývá s přírodou v nerozlučný celek, věčně proměnlivý jako tok

bystřiny. Tato jednota se projevuje jak poznání, jako intuitivní zařikávání světa... V tmavých očích, které se přes moře modravé trávy upírají do dálky k téměř nezatelným obrysům hor, je zřetelně vidět neklid, očekávání těžkých zkoušek v novém světě, který se před mladou dívkou právě otevřel."

Evda Nal zmlkla.

"Ale jak to dokázal Kart San vyjádřit?" zeptala se Veda Kong. "Možná že stažením úzkého obočí, nebo šíjí, která se nepatrně naklání dopředu, či obnaženým, ničím nechráněným týlem. Podivuhodné jsou dívčiny oči, naplněné temnou moudrostí pravěké přírody... Ale nejzvláštnější je, že malíř tu vyjádřil současně pocit bezstarostné, tanečně nadlehčené síly, i pocit zneklidňujícího poznání."

"Škoda, že jsem obraz neviděl!" povzdechl si Dar Veter. "Budu muset zajet do Paláce dějin. Vidím barvy obrazu, ale nějak si nedovedu představit dívčinu pózu."

"Pózu?" zastavila se Evda Nal. "Zde máte 'Dceru Gondwany'..." Shodila s ramen ručník, zvedla do výše ohnutou pravou paži a maličko se zaklonila, obracejíc se napolo k Daru Vetrovi. Pak zlehka povedla štíhlou nohu, udělala malý krůček, ale nedokončila jej, a když se dotkla špičkou země, znehybněla. V tomto okamžiku její pružné tělo přímo rozkvetlo.

Všichni se překvapeně zastavili a netajili se nadšením.

"Evdo, to bych nikdy netušil..." zvolal Dar Veter. "Vždyť vy jste nebezpečná jako napůl obnažená čepel dýky."

"Vetře, zase nepodařená poklona!" rozesmála se Veda. "Proč jen napůl, a ne úplně?"

"Má docela pravdu" usmála se Evda Nal, když zaujala normální postoj. "Právě že ne úplně. Naše nová známá, kouzelná Čara Nandi - ano, to je úplně obnažená, zářící čepel, řečeno epickým jazykem Dara Vetra."

"Nemohu věřit, že by se vám někdo mohl rovnat!" ozval se za kamenem chraptivý hlas.

Evda Nal první uviděla ostříhané ryšavé vlasy a světle modré, nevýrazné oči, hledící na ni s takovým nadšením, jaké doposud neuzřela v žádné tváři.

"Jsem Ren Boz," řekl ryšavý muž ostýchavě, když jeho nevelká postava opustila úkryt na velkém balvanem.

"Hledali jsme právě vás," Veda vzala fyzika za ruku. "To je Dar Veter."

Ren Boz se začervenal, a tím vynikly pihy, které mu hustě pokrývaly obličej i krk.

"Zdržel jsem se nahoře," ukázal na kamenitý svah. "Je tam starý hrob."

"V něm je pochován vynikající básník pradávných dob," poznamenala Veda.

"Je tam vytesán nápis, tady je," fyzik rozevřel kovový lístek, přejel jej krátkým pravitkem a na matném povrchu vystoupily čtyři řady modrých znaků.

"To je evropské písmo - psané znaky, které se používaly před zavedením světové lineární abecedy. Mají nevzhledný tvar, převzatý z mnohem starobylejších piktogramů. Ale ten jazyk znám."

"Tak tedy čtete, Vedo!"

"Prosím o několik minut ticha!" žádala a všichni usedli poslušně na kameny.

Veda Kong začala hlasitě číst:

"Uhasnou v čase a utonou v prostoru

myšlenky, příběhy, rakety, sny...

Já si však odnáším cestou cest nahoru

z vidin své Země tu nejkrásnější..."

"To je nádherné!" - Evda Nal se pozvedla na kolenu.

"Současný básník by nevyjádřil přesvědčivěji moc své doby. Ráda bych věděla, kterou z vidin Země pokládal za nejkrásnější a odnesl s sebou v předsmrtných myšlenkách?"

V dálce se objevila loďka z průzračné plastické hmoty, a v ní seděli dva lidé.

"To je Miiko se Šerlisem, jedním ze zdejších mechaniků. Bane," opravila se Veda. "Je to sám Frit Don, vedoucí mořské expedice! Vetře, do večera musíte zůstat sami tři, vezmi s sebou Evdu."

Obě ženy sběhly k lehkým vlnám a společně plavaly k ostrovu. Loďka k nim zamířila, ale Veda ji máchnutím ruky poslala napřed. Ren Boz jako solný sloup hleděl za odplouvajícími ženami.

"Vzpamatujte se, Bene, dáme se do práce!" zavolal na něho Mven Mas a fyzik se rozpačitě, letmo usmál.

Kousek písečné plochy mezi dvěma řadami kamenů se změnil ve vědeckou posluchárnu. Ren Boz, ozbrojený kusem lastury, rýsoval a psal, chvílemi se vzrušeně vrhal tváří k zemi, vlastním tělem smazával, co napsal, a znovu kreslil.

Mven Mas buď horlivě souhlasil, nebo povzbuzoval fyzika přerývanými výkřiky. Dar Veter si opřel lokty o balvan a stíral si pot, který mu vystupoval na čele, jak se snažil pochopit mluvícího. Konečně ryšavý fyzik zmlkl, a těžce dýchaje, posadil se na písek.

"Ano, Bene," promluvil Dar Veter po delší pomlce. "Učinil jste vynikající objev!"

"Copak jsem to udělal sám...? Už více než před deseti stoletími vytyčil starověký matematik Heisenberg princip neurčitosti - nemožnost určit přesné místo malých částic. Ale skutečnost ukázala, že nemožnost se stala možností, když jsme pochopili vzájemné přechody, to jest při repagulárním počtu. Přibližně ve stejné době lidé objevili mezonový prstencový oblak kolem atomového jádra a přechod mezi nukleonem a oním prstencem, to znamená, že dospěli až k pojmu antigravitace."

"Dobrá. Nejsem znalec bipolární matematiky, zvláště ne oboru jako je repagulární počet. Ale to, co jste vykonal ve stínových funkcích, je principiálně nové, i když my, obyčejní lidé bez matematické jasnozřivosti, to špatně chápeme. Přesto dovedu pochopit velikost objevu. Jenomže..." Dar se zajíkl.

"Co, co vlastně?" znepokojil se Mven Mas.

"Jak uskutečnit pokus? Myslím, že nemáme k dispozici prostředky, abychom vytvořili takové napětí elektromagnetického pole."

"Abychom uvedli do rovnováhy gravitační pole a získali přechodový stav?" zeptal se Ren Boz.

"Právě to. A v takovém případě se vesmír za hranicemi naší soustavy vymyká našemu působení jako dřív."

"Ano. Ale jako vždycky v dialektice musíme východisko hledat v protikladu. Nebudeme-li získávat gravitační stín proměnlivě, nýbrž vektoriálně..."

"Oho! Ale jak?"

Ren Boz rychle narýsoval tři rovné čáry, úzkou výseč a všechno to přeřal částí oblouku o velikém poloměru.

"To bylo známo už před vznikem bipolární matematiky. Asi před tisíci lety jí říkali úloha o čtyřech rozměrech. Tenkrát ještě nebyly rozšířeny představy o vícerozměrnosti prostoru, lidé neznali stínové vlastnosti přitažlivosti, snažili se ji vynaložit analogií s elektromagnetickými poli a domnívali se, že singulární body znamenají buď vymizení hmoty, nebo její přeměnu v něco nevysvětlitelného. Jak si mohli představit prostor s takovou znalostí přírodních jevů? Ale naši předkové tušili, víte, oni chápali, že jestliže vzdálenost od hvězdy A do středu Země, tedy po přímce OA, měří dvacet kvintiliónů kilometrů, bude vzdálenost k téže hvězdě po vektoru OV rovná nule... Prakticky nikoli nule, ale veličině, která se k nule velmi blíží. Říkali, že čas přestává existovat, když se rychlost pohybu rovná rychlosti světla. Ale vždyť i kochleární počet byl objeven teprve nedávno!"

"Spirální pohyb lidé znali už před tisíci lety," zasáhl Mven Mas nesměle do hovoru.

Ren Boz mávl nedbale rukou.

"Pohyb, ne však jeho zákony! Jestli tedy pole přitažlivosti a magnetické pole jsou dvě stránky jedné a téže vlastnosti hmoty, jestliže prostor je funkcí gravitace, pak funkcí elektromagnetického pole musí být antiprostor. Přechodem z jednoho do druhého vzniká vektoriální stínová funkce nulového prostoru, jemuž lidově říkáme rychlost světla. A domnívám se, že nulový prostor se dá získat libovolným směrem. Mven chce na Epsilon Tukana, ale mně je to úplně jedno, jen když se pokus uskuteční," opakoval fyzik a unaveně zavřel oči s krátkými světlými řasami.

"K pokusu nepotřebujeme jenom vnější kosmické stanice, ale jistě i nějaké zařízení. Je to tak jednoduché a rychle realizovatelné?"

"Zde jsme měli štěstí. Můžeme použít zařízení Kora Julla v bezprostřední blízkosti Tibetské observatoře. Před sto sedmdesáti lety se tam konaly pokusy při průzkumu vesmíru. Potřebuje trochu zmodernizovat, ale na to mám kdykoli k dispozici pět, deset, dvacet tisíc dobrovolných pomocníků. Stačí jen zavolat, a vezmou si dovolenou."

"Pamatoval jste opravdu na všechno. Zbývá ještě jedna věc, ale ze všeho nejzávažnější: riziko pokusu. Může mít nejpřekvapivější výsledky, protože podle zákona velkých čísel nemůžeme ho uskutečnit v malém měřítku. Musíme brát hned měřítko mimozemská..."

"Který vědec se léká rizika?" pokrčil Ren Boz rameny.

"Nemyslím na osobní riziko. Víím, že se najdou vždycky desetitisíce lidí, je-li třeba uskutečnit dosud neprozkoumaný nebezpečný podnik. Ale do pokusu se zapojil vnější stanice, observatoře, celý okruh přístrojů, na které vynaložilo lidstvo gigantickou práci. Přístrojů, které nám otevřely okno do vesmíru a které zasvětily lidstvo do života, tvůrčí práce i znalosti ostatních obydlených světů. To okno je největší lidskou vymožeností, a máte vy, já, kterýkoli jednotlivec či skupina lidí, právo riskovat, že se zavře? Rád bych věděl, máte-li pocit, že jste v právu, a na čem se ten pocit zakládá."

"Já ho mám," zvedl se Mven Mas. "A je odůvodněn... Byl jste přece na vykopávkách... Nevoloaly k nám miliardy neznámých koster v neznámých hrobech, nežadonily a nevyčítaly? Zdá se mi o miliardách minulých lidských životů, jejichž mládí, krása i životní radosti proběhly v okamžiku jak písek mezi prsty a které nás žádají, abychom odhalili veliké tajemství času, pustili se s ním do boje! Zvítězit nad prostorem znamená zvítězit nad časem: proto jsem přesvědčen o svém právu a o velikosti věci, kterou zamýšlím!"

"Můj pocit je jiný," pravil Ren Boz. "Ale je to jen druhá stránka téže věci. Kosmický prostor je pořád ještě nepřekonatelný, rozděluje světy, nedovoluje nám vyhledat planety, jejichž obyvatelstvo je nám blízké, a spojit se s ním v nekonečně radostnou a silnou rodinu. Byla by to největší reforma po éře Světového Sjedení, kdy lidstvo přestalo konečně být rozdrobeno na jednotlivé národy, spojilo se, a tím vykonalo gigantický skok na nový stupeň v ovládnutí přírody. Každý krok na této nové cestě je závažnější než všechno ostatní, než jiné výzkumy a poznatky."

Sotva Ren Boz umlkl, znovu se rozhovořil Mven Mas.

"Mám ještě jeden důvod, a to osobní. V mládí se mi dostal do rukou sborník prastarých historických románů. Byla v něm jedna povídka o vašich předcích, Dare Vetře. Vtrhl k nim jakýsi mocný dobyvatel, zuřivý zabiják lidí, na jaké byla historie lidstva v dobách primitivní společnosti bohatá. Pověst vyprávěla o silném mládenci, který velmi miloval. Jeho dívku zajali a odvezli. Tenkrát se tomu říkalo 'Odehnat'. Představte si, že svázané muže a ženy hnali jako dobytek do vlasti dobyvatelovy. Zeměpis nikdo neznal, jedinými dopravními prostředky byli koně a soumaři. Svět byl tenkrát mnohem tajemnější a nekonečnější, nebezpečnější a neproniknutelnější, než je pro nás kosmický prostor. Mladý hrdina hledal svou milou, toulal se celé roky nesmírně nebezpečnými cestami - až jí našel v asijských horách. Těžko lze vyjádřit mladické domy, ale dodnes se mi zdá, že bych i já mohl jít za milovaným cílem přes všechny překážky vesmíru!"

Dar Veter se mírně usmál.

"Chápu vaše pocity, ale není mi jasné, jaká je logická spojitost mezi ruskou pověstí a vaší touhou po vesmíru? Ren Boz je mi pochopitelnější. Ostatně, říkal jste předem, že je to záležitost čistě osobní..."

Dar Veter zmlkl. Mlčel tak dlouho, že se Mven Mas neklidně zavrtěl.

"Teď chápu," promluvil znovu Veter, "proč lidé dříve kouřili, pili a povzbuzovali se narkotiky ve chvílích nejistoty, obava a osamění. Já jsem teď právě tak osamělý a nejistý. Co vám mám říci? Kdo jsem, abych vám zakázal veliký pokus? Ale smím vám ho dovolit? Musíte se obrátit k Radě..."

"Ne, tak ne!" vstal Mven a jeho mohutné tělo se napjalo jako při smrtelném nebezpečí. "Odpovězte nám: udělal byste

pokus? Jako vedoucí kosmických stanic, ne jako Ren Boz... Jeho záležitost je jiná!"

"Ne!" odpověděl rozhodně Dar Veter. "Já bych ještě počkal."

"Na co?"

"Až bude sestrojeno pokusné zařízení na Měsíci."

"A co energie?"

"Měsíční pole přitažlivosti je menší, také pokus bude proveden v menším měřítku, stačí k němu několik stanic Ku."

"To je všechno jedno, vždyť si to vyžádá sto let, a já se toho nikdy nedočkám."

"Vy ne. Pro lidstvo není tak důležité, bude-li to hned, či o generaci později."

"Ale pro mne to znamená konec, konec všech tužeb a snů! A pro Rena Boze..."

"Pro mne to znamená, že si svou práci nemohu ověřit pokusem a nemohu ji tudíž ani opravit a pokračovat v ní..."

"Jeden rozum - žádný rozum! Obrát' se k Radě."

"Rada už rozhodla: vašimi myšlenkami a slovy. Nemáme od ní co očekávat," pronesl tiše Mven Mas.

"Máte pravdu. Rada také odmítne."

"Už se vás na nic neptám. Cítím se vinen, svalili jsme na vás břemeno rozhodování."

"To je má povinnost zkušenějšího. Není vaší vinou, že úkol se ukázal stejně velkolepý jako nebezpečný. Je mi z toho smutno a těžko..."

Ren Boz první navrhl, aby se vrátili do provizorního sídliště výpravy. Tři smutní lidé pomalu kráčeli po písku a každý z nich po svém prožíval hoře nad tím, že se musili zříci nebývalého pokusu. Dar Veter pohlížel úkosem na své spolence a v duchu si říkal, že je mu ze všech nejhůř. Měl v povaze něco nespoutaně odvážného, něco, s čím se celý život musel potýkal. Podobal se tak trochu starodávným zbojníkům - proč by se jinak cítil tak spokojeně a šťastně při souboji s býkem...? A duše se mu bouřila protestem proti rozhodnutí, které bylo sice rozumné, ne však odvážné.

KAPITOLA 6

Legenda modrých sluncí

Z nemocniční kabiny vyšli lékařka Luma Lasvi a biolog Eon Tal. Erg Noor se k nim vrhl.

"Niza?"

"Žije, ale..."

"Umírá?"

"Zatím ne. Je těžce ochrnutá. Jsou zasaženy všechny kmeny míchy, parasympatická soustava, asociální centra a centra pocitová. Dech je velmi zpomalený, ale pravidelný. Srdce tepe jednou za sto vteřin. Není to smrt, nýbrž hluboký kolaps, který může trvat neurčitě dlouhou dobu."

"Vědomí a bolest jsou vyloučeny?"

"Vyloučeny."

"Absolutně?" Náčelníkův pohled byl přísný a pronikavý, avšak lékařka neupadla do rozpaků.

"Absolutně!"

Erg Noor pohlédl prosebně na biologa. Ten souhlasně přikývl.

"Co hodláte dělat?"

"Udržovat ji v rovnoměrné teplotě, absolutním klidu a v slabém osvětlení. Nebude-li se kolaps prohlubovat, bude to vlastně spánek... možná až na Zemi... Pak ji dopravíme do Institutu Nervových Drah. Poranění způsobil nějaký druh proudu. Skafoandr byl proražen na třech místech. Dobře, že skoro nedýchala!"

"Zpozoroval jsem otvory a zalepil je náplastí," řekl biolog.

Erg Noor mu s něhou vděčností stiskl ruku.

"Jenže," začala Luma, "bylo by lépe, kdybychom co nejdříve unikli zvýšené přitažlivosti... A zároveň je to nebezpečné; ani ne tak zrychlení při odletu, jak návrat k normální přitažlivé síle."

"Chápu: máte strach, že se puls ještě více zpomalí. Ale vždyť není kyvadlo, které zrychluje svůj pohyb v zesíleném gravitačním poli?"

"Rytmus impulsů v organismu podléhá vcelku stejným zákonům. Jestli srdce bude bít dvakrát pomaleji, začne být prokrvení mozku nedostatečné, a..."

Erg Noor se tak hluboce zamyslel, že zapomněl na lidi vedle sebe, pak se vzpamatoval a silně povzdychl.

Jeho spolupracovníci trpělivě čekali.

"Nebylo by východisko v tom, že bychom vystavili organismus zvýšenému tlaku v atmosféře s větším množstvím kyslíku?" zeptal se opatrně, a už ze spokojených úsměvů Lumy Lasvi a Eona Tala pochopil, že jeho myšlenka je správná.

"Nasytit krev plynem při velkém parciálním tlaku, to je skvělé... Ovšem, učiníme opatření proti trombóze, a pak ať si tluč srdce třeba jednou za dvě stě vteřin. Později se to vyrovná..."

Eon se usmál a jeho strohá tvář byla hned mladá a bujaře veselá.

"Organismus zůstane bezvědomý, ale živý," řekla ulehčeně Luma. "Pojďme připravit pokoj. Chci použít silikolové skříně, kterou jsme vezli pro Zirdu. Umístíme do ní vznášející se křeslo, které na dobu odletu přeměníme v posle. Až skončí zrychlování, upravíme Nizino lůžko definitivně."

"Až budete hotovi, podejte zprávu do řídicí kabiny. Nebudeme se tu zbytečně zdržovat ani minutu. Dost už tmy a tíhy černého světa!"

Všichni pospíšili do různých částí rakety a každý se potýkal s tlakem černé planety, jak uměl.

Signály zahřměly vítěznou píseň odletu.

Ještě nikdy se lidé nepoddávali měkkému objetí přistávacích křesel s tak dokonalým pocitem úlevy. Ale start z těžké planety byl obtížnou a nebezpečnou záležitostí. Aby se raketa odpoutala, musila vyvinout zrychlení, které bylo na hranici lidské odolnosti, a sebemenší pilotova chyba mohla všechny zahubit.

Za ohlušujícího řevu planetárních motorů řídil Erg Noor hvězdolet po tečně k horizontu. Páky hydraulických křesel se zabořovaly pod vzrůstající přitažlivostí stále hloub a hloub. Co nevidět dojdou až k zarážkám a pod tlakem při zrychlení se křehké lidské kosti roztrhají jako pod úderem kladiva. Náčelníkovy ruce na tlačítkách přístrojů ztěžkly jako balvány. Ale silné prsty pracovaly a Tantra, opisující pozvolný oblouk, stoupala stále výš z husté tmy k průzračné černi nekonečna. Erg Noor nespouštěl oči z rudého pásu horizontálního moderátoru, který se chvěl ve vratké rovnováze a naznačoval, že raketa může co chvíli začít klesat po oblouku dopadu. Obrovská planeta ještě nepropustila Tantru ze svého zajetí. Erg Noor se rozhodl spustit anamezonové motory, které mohly odpoutat hvězdolet z kterékoli planety. Pronikavá vibrace otřásla raketou. Rudý pruh se zvedl deset milimetrů nad nulu. Ještě nepatrně...

Periskopem pro horní výhled na trup náčelník uviděl, jak se Tantra pokryla tenkou vrstvou modravého plamene, který pomalu stékal k zadní části rakety. Prorazili atmosférou! Podle zákona o supravodivosti se trvalé elektrické proudy ve vzduchoprázdném prostoru řítí přímo po trupu rakety.

Hvězdy se znovu zaostřily v jasné body a osvobozená Tantra odlétala stále dál od hrozné planety. Každou vteřinou se zmenšovalo břímě přitažlivost. Těla se stávala lehčí a lehčí. Rozezvučel se přístroj pro umělou gravitaci a jeho obvyklá pozemská intenzita po nekonečných dnech života pod tlakem černé planety a zdála nesmírně malá. Lidé vyskočili z křesel. Ingrid, Luma a Eon se dali do krkolomného, fantastického tance. Ale brzy se dostavila nutná reakce a většina posádky se pohroužila na krátký čas do spánku, aby si odpočinula. Bděli jenom Erg Noor, Pel Lin, Pur Chiss a Luma Lasvi. Byl potřeba propočítat zatímní kurs hvězdoletu, opsat gigantický oblouk, kolmý k rovině oběhové dráhy celé soustavy hvězdy T a vyhnout se jejímu ledovému a meteorickému pásmu. Pak mohla rakety nabrat normální subsvětelnou rychlost. Lidé se pustily do zdoluhavé práce při určování správného kursu.

Lékařka pozorovala Nizin stav po startu i po návratu k normální přitažlivé síle. Brzy mohla všechny uklidnit zprávou, že pauzy mezi jednotlivými údery se ustálily na sto deset vteřin. Při zvýšeném kyslíkovém režimu nehrozila smrt. Luma Lasvi se rozhodla použít elektronového tiratronu pro povzbuzení srdeční činnosti, a neurosekrečních stimulátorů.

Padesát pět hodin úpěly stěny rakety pod vibrací anamezonových motorů, dokud počítače nevykazovaly rychlost devět set sedmdesát milionů kilometrů za hodinu, blížící se krajní bezpečnosti mezi. Vzdálenost od železné hvězdy se během čtyřia dvaceti pozemských hodin zvětšila na víc než dvacet miliard kilometrů. Těžko lze vyjádřit pocit úlevy, jaký prožívalo všech třináct cestovatelů po těžkých zkouškách od vymřelé planety a zkázy Algrabu až po hrůzné černé slunce. Radost z úniku však nebyla úplná, neboť čtrnáctý člen posádky, mladá Niza Krit ležela bez hnutí, napůl mrtvá v oddělené části nemocniční kabiny.

Na raketě bylo pět žen: Ingrid, Luma, druhá inženýrka elektroniky, geoložka a učitelka gymnastiky Ione Mar, která zastávala i funkci distributorky potravin, letecké manipulanky i kolektorky vědeckých materiálů. Teď se všechny sešly jako při starodávném pohřebním obřadu. Svlékly Nizino tělo z šatů, omyly je speciálními roztoky Tm a Ac a uložili na silném, ručně šitém koberci z nejemnějších hub Středozemního moře. Koberec umístily na pneumatické matraci a dali pod kulatou bář z růžového silikolu. Citlivý a přesný thermobarooxystat mohl po celé roky udržovat uvnitř silného přiklopu potřebnou teplotu, tlak i vzdušný režim. Měkké gumové výběžky udržovaly Nizu ve stejné poloze, kterou Lékařka Luma Lasvi jednou za měsíc měnila. Nejdůležitější bylo zabránit odumřelým proleženinám, které se mohou objevit při absolutní nehybnosti. Proto se Luma rozhodla zavést hlídky u Nizina těla a sama se pro první dva roky cesty řekla dlouhého spánku. Niza zůstávala dál v katalaptickém stavu. Jediné, co se podařilo Lumě Lasvi dosáhnout, bylo urychlení pulsu na jeden tep na minutu. Jakkoli to byl nepatrný úspěch, mohla aspoň odstranit umělé okysličování, které škodilo plicím.

Uplynuli čtyři měsíce. Hvězdolet se nesl správným, přesně vypočteným směrem mimo oblast volných meteorů.

Posádka, zmořená událostmi a vysilující prací, usnula na sedm měsíců. Tentokrát nebděli tři, nýbrž čtyři lidé; k Ergu Noorovi a Puru Chissovi se připojila lékařka Luma Lasvi s biologem Eonem Talem.

Když náčelník vyvázl z nejhorší situace, do jaké se kdy dostaly pozemské hvězdolety, cítil se opuštěný. Po prvé mu čtyři roky cesty k Zemi připadaly nekonečné. Nesnažil se klamat sám sebe, bylo to proto, že jedině na Zemi mohl doufat v záchranu své Nizy.

Dlouho odkládal prohlídku elektronových stereofilmů z Parusu, k níž by za jiných okolností přikročil hned druhý den po odletu. Erg Noor chtěl společně s Nizou uvidět a uslyšet první zprávy z překrásných světů na planetách modré hvězdy, zářící o letních nocích na obloze Země. Přál si, aby Niza byla s ním při splnění nejsmělejších snů minulosti i přítomnosti, při objevení nových hvězdných světů, příštích dalekých ostrovů lidstva...

Filmy, natočené před osmdesáti lety ve vzdálenosti osmi parseků od Slunce a ležící v otevřené raketě na černé planetě hvězdy T, uchovaly se výtečně. Polokulovitá stereoskopická obrazovka přenesla čtyři diváky z Tantry tam, kde ve výši zářila modrá Vega.

V rychlém sledu se střídaly obrazy oslnivě modrého slunce i letmé záběry ze života na raketě. U počítacího stoje pracoval velmi mladý, osmadvacetiletý náčelník výpravy; astronomové, konající pozorování, byli ještě mladší. Byl tu záběr z každodenního sportu a tance, v nichž členové výpravy dosahovali přímo akrobatické dokonalosti. Ironický hlas oznámil, že prvenství po celou cestu drží bioložka. A vskutku, dívka s krátkými lněnými vlasy prováděla nejobtížnější cviky a neuvěřitelným způsobem prohýbala své nádherně rostlé tělo.

Při pohledu na jasné, úplně reálné obrazy plastické obrazovky, která zachovávala i normální světelné odstíny, člověk zapomínal, že ty veselé, energii překypující mladé astronauty už dávno sežraly odporné příšery železné hvězdy.

Stručné záznamy ze života výpravy brzy skončily. Zesilovače světla v promítačce začaly bzučet; fialové slunce zářilo

tak pronikavě, že i zde, v jeho bledém odrazu, musili si lidé zasadit ochranné brýle. Kolosální hvězda měla průměr i hmotu skoro třikrát větší než Slunce, byla silně zploštělá a rotovala se zběsilou rychlostí, která činila na rovníku tři sta kilometrů za vteřinu. Koule nepředstavitelně zářivých plynů s povrchovou teplotou jedenáct tisíc stupňů rozprostírala křídla perleťově růžového ohně na miliardy kilometrů. Zdálo se, jako by paprsky Vegy ubíjely a ničily všechno, co jim přišlo do cesty. Letěly do prostoru jako mocná kopí, dlouhá miliardy kilometrů. Hluboko v jejich záři se ukrývala nejbližší planeta modré hvězdy. Ale do ohnivého oceánu se nemohla vnořit žádná raketa Země ani jejich sousedů z Okruhu. Optické promítání vystřídalo hlas, referující o vykonaných pozorováních a na obrazovce se objevily polofantastické čáry stereometrických nákrešů, které ukazovaly polohu první i druhé z planet Vegy. Parus se nemohl přiblížit ani k druhé planetě, vzdálené sto miliónů kilometrů od hvězdy.

Z hlubin průzračně fialového oceánu plamenů, tvořících atmosféru hvězdy, vyletovaly obrovské protuberance a protahovaly do prostoru všespalující ruce. Energie Vegy byla tak obrovská, že hvězda vyzařovala světlo nejsilnějších kvant, to jest fialové a neviditelné části spektra. Dokonce i v lidských očích, chráněných trojitými filtry, vyvolávala pocit přízračnosti, téměř neviditelného, ale smrtelně nebezpečného preludu... Zuřily světelné bouře, překonávající přitažlivost hvězdy. Jejich vzdálené ozvěny narážely na Parus a nebezpečně jím pohupovaly. Počítače kosmických paprsků i ostatních druhů tvrdého záření vypověděly službu. Uvnitř spolehlivě chráněné rakety začala narůstat smrtonosná ionizace. Dalo se tušit, jak zběsilá je zářivá energie, její promarněná síla o kvintilionech kilowattů se řítla mocným proudem kolem rakety do prázdného prostoru.

Náčelník Parusu opatrně zavedl hvězdolet k třetí planetě, která byla velká, ale halila ji jen tenká slupka průzračné atmosféry. Bylo zřejmé, že ohnivý dech modré hvězdy odvál vrstvu lehkých plynů, které se táhly za planetou jako dlouhý, slabě zářící ohon po její zastíněné straně. Zhoubné výpary fluoru, jedovatý kyslík uhlíčitý, nehybná hustota inertních plynů - v takové atmosféře by ani na okamžik nemohlo nic pozemského existovat.

Z lůna planety čněly ostré vrcholy, hrany i kolmé zubaté stěny kamenných masivů, rudých jako čerstvé rány, nebo zase propastně černých. V náhorních lávových rovinách, ošlehaných zuřivými vichry, zely trhlíny a prolákliny, v nichž teklo roztavené magma jako žíly krvavého ohně.

Do výšky se zvedala a vířila hustá oblaka popelu, na osvětlené části planety oslnivě modrá a neproniknutelně černá na straně zastíněné. Obrovské tisícikilometrové blesky bily do všech stran a svědčily o tom, že mrtvá atmosféra je prosycena elektřinou.

Strašný fialový přízrak ohromného slunce, černá obloha, zpola překrytá zářivým třpytem korony, a dole na planetě světle fialové kontrastní stíny v divoké změti skal, plamenné brázdy, zákruty a kola, ustavičná záře zelených blesků... Stereoskopy zachytily a elektronické filmy zapsaly vše s netečnou, nelidskou přesností.

Leč za přístoji stál živý cit cestovatelů, protest rozumu proti nesmyslným silám zmaru a hromadění mrtvé hmoty, vědomí, jak nepřátelský je tento svět běsnícího kosmického ohně. A čtyři lidé, zhypnotizovaní nebývalou podívanou, povzbudivě na sebe pohlédli, když hlas oznamoval, že Parus letí ke čtvrté planetě.

Za několik vteřin už narůstala pod bočními teleskopy rakety poslední okrajová planeta Vegy, velká asi jako Země.

Parus prudce klesal. Bylo zřejmé, že se cestovatelé rozhodli stůj co stůj prozkoumat poslední planetu, poslední naději, že objeví svět, ne-li krásný, tedy aspoň vhodný pro život.

Erg Noor se přistihl, že v duchu připustil slůvko "aspoň". Stejně asi uvažovali ti, kdo řídili Parus a prohledávali povrch planety mocnými teleskopy.

"Aspoň...!" Dvě slabiky, které znamenaly konec snů o překrásných světech kolem Vegy, konec nadějí, že najdou planetu jako skvostné perly na dně vesmíru, kvůli nimž se dobrovolně odhodlali k čtyřicetiletému vězení v rakety, a víc než na šedesát let opustili rodnou Zemi.

Ale Erg Noor, zaujatý podívanou, na to hned nepomyslel. V hloubi polokulovité obrazovky sledoval uhánějící povrch nesmírně vzdálené planety. K veliké lítosti cestovatelů, zemřelých i živých, planeta se podobala Marsu, blízkému sousedu Země. Tatáž tenká průzračná slupka atmosféry s černozeleň, vždy bezoblačným nebem, stejně rovné, pusté souše s řetězy zvětřelých hor, Rozdíl byl jen v tom, že na Marsu panoval v noci spalující mráz a denní teploty se prudce střídaly. Byly tam močály podobné obrovským loužím, které se vypařovaly téměř do sucha, málokdy se objevil slabý déšť nebo jinovatka, živořily tam odumřelé rostliny a podivná malátná zvířata, zarytá do země.

Zde zářící plamen modrého slunce zahříval planetu tak, že celá dýchala žářem jako nejžhavější poušť na Zemi.

Nepatrné množství vodních par vystupovalo k horním vrstvám ovzduší a rozsáhlé roviny stínily jen chomáče tepelných proudů, které bez ustání rozvířovaly atmosféru. Planeta se otáčela rychle jako všechny ostatní. Noční chlad rozsypal horniny v moře písku. Oranžový, fialový, zelený, blankytný a oslnivě bílý písek zaplavoval planetu v obrovských skvrnách, které z dálky vypadaly jako moře či vrstvy zdánlivého rostlinstva. Zvětřalá pohoří, vyšší než na Marsu, ale stejně mrtvá, byla pokryta leskle černou nebo hnědou vrstvou. Modré slunce s mocným ultrafialovým zářením rozrušovalo minerály, odpařovalo lehké prvky.

Zdálo se, že světlé písečné pláň hoří plamenem. Erg Noor si vzpomněl, že za starých dob, kdy vědci tvořili jenom nepatrnou skupinu obyvatel Země, spisovatelé a umělci snili o lidech na jiných planetách, kteří by mohli žít při vysoké teplotě. Bylo to poetické a krásné, upevňovalo to víru v moc lidské přirozenosti. Obyvatelé planet v ohnivém dechu modrých sluncí, vítající své bratry ze Země...! Na mnoho lidí včetně Erga Noora silně zapůsobil obraz, který viděli v muzeu na východě Jižního obytného pásma: pláň ohnivě fialového písku s mlžným oparem na obzoru, bezbarvé žhavé nebe, a pod ním nevýrazné lidské postavy v ohnivzdorných skafandrech, vrhající ostré modročerné stíny. Strnulí úžasem stáli na rohu jakési kovové budovy, rozžhavené skoro do běla. Vedle bylo vidět nahou ženu s rozpuštěnými rudými vlasy. Světlá pleť v oslňujícím světle jí zářila pronikavěji než písek, fialové a malinově červené stíny zdůrazňovaly každou linii vysoké zteplé postavy, stojící jako prapor vítězného života nad silami vesmíru.

Byl to odvážný, ale úplně nereálný sen, odporující všem zákonům biologického rozvoje, které lidé v epoše Okruhu

prozkoumali mnohem hlouběji, než v době, kdy obraz vznikl.

Erg Noor sebou trhl, když se proti němu začal prudce přibližovat povrch planety. Neznámý pilot řídil Parus na sestup. Docela blízko plynuly písečné přesypy, černé skály, záplavy jakýchsi zářivých zelených krystalů. Hvězdolet metodicky oblétał planetu po spirále od pólu k pólu. Nikde ani sebemenší příznak vody nebo aspoň neprimitivnějších forem rostlinného života. Opět "aspoň...!"

Samota vyvolávala stesk, raketa v mrtvých dálkách zapadla do moci ohnivé modré hvězdy... Erg Noor se vžíval do nadějí lidí, kteří natáčeli film, když zkoumali planetu a hledali aspoň stopy minulého života. Každý, kdo létal na pusté, mrtvé planety, kde nebyla voda ani atmosféry, dobře zná to usilovné pátrání po domnělých rozvalinách, po zbytcích měst a staveb v náhodně seskupených trhlínách, pustých skalách a stržích mrtvých hor, které nikdy nepoznaly život. Na obrazovce rychle míjel spálený povrch cizího světa, kde vály jen prudké vichry a neexistoval sebemenší stín. Když si Erg Noor uvědomil, že je veta po dávném snu, snažil se pochopit, jak mohla vzniknout nesprávná představa o sežehlých světech modré hvězdy.

"Naši přátelé na Zemi budou zklamáni, až se to dozví," řekl potichu biolog, jenž se přiblížil k náčelníkovi. "Po mnohá tisíciletí se milióny pozemšťanů dívaly na Venu. Za letních nocí všichni mladí zamilovaní a roztočení na severní polokouli obraceli zraky k obloze. Zářivá modrá Venu stojí v létě téměř v zenitu - kdo by se jí neobdivoval? Lidé toho věděli dost o hvězdách už před několika tisíci lety. Netušili však, že planety vznikaly skoro u každé hvězdy s pomalou rotací a silným magnetickým polem, tak jako téměř každá planeta má svou družici. Nevěděli o tomto zákonu, ale snili o spolubratřích na jiných světech, a především na planetách modrého slunce Venu. Vzpomínám si na překlady z jakéhosi starého jazyka o lidech polobozích z modré hvězdy."

"Po tom, co hlásil Parus, byla Venu mým snem," obrátil se k Eonu Talovi náčelník. "Teď je jasné, že tisíciletá touha po vzdálených a nádherných světech zastřela oči mně i spoustě rozumných a vážných lidí."

"Jak byste dnes dešifroval Parusovu zprávu?"

"Jednoduše. Čtyři planety Venu jsou pusté a bez života. Nic není krásnější než Země. Jaké štěstí, až se vrátíme!"

"Máte pravdu!" zvolal biolog. "Proč to nikoho nenapadlo dřív...?"

"Možná, že napadlo, ale ne nás, astronauty, a zřejmě ani ne Radu, avšak slouží nám to jen ke cti, protože v životě vítězí smělý sen, a ne skeptická deziluze!"

Let kolem planety na obrazovce skončil. Následovaly zápisy automatické stanice, která analyzovala podmínky na povrchu planety. Pak se rozlehl mocný výbuch; to svrhli geologickou bombu. K hvězdoletu dolétlo obrovské mračno minerálních částic, Zavyla čerpadla, jež zachycovala prach do filtrů bočních sacích kanálů. Vzorky minerálního prachu z písku a hornin se ukládaly do silikolových zkumavek, zatímco vzduch horních vrstev atmosféry se lapał do křemíkových baněk. Parus se vydal na zpáteční třicetiletou cestu, ale nebylo mu souzeno, aby ji dokončil. Teď jeho pozemský druh nese lidem všechno, co se podařilo s takovými obtížemi a trpělivostí zmizelým cestovatelům získat... Šest dalších cívek se zápisy bylo určeno pro speciální studium astronomů na Zemi a nejpodstatnější údaje k vysílání pro Veliký Okruh.

Prohlížet filmy o dalších osudech Parusu, o jeho těžkém boji s poruchou, s hvězdou T, a zvláště zvukový záznam z posledního kotouče, k tomu už nikdo z přítomných neměl chuti. Jejich vlastní prožitky byly dosud příliš silné. Rozhodli se, že prohlídku odloží až do příštího pravidelného budíčku celé posádky. Přeplnění dojmy, členové dozorcí služby si odešli odpočinout a zanechali náčelníka v ústřední řídící kabině.

Erg Noor už nepřemýšlel o zničeném snu. Snažil se zhodnotit hořké drobtý poznání z Parusovy a své výpravy, které přinesou lidstvu za cenu nesmírných obětí a úsilí. Nebo mu dobré výsledky připadají trpké jen z velkého rozčarování? Erg Noor poprvé myslel na překrásnou rodnou planetu jako na nevyčerpatelný zdroj jemných, po poznání toužících lidí, kteří se osvobodili od těžkých starostí, od nebezpečností přírody i primitivní společnosti. Bolesti, tápání, neúspěchy, omyly a zklamání zůstaly i v epoše Okruhu, ale přenesly se do nejvyšší tvůrčí sféry ve vědě, umění i výstavbě. Jen pohnání a tvořivé práci vděčí Země za to, že se zbavila hrůz hladu, přelidnění, infekčních nemocí na nebezpečných zvířat. Je zachráněna před vyčerpáním paliv, před nedostatkem užitečných chemických prvků i předčasně slabostí a smrtí lidí. A ty nepatrné útržky znalostí, které Tantra přiveze, jsou také přínosem k mohutné myšlenkové lavině, jež s každým desetiletím postoupí úspěšně kupředu v řízení společnosti a poznávání přírody.

Erg Noor otevřel sejf cestovního žurnálu Tantry a vyňal z něho krabičku s kovem ze spirálového disku, který objevili na černé planetě. Těžký úlomek zářivého azuru přilnul pevně k dlani. Erg věděl, že na rodné planetě ani na jejích sousedech ve sluneční soustavě či na nejbližších hvězdách podobný kov neexistuje. To je další, snad nejdůležitější zpráva, kromě zvěsti o záhubě Zirdy, kterou dovezou Zemi a Okruhu.

Železná hvězda je velmi blízko Země, a vydá-li se na černou planetu speciálně připravená výprava, nebude to po zkušenostech Parusu a Tantry tak nebezpečné, i kdyby ve věčné tmě existovalo sebevíc černých křížů a medúz. Při otevírání spirálového disku sklidili nezdár. Kdyby byli měli čas, aby si celý podnik dobře promysleli, pochopili by už tenkrát, že obrovská spirálovitá roura je součástí hnacího systému rakety.

Náčelníkovi vytanuly na mysli události posledního osudného dne, Niza, která ho zaštitila, když bezmocně upadl blízko černého přízraku. Krátce trval její mladý cit, v němž se hrdinská oddanost dávnověkých žen pojila s otevřenou a rozumnou statečností soudobé epochy.

V pozadí neslyšně stanul Pur Chiss, aby vystřídal náčelníka ve službě. Erg Noor vyšel do knihovni laboratoře, ale nezamířil hlavním koridorem k spacím kabinám, nýbrž otevřel těžké dveře do nemocničního pokoje.

Rozptýlené světlo pozemského dne se chvílemi zatřpytilo na silikolových přihrádkách s léky a nástroji, odráželo se od kovu rentgenové aparatury a přístrojů pro umělé dýchání a krevní oběh. Náčelník odhrnul těžký závěs, který splýval se stropu, a ocitl se v pološeru. Slabé osvětlení připomínalo svit luny, ale růžový křišťál silikolu mu dodával teplý tón. Dva tiratronové stimulatory, zapojené pro případ nenadálého kolapsu, bzučely skoro neslyšně a podporovaly srdeční

tep ochrnuté dívky. Pod příklopem v růžově stříbřitém světle ležela nehybná Niza a vypadala, jako by spala klidným, šťastným spánkem. Sto generací zdravého, čistého a sytého života předků vytříbilo do umělecké dokonalosti pružné a pevné linie Nizina těla, jež bylo nejkrásnějším výtvozem mocného pozemského života. Lidé dávno věděli, že jejich údělem se stala planeta bohatá na vodu. Voda podporovala bujný rostlinný život, a ten zas vytvářel ohromné zásoby volného kyslíku. Tehdy jako mocný příval zaplavil zemi živočišný život, který se po mnoho set miliónu let postupně zdokonaloval, až se objevila myslící bytost - člověk. Gigantický historická zkušenost s rozvojem života na nesčetných jiných planetárních soustavách ukázala, že čím obtížnější a zdoluhavější byla slepá evoluční cesta výběru, tím nádhernější byly formy nejvyšších myslících bytostí, tím propracovanější byl účelnost jejich přizpůsobení k okolním podmínkám a požadavkům života, účelnost, k níž patří i krása.

Všechno, co existuje, pohybuje a vyvíjí se po spirálovité dráze. Erg Noor si jasně představil největší spirálu obecného vzestupu ve vztahu k životu a lidské společnosti. Po prvé s překvapující jasností pochopil, že čím obtížnější jsou životní podmínky a práce organismů jako biologických strojů, čím trudnější je cesta společenského rozvoje, tím pevněji je zatočena spirála vzestupu, a tím blíže k sobě mají její "závity", proto tím pomaleji probíhá životní proces a vznikající formy jsou běžnější, víc se sobě navzájem podobají.

Neměl pravdu, když se honil za divukrásnými planetami modrých sluncí, a špatně učil Nizu! Lidstvo nemá létat k novým světům, aby hledalo a objevovalo nějaké neobydlené planety, které se uspořádaly náhodně, samy od sebe, je třeba promyšleně, krok za krokem, po celé větvi Galaxie uskutečňovat vítězný pochod vědění a životní krásy... takové, jako je Niza...

Erg Noor v náhlém mučivém stesku klesl na kolena před Niziným sarkofágem v silikolu. Dívčin dech byl neznatelný, řasy pod pevně zavřenými víčky vrhaly nařávaně stíny, pootevřenými rty probleskovaly úbělové zuby. Na levém rameni, na lokti a u kořene šíje bylo vidět bledé zamodralé skvrny, kam dívku zasáhl smrtelný proud.

"Zdalipak vidíš a pamatuješ si něco ve svém snu?" tázal se bolestně Erg Noor v návalu hoře, cíť, že jeho vůle roztává víc než vosk, dech se krátí, hrdlo stahuje.

Náčelník výpravy si stiskl propletené prsty až mu zmodraly, jak se snažil sdělit Nize své myšlenky a vášnivě ji volal do života a štěstí. Ale rusovlasá dívka zůstávala nehybná jako růžová mramorová socha, která s nejvyšší dokonalostí napodobila živý model.

Lékařka Luma Lasvi vešla tiše do nemocničního pokoje. Opatrně odhrnula závěs a uviděla náčelníka, klečícího bez hnutí jako pomník miliónů mužů, kteří musili oplakávat své milované. Nezastihla tu Erga Noora po prvé. Srdce jí zatrnulo prudkou lítostí. Erg Chmurně povstal. Luma k němu rychle přistoupila a vzrušeně zašeptala:

"Musím si s vámi pohovořit."

Erg Noor kývl, a mhouře oči, vyšel do přední části nemocnice. Neposadil se na židli, již mu Luma nabídla, zůstal stát a opřel se o stojan houbovitého zářiče. Luma se před ním napřímila v celé své nevelké výšce, aby pro nastávající rozhovor vypadala větší a důležitější. Náčelníkův pohled jí nedopřál času na přípravu.

"Vy víte," začala nejistě, "že současná neurologie pronikla do procesu vzniku emocí v oblastech vědomí a podvědomí duševního života. Podvědomí napomáhá účinku tlumících léků na prastaré mozkové oblasti, které řídí chemickou regulaci soustavy včetně nervové soustavy a částečně i vyšší nervové činnosti."

Erg Noor povytáhl obočí. Luma Lasvi pocítila, že hovoří příliš podrobně a zdoluhavě.

"Chci říci, že medicína má možnost působit na mozková centra, která řídí silné prožitky. Mohla bych..."

Záblesk pochopení svítl v Ergových očích a odrazil se v letmém úsměvu.

"Hodláte působit na mou lásku, a tak mě zbavit utrpení?" tázal se rychle.

Lékařka sklonila hlavu.

"Nevzdám se svého citu, i kdybych měl sebevíc trpět. Utrpení, není-li nad lidské síly, vede k porozumění a porozumění k lásce - tak se kruh uzavírá. Jste hodná, Lumo, ale nechci!"

A náčelník s obvyklou rázností zmizel za dveřmi.

Se stejným spěchem jako v době nehody seřizovali inženýři a mechanikové znovu po třinácti letech obrazovky v ústřední řídicí kabině a knihovně pro pozemské přenosy. Hvězdolet vplul do oblasti, v níž se daly zachytit rádiové vlny vysílané z mohutné sítě Země a rozptýlené v atmosféře.

Hlasy, zvuky, tvary a barvy rodné planety povzbuzovaly cestovatele, ale zároveň podněcovaly jejich netrpělivost, a délka kosmického putování se jim zdála stále nesnesitelnější.

Hvězdolet volal umělou družici 57 na obvyklé vlně dálkových kosmických letů a astronauti čekali každou hodinu na ohlas této mocné přestupní stanice, která spojovala Zemi s vesmírem.

Konečně volání kosmického korábu dostihlo Zemi.

Celá posádka bděla a neodtrhla se od přijímačů. Návrat do života po třinácti pozemských a devíti závislých letech, kdy neměli spojení s Otčinou! Lidé dychtivě očekávali zprávy ze Země, a prostřednictvím celosvětové sítě diskutovali o důležitých otázkách, které se jako obvykle předkládaly všem zájemcům.

Náhodně zachycený návrh půdiznalce Cheba Ura vyvolal šestitýdenní diskusi a nejsložitější výpočty.

"Diskutujte o návrhu Cheba Ura!" hřímá hlas ze Země. "Všichni, jejichž myšlenky a práce se nesou tímto směrem, všichni, kdo máte shodné názory či záporná stanoviska, řekněte své slovo!"

Jak radostně zněla cestovatelům obvyklá formule, vyzývající k rozsáhlé diskusi! Cheb podal v Radě Astronautiky návrh na systematický průzkum planet modrých a zelených sluncí. Podle jeho mínění jsou to světy s mocným silovým zařením, které může chemicky stimulovat v zemských podmínkách netečné mineralogické struktury v boji proti entropii, to znamená podněcovat je k životu. Zvláštní formy života, složené z nerostů těžších než plyny, budou aktivní při vysokých teplotách a při pronikavé radiaci hvězd vyšších spektrálních tříd. Cheb pokládal neúspěch výpravy na Síría, kde se neobjevily sebemenší známky života za zcela logický, protože rychle rotující hvězda byla podvojná a neměla

silné magnetické pole. Nikdo se nepřel s Chebem Urem, že podvojně hvězdy nelze pokládat za tvůrce planetárních soustav ve vesmíru, ale podstata návrhu vyvolala živý nesouhlas mezi posádkou Tantry.

Astronomové výpravy v čele s Ergem Noorem vypracovali zprávu a vysílali ji jako názor prvních lidí, kteří viděli Vegu ve filmu natočeném posádkou Parusu.

A Pozemšťané nadšeně poslouchali hlas z blížící se rakety.

"Tantra nesouhlasí s vysláním výpravy podle návrhů Cheba Ura. Modré hvězdy opravdu vyzařují na jednotku povrchu svých planet takové množství energie, že by stačila pro života těžkých sloučenin. Ale každý živý organismus je filtr a zásobárna energie, které odporují druhému zákonu termodynamiky čili entropie vytvářením struktury složitou skladbou jednoduchých molekul nerostů a plynů. Taková skladba může vzniknout jen v nesmírně dlouhém procesu historického vývoje, při dlouhodobých a stálých fyzických podmínkách. Na planetách velmi žhavých hvězd právě stálé podmínky nejsou, protože nárazy a vichřice nejsilnějšího záření rychle rozrušují složité sloučeniny. Tam nic dlouho neexistuje a ani nemůže existovat, přestože nerosty získávají nejpevnější krystalickou strukturu a kubickou atomovou mřížkou.

Podle mínění Tantry Cheb Ur opakuje omezené představy starověkých astronomů, kteří nepochopili dynamiku planetárního vývoje. Každá planeta ztrácí své lehké látky, jež unikají do prostoru a rozptylují se. Obzvláště velká ztráta lehkých prvků vzniká při silném zahřívání a pronikavém tlaku záření modrých sluncí."

Tantra uvedla řadu příkladů a nakonec vyjádřila přesvědčení, že proces "zhutňování" planet okolo modrých hvězd nedá vzniknout žádným formám života.

Družice 57 předala námitky vědců z rakety přímo do observatoře Řady.

Konečně nadešel okamžik, na který tak netrpělivě čekali Ingrid Ditra, Kej Ber a samozřejmě i všichni členové výpravy. Tantra začala zpomalovat subsvětelnou rychlost, minula ledové pásmo sluneční soustavy a blížila se k raketové stanici na Tritonu. Nepotřebovala už tak velikou rychlost - kdyby od Neptunovy družice letěla devět set miliónů kilometrů za hodinu, dostihla by Zemi za necelých pět hodin. Ale aby se hvězdolet rozjel naplno, potřeboval tolik času, že by raketa letící z Tritonu minula slunce a značně by se od něho vzdálila.

Aby neztráceli drahocenný anamezon a raketa se nezatěžovala složitým zařízením, létaly uvnitř soustavy iontové planetolety. Jejich rychlost nepřevyšovala osm set tisíc kilometrů za hodinu pro vnitřní planety a půl třetího miliónu kilometrů při letech na nejvzdálenější planety vnější. Cesta z Neptunu k Zemi trvala obvykle dva a půl až tři měsíce. Triton byla obrovitá družice, o málo menší než gigantické Jupiterovy měsíce Ganymed a Kallisto, nebo planeta Merkur. Proto měl tenkou vrstvu atmosféry, složenou převážně z dusíku a kyslíčnicku uhličitého.

Erg Noor přistál s hvězdoletem a určeném místě u Tritonova pólu, poblíž rozložitých kopulí staniční budovy. Na náhorní rovině vedle strmého svahu s podzemními stavbami zářilo skleněné karanténní sanatorium. Zde, v dokonalé izolaci od ostatních lidí, musili přečkat cestovatelé pět týdnů karantény. Za ten čas je odborní lékaři pečlivě vyšetřili, aby nepřenesli nějakou novou infekci. Nebezpečí bylo veliké, nedalo se podceňovat. Proto každý, kdo přistál na jiných, třeba neobydlených planetách, musil se proceduře podrobit, i kdyby přebýval na hvězdoletu sebeděle. Vědečtí pracovníci sanatoria prozkoumávali i vnitřek rakety, než stanice vydala povolení k odletu na Zem. Planety jako Venuše, Mars a některé asteroidy, které lidstvo ovládlo už dávno, měl vlastní karanténní stanice.

Pobyt v sanatoriu byl příjemnější než ve hvězdoletu. Byly tu laboratoře, kde se lidé mohli zaměstnat, koncertní síň, lázně kombinované z elektřiny, hudby, vody a vlnového chvění, i každodenní procházky v lehkých skafandrech po horách v okolí sanatoria. A bylo tu konečně spojení s rodnou planetou; nebylo sice pravidelné, ale stačilo pět hodin, aby zpráva dostihla Zemi!

Nizin silikolový sarkofág přenesli se vši opatrností do sanatoria. Erg Noor a Eon Tal opustili Tantru poslední. Šlo se jim lehký, i když se zatížili, aby při chůzi nevyskakovali do výše, protože planetka měla malou přitažlivost.

Osvětlovače kolem přistávací plochy zhasly. Triton vyplul na osvětlenou stranu Neptuna. Ať světlo, které Neptun odrážel, bylo sebeponuřejší, přece gigantické zrcadlo obrovské planety, vzdálené od Tritona jen tři sta padesát tisíc kilometrů, rozptylovalo tmou a vytvářelo na družici světlý soumrak, podobný jarnímu stmívání ve vysokých zemských šířkách. Triton obíhal kolem Neptuna proti směru jeho rotace od východu k západu skoro za šest pozemských dnů a jeho "denní" intervaly trvaly přibližně sedmdesát hodin. Za tu dobu se Neptun stačil čtyřikrát otočit kolem své osy, a právě v této chvíli běžel zřetelný stín družice pro zamlženém kotouči.

Náčelník i biolog uviděli skoro současně malou raketu daleko od kraje náhorní plošiny. Nebyl to hvězdolet s vydutou zadní polovinou a s vysokým hřebenem stabilizátoru. Soudě podle velmi ostré špičky a úzkého trupu, musí to být planetolet, ale na rozdíl od známých typů měla rakety na zádi silný prstenec a nahoře dlouhý vřetenovitý nástavec.

"Ještě jedna raketa na karanténě?" řekl polotázavě Eon Tal. "Že by Rada změnila svůj obyčej...?"

"Nevysílat nové kosmické výpravy, dokud se nevrátil dřívější?" ozval se Erg Noor. "Opravdu, my jsme dodrželi lhůtu, ale zpráva, kterou jsme měli odeslat ze Zirdy, zpozdila se o dva roky."

"Třeba je to výprava na Neptun?" mnil biolog.

Ušli dva kilometry k sanatoriu a vystoupili na širokou terasu, zdobenou rudým čedičem. Na černém nebi přezářoval ostatní hvězdy malý kotouček Slunce, který byl z pólu nerotující družice dobře viditelný. Krutý stosedmdesátý stupňový mráz cítili přes výhřevné skafandry jako obvyklý chlad zemské polární zimy. Shora se pomalu sypaly těžké vločky zmrzlého čpavku či kyslíčnicku uhličitého a v nehybné atmosféře dodávaly okolí klid a mír pozemského sněžení. Erg Noor a Eon Tal hleděli očarovane na padající vločky, jako kdysi jejich předkové v mírných pásmech, pro ně sníh znamenal konec zemědělských prací. I jim zdejší neobvyklý sníh oznamoval konec útrap a putování.

Biolog veden podvědomým citem vztáhl ruku k náčelníkovi:

"Skončila naše dobrodružství a jsme živí a zdraví - díky vám!"

Erg Noor učinil odmítavé gesto.

"Jak to, že jsme zdraví? A komu já vděčím za život?"

Eon Tal nepřišel do rozpaků.

"Věřím, že se Niza uzdraví. Zdejší lékaři chtějí s léčením začít hned. Dostali příkaz od vedoucího laboratoří pro komplexní ochrnutí, Grima Šara."

"Vědí, co to je?"

"Zatím ne. Je však jasné, že Nizu ochromil proud, který mění chemismus nervových ganglií v samostatných nervových soustavách. Až poznají, jak zrušit jeho nepochopitelně dlouhé působení, pak dívku vyléčí. Přišli jsme přece na kloub trvalým psychickým paralyzám, které se tolik století pokládaly za nevyléčitelné. Tohle je něco podobného, ale podnět přišel zvenčí. Až provedou pokusy s mými zajatci, ať už živými nebo mrtvými, bude mi i ruka znovu sloužit."

Náčelník se zahanbeně nachmuřil. Ve svém žalu zapomněl, co všechno pro něj biolog vykonal. To se pro dospělého člověka nesluší! Vztáhl k biologovi ruku, a oba si vyjádřili vzájemné sympatie mužným stiskem.

"Domníváte se, že vražedné orgány černých medúz i odporného kříže jsou stejné?"

"Nepochybuji o tom. Záruka je má ruka..." biolog nepostřehl náhodný kalambur. "V nahromadění a modifikaci elektrické energie se projevila obecná životní přizpůsobivost černých tvorů, jejichž planeta je bohatá na elektřinu. Jsou to zjevné dravci, ale zatím nevíme, koho napadají."

"Avšak vzpomeňte si, co se s námi všemi stalo, když Niza..."

"To je něco jiného. Dlouho jsem o tom přemýšlel. Když se objevil strašlivý kříž, zazněl velmi silný ultrazvuk, který zlomil naše vědomí. V černém světě jsou i zvuky černé, neslyšitelné. Stvůra nejprve ultrazvukem potlačí vědomí, a pak působí hypnózou, která je daleko mocnější než u našich vyhynulých obrovských hadů, na příklad anakondy. To nás málem zahubilo, nebýt Nizy..."

Náčelník pohlédl na vzdálené Slunce, které teď svítí i na Zemi. Slunce, věčná naděje člověka už v dobách předhistorického živoření uprostřed nelitostné přírody. Slunce, zosobnění jasně síly rozumu, před nímž prchá tma a noční příšery. A radostná naděje provázela Erga po celý zbytek cesty...

Vedoucí stanice na Tritonu přišel za Ergem do sanatoria. Země volala náčelníka a přítomnost vedoucího v zakázaných místnostech karantény znamenala konec izolaci i blízký konec třináctiletého putování Tantry. Náčelník se brzy vrátil, ještě soustředěnější než obvykle.

"Vyletíme ještě dnes. Požádali mne, abych vzal šest lidí z planetoletu Amat, který tu nechají pro využití rudných ložisek na Plutu. Naložíme výpravu i s materiály, které na Plutu nashromáždila."

"Jejich šestičlenná skupina vybavila obyčejný planetolet modernějším zařízením a vykonala nesmírně odvážný čin. Ponořili se na dno pekla, pod Plutovu hustou atmosféru z neonu a metanu. Letěli v bouřích amoniakového sněhu, riskující, že se co chvíli rozbijí ve tmě o kolosální špiče ocelově tvrdého ledu. Podařilo se mi objevit oblast, kde se zdvihaly holé vrchy. Plutovo tajemství se konečně vyřešilo: planeta nepatří k naší sluneční soustavě. Slunce ji zajalo na své pouti Galaxií. Proto má Pluto mnohem větší hmotu než ostatní vzdálené planety. Výzkumníci odkryli zvláštní nerosty z úplně cizího světa. Ještě důležitější však je, že na jednom z horských hřebenů našli zbytky rozpadlých staveb, které svědčí o jakési prastaré civilizaci. Údaje pozorovatelů se musí ovšem prověřit. Je třeba mít důkazy, že svatební materiály zpracovaly rozumné bytosti... Je to však obdivuhodný čin. Jsem pyšný na to, že náš hvězdolet dopraví hrdiny na Zem, a nemohu se dočkat, až je uslyším vyprávět. Karanténa jim skončila před třemi dny..." Erg Noor se unavil dlouho řeči a zmlkl.

"Vždyť je to úplný protimluv," vykřikl Pur Chiss.

"Protimluv je matkou pravdy," odpověděl astronomovi klidně starým příslovím Erg Noor. "Je čas připravit Tantru."

Osvědčený hvězdolet se lehce odpoutal od Tritonu a vznesl se gigantickým obloukem, kolmým k rovině ekliptiky. Přímou k Zemi letět nemohl, neboť žádná raketa by neušla zkáze v širokém pásmu meteorů a asteroidů. Byly to úlomky z rozbitého Faetona, planety, která kdysi obíhala mezi Marsem a Jupiterem, a rozpadla se vlivem přitažlivosti obra sluneční soustavy. Erg Noor přidával rychlost. Nehodlal vézt hrdiny na Zem stanovených dvaasedmdesát dnů, rozhodl se, že využije ohromné síly hvězdoletu a při minimální spotřebě anamezonu doletí na Zem za padesát hodin.

Prostorem k hvězdoletu pronikaly přenosy ze Země, planeta zdravila vítěze nad tmou železné hvězdy a ledovým Plutem. Hudební skladatelé komponovali na počest Tantry i Anatu romance a symfonie.

Vesmír hřměl vítěznými melodiemi. Stanice na Marsu, Venuši a na asteroidech volaly raketu a připojovaly své akordy k společnému chóru na oslavu hrdinů.

"Tantra, Tantra" - zazněl konečně hlas ze stanoviště Rady - "přistane na El Chomre!"

A hvězdolet se řítí prosluněnou zemskou atmosférou k severní Africe, kde místo bývalé pouště stálo ústřední kosmické letiště.

KAPITOLA 7

Symfonie f-moll v barevné tónině 0,475 mí

Široká veranda, obrácená na jih k moři, měla stěny z průzračné plastické hmoty. Bledé stropní osvětlení nekonkurovalo měsíční záři, ale doplňovalo ji a propůjčovalo stínům měkké tóny. Na verandě se shromáždili skoro všichni členové mořské expedice. Jenom nejmladší pracovníci dováděli v moři. Přišel i malíř Kart San se svou krásnou modelkou.

Náčelník expedice Frit Don, potřásaje dlouhými světlými kadeřemi, vyprávěl o prohlídce koně, kterého objevila Miiko.

Aby se zjistila přetlaková váha, bylo třeba vědět, z jakého materiálu je socha. Výsledky byly překvapující. Pod horní slitinovou vrstvou se objevilo čisté zlato. Kdyby byl ten kůň litý, dosáhla by jeho váha čtyř set tun. Aby se takový kolos mohl vyzvednout, bylo zapotřebí ohromných lodí se zvláštním zařízením.

Na otázku, jak lze vysvětlit tak nesmyslné upotřebení cenného kovu, jeden z nejstarších pracovníků výpravy si

vzpomněl na legendu z historických archívů o ztrátě zlatého pokladu kteréši země. Tenkrát bylo ještě zlato ekvivalentem hodnoty práce. Zločinní vládcové, kteří týrali a ožebračovali lid, uprchli ze země. Tehdy se národy nemohly svobodně stýkat, mezi jednotlivými státy byly tak zvané hranice. Ale dřív než zločinci zmizeli, sebrali celý poklad a odlili z něho sochu koně, kterou postavili na nejživější náměstí hlavního města ve státě. Nikomu se nepodařilo zlato najít. Historik vyslovil domněnku, že tenkrát nikoho ani nenapadlo, jaký kov se skrývá pod vrstvou levné slitiny. Vyprávění všechny vzrušilo. Nález ohromného množství zlata byl pro lidstvo skvělým darem. I když těžký žlutý kov nebyl už dávno symbolem hodnoty, zůstával důležitým materiálem pro elektrické přístroje, léčebné preparáty, a zvláště pro výrobu anamezonu.

V rohu verandy utvořili kroužek Veda Kong, Dar Veter, malíř, Čara Nandi a Evda Nal. Vedle se ostýchavě posadil Ren Boz, který se předtím marně snažil najít Mvena Mase.

"Měl jste pravdu, když jste tvrdil, že umělec, a vlastně umění vůbec, zaostává za překotným rozvojem vědy a techniky," pravil Dar Veter.

"Nepochopil jste mne," namítal Kart San. "Umění už napravilo své omyly a pochopilo svou povinnost k lidstvu. Upustilo od skličujících monumentálních forem, přestalo zobrazovat nádheru a vznešenost, protože to je povrch. Rozvoj emocionální stránky člověka se stal nejzákladnější povinností umění, které jediné má sílu naladit lidskou psychu, připravit ji, aby chápala nejsložitější vjemy. Kdo by neznal čarounou lehkost chápání, plynoucí z předběžného naladění, ať už hudbou, barvami či tvarem... A jak se uzavírá duše člověka, dobýváme-li ji hrubě a násilím. Vy, historikové, znáte lépe než ostatní, kolik příkoří zakusilo lidstvo v boji za rozvoj a výchovu emocionální stránky duševního života."

"Jistý čas v dávné minulosti tíhlo lidstvo k abstraktním formám," poznamenala Veda Kong.

"Umění se upínalo k abstrakci, když napodobovalo rozum, který měl zjevné prvenství nad vším ostatním. Ale umění se nemůže projevovat abstraktně, kromě hudby, která zaujímá zvláštní místo a je svým způsobem také úplně konkrétní. To byla falešná cesta."

"Kterou cestu tedy považujete za správnou?"

"Umění - podle mého mínění - je někdy odrazem boje a nejistot světa v lidských citech, jindy je ilustrací života, ale pod kontrolou všeobecné účelnosti. Takovou účelností je i krása, bez níž nevidím smysl a štěstí života. Jinak se umění zvrhne v nezávazné výmysly, zejména při nedostatečných znalostech života a historie."

"Vždycky jsem si přál, aby umění na své cestě přemáhalo a měnilo svět, ne aby ho jen vnímalo," prohodil zamyšleně Dar Veter.

"Souhlasím," zvolal Kart San. "Ale s podmínkou, že jde o přeměnu nejen vnějšího, ale především vnitřního, emocionálního světa člověka. Jeho výchovy... s chápáním všech rozporů..."

Evda Nal položila na Darovu ruku svou pevnou, teplou dlaň.

"Jakého snu jste se dnes vzdal?"

"Až příliš velkého..."

"Každý z nás," pokračoval malíř, "kdo se díval na umělecká díla starověku, ať to byly filmy, zápisy divadelních představení nebo malířských výstav, jistě ví, jak podivuhodně vytříbené, krásné a oproštěné do všech zbytečností jsou naše tance, obrazy, představení... A to nemluvím o dobách úpadkových."

"Je chytrý, ale moc mluví," zašeptala Veda Kong.

"Umělec těžko vyjadřuje slovy nebo poučkami nejsložitější jevy, které vidí a přejímá ze svého okolí," poznamenala Čara Nandi a Evda souhlasně přikývla.

"Ale já," pokračoval Kart San, "chci sebrat čistá zrna svérázných citů, tvarů a barev, roztroušená v jednotlivých lidech a spojit je v jediném obraze. Chci oživit starověké postavy a co možná dokonale zachytit krásu jednotlivých ras dávné minulosti, které se smísily a vytvořili současné lidstvo. Tak 'Dcera Gondwany' představuje spojení s přírodou, podvědomé poznání vztahu mezi věcmi a jevy, komplex citů a pocitů, veskrze ještě proniknutý instinkty."

'Dcera Thetidy' znázorňuje silně rozvinuté city, odvážné svou šíří a nekonečně rozmanité; zde už je druhý stupeň splynutí s přírodou prostřednictvím emocí, a nikoli instinktů. Připadá mi jako síla Erosa. Nositeli starých kultur Středomoří byli Kréťané, Etruskové, Řekové a Protoindové; jediné člověk vyrostlý v jejich prostředí mohl vytvořit kulturu, která by vyrostla z vedoucí úlohy ženy. Měl jsem štěstí, že jsem našel Čaru, v níž se náhodou spojily rysy řeckokrétské antiky s rysy pozdních národů Střední Indie."

Veda se usmála, jak správná byla její domněnka, ale Dar Veter jí pošeptal, že lepší model by se těžko našel.

"Podaří-li se mi 'Dcera Středozemního moře', bude nutné, abych vyplnil třetí část svého záměru a namaloval zlatovlasou nebo světlé rusou severskou ženu s klidnými očima, která bude pozorně hledět do světa a podobat se pravěkým ženám ruského, skandinávského nebo anglického národa. Teprve pak mohu začít tvořit obraz dnešní ženy, kde použiji nejlepší detaily ze všech tří jejich prapředchůdkyň."

"Proč samé dcery a žádní synové?" usmála se Veda tajemně.

"Snad nemusím vysvětlovat, že podle biologických zákonů byla krása vždycky ucelenější a vytříbenější v ženě..." zamačkal se malíř."

"Až budete malovat svůj třetí obraz, všimněte si Vedy Kong," začala Evda Nal. "Sotva byste..."

"Myslíte si, že nevidím! Ale bojuji sám se sebou, aby mne obraz nezaujal teď, když jsem ještě plný druhého. Veda však..."

"Sní o hudbě," zarděla se historička. "Škoda, že tu máte sluneční klavír, který v noci mlčí!"

"Klavír se soustavou polovodičů, pracujících na sluneční světlo?" zeptal se Ren Boz, nakláníje se přes opěradlo křesla. "To bych ho mohl připojit na přijímač."

"Netrvalo by to dlouho?" zaradovala se Veda.

"Asi hodinu."

"To je zbytečné. Za hodinu budou vysílat zprávy ze světové sítě. Práce nás tak strhla, že dva večery nikdo nezapínal přijímač."

"Tak zazpívejte, Vedo," požádal Dar Veter. "Kart San má strunový nástroj z Temných věků feudální společnosti."

"Kytaru," doplnila Čara Nandi. "Kdo na ni bude hrát...? Zkusím to, možná, že to svedu sama."

"Já hraji!" řekla Čara a nabídla se, že doběhne pro kytaru do ateliéru.

"Poběžme spolu," navrhl Frit Don.

Čara pohodila uličnický černou záplavou kadeří. Šerlis otočením páky zvedl boční stěnu verandy a otevřel výhled na pobřeží s východní částí zálivu. Frit Don se pohyboval velkými skoky, Čara běžela se zakloněnou hlavu. Zůstala trochu pozadu, ale k ateliéru doběhli oba současně, vtrhli do neosvětleného vchodu a za okamžik znovu pádili v měsíčním svitu podél moře, tvrdošíjně a rychlonozí. Frit Don dostihl verandy první, ale Čara skočila dovnitř otevřeným bočním křídlem

Veda nadšeně zatleskala.

"Vždyť Don zvítězil v jarních desetibojích!"

"Čara zas ukončila vysokou školu antických a soudobých tanců," opáčil Kart San.

"Také jsme s Vedou studovaly tanec, jenže v nižší škole," vzdychla Evda Nal.

"Tou dneska prochází každý," dobíral si ji malíř.

Čara zvedla malou pevnou bradu a pomalu přejížděla po strunách kytary. Vysoký hlas se jí rozezněl smutkem a touhou. Zpívala novou píseň z jižní zóny o nesplněném snu. K melodii se připojil Vedin alt a stal se paprskem touhy, kolem něhož se vinul a zmlíral zpěv Čarín. Vzniklo nádherné duo - tak rozdílné byly obě zpěvačky a tak skvěle se doplňovaly. Dar Veter přebíhal pohledem od jedné k druhé a nedovedl rozhodnout, která z nich zpívá lépe: zda Veda, stojící s lokty opřenými o pult přijímače a sklánějící hlavu pod tíží světlých copů, které se jí stříbitě třpytily v záři luny, nebo Čara, která s kytarou na oblych kolenou předkláněla snědý obličej v němž ostře vynikaly bílé zuby a čistá oční bělma s modravým nádechem.

Píseň dozněla. Čara váhavě přejížděla po strunách. A Dar Veter musil zatnout zuby. Dívka hrála píseň, která ho kdysi vzdálila od Vedy. Ted' mučila i ji.

Struny se rozburácely jako příboj. Akord stíhal akord a bezmocně umlkal dřív, než mohl doznít. Melodie zněla úryvkovitě, jako by vlny vystřikovaly na břeh, na okamžik se rozlily po písčínách a hned se zase jedna za druhou valily do bezedného moře. Čara nic nevěděla a zvonivým hlasem zpívala píseň o lásce, která ledovými hlubinami prostoru letí od hvězdy k hvězdě a snaží se najít, porozumět, pochopit, kde je On... Ten, který odletěl do vesmíru, aby vykonal hrdinný objevitelský čin, a už se nevrátí - budiž! Ale moci se aspoň na okamžik dozvědět, co s ním je, pomoci mu laskavou myšlenkou, pozdravem!

Veda mlčela. 'Čara vycítila, že tu něco není v pořádku, přestala zpívat, vyskočila, hodila kytaru malíři a přistoupila se sklopenou hlavu k nehybné světlovlasé ženě.

Veda se usmála.

"Zatančete mi, Čaro!"

Dívka poslušně přikývla, ale Frit Don zasáhl:

"S tancováním počkáme, hned začne přenos!"

Na střeše se vysunul tubus teleskopu a zvedl do výšky dvě zkřížené kovové plochy, na jejichž vrcholu byl kovový kruh s osmi polokoulemi. Místnost se naplnila silnými zvuky.

Vysílání začalo pohledem na nové spirálové město v severním obytném pásmu. Mezi budovateli měst převládaly dva směry architektury, z nichž jeden byl pro města v podobě jehlanu, druhý v podobě šroubové spirály. Města se stavěla v oblastech, kde se soustřeďovala obsluha automatických závodů, zaručujících lidem výhodné životní podmínky. Pruhy továren se střídaly s prstenci luk a hájů, a jako mezikruží obklopovaly město, které vždy ústilo k moři nebo k velikému jezeru.

Města se budovala na pahorcích a návrších, neboť domy stoupaly terasovitě, takže každé průčelí se naplno otvíralo slunci, větru, obloze a hvězdám. Při vnitřní straně budov byly strojírny, skladiště, rozdělovny, dílny a kuchyně, které často vedly hluboko do podzemí. Přívrženci pyramidálních měst pokládali za přednost jejich nevelkou výšku při značné kapacitě, zatím co stavitelé spirálových měst zdvihali svá díla víc než kilometr vysoko. Před účastníky mořské výpravy se vynořila mocně zatočená spirála, zářící na slunci milióny opalizujících stěn z plastické hmoty, porcelánovými hranami konstrukcí z taveného kamene a výztuhami z leštěného kovu. Každý její závit se od kraje ke středu mírně zvedal. Masívy budov oddělovaly hluboké vertikální výklenky. V závratné výšce visely lehké mosty, balkóny a výběžky zahrad, jiskřivé pruhy podpěrných sloupů spadaly až k základům, kde se mezi tisíci arkádami zvedala široká schodiště. Jímí se šlo ke stupňovitým parkům, které se paprskovitě rozbíhaly k prvnímu pásmu hustých hájů. Také ulice se točily spirálovitě a byly buď visuté na obvodu města, nebo vnitřní pod průzračnými přístřešky. Nejezdily na nich žádné povozy, nepřetržitě řady transportérů se skrývaly v podélných výklencích.

Po ulicích rychle chodili temperamentní, vážní i usměvaví lidé, jiní se procházeli pod podloubími nebo vyhledávali samotu na útulných místech, jichž tu byly tisíce prostřed kolonád, na přechodech schodišť, i ve visutých zahradách na terasových střeších...

Pohled na mohutné město netrval dlouho, protože začala mluvená část programu.

"Stále ještě trvá diskuse o návrhu, který byl předložen Akademii Směrových Záření," promluvil člověk na obrazovce, "aby lineární abecedu nahradil elektronický zápis. Návrh se nesetkává se všeobecným souhlasem. Hlavní překážkou je složitost čtecích přístrojů. Kniha přestává být přítelem, který člověka všude provází. Přes všechnu zdánlivou výhodnost bude návrh zamítnut."

"Dlouho diskutovali!" poznamenal Ren Boz.

"Byly důležité důvody pro i proti," ozval se Dar Veter. "Na jedné straně vábívá jednoduchost zápisu, na druhé straně obtížnost čtení!"

Člověk na obrazovce pokračoval:

"Potvrzujeme včerejší zprávu: sedmatřicátá mezihvězdná výprava se ozvala. Vracejí se..."

Dar Veter ztuhl, ohromen protichůdnými pocity. Pohledem ze strany uviděl, jak Veda Kong vytřeštila oči a pomalu vstala. Zbystřeným sluchem zachytil její přerývaný dech.

"...od kvadrátu čtyři sta jedna, a raketa právě opustila mínus pole jednu setinu parseku od Neptunovy oběžné dráhy. Výpravu zdrželo setkání s černým sluncem. Nikdo z lidí nezahynul. Rakety má rychlost - končil hlasatel - asi pět šestin absolutní jednotky. Stanice na Tritónu očekává výpravu za jedenáct dnů. Čekejte na zprávy o skvělých objevech!" vysílání pokračovalo. Následovaly další novinky, ale nikdo už je neposlouchal. Všichni obklopili Vedu, aby jí blahopřáli.

Usmívala se, tváře jí hořely a v hloubce očí se tajil neklid. Přistoupil Dar Veter. Veda ucítila pevný stisk ruky, jež se jí stal tak potřebnou a blízkou. Střetla se s přímým pohledem. Už dávno se tak nedíval. Věděla o smutném hrdinství, které postupovalo jeho dřívější vztah k ní. A věděla, že jí v tomto okamžiku nechte ve tváři jen radost...

Dar Veter pustil tiše její ruku, usmál se svým jasným, nenapodobitelným úsměvem a odešel. Přátelé z mořské expedice živě debatovali o zprávě. Veda zůstal v kroužku lidí, hledíc úkosem za Darem. Viděl, jak k němu přistoupila Evda Nal a za chvíli se připojil Ren Boz.

"Je třeba najít Mvena Mase, on ještě nic neví!" zvolal Dar Veter, jako by si náhle vzpomněl. "Pojďte se mnou Evdo! I vy, Rene!"

"Já také," přistoupila Čara Nandi. "Smím?"

Pustili se k tiše šplouchajícím vlnám. Dar Veter se zastavil, nastavuje tvář chladnému závanu od moře, a zhluboka povzdychl. Když se otočil, střet se s pohledem Evdy Nal.

"Odjedu ihned, nebudu se už vracet do domu," odpověděl jí na nevyslovenou otázku.

Evda ho vzala pod paží. Nějakou dobu šli všichni mlčky.

"Přemýšlela jsem, zda je to nutné," zašeptala Evda. "Určitě je. Máte pravdu. Kdyby Veda..."

Evda zmlkla, ale Dar Veter jí chápavě stiskl dlaň a přiložil ke své tváři, Ren Boz šel v patách za nimi, odtahuje se bedlivě od Čary, ale ta se jen úkosem dívala velkýma očima a s tajeným posměškem kráčela vedle něho. Evda se skoro neslyšně rozesmála a znenadání podala fyzikovi volnou ruku. Chopil se jí dravým pohybem, který u tak ostýchavého člověka působil komicky.

"Kde ale budeme hledat vašeho přítele?" Čara se zastavila těsně u vody.

Dar Veter se pozorně zadíval a v jasném svitu měsíce uviděl zřetelné otisky nohou na mokřém písku. Stopy pokračovaly ve stejných vzdálenostech a jejich poloha byla tak symetrická a geometricky pravidelná, jako by je vytiskl stroj.

"Šel tam," Dar ukázal k velikým kamenům.

"Ano, to jsou jeho stopy," potvrdila Evda.

"Proč jste si tak jista?" zapochybovala Čara.

"Podívejte se na ty pravidelné kroky, tak chodili pravěcí lovci, nebo ti, kdo zdělili jejich rysy. A já si myslím, že Mven Mas přes všechnu svou učenost má k přírodě bližší vztah než kdokoli v nás... Nevím, jak vy, Čaro?" Evda se obrátila k zamyšlené dívce.

"Já? Kdepak!" A ukazujíc kupředu, vykřikla: "Tamhle je!"

Na nejbližším kameni se objevila mohutná postava Afričana, lesknoucí se v měsíční záři jako uhlazený černý mramor. Mven mával rukama, jako by někomu vyhrožoval. Svaly mohutného těla se vzdouvaly a převalovaly jako pahorky pod lesklou kůží.

"Vypadá jako duch noc z dětských pohádek! Zašeptala Čara vzrušeně.

Mven Mas postřehl blížící se skupinku, seskočil s útesu a objevil se už oblečený. Dar Veter mu stručně vyprávěl, co se přihodilo a Mven si přál hned vidět Vedu Kong.

"Jděte tam s Čarou," řekla Evda, "my zde ještě chvíli zůstaneme..."

Dar jim pokynul na rozloučenou a na Afričanově tváři bylo vidět, že pochopil. V polodětském návalu citů začal šeptat dávno zapomenutá slova loučení. Veter byl dojat a zamyšleně odcházel, provázen mlčící Evdou. Ren Boz rozpačitě přešlapoval na místě, pak se obrátil a odcházel za Mvenem Masem a Čarou.

Dar Veter s Evdou došli k mysu, který odděloval záliv od otevřeného moře. Byla zřetelně vidět světla kolem ochranných kruhových vorů mořské expedice.

Dar ostrčil průzračnou loďku z písku do vody a stanul před Evdou ještě silnější a mohutnější než Mven Mas. Mladá žena vystoupila na špičky a políbil odcházejícího přítele.

"Veře, budu s Vedou," odpovídala na jeho myšlenky. "Vrátíme se spolu do naší zóny a tam počkáme na přilet kosmické výpravy. Dejte o sobě vědět, až se zařídíte. Vždycky vám velmi ráda pomohu..."

Evda dlouho sledovala loď na stříbřité vodě...

Dar Veter připlul k druhému voru, kde ještě pracovali mechanikové a spěšně dokončovali akumulátorové zařízení. Požádal je, aby rozsvítili tři zelená světla do tvaru trojúhelníku.

Za půldruhé hodiny tudy letěl první spirolet a zůstal viset nad mořem. Dar Veter nasedl do spuštěného výtahu, na okamžik se objevil pod osvětleným spodkem letounu a zmizel v otvoru. K ránu už vstupoval nedaleko observatoře Rady do svého trvalého bydliště, které ještě nestačil změnit. Nejdříve otevřel profukovací ventily v obou místnostech. Za pár minut nebylo po prachu ani památky. Pak vysunul ze stěny postel, nařídil pokoj na vůni a šplouchání moře,

jemuž za poslední čas přivykl, a usnul tvrdým spánkem.

Když se probudil, měl pocit, že svět ztratil svůj půvab. Věda je daleko, a bude teď daleko, než... On však jí měl pomoci, a ne ještě komplikovat situaci.

V koupelně na sebe pustil vířivý proud chladné elektrizované vody. Stál pod ní tak dlouho, až celý prokřehl. Cítil se svěží. Otevřel zrcadlová dvířka televizofonu a zavolal nejbližší stanici pro rozdělování prací. Na obrazovce se objevila jinošská tvář. Mladík poznal Dara Vetra a pozdravil ho s uctivým přízvukem v hlase.

"Chtěl bych dostat dlouhotrvající těžkou práci spojenou s fyzickou námahou," řekl Dar. "Třeba v antarktických dole."

"Tam je všechno obsazeno," řekl dispečer omluvně. "Také naleziště na Venuši, Marsu i na Merkuru jsou plná. Víte sám, že na nejobtížnější pracovní úseky se hrne mládež."

"Ano, ale já už se k té výborné kategorii nemohu počítat.... Co máte volného teď? Potřebuji nastoupit okamžitě."

"Toužíte-li po práci v dolech, mám tu těžbu diamantů ve střední sibiři," říkal mladík zvolna a díval se na tabulku, kterou Dar Veter neviděl. Kromě toho jsou místa na oceánských vorech nebo na čerpací stanici v Tibetu, ale to už je lehká práce. Ostatní místa nejsou také nijak zvlášť obtížná."

Veter poděkoval informátorovi, vyžádal si čas na rozmyšlenou a prosil, aby zatím nikomu nezařadil diamantové doly.

Vypnul rozmišťovací stanici a pojil se s Domem Sibiře, kde bylo ústředí geografických zpráv. Zapojili mu televizofon na nejnovější zápisy automatické paměti, a před Darem Vetrem pomalu ubíhaly rozsáhlé lesy. Kdysi tu bývala močálovitá, věčně zamrzlá tajga s řídkým modřínovým porostem. Tajga zmizela, a na jejím místě rostly sibiřské cedry i americké sekvoje, mohutní lesní velikáni, kteří v minulých dobách málem vymizeli. Obrovité rudé kmeny tvořily velkolepou ohradu kolem pahorků, pokrytých betonovými čepicemi. Pod nimi se plazila ocelová potrubí o desetimetrovém průměru, přehýbala se přes vodní předěly k nejbližším řekám a celé je pohlcovala do zejících trychtýřovitých jíců. Obrovská čepadla temně hučela. Statisíce kubických metrů vody se řítily do hlubin demantonosných sopečných komínů, s řevem v nich vířily, promývaly je, rozmělnily je, a znovu se vylévaly na povrch, zanechávající v sítích proplachovacích komor desítky tun diamantů. V dlouhých osvětlených místnostech seděli lidé za pohyblivými číselníky třídících strojů. Drobná zrna zářivých kamenů se proudem sypala do sběračů s cejchovanými otvory.

Pracovníci čerpacích stanic nepřetržitě sledovali ukazatele na počítačích, které vypočítávaly kolísající pevnost horniny, tlak a spotřebu vody, hloubku těžní jámy i erupci tvrdých částic. Dar Veter si pomyslel, že radostný obrázek lesů v záplavě slunce nejde právě k jeho náladě a vypnul Dům Sibiře. Vtom okamžiku zazněl volací signál a obrazovce se objevil informátor z rozmišťovací stanice.

"Chtěl jsem upřesnit vaše úvahy. Právě se uvolnilo místo v podmořských titanových dolech na západním pobřeží Jižní Ameriky. Je to nejnamáhavější práce, která dnes existuje... Ale musíte okamžitě odjet!"

Dar zneklidněl.

"Nestačím se podrobit psychofyzické zkoušce, jak to žádá Akademie pro Psychofyzologii Práce."

"Není to ani třeba, stačí souhrn povinných zkoušek, které jste každoročně absolvoval při své předešlé práci."

"Pošlete zprávu a sdělte mi koordináty!" ozval se bez meškání Dar Veter.

"Západní větev Spirální Dráhy, sedmnáctá jižní odbočka, stanice 6 L, bod KM40. Ohlásím vás."

Vážná tvář na obrazovce zmizela. Dar Veter sebral všechny drobnosti, které mu osobně patřily, a vložil do krabičky filmy a obrázky a hlasy přátel i nejdůležitější zápisy vlastních myšlenek. Se stěny sňal chromoreflexní reprodukci starého ruského obrazu, se stolu bronzovou sošku herečky Bello Gal, která se podobala Vedě Kong. S trochou šatstva srovnal všechno do aluminiového kufříku, na jehož víku byla vypouklá čísla a lineární znaky. Sebral udané koordináty, odkryl otvor ve stěně a strčil tam kufřík. Zavazadlo zmizelo na běžícím pásu. Pak Veter prohlédl své pokoje. Už mnoho století neexistovali na planetě speciální uklízeči nebo uklízečky. Jejich funkci plnil každý obyvatel sám; to bylo možné jen při absolutní pořádnosti a kázni každého člověka a při bedlivě promyšleném systému bytů i společenských budov s automatickým čištěním a větráním.

Když byl s prohlídkou hotov, stiskl páku přede dveřmi, dáváje signál distribuční stanici, že jeho byt je volný. Potom odešel. Vnější chodba se stěnami z mléčného skla byla proteplena sluncem, ale na ploché střeše vál chladný vítr od moře. Lehké můstky pro chodce, vzklenuť mezi mřížovými budovami, jako by se vznášely ve vzduchu a vábily k pomalé procházce, ale Dar Veter už zase nepatřil sám sobě. Automatickým potrubím sjel do podzemí magnetoelektrické pošty a malý vagoník ho dovezl ke stanici Spirální Dráhy. Dar nejle na Sever k Beringovu průlivu, kde byl spojovací oblouk k Západní Větví. Cesta do Jižní Ameriky, zvláště tak daleko na jih, jako bylo k sedmnácté odbočce, trvala by asi čtyři dna. Obytnými zónami Severu i Jihu vedly linky těžkých nákladních spiroletů, které spínaly planetu napříč oceány a spojovaly nejkratší cestou závit Spirální dráhy. Dar Veter jel Centrální větví k jižnímu obytnému pásmu a počítal s tím, že přesvědčí vedoucího letecké přepravy, aby ho považoval za spěšný náklad. Kromě toho, že se cesta zkrátila na třináct hodin, mohl se Veter uvidět se synem Groma Orma, předsedy Rady Astronautiky; Grom Orm si vybral Dara Vetra, aby byl jeho synu učitelem a instruktorem.

Chlapec vyspěl a příští rok ho čekaly Herkulovy hrdinské činy; zatím pracoval u Pátrací služby v močálech Západní Afriky.

Kdo z mladých hochů by netoužil jít Pátrací službě, sledovat, kde se v oceánu objeví žraloci, pozorovat škodlivý hmyz, dravce a hady v tropických močálech, pátrat po choroboplodných zárodkách v obytných oblastech, po epizootii či lesních a stepních požárech, kdo by si nepřál objevovat a ničit nebezpečnou havěť, která záhadným způsobem znovu a znovu přicházela ze zapadlých koutů planety? Boj se škodlivými formami života nikdy neusával. Mikroorganismy, hmyz i bakterie odpovídaly na nové vyhlazovací prostředky zase vznikem nových forem a kmenů necitlivých na sebestrašnější chemikálie. Teprve po éře Rozděleného Světa se lidé naučili správně používat silná antibiotika.

"Je-li Dis Ken přidělen do močálových hlídek - uvažoval Dar Veter - stane se už v mladých letech odpovědným pracovníkem.

Syn Groma Orma byl jako všechny děti v éře Okruhu vychován ve škole na mořském pobřeží severní zóny. Tam také prošel prvními psychologickými zkouškami na stanici APP.

Mládeži se vždycky ukládala práce s přihlédnutím k psychologickým zvláštnostem mládí s jeho touhami po dálkách, zvýšeným pocitem odpovědnosti a egocentrismem.

Veliký vagón uhaněl neslyšně a bez otřesů. Dar Veter vystoupil do horního poschodí s průsvitnou střechou. Daleko dole a po stranách Dráhy se míhaly stavby, kanály, lesy i pohoří. Úzký pruh automatických závodů mezi zemědělskou a lesní oblastí oslnivě zazářil na slunci kupolemi z "měsíčního" skla. Stěnami křišťálových budova matně prosvítaly přísné tvary obrovských strojů.

Míhl se pomník Žinna Kada, který vypracoval způsob laciné výroby umělého cukru, a arkáda Spirální Dráhy začala rozrážet lesy v tropické zemědělské oblasti. Do nedozírné dálky se táhly pruhy a houštiny, jejichž stromy hrály rozličnými odstíny listů i kůry a měly rozmanitý tvar i výšku. Symbolem blahobytu bylo kdysi zlátnoucí obilné pole. Ale už v éře Sjedeného Světa lidé pochopili, že jednoleté kultury jsou hospodářsky nevýhodné; a když přenesli zemědělství výlučně do tropické zóny, odpadlo pracné každoroční pěstování stébelnatých a keřovitých rostlin. Hlavními hospodářskými plodinami už několik století před érou Okruhu se staly dlouholeté stromy, které méně vyčerpávaly půdu a byly odolné proti nepříznivým klimatickým podmínkám.

Chlebovníky, jahodovníky a ořešáky nesly tisíce druhů plodů s bohatým obsahem bílkovin. Obrovské rozlohy úrodných hájů o stamiliónech hektarů obepínaly dvěma pruhy planetu jako opravdový pás bájeslovné bohyně plodnosti Ceres. Mezi nimi se prostírala lesní rovníková zóna. Oceány vlhkých tropických lesů zásobovaly planetu dřívím nejrozmanitějších barev i tvrdostí. Rostlo tu dřevo bílé, černé, fialové, růžové i šedé s hedvábnými odstíny, tvrdé jako kost i měkké jako jablko, některé se ve vodě potopilo jako kámen, jiné bylo lehoučké jako korek. Získávaly se tu desítky druhů pryskyřic, které přišly mnohem levněji než syntetické a měly zároveň vzácné technické a léčebné vlastnosti.

Vrcholky lesních velikánů se zvedaly až ke tratí Dráhy, takže po obou stranách šumělo zelené moře. V jeho temných hloubkách, uprostřed útulných palouků, se skrývaly domy na vysokých kovových pilotech i obrovské pavoukovité stroje, jejichž síla stačila změnit osmdesátí metrové kmeny v pokornou hromadu klád a desek.

Zleva se objevily vrcholy rovníkových hor. Na Kenyi bylo zařízení pro styk s Velikým Okruhem. Moře lesů uhnulo doleva a postoupilo místo kamenité náhorní rovině. Po stranách se zvedaly modré krychlové stavby.

Vlak zastavil na stanici Rovník a Dar Veter vyšel na rozlehlé prostranství, dlážděné zeleným sklem. Vedle mostu pro pěší, který se klenul nad šedomodrými plochými korunami atlaských cedrů, tyčila se bílá pyramida z porcelánovitého aplitu z řeky Lualaby. Na komolém vrcholu stála socha člověka v pracovní kombiněze z éry Rozděleného Světa. V pravici držel kladivo, levou rukou zvedal vysoko k bledému rovníkovému nebi zářící kouli se čtyřmi výběžky vysílacích antén. Byl to pomník prvním tvůrcům umělých družic Země: Člověk zaklání tělo, jako by se chystal vrhnout kouli k obloze, a celý jeho postoj vyjadřoval nadšené úsilí, které mu předávaly podivně oblečené postavy kolem podnoží sochy.

Dar Veter se pokaždé vzrušeným pohledem vpíjel do tváří postav na pomníku. Věděl, že to byli ruští lidé, kteří učinili první kroky při výstavbě nové společnosti, sestrojili první umělé družice a stanuli na prahu vesmíru, podivuhodný národ, v němž tkvěl svým prapůvodem i Dar Veter...

A jako vždycky, i dnes Veter zamířil k pomníku, aby se ještě jednou zahleděl na dávné hrdiny a mohl srovnávat, v čem se podobají současným lidem a v čem se od nich liší. Pyramidu, třpytící se oslnivě na slunci, vroubily stříbřité jihoafrické leikodendrony. Pod jejich huňatými větvemi se objevily dvě štíhlé postavy a zastavily se. Jeden z mladíků se prudce vrhl k Darovi. Ovinul mu ruku kolem statného ramene a úkradkem si prohlížel známou neústupnou tvář s velkým nosem, širokou bradou a veselým ohybem rtů, který se nesrovnával se zachmuřeným výrazem ocelových očí pod srostlým obočím.

Dar Veter uznale pohlédl na syna znamenitého strůjce základny na planetární soustavě Kentaura, který byl už patnáct let hlavou Rady Astronautiky; Gromu Ormovi mohlo být jistě sto třicet let, byl třikrát starší než Dar Veter.

Dis Ken zavolal na tmavovlasého mladíka a představil ho: "Můj nejlepší přítel Tor An, syn skladatele Ziga Zara."

"Pracujeme společně v močálech," pokračoval Dis. "Chceme spolu vykonat Herkulovy činy a dál zase pracovat společně."

"Horuješ stále pro kybernetiku dědičnosti?" zeptal se Dar Veter.

"Samozřejmě! Tor mě pro ni nadchl ještě víc. Je hudebníkem jako jeho otec. On i jeho přítelkyně... Oba touží pracovat v oblasti, kde hudba ulehčuje chápání rozvoje živého organismu, chtějí studovat symfonii jeho struktury."

"Nemluvíš dost jasně," zachmuřil se Dar Veter.

"Ještě to nedovedu," zesmutněl Dis. "Možná, že Tor to řekne lépe."

Druhý chlapec zrudl, ale vydržel zpytavý pohled.

"Dis chtěl hovořit o rytmech v mechanismu dědičnosti; neboť organismus při rozvoji z mateřské buňky do sebe vstřebává akordy z molekul. Prvotní párová spirála se rozvíjí analogicky s hudební symfonií. Jinými slovy: růst organismu z živých buněk postupuje podle hudebního programu!"

"Opravdu...?" podivil se přehnaně Dar Veter. "Pak ale celou evoluci živé i neživé hmoty zobrazíte v nějaké rozsáhlé symfonii?"

"Plán i rytmus symfonie určují základní fyzické zákony. Je třeba jen pochopit, jak postupuje program a odkud se berou informace hudebně kybernetického mechanismu," tvrdil vítězoslavně, s mladickou jistotou Tor An.

"Či je to teorie?"

"Mého otce, Ziga Zora. Zveřejnil nedávno třináctou kosmickou symfonii f moll v barevné tónině 0, 475 mί."

"Rozhodně si ji poslechnu! Mám rád modrou barvu... Ale co vaše nejbližší plány, Herkulovy hrdinské činy? Znáte už

svoje úkoly?"

"Teprve prvních šest "

"Nu ovšem, dalších šest dostanete až splníte první polovinu," vzpomněl si Dar Veter.

"Máme vyčistit a uzpůsobit k osídlení nejnižší patro jeskyně Kon-i-Gut ve Střední Asii, " začal Tor An.

"Zřídít trať strmým horským hřbetem k jezeru Mental," vpadl mu do řeči Dis Ken, "obnovit háj starých chlebovníků v Argentině, vysvětlit, proč se objevily chobotnice v oblasti nedávného zdvihu u Trinidadu..."

"A vyhubit je!"

"To je pět, a co šestý čin?" Mladí přátelé se trochu zarazili:

„Zjistilo se, že máme oba hudební nadání," řekl s uzarděním Dis Ken. "A tak nám uložili, abychom sebrali materiály k starověkým tancům z ostrova Bali a obnovili je hudebně i choreograficky."

"To tedy znamená, že máte vybrat tanečnice a vytvořit soubor?"

"Ano," klopil oči Tor An.

"Zajímavý úkol! Ale bude to skupinová záležitost, stejně jako trať k jezeru."

"Máme výbornou skupinu! Chtějí vás požádat, abyste nám dělal instruktora. To by bylo skvělé!"

Dar Veter zapochyboval, že by jim mohl prospět při šestém úkolu. Ale rozzáření a radostně poskakující chlapci ho ubezpečili, že vedení se ujme sám Zig Zor.

"Za rok a čtyři měsíce si tedy najdu práci ve Střední Asii," řekl Dar, dívaje se s uspokojením do veselých tváří mladých lidí.

"Dobře, že už nejste vedoucím kosmických stanic!" zvolal Dis Ken. "Ani jsem si nepomyslel, že budu pracovat s takovým instruktorem!" Mladík náhle zčervenál, až mu na čele vyskočily drobné kapičky potu, ale Tor se od něho vyčítavě odvrátil.

Dar Veter rychle pomáhal synu Groma Orma z rozpaků: "Máte dost času?"

"Kdepak! Dovolili nám na tři hodiny, přinesli jsme sem nemocného malárii z naší močálové stanice."

"Malárie se tedy ještě vyskytuje! Myslil jsem..."

"Velice zřídka a jen v močálech," utrousil zvolna Dis. Kvůli tomu jsme tu."

"Máme ještě dvě hodiny času. Pojdme do města, jistě si chcete prohlédnout Dům novinek?"

"Nechceme! Přáli bychom si, abyste nám odpověděl na otázky, připravili jsme se a je to důležité pro volbu naší cesty..."

Dar Veter souhlasil a všichni tři záměřili do příjemné chladné pokoje v Sále Hostí, kde vál umělý mořský vítr.

Za dvě hodiny unášel další vagón Dara Vetra, dřímajícího unaveně na pohovce. Probudil se na zastávce v městě chemiků. Nad velkým uhelným dolem se tyčila gigantická hvězdovitá stavba s deseti skleněnými paprsky. Vytěžené uhlí se pracovalo na léky, vitamíny, hormony, umělá hedvábí a kožešiny. Z odpadů se vyráběl umělý cukr. V jednom paprsku a z uhlí získávalo vzácné vanadium a germanium. Co všechno nebylo v drahocenném černém nerostu!

Na stanici přišel dávný přítel Dara Vetra, který tu pracoval jako chemik. Byli kdysi tři veselí mladí mechanikové na indonéské strojní sklizňové stanici v tropickém pásmu... jeden z nich je dnes chemikem a vede velkou laboratoř v důležitém závodě, druhý se stal odborníkem v ovocnářství a vynalezl nový způsob opylování. Třetím byl Dar Veter, který se teď vrací do lůna Země, a dokonce ještě hloub do jejího nitra. Přátelé se mohli vidět jen deset minut, ale i takové shledání bylo mnohem příjemnější než setkání na obrazovkách televizífonů.

Další cesta už nebyla dlouhá. Dar Veter přeletěl oceán a se na Západní větví Dráhy, jižněji než byla sedmnáctá odbočka, a proto na břehu oceánu přesedl na vodní kluzák.

Vysoké hory přiléhaly těsně ke břehu. Terasy z bílého kamene na povlnných úpatích zadržovaly sesutou půdu spolu s řadami jižních sosen a viddringtonií, které v souběžných alejích střídaly své bronzové a zelenomodré jehličí. Ve větších výškách zely v holých skalách rozsedliny a soutěsky, v jejichž hloubkách se tříštily vodopády na mlžnou clonu vodního prachu. Na terasách se táhly řídkými řadami oranžové a jasné žluté domky s šedomodrými střechami.

V dálce vystupovala z moře umělá mělčina a končila věží, omývanou prudkými vlnami. Věž stála u kraje pevninského svahu, který spadal příkře do oceánu a dosahoval kilometrové hloubky. Pod věží vedla kolmo dolů ochranná šachta z nejsilnějšího cementového potrubí, odolného proti tlaku v hloubce. Na dně se potrubí hroužilo do vrcholu podmořské skály z kysličníku titanitého. Všechny pracovní postupy probíhaly dole pod vodou, nahoru vyplouvaly jen velké slitky čistého titanu a kal z nerostných odpadů, který se rozptyloval daleko do okolí. Žluté kalné vlny rozhoupávaly kluzák pod přístavem u jižní strany věže. Dar vystihl vhodný okamžik a vyskočil na ohrazenou verandu, kde se sešlo několik lidí, kteří neměli právě službu, aby uvítali nového soudruha. Pracovníci dolu, který připadal Daru Vetrovi tak opuštěný, nebyli vůbec zasmušilí samotáři, jak si je Dar pod vlivem vlastní nálady představoval. Uvítaly ho veselé, trochu unavené tváře pěti mužů a tří žen; zde tedy pracovaly také ženy...

Uplynulo deset dnů a Dar Veter si zvykl na novou práci.

Měli tu vlastní energetické hospodářství; na souši, v hlubokých chodbách se ukrývala zařízení na jadernou energii typu E, čili jak se za stara říkalo, druhého typu, který nevydával tvrdé trvalé záření, a hodil se pro místní instalaci.

Nejsložitější komplex strojů se posunoval v kamenném lůně podmořské hory, zahryzávaje se do křehkého, temně rudého nerostu. Nejnamáhavější práce byla v nejnižším patře agregátu, který horninu automaticky vybíral a drtil. Do stroje přicházely signály z ústředního stanoviště na povrchu, kde se sledovala činnost řezacích a drticích mechanismů, proměnlivá tvrdost i vazkost vykopané horniny a přijímala se hlášení o zvýšené vlhkosti v jamách. Podle proměnlivého obsahu kovu se zvyšovala nebo snižovala rychlost agregátu. Všechna kontrolní a pozorovací práce mechaniků se nemohla svěřit robotům, protože místo bylo od moře jen částečně chráněno.

Dar Veter se stal mechanikem pro kontrolu a seřizování spodního agregátu. Den za dnem trávil služby v polotemných komorách přeplněných číselníky, kde pumpa kondicionéru jen stěží zvládla sužující žár, zesílený ještě zvýšeným tlakem při nevyhnutelném prosakování rozpáleného vzduchu.

Veter i jeho mladý pomocník namáhavě vylézali na povrch, dlouho stáli na balustrádě a vdechovali svěží vzduch, pak se šli koupat, jedli a rozházeli se do svých pokojů v jednom z horních domků. Dar se snažil obnovit svá studia v oboru kochleární matematiky. Zdálo se mu, že už zapomněl na dřívější styk s vesmírem. S potěšením doprovázel pravidelný vor s úhledně srovnanými kostkami titanu. Po ústupu polárních front bouře na planetě značně zesláblý a tak nákladní mořská doprava často užívala vlečných nebo samohybných vorů. Když se vyměňovala na dole posádka, Dar Veter a dva další nadšenci pro důlní práce si pobyt prodloužili.

Nic netrvá v tom nestálém světě věčně, a tak se jednoho dne práce na dole zastavila kvůli opravě kutacího a drtícího agregátu. Dar Veter poprvé pronikl do porubu před štítem, kde jen speciální skafandr chránil člověka před žářem a zvýšeným tlakem, i před náhlými proudy jedovatého plynu, vyvěrajícího z trhlín. V oslňujícím světle zářily hnědé rutilové stěny zvláštním diamantovým leskem a hrály rudými záblesky, jako by se z nerostu dívaly rozlícené oči. V porubu vládlo nezvyklé ticho. Poprvé za mnoho měsíců se zastavilo jiskrové elektrohydraulické dláto a obrovské kotouče na vyzařování ultrakrátkých vln. Pod nimi se hemžili geofyzikové, kteří využívali příležitosti a rozestavovali přístroje, aby zkontrolovali obrysy naleziště.

Na povrchu byly klidné a horké dny jižního podzimu. Dar Veter odešel do hor a nezvykle ostře pociťoval velikost kamenných masívů, které se tu po tisíciletí vypínaly před nebem a mořem. Suchá tráva šelestila, zdola bylo slyšet slabý šum příboje. Unavené tělo toužilo po klidu, ale mozek žiznivě vpíjel dojmy ze světa po dlouhé a vysilující práci v podzemí.

Vdechuje vůni prohřátých skal a stepní trávy, Dar uvěřil, že ho čeká ještě mnoho dobrého, tím víc, čím lepší a silnější bude on sám. Na mysli mu vytanulo staré přísloví:

"Zaseješ čin - a sklidiš zvyk.

Zaseješ zvyk - a sklidiš charakter.

Zaseješ charakter - a sklidiš osud."

Ano, největším bojem člověka je boj s egoismem! Nebojovat sentimentálními zásadami a krásou, leč bezmocnou morálkou, ale dialektickým chápáním, že egoismus není výplodem nějakých sil zla, nýbrž přirozeným instinktem prvobytného člověka, instinktem, který v primitivním životě hrál důležitou úlohu při sebezáchově. Ale je nutné ho přemoci, zejména v současné společnosti. Proto se věnuje tolik sil a času výchově, proto se tak bedlivě zkoumá struktura dědičnosti u každého člověka. Ve velkém splynutí ras a národů, které, na planetě vytvořily jedinou rodinu, objeví se najednou z hlubin dědičnosti nejneočekávanější charakterové dispozice vzdálených předků. Ukazují se překvapivé psychické úchytky, získané už v strastiplné éře Rozděleného Světa, kdy lidé nedbali opatrnosti při pokusech a používání jaderné energie a mnoho potomků dědičně zatížili...

Také Dar Veter měl dalekosáhlý rodokmen, dnes ostatně už zbytečný. Studium předků nahradila Přímá analýza struktury dědičného mechanismu, která při dnešním dlouhém životě je tím důležitější. Od éry Společné Práce lidé žijí do sto sedmdesáti let, ale ukazuje se, že ani tři sta let není konečná hranice...

Šramot kamení vyrušil Dara ze spleťtých a chmurných úvah. Shora do údolí sestupovala dvojice lidí. Ostýchavá a nemluvná manipulantka z úseku elektrotavby a malý temperamentní inženýr povrchové služby. Zardělí rychlou chůzí, pozdravili se s Darem Vetrem a chtěli jít dál, ale Dar je zastavil.

"Už dávno jsem vás chtěl požádat, abyste mi zahrála třináctou modrou symfonii f moll. Hrála jste nám hodně věcí, ale tuhle nikdy."

"Myslíte kosmickou symfonii Ziga Zora?" zeptala se žena, a když Veter přisvědčil, rozesmála se.

"Je málo lidí na planetě, kteří by ji mohli zahrát... Sluneční klavír s trojitou klaviaturou je k provedení příliš nedostatečný; úprava zatím neexistuje... a stěží kdy bude. Ale proč si nevyžádáte, aby vám z Domu Nejvyšší Hudby přehráli její zápis? Máme přece univerzální přijímač, a je dosti silný."

"Nevím, jak se to dělá," zabručel Dar Veter. "Nikdy předtím jsem..."

"Vyžádám ji večer," slíbila hudebnice; podala ruku svému průvodci a pokračovala v sestupu.

Zbývajíc část dne se Dar Veter nemohl zbavit dojmů, že se stane něco důležitého. S podivnou netrpělivostí očekával jedenáctou hodinu, na kterou Dům Hudby určil reprodukci symfonie.

Manipulantka elektrotavby se ujala role pořadatelky v hudebním sále a usadila Dara i ostatní posluchače do ohniska polokruhovitě obrazovky proti stříbrné mřížce zvukovky. Zhasla světlo a vysvětlila posluchačům, že jinak by těžko sledovali barevnou část symfonie, která se může hrát jen ve speciálně zařízeném sále - zatím co zde ji bezděky omezuje vnitřní prostor obrazovky.

Ve tmě jen slabě zářila obrazovka a zvenku sem skoro neslyšně zaléhal vytrvalý hukot moře. Kdesi v nepředstavitelné dálce vznikl hluboký tón, tak hustý, že se zdál skoro hmatatelný. Silil, otrásal místností a rozechvíval srdce posluchačů, pak se zvýšil, a znenadání poklesl a roztříštil se na milión křišťálových zlomků. V temném vzduchu zablikaly nepatrné oranžové jiskřičky. Bylo to jako úder prvobytného blesku, který před milióny věků po prvé na Zemi spojil jednoduché uhlíkové sloučeniny ve složitější molekuly, které se staly základem organické hmoty a života.

Výtryskla záplava vzrušených a neharmonických zvuků, jako tisícíhlavý sbor vůle, stesku a zoufalství, mezi nimiž svítily a pohasínaly nachové a purpurové záblesky.

Pohyb krátkých ostrých tónů dostal kruhový směr a ve výši zakroužila mlhavá spirála šerého ohně. Vířivý sbor prořály z čista jasna hrdé a zvučné tóny, plné cílevědomé síly.

Nezaostřenými, ohnivými obrysy prostoru pronikaly zřetelné čáry modrých ohnivých střel, jež letěly do bezedné černoty za okraj spirály a tonuly ve tmě hrůzy a mlčení.

Temnota a mlčení - tak skončila první část symfonie. Udivení posluchači nestačili pronést ani slovo, když hudba začala

hrát znovu. Široké kaskády mocných tónů za doprovodu oslňujících světelných záblesků padaly dolů, klesaly, slábly a hasly v melancholickém rytmu modře zářících ohňů. Znovu cosi úzkého a přerývaného se zaznívalo v padajících kaskádách a modré ohně začaly opět rytmicky stoupat.

Otřesený Dar Veter postřehl, že modré tóny spějí stále ke spleťtějším rytmům a formám a pomyslí si, že nebylo možno lépe zobrazit prvobytný zápas života s entropií... Stupně, můstky a filtry, zadržující příval energie, která dopadá na nízkou hladinu. "Ťuk, ťuk, ťuk! To jsou ony, první záchvěvy nejsložitější struktury hmoty!" Modré střely se shlukly v chorovod geometrických figur, krystalických útvarů a mřížek, které se zamotávaly a proplétaly podle sestav mollových souzvuků, a ty se zas rozpadávaly a znovu spojovaly, až se znenadání rozplynuly v šedém soumraku.

Třetí část symfonie začala pravidelným sledem barevných tónů, v jejichž taktu se rozsvěcovaly i hasly modré lucerny a mizely v propasti nekonečna a času. Příliv hrozivě stoupajících basů narůstal, rytmus se zřetelně chloval a přecházel v úryvkovitou a zlověstnou melodii. Modré ohně vypadaly jako květy, které se ohýbají na tenkých stoncích. Smutně vadly pod závalem nízkých hřmáných tónů a uhasínaly v dálce. Ale řady světýlek nebo luceren byly stále hustší a jejich stonky silnější. Vtom dva ohnivé pruhy narýsovaly cestu do nesmírné tmy, a do nekonečného vesmíru pluly zlaté, jásavé hlasy života, proteplující nepřívětivou lhostejnost pohybující se hmoty. Z temné dráhy se stala řeka a konečně veletok modrého plamene, kterým probleskovaly stále spleťtější obrazce různobarevných světél.

Nejdokonalejší sestavy plynulých zakulacených čar i kulových ploch působily stejně krásně jako intenzivní mnohastupňové akordy, vystřídávané čím dál tím složitější jásavou melodií, která se rozeznávala stále silněji a silněji... Daru Vetrovi se zatočila hlava, nedokázal už sledovat všechny odstíny světla i hudby a zachycoval jen celkové obrysy gigantického záměru. Oceán vysokých čistých tónů se vesele a mocně rozeplál modrou barvou. Tóny se neustále zvyšovaly a melodie začala zběsile vířit v podobě obrovské vzestupné spirály, až se odtrhla a vzlétla v oslepujícím ohnivém záblesku.

Symfonie skončila a Dar Veter pochopil, co mu chybělo po celé dlouhé měsíce. Potřeboval práci, která by byla blíže k vesmíru, k neúnavně se rozvíjející spirále lidského usilování o budoucnost. Z hudebního sálu se vydal přímo do hovorňy a zavolal ústřední stanici pro rozmíst'ování práce v severní obytné oblasti. Mladý informátor poznal Dara Vetra a zaradoval se.

"Dnes ráno vás volali z Rady Astronautiky, ale nemohl jsem se dovolat. Hned vás spojím."

Obrazovka zhasla, znovu zazářila a na ní se objevil nejstarší ze čtyř sekretářů Rady Mir Om. Tvářil se velmi vážně a Vetrovi připadal smutný.

"Stalo se velké neštěstí! Zahynula družice padesát sedm. Rada vás volá k nejtěžší práci. Posílám za vámi iontový planetolet. Bulte připraven!"

Dar Veter zůstal ohromeně stát před pohaslou obrazovkou.

KAPITOLA 8

Rudé vlny

Na širokém balkónu observatoře se volně proháněl vítr. Přinášel přes moře ze žhavé Afriky vůně květů, vyvolávající v srdci neklidné touhy. Mvena Mase přepadly pochyby a pořád nemohl najít klid, jaký by potřeboval v předvečer odpovědného pokusu. Ren Boz mu z Tibetu oznámil, že přestavba přístroje Kora Julla skončila. Čtyři pozorovatelé z družice 57 byli ochotni riskovat životy, jen aby podpořili pokus, jaký se na planetě už dávno neprováděl.

Ale experiment se dál bez povolení Rady, bez důkladného předběžného projednání všech možností, a to dodávalo celé záležitosti příchut' zbabělého tajnůstkářství, které bylo současným lidem cizí.

Veliký cíl, který si vytkli, ospravedlňuje snad podobný postup, avšak... bylo by třeba, aby duše byla úplně čistá!

Vznikal tu odvěký lidský konflikt mezi cílem a prostředky k jeho dosažení. Zkušenost tisíce generací učí, že se musí přesně určit přechodová hranice, jak se to dělá repagulárním počtem při matematických problémech. Jak ale získat podobný počet v intuici a morálce...?

Afričana znepokojovala historie Beta Lona, který byl kdysi po celé Zemi známým matematikem. Před dvaatřiceti lety objevil, že některé příznaky posuvu ve vzájemném působení mohutných silových polí se dají vysvětlit existencí paralelních rozměrů. Učinil řadu zajímavých pokusů, při kterých nechal mizet předměty. Akademie Nejvyšších Znalostí našla v jeho teoriích chybu a vysvětlila pozorované jevy zásadně jinak. Bet Lon byl hlava s úžasným mozkiem, který mu hypertrofoval na úkor morálky a omezování vlastních žádostí. Byl to silný, egoistický člověk, a rozhodl se, že bude v pokusech pokračovat se stejným zaměřením. Aby získal rozhodující důkazy, našel si mladé dobrovolníky, kteří byli ochotni k jakémukoli hrdinství, jen aby posloužili vědě. Lidé při pokusech Beta Lona mizeli stejně jako předměty, ale ani jeden se neozval z "onoho světa" druhého rozměru, jak urputný matematik předpokládal. Když tak poslal do "nebytí" - správněji řečeno, když zničil - dvanáct lidí, byl postaven před soud. Jelikož dokázal, jak pevně byl přesvědčen, že lidé putují živí v druhém prostoru a že jednal jen se souhlasem svých obětí, byl odsouzen jen do vyhnanství. Prožil deset let na Merkuru, a pak se uchýlil do samoty na Ostrově Zapomenutí. Mvenu Masovi se zdálo, že historie Beta Lona se podobá jeho vlastní. I Bet Lon tajně provedl zakázaný pokus, založený na motivech, které věda neuznávala. Ta podobnost se Mvenovi příliš nezamlouvala.

Pozitíí je pravidelné vysílání pro Okruh, a pak bude mít osm dnů volno - pro pokus.

Mven zaklonil hlavu. Hvězdy mu připadaly zvláště zářivé a blízké. Mnohé z nich znal podle pradávných názvů jako staré přátele. Copak nebyly člověku odvěkými druhy, kteří řídí jeho cesty, povznášejí myšlenky a podněcují jeho sny? K severnímu horizontu se kloní slabá Polárka čili Gamma Cefea. V éře Rozděleného Světa byla v Malém Voze, ale okrajová část Galaxie se sluneční soustavou se otáčí směrem k Cefeu. Nahoře v Mléčné dráze se rozkládá Labuť, jedno

z nejzajímavějších souhvězdí severního nebe. Protáhla už k jihu dlouhou šíjí s překrásnou podvojnou hvězdou, kterou staří Arabové nazvali Albiero. Ve skutečnosti tam jsou hvězdy tři: podvojná Albiero I, a ohromná modrá hvězda Albiero II s velkou planetární soustavou. Je od nás téměř stejně daleko jako v ocase Labutě obrovitá bílá hvězda Deneb se svítivostí čtyř tisíc osmi set našich sluncí. Při minulém vysílání náš věrný přítel 61 v Labuti zachytil výstrahu z Albiera II, která došla skoro o čtyři sta let později, ale byla neobyčejně zajímavá. Znamenitý kosmický badatel, jehož jméno znělo v pozemské řeči jako Vlichch oz Ddiz, zahynul v souhvězdí Lyry při setkání s nejhroznějším nebezpečím vesmíru, s hvězdou Ooker. Pozemští vědci ji řadili do třídy E na počest největšího starověkého fyzika Einsteina, který předpověděl existenci podobných hvězd, i když se o tom pak vedly dlouhé spory, a byla dokonce stanovena konečná mez pro hmotu hvězdy, známá jako mez Čandrasekharova. Ale pravěký astrofyzik vycházel ve svých předpokladech jen z elementární mechaniky přitažlivosti a z obecné termodynamiky, a vůbec nevzal v úvahu složitou elektromagnetickou strukturu hvězdných obrů i veleobrů. A právě elektromagnetické síly podmiňovaly existenci hvězd typu E, které svými rozměry konkurovaly rudým obrům třídy M, avšak lišily se od nich velkou hmotou, která byla přibližně stejná jako hmota Slunce. Obrovská přitažlivá síla takové hvězdy zastavila vyzařování a nedovolila světlu, aby opustilo hvězdu a unikalo do prostoru. Takové nepředstavitelně velké tajemné masy existovaly v prostoru nekonečně dlouho a pohlcovaly ve svém nehybném oceánu všechno, co zachytila neodvratná chapadla jejich přitažlivosti. Staroindická náboženská mytologie nazývala období, kdy nejvyšší božstvo odpočívalo, "Brahmovými nocemi", po nichž následovaly "dny" či období tvoření. Ve skutečnosti se to podobalo dlouhodobému hromadění hmoty ve hvězdě, jejíž povrch se po čase rozzářil na sto tisíc stupňů, třebaže to nemělo žádný vztah k bohu. Konečně nastala ohromná erupce, která vrhala do prostoru nové hvězdy s novými planetami. Tak se kdysi odtrhla Krabí mlhovina, jejíž průměr dnes dosahuje padesáti bilionů kilometrů. Výbuch měl takovou sílu, jako by najednou explodoval kvadrilion ničivých vodíkových bomb z ÉRS.

Černé hvězdy E se v prostoru poznaly jen podle přitažlivosti, a jestliže si hvězdolet vytyčil kurs v blízkosti takového netvora, propadl zkáze. Nebezpečím pro kosmické rakety byly i neviditelné infračervené hvězdy spektrální třídy T, tmavá mračna velkých částic, nebo úplně vychladlá tělesa třídy TT.

Mven si pomyslel, že největší revolucí pro Zemi a všechny obydlené světy s rozumnými bytostmi bylo vytvoření Velikého Okruhu. Je to především vítězství nad časem, nad krátkou dobou lidského života, která nedovolí ani nám, ani ostatním myslícím bratřím, pronikat do vzdálených končin vesmíru. Vysílání zpráv do Okruhu je vlastně poselství do libovolné budoucnosti, neboť lidská myšlenka v takové podobě bude pronikat stále dál do kosmického prostoru, dokud nedosáhne jeho nejvzdálenějších oblastí. Průzkum velmi vzdálených hvězd se stal reálnou možností, je to jen otázka času. Nedávno se k nám dostala zpráva z ohromné hvězdy Gammy Tukana, vzdálené dva tisíce osm set parseků. Letěla víc než devět tisíc let, ale je nám srozumitelná, a dešifrovali ji členové Okruhu, jejichž způsob myšlení je příbuzný našemu. Jinak je tomu se zprávami z kulových hvězdokup, které jsou starší než naše ploché soustavy, Totéž platí o středu Galaxie, kolem jejíž osy existuje hvězdné mračno s rozsáhlou oblastí života na miliónech planetárních soustav, které neznají noční tmu, protože je osvětluje záření z galaktického centra. Odtud k nám přicházejí nepochopitelné obrazy složitých struktur, které nelze našimi pojmy vyjádřit. Akademie Nejvyšších Znalostí už osm let nemůže nic rozluštit. Ale možná - ... Afričanovi se zatajil dech nad nenadálou myšlenkou - že z blízkých soustav členů Okruhu k nám přicházejí zprávy o vnitřním životě každé obydlené planety, zatím co daleké, prastaré galaktické světy nám ukazují vnější, kosmický pohyb svého života i vědy. Jak představují planetární soustavy podle svého uvážení, "vymetají" z prostoru meteory, které překážejí hvězdoletům, a svrhávají je i s chladnými okrajovými planetami do ústředního nebeského tělesa, aby prodloužili jeho záření, nebo záměrně zvyšují výhřevnost vlastních sluncí. Možná že ani to není pro ně dost, třeba přemísťují i sousední planetární systémy a vytvářejí na nich nejvhodnější podmínky pro život obrovských civilizací.

Mven Mas zavolal archiv zápisů automatické paměti a udal šifru. Na obrazovce pomalu pluly podivné obrazy, které přišly na Zem z kulové hvězdokupy Omegy Kentaura. Byla to druhá nejbližší hvězdokupa, vzdálená od naší sluneční soustavy šest tisíc osm set parseků. Světlo jejich zářivých hvězd letělo dvadvacet tisíc let, než je spatřilo oko pozemského člověka.

Hustá modrá mlha se rozkládala v pravidelných vrstvách s vertikálně položenými černými válci, které se dosti rychle otáčely. Obrisy válců se chvílemi skoro neznatelně smřťovaly a podobaly se nízkým kuželům se společnou základnou. V tom okamžiku se vrstvy modré mlhy roztrhávaly na ostré ohnivé srpy, které se zběsilou rychlostí rotovaly kolem os kuželů; čern se ztrácela někam do výšky, začaly narůstat ohromné, oslnivě bílé sloupce a za jejich šikmými plochami vyčnívaly zelené broušené špice.

Mven si mnul čelo a snažil se zachytit alespoň něco, co by dávalo nějaký smysl.

Broušené špice na obrazovce se spirálovitě ovinuly kolem bílých sloupů, znenadání se rozpadly na záplavu kovově zářících koulí a utvořily široký prstenec, který začal růst do šíře i do výše.

Mven Mas se tiše zasmál, vypnul zápis a vrátil se ke svým úvahám.

- Pro nedostatek obydlených světů, lépe řečeno pro nedostatečný styk s nimi ve vysokých šířkách Galaxie, nemůžeme se vytrhnout z temného mračna kolem galaktického rovníku. Nemůžeme se povznést nad kosmický prach, v němž vězí naše Slunce i jeho sousedi. Proto poznáváme vesmír obtížněji než ostatní...

Mven pohlédl k horizontu, kde pod Honícími psy, trochu níže než je Velký vůz, leželo souhvězdí Kštiny Bereniky "severní" pól Galaxie. Tím směrem se otvírala celá šíře galaktického prostoru, stejně jako na protilehlém bodu oblohy v souhvězdí Sochař, blízko známé hvězdy Fomalhaut, leží "jižní" pól. V okrajové oblasti, kde je Slunce, má větve galaktické spirály rozpětí asi šest set parseků. Kolmo k rovině jejího rovníku urazili bychom tři sta až čtyři sta parseků, než bychom se dostali nad povrch obrovitého hvězdného disku. Hvězdolet nemůže překonat takovou vzdálenost, ale pro vysílání Okruhu to není nic nemožného. Zatím však z hvězd, které se ve zmíněných oblastech rozkládají, nezapojila

se do Okruhu ještě ani jediná planeta...

Věčné záhady a nezodpovězené otázky by přestaly existovat, kdyby se lidstvu podařilo zvítězit nad časem, překonat jakýkoli prostor v libovolném časovém intervalu a vstoupit nohou vládce do nekonečných prostor kosmu. Pak nejen naše Galaxie, ale i ostatní hvězdné ostrovy by pro nás nebyly dál, než drobné ostrůvky Středozemního moře, které teď šplouchá dole v noční tmě. V tom je ospravedlnění troufalého pokusu, který zamýšlí Ren Boz a skuteční on, Mven Mas, vedoucí kosmických stanic Země. Kdyby mohli lépe zdůvodnit pokus a získat svolení Rady...

Světla Spirální Dráhy se změnila z oranžové na bílou. Byly dvě hodiny v noci, doba zesílené dopravy. Mven si vzpomněl, že zítra je Slavnost Plamenných Čiší, na kterou ho zvala Čara Nandi. Vedoucí vnějších stanic nemohl zapomenout na seznámení na mořském břehu, na dívku s bronzově rudou pletí a s dokonale pružnými pohyby. Byla jako kvítek upřímnosti a silných vznětů, vzácný v epoše, kdy lidé přísně ovládali vlastní city.

Mven se vrátil do pracovny, zavolal Institut Metagalaxie, kde se pracovalo v noci, a požádal, aby mu na zítřejší noc poslali stereofilmy několika galaxií. Když slíbili, vyšel na střechní vnitřní fasádu. Zde měl svůj přístroj pro skoky do dálky. Mven miloval tento nepopulární sport a dosáhl v něm velkého mistrovství. Připevnil si popruhy od balónu s heliem, zapojil na okamžik pomocnou vrtuli na lehký akumulátor a vznesl se pružně do vzduchu. Opsal asi šest set metrů dlouhý oblouk, přistál na výběžku Domu Výživy, a znovu skočil. Pět skoky se dostal do nevelkého sadu pod svaňem vápencové hory, odepjal si přístroj na aluminiové věži a sklouzl po tyči na zem, k tvrdému loži pod mohutným platanem, kde za šelestění listů usnul.

Slavnost Plamenných piší dostala svůj název podle známé básně historika a básníka Zana Sena; popisuje v ní staroindický obyčej, podle něhož nejkrásnější ženy přinášely odcházejícím hrdinům bojové meče a číše s planoucí aromatickou pryskyřicí. Meče a číše se už dávno nepoužívají, ale zůstaly symbolem hrdinství. Velká pracovní schopnost a houževnatost, již v minulosti vynikali géniové, závisela na fyzické zdatnosti a dostatku stimulačních hormonů. Péče o fyzickou sílu za celá tisíciletí způsobila, že průměrný obyvatel planety se začal podobat starověkým hrdinům, věčně dychtícím po odvážných činech, po lásce a poznání.

Slavnost Plamenných Čiší se stala jarním svátkem žen. Každý rok ve čtvrtém měsíci od zimního slunovratu - čili v dubnu podle starého kalendáře - nejpůvabnější ženy Země předváděly tance, písničky a gymnastiku. Smíšením nejružnějších ras obyvatelstva vznikly jemné odstíny krásy, které tu zářily v nekonečné pestrosti jako broušené drahokamy pro radost přepracovaných vědců a inženýrů, nadšených umělců i docela mladých žáků ze škol třetího cyklu.

Stejně krásná byla na podzim mužská Slavnost Herkulova, která se konala v devátém měsíci. Dospělí jinoši prokazovali svou zralost Herkulovými hrdinskými činy. Poslední dobou se o slavnostních dnech vžily veřejné přehlídky vynikajících činů a úspěchů za celý rok. Slavnost se stala svátkem mužů i žen a rozdělila se na dny Užitečné Krásy, Vysokého Umění, Vědecké Odvahy a Fantazie. I Mven Mas byl kdysi hrdinou prvního a třetího dne...

Mven přišel do obrovského Slunečního sálu Tyrhénského stadiónu, právě když vystupovala Veda. Vyhledal devátý sektor ve čtvrtém radiu, kde seděly Evda Nal a Čara Nandi, a stanul ve stínu arkády, zaposlouchávaje se do hlubokého Vedina hlasu. Zpívala cosi radostného, a v bílých šatech, s vysoko vztyčenou světlou hlavou, zdála se Afričanovi ztělesněním jara. Každý divák měl před sebou čtyři tlačítka. Podle toho, jak hodnotil výkon umělcův, stiskl jeden z knoflíků a ve stropě sálu se rozsvěcela buď zlatá, modrá, smaragdová nebo rudá světla, která nahrazovala hlučný potlesk dřívějších dob.

Veda dozpívala a byla odměněna pestrou září zlatých a modrých světél, mezi nimiž tu a tam problesklo i zelené a červené, jak se to při vzrušení stává. Připojila se k přítelkyním a v té chvíli k nim přistoupil Mven Mas.

Rozhlížel se, hledaje pohledem svého učitele a předchůdce, ale Dara Vetra nebylo vidět.

"Kam jste ukryli Dara?" obrátil se žertovně ke všem třem.

"A kam vy jste dal Rena Boze?" odvětila Evda Nal a Afričan rychle uhnul před jejíma zpytavýma očima.

"Veter kope pod Jižní Amerikou a dobývá titan," řekla milosrdnější Veda Kong a cosi jí zacukalo ve tváři.

Čara Nandi pohybem ochránkyne objala krásnou historičku a přitiskla k její lici svou tvář. Obličje obou žen byly velmi rozdílné, ale prostupovala je stejná něha. Čara měla pod širokým čelem rovné nízké obočí, které připomínalo obrysy plachtícího ptáka a harmonovalo s dlouze vykrojenýma očima. Vedino obočí se klenulo vzhůru.

Ptáček máchl křídly..., pomyslel si Afričan.

Bohaté černé vlasy padaly Čare v lesklých proudech na ramena a zdůrazňovaly střízlivou barvu Vediných hladkých, vyčesaných vlasů.

Čara pohlédla na hodiny v kupoli sálu a vstala.

Afričana překvapil její oděv. Dívka měla holou šíji a na hladkých ramenou platinový řetízek, sepnutý pod klíčními kostmi zářivým rudým turmalínem. Téměř odhalená pevná ňadra se podobala širokým převráceným číším, jež mistrně vyhloubila ruka umělce. Mezi nimi se od spony k pasu táhl úzký pruh tmavě fialové látky. Stejně proužky vedly i středem každého prsu a upevňovaly se řetízky na holých zádech. Dívčinu štíhlou postavu obepínal bílý pás posetý černými hvězdami, s platinovou přezkou v podobě měsíčního srpku. Vzadu se k pasu připínala dlouhá bílá sukně z těžkého hedvábí, zdobená rovněž černými hvězdami. Tanečnice na sobě neměla žádné skvosty, kromě zářících sponek na malých černých pantoflíčkách.

"Brzy přijdu na řadu," řekla Čara nevzrušeně a zamířila k podloubí průchodu. Ohlédla se ještě na Mvena a zmizela, sledována šepotem otázek a tisíci pohledů.

Na scéně se objevila nádherně urostlá gymnastka. Nebylo jí víc než osmnáct let. Obklopila ji zlatistá záře, zazněl hudební recitativ a dívka v jeho doprovodu předváděla závratným tempem obraty, přemety, salta a výskoky, a pak v okamžicích, kdy hudba přecházela do zpěvné melodie, udržovala rovnováhu v nejfantastičtějších pozicích. Diváci ji odměnili záplavou zlatých světél. Mven si pomyslel, že pro Čaru nebude lehké vystupovat po takovém úspěchu. S

lehou obavou si prohlížel nevýraznou masu lidí proti sobě, a vtom zpozoroval ve třetím oddělení Karta Sana. Malíř se s ním pozdravil tak vesele, že to Afričanovi připadalo nevhodné. Koho by měl znepokojovat osud Čarina vystoupení víc než malíře, jemuž stála modelem pro "Dceru Středozemního moře?"

Sotva si stačil pomyslet, že až skončí pokus, pojedje se na obraz podívat - světla nahoře zhasla. Průzračné pódium z organického skla malinově zazářilo jako roztavená litina. Ze dna scény se vyřinuly proudy rudých ohňů. Vířily, zmítaly se a splývaly s rytmem melodie v pronikavém zpěvu houslí a v hlubokém zvuku měděných strun. Ohromen spádem a silou hudby, Mven ani hned nezpozoroval, že se uprostřed plamenné plochy zjevila Čara a začala tančit takovým tempem, že diváci zatajili dech.

Mven trnul hrůzou, co bude, když se hudba ještě zrychlí. Netancovaly jen dívčiny ruce a nohy, celé její tělo odpovídalo na ohnivou hudbu stejně žhavým dechem života. Pomyslel si, že byly-li všechny ženy starověké Indie jako Čara, pak je básník právem přirovnával k plamenným čiším a nazval podle nich svátek žen.

Čarino osmahlé tělo nabylo v odlescích scény zářivého měděného odstínu. Mvenovi divoce zabušilo srdce. Stejnou barvu pleti viděl u lidí na pohádkové planetě Epsilonu Tukana. Právě tehdy poznal, že tělo může dosáhnout takové ušlechtilosti, kdy pohyby i nejjemnější záchvěvy nádherných tvarů dovedou vyjádřit nejhlubší odstíny citů, fantazie, vášně a touhy po štěstí...

Mven Mas, zahleděný k nedostupné dálce devadesáti parseků, pochopil, že mezi nepřehledným bohatstvím krásy pozemského lidstva se mohou vyskytnout květy stejně úchvatné, jako jeho pečlivě hýčkaná vidina ze vzdálené planety. Ale touha po nesplnitelném snu nemohla zmizet tak rychle. Čara ztělesňovala rudou dívku z Epsilonu Tukana, a tím ještě posílila jeho nezvratné rozhodnutí.

Evda Nal i Veda Kong viděly Čaru tančit poprvé a její výkon je ohromil, přestože obě byly výbornými tanečnicemi. Veda, v které se ozvala antropoložka a historička starověkých ras, došla k názoru, že v daleké minulosti bylo na jihu Gondwany vždycky víc žen než mužů, kteří hynuli v bojích s nebezpečnou zvěří. Později, když se v lidnatých jižních zemích vytvořily despotické vlády, muži houfně umírali v neustálých válkách, vyvolávaných bud náboženským fanatismem, nebo náhodným rozmarem tyranů. Ženy vedly namáhavý život, při kterém se tříbila jejich dokonalost. Na severu, kde byla řídká zalidněnost a chudá příroda, neexistovala státní tyranie Temných věků. Tam se zachovalo více mužů, ženy měly větší cenu a žily důstojným životem.

Veda pozorovala každé Čarino gesto a uvědomovala si, že její pohyby jsou něžné i dravé zároveň. Něha pramenila z ladných póz neuvěřitelně pružného těla, dojem dravosti budily prudké přechody, obraty a pauzy, které dívka prováděla s nepostřehnutelnou rychlostí šelmy. Lichotivou pružnost získaly tmavé dcery Gondwany v tisíciletém boji o existenci. Ale jak harmonicky se v Čáře pojila s pevnými a drobnými rysy krétsko-řeckého obličeje! Do krátkého adagia se vmísily zrychlené disonanční tóny bicích nástrojů. Prudký rytmus vzletů i pádů lidských citů vyjadřoval tanec střídáním pohybů a téměř úplné nehybnosti, kdy se tanečnice podobala soše. Probuzení dřímajících citů, jejich bouřlivé vzplanutí, bezmocné uvádání, zánik, a znovu bouřlivý a nepoznaný zrod, život, spoutaný, i bojující s neodvratným během času, s neúprosnou samozřejmostí osudu a povinnosti. Evda Nal pocítila, jak je jí psychologická osnova tance blízká, jak jí tváře žhnou a dech se zrychluje... Mven Mas netušil, že skladatel napsal baletní suitu vysloveně pro Čaru Nandi, ale přestal se obávat závratného tempa, když viděl, jak hravě se s ní dívka vyrovnává. Rudé vlny světla obestíraly její měděné tělo, zalévaly nafialovělými záblesky silné nohy, tonuly ve tmavých záhybech sametu a růžově zářily na bílém hedvábí. Zapažené ruce jí zvolna umdlávaly nad hlavou. A náhle bez jakéhokoli finále utichlo nezkrotné znění vysokých tónů a rudé ohně zhasly. Vysoká kupole sálu zaplála obvyklým světlem. Unavená dívka sklonila hlavu a husté vlasy jí zakryly tvář. Zazářily tisíce zlatých světýlek a vzápětí bylo slyšet tichý šum. Diváci vstávali a děkovali Čáře s rukama zkříženýma nad hlavou. Byla to nejvyšší pocta, již se mohlo dostat umělci. A Čara, tak nebojácná před vystoupením, náhle zrozpačitěla, odhodila vlasy s tváře a prchla s pohledem obráceným k horním galériím.

Pořadatelé slavnosti ohlásili přestávku. Mven pospíšil, aby vyhledal Čaru, zatím co Veda Kong i Evda Nal vyšly na obrovské, kilometr široké schodiště z modrého smaltu, které vedlo ze stadiónu přímo do moře. Průzračný a svěží večerní soumrak lákal obě ženy, aby se vykouply jako tisíce ostatních návštěvníků slavnosti.

"Zbytečně Čara neupoutala hned z počátku moji pozornost," promluvila Evda. "Je to vynikající umělkyně. Dnes jsme viděli tanec síly života! Tohle je zřejmě Eros pravěkých národů..."

"Teď jsem pochopila Karta Sana, že krása je ve skutečnosti mnohem důležitější, než se nám zdá. Je štěstím a smyslem života, pěkně to tehdy řekl! A vaše definice je správná," souhlasila Veda, zouvající střevice a noříc nohy do teplé šplouchající vody.

"Správná, jestliže se duševní síla zrodila ze zdravého těla, plného energie," pravila Evda Nal, odložila šaty a vrhla se do průsvitných vln.

Veda ji dohonila a obě plavaly k ohromnému gumovému ostrovu, jenž se třeptil půldruhého kilometru od pobřeží, kde byl stadión. Rovný povrch ostrova byl ve stejné rovině s vodní hladinou a vroubily jej řady stříšek v podobě mušlí z plastické hmoty. Leskly se jako z perleti a byly dost prostorné, aby se v nich tři až čtyři lidé mohli ukrýt před sluncem a větrem a zároveň se úplně izolovat od sousedů.

Obě ženy ulehly na měkkém, pohupujícím se dnu "lastury" a vdechovaly věčně svěží vůni moře.

"Hezky jste se opálila od té doby, co jsme se viděly na pobřeží," řekla Veda, prohlížeje si přítelkyni. "Byla jste u moře, nebo je to od pilulek snědého pigmentu?"

"Od pilulek SP," přiznala se Evda. "Byla jsem na slunci jen včera a dnes."

"Opravdu nevíte, kde je Ren Boz?" pokračovala Veda.

"Přibližně vím, a to stačí, abych neměla klid!" odpověděla tiše Evda Nal.

"Snad nechcete...?" Veda nedořekla svou myšlenku, ale Evda lenivě pozvedla přivřená víčka a pohlédla jí zpřímá do očí.

"Ren Boz mi připadá jako bezmocný, nedospělý chlapec," namítla nejistě Veda, a vy jste taková vyrovnaná, moudrá, vás nezastíní žádný muž. člověk ve vás vždycky cítí přímo ocelovou vůli."

"To mi říkal i Ren Boz. Ale posuzujete ho příliš jednostraně a nemáte pravdu, stejně jako Ren. Je to člověk smělého, mocného rozumu a ohromné pracovní schopnosti. Ani v naší době není na planetě mnoho lidí, kteří by se mu vyrovnali. Ve spojení s vynikajícími schopnostmi zdají se ostatní jeho vlastnosti zakrnělé, protože jsou stejné jako u průměrných lidí nebo ještě infantilnější. Správně jste nazvala Rena chlapcem, ale on je zároveň hrdinou v pravém významu toho slova. Dar Véter také vypadá chlapeccky, ale proto, že překypuje fyzickou silou, a ne, že se mu jí nedostává jako Renu Bozovi."

"A jak oceňujete Mvena Mase?" zajímala se Veda. "Teď jste se s ním lépe seznámila?"

"Mven je nádhernou kombinací chladného rozumu a archaicky vášnivých popudů."

Veda Kong se hlasitě rozesmála.

"Jak bych se kdy mohla naučit tak přesným charakteristikám!"

"Psychologie je můj obor," pokrčila Evda rameny. "Ale dovolte, abych vám teď já položila otázku. Víte, že Dar Véter je člověk, který mě velmi zajímá...?"

"Obáváte se polovičatých řešení?" zarděla se Veda. "Ne, tady nedojde k tragické polovičitosti a neupřímnosti.

Všechno je dokonale jasné..." A pod zpytavým pohledem psychiatričky Veda klidně pokračovala: "Erg Noor... naše cesty se už dávno rozešly. Ale nemohla jsem se oddat novému citu, pokud byl ve vesmíru, nemohla jsem se odpoutat a přestat věřit v jeho návrat. Teď mám zase jistotu a jasnou perspektivu. Erg Noor všechno ví, ale jde vlastní cestou..."

Evda Nal objala štíhlou paži Vedina ramena. "To znamená - Dar Véter?"

"Ano!" odpověděla pevně Veda. "A ví to?"

"Ne. Později, až tu bude Tantra... Neměly bychom se vrátit?" zvolala Veda.

"Musím opustit slavnost," řekla Evda. "Dovolená mi končí. Čeká mě nová velká práce v Akademii Hoře a Radosti, ale před tím se chci ještě vidět s dcerou."

"Máte velkou dceru?"

"Je jí sedmnáct. Syn je mnohem starší. Splnila jsem povinnost každé normálně vyvinuté ženy a porodila jsem dvě děti, o nic méně. A teď chci třetí, jenže dospělé."

Evda Nal se usmála a soustředěnou tvář jí rozjasnila milostná něha; hluboko vykrojený horní ret se maličko pootevřel.

"A já jsem si už představila nádherného okatého kloučka... s vašimi laskavými a udivenými ústy... ale s pihami na ohrnutém nosíku," řekla Veda šibalsky a hleděla přímo před sebe.

Přítelkyně se odmlčela a pak se zeptala: "Nemáte ještě novou práci?"

"Ne. čekám na Tantru. Pak pojedou na dlouhou výpravu."

"Pojeďte se mnou k dceři," navrhla Evda a Veda ochotně souhlasila.

Přes celou stěnu observatoře vystupovala polokulovitá obrazovka, kde se promítaly snímky a filmy, natočené mohutnými teleskopy. Mven si vybral snímek oblohy kolem severního pólu Galaxie. Byl to poledníkový pruh souhvězdí od Velkého vozu k Havranu a Kentauru. V Honících psech, Křtici Bereniky a Panně byla spousta hvězdných ostrovů, které měly podobu disků a plochých kol. Zvláště mnoho se jich objevilo ve Křtici Bereniky, kde byly vidět jednotlivé, pravidelné i nepravidelné, v rozmanitých polohách a projekcích. Některé dělila vzdálenost miliard parseků, jiné tvořily celá mračna o desetitisících galaxií. Největší galaxie dosahovaly v průměru dvacet až padesát tisíc parseků jako náš hvězdný ostrov nebo Galaxie HH 89105 + CB 23, již se ve starověku říkalo M 31 čili Mlhovina v Andromadě. Maličké, slabě zářící mlžný obláček bylo ze Země vidět pouhým okem. Lidé už dávno odhalili jeho tajemství. Mlhovina byla obrovskou kruhovou soustavou, jedenapůlkrát větší než naše gigantická Galaxie. Přesto, že ji od zemských pozorovatelů dělí čtyři sta padesát tisíc parseků, studium mlhoviny v Andromadě nesmírně napomohlo poznání naší vlastní Galaxie. Od dětství si Mven Mas pamatoval nádherné fotografie různých galaxií, získané elektronovou inverzí optických obrazů nebo pomocí radioteleskopů, které pronikaly ještě hlouběji do propastí vesmíru, jako například obrovské teleskopy Pamírský a Patagonský, z nichž každý měřil v průměru čtyři sta kilometrů. Galaxie v něm vždycky budily vášnivou touhu poznat zákony jejich struktury, historii jejich vzniku i jejich budoucí osudy. Hlavní věcí, která dnes vzrušovala každého Pozemšťana, byla otázka, jak vypadá život na nesčetných planetárních soustavách vesmírných ostrovů, jaká tam hoří světla myšlení a poznání, jaké lidské civilizace existují v nekonečných dálkách kosmického prostoru.

Na obrazovce se objevily tři hvězdy, jimž staří Arabové říkali Sirach, Mirach a Almach. Byla to Alfa, Beta a Gamma Andromedy, a tvořily stoupající přímkou. Po její jedné straně se rozkládala obrovská mlhovina, na druhé straně byla rudá spirála v souhvězdí Trojúhelníku. Mven Mas netoužil znovu spatřit jejich známé obrysy a vyměnil kovový pásek. Objevila se galaxie v souhvězdí Honících psů, vzdálená milióny parseků. Ve starověku ji znali jako NGC 5194 čili M 51. Je to jedna z mála galaxií, které od nás vidíme na plocho, kolmo k rovině "kola". Má hutné jádro, ve kterém září milióny hvězd, a dva spirálové závit. Jejich dlouhé konce se táhnou na desetitisíce parseků do protilehlých stran, zdají se stále slabší a mlhavější, až zaniknou v černém prostoru. Mezi hlavními větvemi se střídají shluky černé hmoty s proudy hvězdných nakupenin a mračky svítícího plynu, jejichž zahnutý tvar připomíná lopatky turbíny.

Překrásná je rozsáhlá galaxie NGC 4565 v souhvězdí Křtice Bereniky. Je vidět bokem ze vzdálenosti sedmi miliónů parseků. Kloní se na stranu jako plachtící pták a rozprostírá do široka svůj tenký disk ze spirálových závitů, v jehož středu jako zploštělá koule hoří hutné jádro. Je zřetelně vidět, jak se ploché galaxie dají přirovnat k jemnému kolečku hodinového stroje. Jejich kraje jsou nezřetelné, jako by se rozplývaly v bezedné tmě prostoru. Na stejném kraji naší Galaxie se nalézá Slunce a nepatrné zrníčko Země, která silou vědění se spojila s mnoha obydlenými světy a rozprostřela křídla lidské myšlenky nad věčností kosmu.

Mven Mas přepojil snímač napětí na galaxii NGC 4594 v souhvězdí Panny. Tato galaxie ho vždy nejvíce zajímala. Byla vidět rovněž v rovníkové poloze. Vzdálená deset miliónů parseků podobala se tlusté čočce hořící hvězdné masy, obalené vrstvou svítícího plynu. Na rovníku přetínal čočku silný pruh nakupené černé hmoty. Galaxie vypadala jako tajemná lampa zářící z propasti.

Jaké světy se ukrývaly v jejím sumárním záření, které bylo pronikavější než u ostatních galaxií a dosahovalo v průměru spektrální třídy F? Zdalipak tam existují obyvatelé na mohutných planetách a přemítají jako my o tajemstvích přírody? Ohromné hvězdné ostrovy byly mlčenlivé a němé, že Mven až zatínal pěsti. Chápal celou absurdnost vzdálenosti - vždyť z této galaxie k nám letí světlo třicet dva milióny let! Na výměnu zpráv je zapotřebí čtyřiašedesát miliónů roků! Mven přehraboval chvíli cívky, a pak na obrazovce vzplála velká oblá skvrna, zářící jasně mezi ojedinělými a matnými hvězdami. Nepravidelný černý pruh roztínal skvrnu ve dvě a zdůrazňoval planoucí ohnivou masu po obou stranách temného pásu, který se na koncích rozšiřoval a zatemňoval rozsáhlou část prstence žhavých plynů kolem zářivé skvrny. Tak vypadal snímek prostupujících se galaxií v souhvězdí Labuť, jež se podařilo získat díky neuvěřitelné vynalézavosti techniky. Srážka galaxií byla už dávno známá jako nejmocnější zdroj rádiového záření v dostupné části vesmíru. Gigantické proudy plynu se pohybovaly velkou rychlostí a vytvářely elektromagnetická pole tak nepředstavitelné síly, že zpráva o titánské katastrofě letěla do všech končin kosmu. Sama hmota zde vysílala otřesná volání o pomoc vlastní radiostanicí o tisíci kvintilionech kilowatů. Galaxie však byly tak vzdálené, že zářící snímek na obrazovce ukazoval jejich starou podobu před mnoha milióny lety. Jak vypadají prostupující se galaxie dnes, to spatříme až po takové době, že není jisté, bude-li vůbec lidstvo tak dlouho existovat.

Mven Mas vyskočil a opřel se rukama o masivní stůl, až mu zapraštěly klouby.

Rozmezí miliónů let, nedostupné pro desetitisíce generací, doba, znamenající vražedné "nikdy" i pro nejvzdálenější potomky, mohla by zmizet mávnutím čarovného proutku. Tím proutkem je objev Rena Boze a jejich společný pokus. Nekonečně daleké body vesmíru se ocitnou na dosah ruky!

Starověcí astronomové předpokládali, že se galaxie rozbíhají na různé strany. Světlo ze vzdálených hvězdných ostrovů pronikalo do zemských teleskopů změněné, protože světelné záření se prodlužovalo a měnilo se v rudé vlny.

Zčervenání světla svědčilo o tom, že se galaxie od pozorovatele vzdalují. Lidé v minulosti si zvykli chápat jevy jednostranně a přímočaře. Vytvořili teorii rozpínajícího se vesmíru, aniž pochopili, že vidí jen jednu stranu velkého procesu zániku a vzniku. Jejich smysly i přístroje vnímaly a zachycovaly právě jen stranu rozptylování a zániku čili přechod energie na nižší úroveň podle druhého zákona termodynamiky. Stránku sdružování a vzniku lidé vůbec nepociťovali, neboť život sám čerpal sílu z energie přicházející ze sluncí a podle toho se v lidech utvářelo vnímání okolního světa. Ale mohutný lidský mozek přece pronikl do tajemných procesů vzniku světů v našem vesmíru. Leč v oněch dávných dobách se zdálo, že čím dál je galaxie od Země, tím větší rychlostí se vzdaluje. Jak se prostor prohluboval, dospělo se ke galaxiím, jejichž rychlost byla blízká rychlosti světla. Hranicí pro viditelný vesmír se stala vzdálenost, odkud by galaxie dosahovaly světelné rychlosti. Pak by k nám skutečně nevysílaly žádné světlo a nikdy bychom je nemohli vidět. Dnes víme, proč světlo ze vzdálených galaxií rudne. Příčin je víc. Z dalekých hvězdných ostrovů k nám proniká jen světlo z jejich zářivých center. Tyto obrovské masy hmoty jsou obklopeny prstenci elektromagnetických polí, které velmi silně působí na světelné paprsky nejen svou silou, ale i rozlehlostí, v níž se světelné vlnění postupně zpomaluje, až vzniknou dlouhé rudé vlny. Astronomové už dávno věděli, že světlo z velmi hutných hvězd červená, čáry ve spektru se posunují k rudému konci a hvězda vypadá jako by se vzdalovala, na příklad v podvojném Síriu bílý trpaslík Sírius B. Čím vzdálenější je galaxie, tím soustředěnější záření k nám vysílá a tím větší je rudý posuv spektra.

Na druhé straně světelné vlny na daleké cestě prostorem se "houpají" a kvanta světla ztrácejí část energie. Dnes víme, že rudé vlny mohou být i unavené, "staré" vlny obyčejného světla. Vždyť i všepronikající světelné vlny stárnou, když proletí obrovskou vzdáleností. Jakou naději má člověk, že překoná podobné vzdálenosti, nezvítězí-li nad přitažlivostí jejím protikladem, jak to plyne z matematiky Rena Boze?

Ne, jeho neklid se utišíl.

Má právo uskutečnit nebývalý pokus!

Mven Mas jako obvykle vyšel na balkón observatoře a jal se rychle přecházet. V unavených očích mu dosud zářily rudé vlny světla, kterými jako by vzdálené galaxie volaly o pomoc k nepřemožitelné myšlence člověka. Mven se tiše a přesvědčeně zasmál. Rudé paprsky budou člověku stejně blízko jako vlny, které rudým světlem života opřádaly tělo Čary Nandi na Slavnosti Plamenných Číši. Té Čary, která se pro něho nečekaně stala rudou dcerou z Epsilonu Tukana, dívkou jeho snů.

A Mven zaměří vektor Rena Boze na Epsilon Tukana už nejen s nadějí, že uvidí překrásný svět, ale i na počest Čary, jeho představitelky na Zemi!

KAPITOLA 9

Škola třetího cyklu

Čtyřtá desátá škola třetího cyklu byla na jihu Irska. Rozsáhlá pole, vinice i skupiny dubů se táhly od zelených vrchů k moři. Veda Kong i Evda Nal přijely v době vyučování a procházely kruhovou chodbou kolem učeben, rozmístěných po obvodu kulaté budovy. Bylo pod mrakem, drobně mžilo, a proto se vyučovalo v místnostech, nikoli na paloucích pod stromy jako obvykle. Veda si připadala zas jako malá školačka; kradla se tiše kolem a naslouchala u vchodů, které jako ve většině škol byly bez dveří, pouze výběžky stěn se kulisovitě překrývaly. Evda Nal se připojila ke hře. Obě ženy pozorně nahlížely do tříd a snažily se najít Evdinu dcerku, aniž by je někdo zpozoroval.

V první místnosti objevily vektor, nakreslený modrou křídou přes celou stěnu. Podél něho se rozvíjela spirála, kterou

na dvou úsecích přetínaly elipsy s vepsanou soustavou pravoúhlých souřadnic.

"Bipolární matematika!" zvolala Veda s žertovnou hrůzou, "Tohle je něco víc! Počkejme chvíli," namítla Evda.

"Když jsme se seznámili se stínovými funkcemi kochleárního čili spirálového progresivního pohybu, které vznikají po čáře vektoru," vysvětloval starší učitel s hluboko posazenými, planoucima očima, "přicházíme k pojmu »repagulární počet«. Název má původ ve starém latinském slově, které znamenalo překážku, zábranu, přesněji řečeno přechod z jednoho stavu do druhého, nazíraný z obapolného hlediska." Přednášející ukázal na širokou elipsu napříč spirálou.

"Jinými slovy, jde o matematický výzkum jevů, které se navzájem prostupují."

Veda Kong se ukryla za výklenkem a zatahala družku za rukáv.

"To je něco nového! Něco z oblasti, o níž se zmiňoval váš Ren Boz na mořském břehu."

"Škola vždycky učí žáky nejnovějším věcem a staré postupně odkládá. Kdyby nová generace opakovala zastaralé pojmy, jak bychom zajistili rychlý postup kupředu? Vždyť beztak padne spousta času na to, abychom předali dětem štafetu vědění. Uplynou desítky let, než dítě dosáhne úplného vzdělání, aby mohlo vykonat obrovské věci. Pulsace pokolení, při které se ujde krok dopředu a devět desetin zpátky - než doroste a vyučí se nová směna a - to je pro člověka nejtěžší biologický zákon smrti a zrodu. Mnohé z toho, co jsme se učili v matematice, fyzice a biologii, zastaralo. Něco jiného je vaše historie; ta stárne pomaleji, protože sama je už příliš stará."

Nahlédly do další místnosti. Učitelka, stojící k nim zády, ani zaujatí žáci nic nepostřehli. Byli tu sedmnáctiletí chlapci a dívky. Naslouchali s takovým zájmem, že jim zrůžověly tváře.

"Lidstvo prodělalo nejtěžší zkoušky," zněl vzrušeně učitelčin hlas. "Až dosud se v historii na škole zabýváme hlavně studiem omylů lidstva a jejich následků. Prošli jsme vysilující složitostí života, abychom dospěli k největší oprostěnosti. Komplikovaný způsob života vedl k zjednodušování duchovní kultury. Zbytečné věci člověka spoutávají, kdežto v prostém životě jsou jeho vjemy a prožitky mnohem silnější a mnohostrannější. Péči o každodenní život věnují dnes nejbystřejší hlavy stejnou pozornost jako nejdůležitějším vědeckým problémům. Nastoupili jsme cestu evoluce, společnou všem živočichům, která směřuje k tomu, aby se automatizací pohybů a rozvojem reflexů v práci nervového systému osvobodilo naše vnímání. Automatizace výrobních sil společnosti vytvořila analogický reflexní systém v ekonomické výrobě a umožnila spoustě lidí, aby se věnovali vědeckému bádání, které je základem veškeré lidské činnosti. Příroda nás obdařila velkým badatelským mozkem, i když byl z počátku předurčen jenom k shánění potravy a zkoumání toho, co je a není k snědku."

"Správně!" zašeptala Evda, a vtom spatřila svou dceru. Nic netušící dívka hleděla zadumaně do okna z vlnitého skla, které znemožňovalo výhled.

Veda ji zvědavě srovnávala s matkou. Dcera měla tytéž dlouhé černé vlasy, však na rozdíl od ní si je propletla blankytnou stužkou a upevnila dvěma velkými smyčkami. Měla tentýž dole zúžený oválný obličej, vystouplé lící kosti a široké čelo, které činily výraz její tváře velmi dětským. Sněhobílá blůzka z umělé vlny zdůrazňovala zasmušilou bledost pleti i černé oči, obočí a řas. Svěrázný zjev dívky vhodně doplňoval malý korálový náhrdelník.

Evdina dcera nosila široké krátké kalhoty nad kolena jako i všichni ve třídě, ale do postranních švů měla všité rudé třásně.

"Indiánská ozdoba," zašeptala Evda na tázavý úsměv své přítelkyně.

Evda s Vedou sotva stačily ustoupit do chodby, když učitelka vyšla ze třídy. V patách za ní se vyhnulo několik žáků, mezi nimi i Evdina dcera. Dívka strnula, když uviděla matku, svou pýchu a stálý příklad. Evda nevěděla, že ve škole existuje kroužek jejich ctitelů, kteří se rozhodli pro stejnou životní dráhu jako skvělá Evda Nal.

"Maminko!" zašeptala dívka; přitiskla se k Evdě a pohlédla ostýchavě na matčinu společnici.

Učitelka se zastavila a přistoupila blíž.

"Hned to oznámím školní radě," pravila, nedbajíc Evdina protestu. "Musíme vašeho příjezdu využít."

"Hledte, z koho byste měli větší užitek!" představila Evda Vedu.

Učitelka historie se zarděla a docela omládlá.

"Výborně!" snažila se zachovat věčný tón. "Školu brzy opustí nejstarší skupiny. Rady pro život od Evdy Nal, a k tomu přehled starověkých kultur a ras, o kterých promluví Veda Kong, budou naší mládeži velmi prospěšné! Nemám pravdu, Reo?"

Evdina dcera zatleskala. Učitelka lehce jako gymnastka pospíšila do služebních místností v dlouhém rovném přístavku.

"Reo, co kdybys vynechala zaměstnání a prošly jsme se v parku?" navrhla Evda dceři. "Nestačím se za tebou už podívat, než si zvolíš hrdinské činy. Minule jsme se přece definitivně nerozhodly..."

Rea mlčky vzala matku za ruku. V každém ročním cyklu se střídala studia s hodinami praktického cvičení. Právě teď měla Rea svou oblíbenou hodinu broušení optických skel. Co však mohlo být zajímavější a důležitější než matčin příjezd?

Veda nechala matku s dcerou o samotě a pustila se k malému astronomickému observatoři, která se tyčila v dálce.

Rea se dětsky přivinula k pevné matčině ruce a šla zamyšleně vedle ní.

"Kde máš malého Káje?" zeptala se Evda a děvče viditelně zesmutnělo.

Káj byl jejím žákem. Starší školáci navštěvovali nedaleké školy prvního nebo druhého cyklu a bděli nad učením a výchovou zvolených svěřenců. Při bedlivé výchově byla integrální pomoc učitelům naprosto nutná.

"Káj přešel do druhého cyklu a odjel daleko. Mně je tak smutno... Proč nás převádějí každé čtyři roky z místa na místo, z cyklu do cyklu?"

"Víš přece, že duševní život se jednostrannými dojmy unavuje a otupuje."

"Já jenom nechápu, proč se první ze čtyř cyklů nazývá nultý - vždyť výchova a výuka dětí od jednoho do čtyř roků je taky důležitý proces."

"Název je starý a nevhodný. Ale nechceme měnit ustálené termíny, když to není krajně nutné. Vyžádá si to vždycky zbytečnou ztrátu lidské energie. A před tím je každý povinen lidstvo chránit."

"Ale rozdělení cyklů, jejich neustálé přesuny z místa na místo - to je přece také velká ztráta sil."

"Ta se mnohonásobně vyplatí zosťveným vnímáním a zlepšenými výsledky studia, které jinak rok od roku nutně klesají. Z vás malých se růstem a výchovou stávají rozdílné bytosti. Společný život různých věkových skupin vadí výchově a rozčiluje i samotné žáky. Snížili jsme rozdíl na minimum tím, že jsme rozdělili děti do čtyř věkových cyklů, a přece to ještě zdaleka není dokonalé. Ale nejdříve si pohovoříme o tvých touhách a plánech. Budu vám všem přednášet, a možná, že se tvé problémy vyřeší samy sebou."

Rea začala svěfovat matce své nejtajnější myšlenky s otevřeností dítěte éry Okruhu, které nikdy nezakusilo nepochopení či urážející výsměch. Dívka byla ztělesněné mládí, které ještě nic neví o životě, ale je už plně toužícího očekávání. Když dívka dosáhla sedmnácti let, vycházela ze školy a vstupovala do tříletého údobí Herkulových hrdinských činů, které, plnila už mezi dospělými. Po nich se v mladém člověku definitivně vyhraňovaly zájmy a schopnosti. Pak následovaly dva roky vysokoškolského vzdělání, které opravňovalo k samostatné práci ve zvoleném oboru. Během dlouhého života mohl člověk získat nejvyšší vzdělání v pěti i šesti oborech a měnit způsob zaměstnání, ale na výběru Herkulových hrdinských činů velmi záleželo. Proto si je mladí lidé volili po důkladné úvaze a vždycky se radili se staršími.

"Závěrečné psychologické zkoušky už máte za sebou?" zeptala se Evda s povytaženým obočím.

"Ano. V prvních osmi skupinách mám od dvaceti do čtyřadvaceti, v desáté a třinácté mám osmnáct a devatenáct, a v sedmnácté skupině mám dokonce sedmnáct!" hlásila pyšně Rea.

"To je skvělé!" zaradovala se Evda. "Všechny cesty máš, otevřeny. Nezměníš volbu prvního činu?"

"Ne. Budu zdravotní sestrou na ostrově Zapomenutí. A pak náš celý kroužek bude pracovat v Jutském psychologickém ústavu."

Evda nešetřila dobromyslnými žerty na adresu horlivých psychologů, ale Rea uprosila matku, aby dělala instruktorku i ostatním členům kroužku.

"To abych tu zůstala do konce své dovolené," zasmála se Evda. "Co ale bude dělat Veda Kong?"

Rea si vzpomněla na matčinu společnici.

"Je hodná," řekla vážně, "a skoro tak hezká jako ty."

"Je mnohem hezčí!"

"Není. Já top vím... A vůbec to neříkám proto, že jsi... moje maminka..." trvala Rea na svém. "Možná, že se na první pohled zdá krásnější. Ale ty v sobě máš vnitřní sílu, kterou Veda Kong ještě nemá. Neříkám, že ji nebude mít. Až bude, potom..."

"Zastíní tvou matku jako luna hvězdu?"

Rea potřásla hlavou.

"Copak ty zůstaneš stát? Dostaneš se zase dál než ona!"

Evda pohlédla do dceřiny upřené tváře a pohládila ji po hladkých vlasech.

"Není už toho chválení dost, holčičko? Ztrácíme čas..."

Veda Kong šla tiše alejí a zacházela stále hlouběji do klenového háje. Nad hlavou jí šumělo vlhké listí. Z blízkého palouku začaly se zvedat první přízraky večerní mlhy, ale vítr je okamžitě rozvál. Veda přemýšlela o hybném klidu přírody a o tom, jak šťastně se vždycky vybírají místa pro stavbu škol. Nejdůležitější stránkou výchovy je rozvoj citlivého vnímání přírody a těsného soužití s ní. Otupí-li v člověku pozornost k přírodě, je to vlastně zastávka ve vývoji, protože odvykne-li si člověk pozorovat, ztrácí schopnost zobecňovat. Myslila na umění učitelské, nejcennější schopnost v epoše, kdy lidé konečně pochopili, že vzdělání je vlastně také výchova a že jen tak lze připravit dítě pro těžkou pout člověka. Hlavní jsou ovšem vrozené vlastnosti, ale mohly by vyznít naprázdno, kdyby lidskou duši citlivě neformoval učitel.

Historička se ve vzpomínkách vrátila k dávno uprchlým dnům, kdy sama byla studentkou ve škole třetího cyklu. Jak byla tehdy plná protikladů! Hned hořela touhou, aby se mohla obětovat, hned zase posuzovala celý svět jen podle sebe, s egocentristem zdravého mládí. - Jak mnoho tehdy vykonali učitelé! V našem světě určitě neexistuje čestnější zaměstnání!"

V učitelových rukou je žákova budoucnost, jeho úsilím se člověk pozvedá, překonává sám sebe, samolibou chtivost i bezuzdná přání a stává se stále mocnějším.

Veda zabočila k malému zálivu vroubenému borovicemi, odkud zaznívaly mladé hlasy. Brzy narazila asi na deset chlapců v zástěrách z plastické hmoty, kteří sekerami usilovně přitesávali dlouhou dubovou kládu. Mladí stavitelé historičku uctivě pozdravili a vysvětlili jí, že napodobují historické hrdiny a chtějí si postavit loď bez pomoci automatických pil, pouze s nástroji, které vynalezli už jeskynní lidé v době kamenné. Koráb určili pro plavbu k rozvalinám Kartága, kterou chtějí podniknout o prázdninách s učiteli dějepisu, zeměpisu a práce.

Veda popřála budoucím mořeplavcům hodně úspěchu a chtěla pokračovat v cestě. Z hloučku vystoupil vysoký štíhlý chlapec s úplně žlutými vlasy.

"Přijela jste společně s Evdou Nal? Mohu vám dát několik otázek?"

Veda souhlasila.

"Evda Nal pracuje v Akademii Hoře a Radosti. Probrali jsme už společenské uspořádání naší planety a některých jiných světů, ale nevyprávěli nám ještě o významu této Akademie."

Veda jim pověděla, že Akademie vede rozsáhlou evidenci o životě společnosti, o zármutku a štěstí v životě jednotlivců i lidí různých věkových skupin. Pak rozebrala, jak se hoře a radost měnily v etapách historického vývoje společnosti. Ať byly lidské prožitky kvalitativně seberůznější, v masových součtech, zpracovaných podle metod stochastiky, přišlo se k důležitým zákonitostem. Rady, které řídily další rozvoj společnosti, vždycky se snažily dosáhnout nejlepších ukazatelů. Teprve když radost má převahu, nebo je aspoň v rovnováze s hořem, lze předpokládat, že se společnost

rozvíjí úspěšně.

"Akademie Hoře a Radosti je tedy ze všech nejdůležitější?" zeptal se chlapec s nebojácnými uličnickými očima.

Ostatní se rozesmáli a první Vedin společník vysvětloval:

"Ol hledá všude svrchovanost. Sní o velkých vůdcích minulosti."

"To je nebezpečná cesta," usmála se Veda. "Jako historička vám mohu říci, že to byli nejspoutanější a nejzávislejší lidé."

"Spoutává je podmíněnost vlastního jednání?" otázal se světlovlasý chlapec.

"Ovšem. Ale to bylo v dobách nerovnoměrného a živelného rozvoje starověkých společností ÉRS nebo ještě dříve.

Dnes neexistuje svrchovaná moc, protože činnost každé jednotlivé rady není myslitelná bez ostatních rad."

"A co Rada Ekonomiky? Bez ní nemůže nikdo nic velkého podnikat," namítl opatrně Ol, který se zarazil, ale nepřišel do rozpaků.

"Zajisté, protože ekonomika je jediným reálným základem naší existence. Ale mně se zdá, že nemáte úplně správnou představu o vedoucí úloze... Už jste měli citoarchitektoniku lidského mozku?"

Hoši přisvědčili.

Veda požádala o hůlku a nakreslila do písku kruhy hlavních řídicích institucí.

"Zde ve středu je Rada Ekonomiky. Od ní povedení přímé spoje k Akademii Hoře a Radosti, Akademii Výrobních Sil, k Akademii Stochastiky a Předpovídání Budoucnosti i k Akademii Psychofyziologie Práce, které jsou jejími poradními orgány. Boční spoj vede k Radě Astronautiky, která je samostatným orgánem. Odtud jdou přímá spojení k Akademii Směrových Záření a ke kosmickým stanicím Velikého Okruhu. Dále..."

Veda narýsovala na písek složité schéma a pokračovala:

"Nepřipomíná vám to lidský mozek? Výzkumná a evidenční centra - to jsou centra pocitů. Rady jsou centra asociací.

Víte přece, že celý život se skládá z přitažlivosti a odpudivosti, z rytmu hromadění a explozí, ze vzruchů a útumů.

Hlavním útumovým centrem je Rada Ekonomiky, která všechno převádí na půdu reálných možností společenského organismu a jeho objektivních zákonů. Naš mozek i naše společnost je vzájemné působení protikladných sil, převedené na harmonickou práci. Kybernetika, čili nauka o řízení, dovedla převést nejsložitější vzájemné působení a přeměny na poměrně jednoduchou činnost strojů. Ale čím víc se rozvíjelo naše poznání, tím složitější se stávaly jevy a zákony termodynamiky, biologie, ekonomiky, a navždycky vymizely zjednodušené představy o přírodě nebo o procesech společenského vývoje."

Chlapci poslouchali Vedu bez hnutí.

"Co je tedy hlavní v takovém společenském zřízení?" obrátila se k obdivovateli vůdců.

Hoch zaraženě mlčel, ale první jinoch mu přispěl na pomoc.

"Pohyb kupředu!" prohlásil udatně a Veda se nadchla.

"Za tak skvělou odpověď si zasloužíš odměnu!" zvolala mladá žena. Odepjala z levého ramene emailovou sponu, představující bílého albatrosa nad blankytným mořem, a podala ji chlapci.

Mládenec se zatvářil nerozhodně.

"V upomínku na dnešní rozhovor o pohybu vpřed!" trvala Veda na svém a hoch albatrosa přijal.

Veda si přidržovala padající ramínko blůzky a zamířila zpátky do parku. Spona byla dárkem od Erga Noora a náhlá touha zbavit se jí zahrnovala v sobě i přání skoncovat s minulostí, o níž Veda věděla, že odešla nebo že odchází.

Kulatý sál vprostřed budovy pojal všechny obyvatele školního městečka. Evda Nal v černých šatech stanula na osvětleném pódiu a klidným pohledem přelétla řady amfiteátru. Auditorium ztichlo a zaposlouchalo se do jejího nehluchého, ale jasného hlasu. Zesilovačů se užívalo jen v bezpečnostní technice. S rozvojem televizí ztratily velké posluchárny svůj účel.

"Sedmnáct let znamená přelom ve vašem životě. Už brzy pronesete na shromážděních Irského okruhu tradiční slova: 'Vy, starší, kteří jste mne vyzvali na cestu práce, přijměte mou dovednost a vůli, přijměte mou práci a uče mne ve dne i v noci. Podejte mi pomocnou ruku, neboť cesta je obtížná, a já půjdu za vámi.' Tato starodávná formule skrývá mezi řádky mnohé, o čem vám musím dnes povědět,

Od dětství se učíte dialektické filosofii, již se v tajných knihách antického starověku říkalo »Tajemství Dvojiho Principu«. Předpokládalo se, že jeho mocí smí vládnout jen »posvěcení« - lidé silní a intelektuálně i mravně vyspělí. Vy dnes od mládí nazíráte svět podle zákonů dialektiky, a její mohutná síla slouží každému. Narodili jste se v době uspořádané společnosti, kterou vytvořily miliardy neznámých pracovníků a bojovníků za lepší život. Pět set generací se vystřídalo od časů, kdy byla poprvé zavedena společenská dělba práce. Za tu dobu se smísily nejružnější rasy a národnosti. Každý z vás má v sobě kapku krve - jak se říkalo za stará - čili dědičné mechanismy, jak my říkáme dnes - z každého národa. Bylo třeba gigantické práce, aby se dědičnost zbavila následků z neopatrného užívání záření i rozšířených chorob, které pronikly do jejich mechanismů.

Výchova člověka je jemná práce; vyžaduje individuální analýzu a velmi opatrný přístup. Nenávratně minuly doby, kdy se společnost spokojovala s ledabyle a náhodně vychovanými lidmi, jejichž nedostatky omlouvala dědičností a vrozenou lidskou přirozeností. Dnes každý špatně vychovaný člověk je vizitkou pro celou společnost, je tíživým omylem velkého lidského kolektivu.

Nezbavili jste se dosud mladického egocentrismu, máte sklon k přeceňování vlastního »já«. Ale musíte si jasně představit, jak mnoho záleží na vás samotných, do jaké míry vy sami budete tvůrci vlastní svobody a zájmů vlastního života. Máte široké možnosti výběru, ale svobodná volba jde ruku v ruce s plnou odpovědností. Dávno zmizely sny nekulturního člověka o návratu k divoké přírodě, o volnosti primitivních společností a vztahů. Lidstvo mělo na vybranou: buď se podřídí společenské kázi, dlouhé výchově a výuce, nebo zahynout. Jiné cesty neexistují, chceme-li se uživit na naší planetě, i když její příroda je dosti štedrá. Tak zvaní filosofové, kteří snili o návratu k prvotní přírodě,

ve skutečnosti přírodu nechápali ani nemilovali, jinak by věděli, že je nelítostně krutá a zničí nevyhnutelně všechno, co se nepodrobí jejím zákonům.

Člověk nové společnosti musil ukázat svá přání, vůli, myšlení. Tato cesta výchovy rozumu a vůle je pro každého z nás stejně závazná jako výchova těla. Studium zákonů přírody i společenské ekonomiky nahradilo osobní přání logickým poznatkem. Řekneme-li: »chci«, rozumíme tím: »vím, že je to možné«.

Již před mnoha tisíci lety říkali staří Řekové: metron ariston čili »nej důležitější je míra«. My jdeme dál a říkáme, že základem kultury je chápat míru ve všem.

S růstem kulturní úrovně slábla touha po hrubém vlastnickém štěstí a nenasytném hromadění majetku, která člověka rychle otupovala a naplňovala ho tíživou nespokojeností.

My vás učíme mnohem většímu štěstí odříkání, štěstí pomáhat bližnímu, opravdové radosti z práce, která zapaluje srdce. Pomáhali jsme vám, abyste se vymanili z moci malicherných přání i malicherných věcí a přenesli své radosti i strasti do vyšší tvůrčí oblasti.

Péče o fyzickou výchovu, čistý spořádaný život desítek generací, zbavily vás třetího nejhoršího nepřítele duševního života lidí, jímž je lhostejnost, prázdnota, líná duše. Vstupujete do života a do práce nabití energií, s vyrovnanou, zdravou psychikou, v níž podle přirozené souvztažnosti emocí je více dobrého než zlého. Čím budete lepší, tím lepší a dokonalejší bude celá společnost, neboť to vzájemně souvisí. Jste součástí společnosti; vytvořte dobré morální prostředí, a společnost vás povznese. Společenské prostředí je nejzávažnějším faktorem při výchově a vyučování člověka. Člověk se dnes učí i vychovává celý život a vzestup společnosti rychle pokračuje."

Evda Nal se odmlčela, uhladila si vlasy stejným pohybem jako Rea, která z ní nespouštěla oči, a znovu se rozhovořila:

"Lidé nazývali kdysi touhu po poznání skutečného světa sněním. Vy tak budete snít celý život a budete mít radost z poznání, z pohybu, z boje i práce. Nevšímejte si poklesu po duševním vzepětí, protože jsou to stejně zákonité zákřuty spirály pohybu jako v ostatní hmotě. Skutečnost svobody je krutá, ale připravili jste se na ni disciplinovanou výchovou i studiem. Protože si uvědomujete odpovědnost, můžete měnit způsob zaměstnání, a to také vytváří osobní štěstí. Sny o rajske nečinnosti dějiny vyvrátily, neboť odporují přirozenosti člověka bojovníka. Každá epocha měla a má své obtíže, ale štěstím pro celé lidstvo se stal nepřetržitý a rychlý vzestup k nejvyšším metám poznání i citů, vědy a umění."

Evda Nal ukončila přednášku a sestoupila k předním místům, kde ji Veda uvítala jako diváci Čaru na slavnosti. Také všichni přítomní vstali a opakovali její gesto, jako by vyjadřovali nadšení nad nevidaným uměním.

KAPITOLA 10

Tibetský pokus

Zařízení Kora Julia bylo na vrcholu ploché hory, pouhý kilometr od Tibetské observatoře Rady Astronautiky. Ve výšce čtyř tisíc metrů se neujaly žádné dřevité porosty kromě černožlutých stromů přivezených z Marsu, jejichž holé větve trčely vzhůru a kroutily se dovnitř. Vítr v údolí ohýbal světle žlutou travu, ale ocelově pružní přistěhovalci z cizího světa stáli úplně nehnutě. Po horské úbočí tekly kamenné řeky z úlomků rozpadlých skal. Sněžná pole svítila zvláštní bělostí, jako získává čistý horský sníh pod zářící oblohou.

Kdysi zde stál klášter, z jehož pyšné slávy zbyly jen položbořené stěny z rozpukaného dioritu. Za rozvalinami strměla do výše věž z ocelových trubek a podpírala dva průsvitné oblouky. Na nich se otvírala a zářila k nebi obrovská, hyperbolicky skloněná spirála z beryliového bronzu, posetá svítícími body reniových kontaktů. K první spirále těsně přiléhala druhá, jejíž rozevřená strana se obracela k zemi a přikrývala osm velkých kuželů z nazelenalé borazonové slitiny. Sem ústila potrubí o šestimetrovém průměru, která přiváděla energii. Údolí přehrazovaly sloupy s vodicími kruhy pro krátkodobý přípoj na hlavní linku observatoře, která v době vysílání přijímala energii ze všech stanic planety. Ren Boz si rukou prohraboval rozčuchanou hlavu a s uspokojením prohlížel změny na dřívějším zařízení. Moderní vybavení opatřili dobrovolníci za neuvěřitelně krátkou dobu. Ze všeho nejtěžší bylo vysekat v tvrdošíjně skále hluboké otevřené zákopy bez velkých důlních strojů, ale i to už měli za sebou.

Dobrovolníci samozřejmě čekali za odměnu podívanou na veliký pokus a vyhlédli si pro své stany mírný horský svah na sever od budovy observatoře.

Mven Mas, v jehož rukou byla všechna spojení s vesmírem, seděl schoulený na chladném kameni proti fyzikovi, a vyprávěl novinky z Okruhu, Družice 57 v poslední době nepracovala pro Okruh, sloužila k udržování styků s hvězdolety a planetolety. Když mu pověděl o záhubě Vlichcha oz Ddize u hvězdy E, unavený fyzik ožil.

"Nejvyšší intenzita přitažlivosti ve hvězdě E vede v následujícím vývoji nebeského tělesa k nejsilnějšímu rozeplání. Vzniká fialový veleobr, jehož strašlivá síla překonává obrovskou přitažlivost. Chybí mu rudá část spektra, třebaže má mocné gravitační pole; vlny světelných paprsků se neprodlužují, nýbrž krátí."

"Stanou se z nich fialové vlny na kraji spektra," přitakal Mven Mas, "a pak ultrafialové."

"Nejen to. Proces jde dál. Kvanta se neustále umocňují, až konečně překonávají hranice nulového pole a vzniká oblast antiprostoru, který je druhou stránkou pohybu hmoty. U nás na Zemi jej neznáme, protože naše rozměry jsou nepatrné. Nemohli bychom dosáhnout něčeho podobného, i kdybychom spálili vodík ze všech zemských oceánů."

Mven provedl z paměti bleskurychlý výpočet.

"Když patnáct tisíc trilionů tun vody převedeme na energii vodíkového cyklu podle zásady relativity hmota/energie, dostaneme zhruba trilion tun energie. Vydá-li slunce za minutu dvě stě čtyřicet miliónů tun - je to celkem deset let slunečního záření!"

Ren Boz se spokojeně usmál.

"A kolik vydá modrý veleobr?"

"To bych těžko vypočítal. Ale sudťe sám. Ve Velkém Magellanově mračnu je hvězdokupa NGC 1910 vedle mlhoviny v Tarantulích... Odpusťte, zvykl jsem si sám pro sebe používat dávných názvů a hvězdných označení."

"To vůbec nevadí."

"Mlhovina v Tarantulích je tak jasná, že kdyby byla na místě všeobecně známé mlhoviny v Orionu, zářila by jako měsíc v úplňku. Hvězdokupa 1910 má v průměru všeho všudy sedmdesát parseků, ale obsahuje jistě sto veleobrů. V ní se nalézá veleobr ES v Mečounu se světlymi čarami vodíku ve spektru a tmavými u fialového kraje. Je větší než oběžná dráha Země, o svítivosti půl miliónu našich Sluncí. Měl jste na mysli takovou hvězdu? V téže hvězdokupě jsou i větší hvězdy s průměrem Jupiterovy oběžné dráhy, ale ty vyšly právě ze stavu E, a teprve se rozehrávají."

"Nechme veleobry na pokoji. Lidé se celá tisíciletí dívali na prstencové mlhoviny ve Vodnáři, Velkém voze i Lyře, aniž chápali, že mají před sebou neutrální pole nulové gravitace podle repagulárního zákona o přechodu mezi tíží a antitíží. A právě tam se skrývala záhada nulového prostoru."

Ren Boz vyskočil z prahu řídicího krytu, postaveného z velikých balvanů zalitých křemičitanem.

"Už jsem si odpočinul. Můžem se do toho pustit!"

Mvenu Masovi zabušilo srdce, hrdlo se mu sevřelo vzrušením. Afričan zhluboka a trhaně vzdychl. Ren zůstal klidný, jen zimničný lesk jeho očí prozrazoval, že fyzik soustřeďuje myšlenky i vůli, než přistoupí k nebezpečnému dílu.

Mven stiskl velkou dlaní Renovu malou pevnou pěst. Pokyn hlavou, a už silueta vedoucího kosmických stanic sestupovala z hory po cestě k observatoři. Studený vítr zlověstně zaskučel, jak letěl ze zledovatělých horských velikánů, kteří střežili údolí. Mvenovým tělem probíhalo mrazivé chvění. Zrychlil bezděky i beztak rychlé kroky, přestože neměl kam spěchat. Pokus začínal po západu slunce.

Mven se šťastně spojil s družicí 57 rádiem přes vlnový okruh Měsíce. Odrážeče a zaměřovače na kosmické stanici pozorovaly soustředěně Epsilon Tukana vždy po několik minut, kdy se družice pohybovala od třicátého třetího stupně severní šířky k jižnímu pólu, a hvězda byla v té době viditelná z její oběžné dráhy.

Mven Mas usedl za pult v podzemní místnosti, která byla téměř stejná jako na Středozemní observatoři.

Přehlížeje už po tisíci materiály o planetě Epsilonu Tukana, Mven metodicky zkontroloval vypočtenou dráhu planety a znovu se spojil s družicí; dohodli se, že v okamžiku, kdy se zapojí pole, budou pozorovatelé na družici 57 velmi pomalu měnit směr po oblouku čtyřikrát větším, než je paralaxa hvězdy.

Čas se zvolna vlekl. Mven se nemohl zbavit myšlenky na zločinného matematiky Bena Lota. Ale vtom se na obrazovce TVF objevil Ren Boz u pultu pokusného zařízení. Nepoddajné vlasy mu trčely víc než obvykle.

Dispečeré energetických stanic hlásili, že jsou připraveni Mven Mas uchopil rukojeť pultu, ale zastavil ho pokyn Rena Boze na obrazovce.

"Je třeba upozornit rezervní Ku stanici v Antarktidě. Hotové zásoby energie nestačí."

"Učinil jsem to. Stanice je pohotově."

Fyzik ještě okamžik uvažoval.

"Na Čukotském poloostrově a na Labradoru jsou stanice F energie. Bylo by dobře domluvit se s nimi, aby se zapojily v okamžiku inverze pole; bojím se, že přístroj je nedokonalý."

"I to jsem zařídil."

Ren Boz zazářil a mávl rukou.

Ohromný sloup energie dostihl družici 57. Na polokulovité obrazovce v observatoři byly vidět vzrušené tváře mladých pozorovatelů.

Mven Mas pozdravil odvážlivce a zkontroloval, zda sloupec energie přesně sleduje družici. Pak přepojil mocnou sílu na zařízení Rena Boze. Fyzikova hlava zmizela z obrazovky.

Ručičky indikátorů se naklonily doprava na znamení, že kondenzace energie nepřetržitě vzrůstá. Signály svítily stále jasněji. Jakmile však začal Ren Boz zapojovat jednotlivé vyzařovače pole, šipky bleskurychle klesaly k nule. Mven sebou trhl, když uslyšel lkavý tón pokusného zařízení. Afričan věděl, co má dělat. Pohnul pákou a vířivá síla Ku stanic se vlila do hasnoucích očí přístrojů a oživila jejich klesající šipky. Sotva však Ren Boz zapojil společný invertor, ručičky znovu skočily k nule. Mven Mas téměř instinktivně připojil náraz obě F stanice.

Zdálo se mu, že přístroje zhasly a po místnosti se rozlilo podivné bledé světlo. Zvuky utichly. V příštím okamžiku proběhl vědomím vedoucího kosmických stanic stín smrti, vnímání se otupilo. Mven Mas bojoval s nesnesitelnou závratí; zachytil se za kraj pultu a vzlykal vypětím i strašlivou bolestí v páteři. Bledé světlo v místnosti se začalo zářivě rozhořivat, ale přicházelo-li od obrazovky či ze strany, kde bylo zařízení Rena Boze, nedovedl Mven určit, anebo zapomněl...

Vtom se doslova rozletěl vlající závěs a Mven zřetelně uslyšel šplouchání vln. Do široce rozevřeného chřípí mu vnikla nepopsatelná, nezapomenutelná vůně. Opona se shrnula nalevo, zatím co v rohu se vlnila dřívější šedivá clona. S naprostou hmatatelností a zřetelností vyvstaly vysoké měděné hory, vroubené háji tyrkysových stromů, a vlny fialového moře pleskaly u samých Mvenových nohou. Když se opona posunula ještě víc vlevo, uviděl svůj sen. Na horní plošině schodiště seděla za stolem z bílého kamene rudá žena. Lokty se opírala o leštěný povrch a hleděla na oceán. Vtom spatřila Mvena a široko rozestavené oči se jí naplnily údivem i zanícením. S nesmírným půvabem se napřímila, vstala a podávala Afričanovi rozevřenou dlaň. Nadra se jí dmula rychlým oddychováním a vtom blouznivém okamžiku si Mven vzpomněl na Čaru Nandi.

"Offa alli kor!"

Melodický, něžný i silný hlas pronikl do srdce Mvena Mase. Otevřel ústa, aby odpověděl, ale na místě vidiny vyšlehl vzhůru zelený plamen a místností se rozlehlo otřásající hvízdání. Ztrácejí vědomí, Afričan cítil, jak ho přilnavá, neodolatelná síla převrací, točí jím jako rotorem turbíny, a nakonec jím mrští o něco tvrdého... Poslední Mvenova

myšlenka platila stanici a Renu Bozovi...

Spolupracovníci a budovatelé observatoře viděli ze svahu, jak něco problesklo hlubokým tibetským nebem a zatemnilo svit hvězd. Jakási neviditelná síla se zřítíla na horu s pokusným zařízením. Proměnila se v smršť a zachvátila masu kamení. Černý kráter se rozšířil k budově observatoře jako vystřelený z obrovského hydraulického děla, vyletěl prudce vzhůru, zatočil se zpátky, a znovu udeřil na horu s pokusnou stanicí, jejíž zařízení rozbil na padrť a rozmetl do všech stran. Za okamžik všechno utichlo. Ve vzduchu plném prachu zůstal zápach po rozžhaveném kamení a spáleníšti, do něhož se mísilo zvláštní aroma, připomínající vůni kvetoucích břehů tropických moří.

Na místě katastrofy lidé uviděli, že údolím mezi horou a observatoří vede široká brázda s roztavenými okraji, ale svah, kterým se hora obracela k údolí, byl dočista urván. Budova observatoře zůstala celá. Brázda dosáhla jihovýchodní stěny, zničila přilehlé transformátorové komory a napřela se do kupole podzemní místnosti, zalité čtyřmetrovou vrstvou taveného čediče. Čedič vypadal, jako by byl opracován na ohromné brusce. Ale část vrstvy zůstala celá a zachránila Mvena Mase i zařízení v podzemí před úplnou zkázou. Pojistky energetické přijímací stanice se roztavily a ve vyhloubené půdě ztuhl potok stříbra.

Brzy se podařilo obnovit poškozené osvětlení. Ve světle reflektoru na majáku příjezdové dráhy uviděli lidé ohromující podívanou: kov z konstrukce pokusného zařízení pokrýval tenké vrstvě brázdu, takže zářila jako pochromovaná. Horský svah vypadal, jako by ho odkrojil obrovským nožem, a do kolmé strže zapadlo kus bronzové spirály. Kámen se roztavil na sklovitý povlak jako vosk pod žhavou pečeti. Do něho se hroužily závitů narudlého kovu s bílými zuby reniových kontaktů a zářily v elektrickém světle jako květy zasazené do emailu. Pohled na tento klenotnický výrobek o průměru dvou set metrů vzbuzoval strach před neznámou silou, která to způsobila.

Když vyčistili zavalený sjezd do podzemní komory, našli Mvena Mase na kolenou, s hlavou na nejnižším kamenném stupni. Bylo vidět, že vedoucí kosmických stanic se v okamžicích projasněného vědomí snažil dostat ven. Mezi dobrovolníky se našli i lékaři. Afričanův mohutný organismus za pomoci stejně mocných léků brzy zvládl pohmoždění. Podepřeli ho z obou stran a Mven roztřeseně vstal.

"Ren Boz...?"

Lidé kolem se zasmušili. Vedoucí observatoře chraptivě odpověděl:

"Ren Boz je hrozně zohavený. Dlouho žít asi nebude..."

"Kde je?"

"Našli ho za horou na východním svahu. Patrně ho náraz vymrštil z krytu. Na vrcholu hory už nic neexistuje... i zříceniny nadobro zmizely."

"A Ren tam ještě leží?"

"Není možno se ho dotknout. Má rozdrcené kosti, přelámaná žebra..."

"Co to je?"

"Má rozervané břicho, střeva vyhřezlá..."

Mvenu Masovi se podlomila kolena, zachytil se křečovitě lidí, kteří ho podpírali. Ale rozum i vůle jednaly.

"Ren Boz musí být zachráněn stůj co stůj! Je to ohromný vědec..."

"Víme. Je u něho pět lékařů. Postavili nad ním sterilní operační pavilón. Vedle leží dva lidé, kteří si přáli, aby mu mohli dát krev. Tiratron, umělé srdce i játra již pracují;"

"Dovedte mne do hovorny. Spojte mě se světovou sítí a zavolejte informační ústředí severního pásu. Co je s družicí 57?"

"Volali jsme ji. Neožývá se."

"Teleskopy zůstaly nepoškozeny?"

"Ano, nepoškozeny."

"Najděte družici teleskopem a prozkoumejte ji při velkém zvětšení v elektronickém invertoru..."

Dozorčí severního informačního centra uviděl na obrazovce zakrvácený obličej s horečně planoucíma očima. Teprve když se zadíval pozorněji, poznal vedoucího kosmických stanic, jenž byl na planetě daleko široko známou osobností.

"Potřebuji předsedu Rady Astronautiky Groma Orma a psychiatricku Evdu Nal."

Dozorčí kývl a začal manipulovat s knoflíky a páčkami automatické paměti. Odpověď přišla za minutu.

"Grom Orm připravuje materiály a zůstal na noc v obytném domě Rady. Mám volat Radu?"

"Volejte. A Evda Na!"

"Je ve čtyřsté desáté škole v Irsku. Jestli je to nutné, pokusil bych se ji zavolat," - dozorčí se podíval na schéma "do hovorny 5654 CP."

"Je to velmi nutné! Jde o život nebo smrt!"

"Stalo se neštěstí?"

"Ano, veliké neštěstí!"

"Předám službu svému spolupracovníkovi a věnuji se jen vaší záležitosti. Počkejte!"

Mven Mas klesl do přistrceného křesla, aby si uspořádal myšlenky a nabral sil. Do místnosti vběhl vedoucí observatoře.

"Právě jsme fixovali polohu družice 57. Družice neexistuje!"

Mven vstal, jako by vůbec nebyl zraněn.

"Zůstal jen kus přední části s raketovým nádražím," pokračovala zdrcující zpráva. "Letí po stejné oběžné dráze. Existují zřejmě ještě drobné úlomky, ale zatím jsme je neobjevili."

"To znamená, že pozorovatelé...?"

"Nepochybně zahynuli!"

Mven začal pěstí a klesl do křesla. Uběhlo několik trýznivých minut mlčení. Pak se obrazovka znovu rozsvítila.

"Grom Orm čeká u přístroje v Domě Rady," řekl dozorčí a otočil rukojetí.

Na obrazovce se promítl matně osvětlený sál a objevila se charakteristická hlava předsedy Rady Astronautiky. V úzké, ostře řezané tváři vynikal velký hrbatý nos, pod skeptickým hranatým obočím se dívaly hluboké oči a pevně semknuté rty byly tázavě prohnuty.

Mven Mas pod pohledem Groma Orma sklonil hlavu jako nezbedný chlapec.

"Právě zahynula družice 57!" Afričan vyhrkl přiznání, jako by se po hlavě vrhal do temné vody.

Grom Orm sebou trhl a jeho obličej se ještě víc zaostřil.

"Jak se to mohlo stát?"

Mven vyprávěl stručně a přesně o všem, co se stalo; nezatajil ilegálnost pokusu a sebe také nešetřil. Obočí předsedy Rady se spojilo, kolem úst se narýsovaly vrásky, ale pohled zůstal klidný.

"Počkejte, pohovořím o pomoci pro Rena Boze. Myslíte, že Af Nut..."

"Kdyby tak mohl Af Nut!"

Obrazovka zhasla. Lekání se vleklo. Mven se držel z posledních sil. To nic, brzy... Už je tu Grom Orm!

"Našel jsem Afa Nuta a dal mu planetolet. Potřebuje aspoň hodinu, aby si připravil všechny přístroje a sehnal asistenty. Za dvě hodiny bude v observatoři. A teď k vaší věci - zdařil se pokus?"

Otázka zastihla Afričana nepřipraveného. On určitě viděl Epsilon Tukana. Ale byl to opravdu reálný styk s nesmírně vzdáleným světem? Nebyla to jen zářivá halucinace, kterou v organismu vyvolaly strašné účinky pokusu a vášnivá touha? Může oznámit celému světu, že se pokus podařil a že je třeba nových úsilí, obětí a výdajů, aby se mohl opakovat? Smí prohlásit, že cesta zvolená Renem Bozem je úspěšnější než cesty jeho předchůdců?

Z obavy, aby nedávali v sázku život kohokoli jiného, provedli pokus jen sami dva, šílenci! Ale co viděl Ren, co on může říci... ? Bude-li s to... a jestli viděl... !

Mven se ještě více napřimil.

"Důkazy, že se pokus zdařil, nemám. Co pozoroval Ren Boz, k to nevím..."

Tváří Groma Orma kmitl zjevný zármutek. Obličej, před chvílí jen pozorný, zpřisněl.

"Co hodláte dělat?"

"Prosím, abych směl okamžitě předat stanici Juniji Antovi. Nejsem hoden být nadále vedoucím. Potom... zůstanu s Renem Bozem do konce..." Afričan se zajíkl a opravil se: "do konce operace. A pak... pak odjedu na ostrov Zapomenutí a zůstanu tam, než bude soud... Sám jsem se už odsoudil!"

"Možná že máte pravdu. Ale mnohé okolnosti mi nejsou jasné, a proto s úsudkem počkám. Váš čin projednáme na nejbližším zasedání Rady. O kom se domníváte, že by vás mohl nejlépe nahradit, hlavně při obnově družice?"

"Neznám nikoho lepšího než je Dar Veter."

Předseda Rady souhlasně přikývl. Chvilí se na Afričana upřeně díval, chystal se cosi říci, pak mu ale mlčky pokynul na rozloučenou. Obrazovka zhasla právě včas, neboť s Mvenem se všechno zatočilo.

"Evdě Nal to oznamte sám," řekl směrem, kde stál vedoucí v observatoře; klesl, několikrát se marně pokusil vstát a pak omdlel.

Středem pozornosti na tibetské observatoři se stal nevelký, člověk žluté pleti, s veselým úsměvem a nezvykle kategorickými gesty i způsobem řeči. Asistenti, kteří přiletěli s ním, podřizovali se mu s touž radostnou poslušností, s jakou patří ve středověku následovali věrní vojíci velíké vojevůdce. Avšak autorita učitelova nepotlačovala jejich vlastní myšlenky ani iniciativu. Byla to velmi dobře sešraná skupina lidí, schopných vést boj proti nejhroznějšímu nepříteli člověka, proti nepřemožitelné smrti.

Když Af Nut zjistil, že karta dědičnosti Rena Boze ještě nepřišla, spustil hněvivý pokřik, ale stejně rychle se uklidnil, když zvěděl, že ji sestavuje a přiveze sama Evda Nal.

Vedoucí observatoře se nesměle zeptal, k čemu je zapotřebí karta, a jak mohou Renu Bozovi prospět jeho vzdálení předkové. Af Nut přimhouřil chytře oči s důvěrnou upřímností.

"Předně znalost dědičné struktury každého člověka je nutná k pochopení jeho psychologické skladby a prognóz v této oblasti. Stejně důležité jsou údaje o neurofyzilogických zvláštlostech i odolnosti organismu, o imunologii, o zvýšené citlivosti k traumatům, o alergii organismu vůči lékům. Způsob léčení nemůže být přesný bez chápání dědičné struktury a podmínek, v jakých žili předkové."

Vedoucí se chtěl ještě na něco zeptat, ale Af Nut ho zarazil:

"Dal jsem odpověď k samostatnému přemýšlení. Na víc není čas!"

Vedoucí zabručel omluvu, ale chirurg ji už nezaslechl. Na připravené plošince při úpatí hory vyrůstal přenosný operační sál, přiváděla se voda, proud i stlačený vzduch. Lidé nabízeli o překot své služby a postavili budovu za tři hodiny. Z lékařů, kteří před tím sestrojovali pokusnou stanici, vybrali spolupracovníci Afa Nuta patnáct lidí pro obsluhu chirurgického pavilónu. Rena Boze přenesli pod průzračnou sterilizovanou kupoli z plastické hmoty, do níž speciálními filtry vhnáli sterilní vzduch. Af Nut se čtyřmi asistenty vstoupili do předního oddělení operačního sálu, kde se na několik hodin vystavili baktericidním vlnám a vzdušnému záření proti choroboplodným zárodkům, až se stal sterilním i jejich dech. Tělo Rena Boze za tu dobu silně ochladilo. Pak začala rychlá a jistá práce.

Fyzikovy rozbité kosti a přetrhané cévy spojili tantalovými svorkami a nástavci, které nedráždily cévy. Af Nut si prohlédl poraněné vnitřnosti. Prasklá střeva a žaludek zbavil odumřelých částí, sešil je a ponořil do nádoby s hojivým roztokem BZ 14, který odpovídal somatickým vlastnostem organismu. Pak přistoupil k nejobtížnější části operace. Vyňal z podžebrí zčernalá játra, probodaná úlomky žeber, a zatím co je asistenti drželi ve výši, s omračující jistotou odpreparoval a vytáhl jemné nitečky autonomních nervů sympatické a parasympatické soustavy. Seběmenší poškození nejtenčího vlákna mohlo pacienta neodvratně usmrtit. Nato chirurg bleskurychle přestříhl vrátnici a k oběma jejím koncům připojil rourky umělých cév. Totéž udělal s tepnami. Játra vložil do zvláštní nádoby s tekutinou BZ. Po

pětihodinové operaci byly všechny zraněné orgány Rena Boze v jednotlivých nádobách. V žilách mu proudila umělá krev, poháněná vlastním srdcem raněného i pomocným automatickým srdcem. Teď bylo možno vyčkat, až se vyňaté orgány zhojí. Af Nut nemohl nahradit poškozená játra jinými z chirurgického fondu planety, neboť k tomu bylo třeba dalších vyšetření, a stav nemocného nedovoloval ztrácet ani minutu. U nehybného těla, rozřezaného jako mumie, držel službu jeden z chirurgů a čekal, až skončí sterilizace druhé směny.

Dveře ochranné stěny kolem operačního sálu se hlučně otevřely, a v nich, obklopen asistenty potřísněnými krví, objevil se Af Nut. Mhouřil oči a protahoval se jako probuzená šelma. Uvítala ho unavená, bledá Evda Nal a podávala mu kartu dědičnosti. Af Nut ji nedočkavě popadl, prohlédl a oddechl si.

"Zdá se, že všechno šťastně dopadne. Pojďme si odpočinout!"

"Ale... co když se vzbudí?"

"Jdeme! Probudit se nemůže. Copak jsme tak omezení, abychom na to nepamatovali?"

"Jak dlouho se musí čekat?"

"Čtyři nebo pět dnů. Jsou-li biologické definice přesné a výpočty správné, budu moci za pět dnů operovat znovu a vrátit orgány kam patří. Potom ho... probudíme..."

"Jak dlouho se zde můžete zdržet?"

"Deset dnů. Katastrofa se stala našťastí ve chvíli, kdy jsem měl přestávku mezi prací. Využiji té příležitosti a prohlédnu si Tibet. Zde jsem ještě nebyl. Mým údělem je žít tam, kde je nejvíce lidí, to znamená v obytném pásmu!"

Evda pohlédla na chirurga s nadšením. Af Nut se ponuře usmál.

"Díváte se na mne, jak asi dřív lidé pohlíželi na obraz boha. To se nehodí pro mou nejbystřejší žačku!"

"Opravdu se na vás dívám novými očima. Stalo se mi poprvé, že život drahého člověka je v chirurgových rukou, a dobře chápu zážitky lidí, kteří přišli do styku s vaším uměním... Znalost se tu pojí s jedinečným mistrovstvím!"

"Dobrá! Horujte si, když to potřebujete. Stačím vašemu fyzikovi provést nejen druhou, ale i třetí operaci..."

"Jakou třetí?" nastrožila se Evda, ale Af Nut jen chytře přimhouřil oči a ukázal na pěšinku vedoucí vzhůru od observatoře.

Belhal se po ní se skloněnou hlavou Mven Mas.

"To je další ctitel mého umění... proti své vůli. Promluvte si s ním, nechcete-li odpočívat, ale já musím..."

Chirurg zmizel za výběžkem kopce, kde byl prozatímní dům lékařů. Evda už z dálky zpozorovala; jak vedoucí kosmických stanic pohubí a zestárl ... Ne, Mven už nic neřídí. Vyprávěla Afričanovi všechno, co jí sdělil Af Nut, a ten si ulehčeně vydechl.

"Pak tedy i já za deset dnů odjedu!"

"Jednáte správně, Mvene? Ještě jsem se pořádně nevzpamatovala, abych se mohla nad celým případem zamyslet, ale zdá se mi, že vaše provinění si nezaslouží tak tvrdý trest."

Mven Mas bolestně stáhl obličej.

"Dal jsem se unést skvělou teorií Rena Boze. Neměl jsem právo vkládat do prvního pokusu veškerou energii Země."

"Ren Boz přece dokazoval, že s menší zásobou energie by pokus byl marný," namítla Evda.

"To je správné, ale měli jsme provádět vedlejší experimenty. Jenomže já byl nerozumně netrpělivý a nechtěl jsem ještě léta čekat. Nemaňte slova - Rada potvrdí moje rozhodnutí a Kontrola Cti a Práva je nezruší!"

"Jsem také členkou Kontroly Cti a Práva!"

"Kromě vás je tam ještě deset lidí. A protože můj případ se týká celé planety, budou rozhodovat spojené Kontroly Jihu i Severu, celkem tedy jedenadvacet lidí kromě vás..."

Evda položila Afričanovi ruku na rameno.

"Posaďte se, Mvene, sotva se držíte na nohou. Víte o tom, že když první lékaři prohlédli Rena, rozhodli se utvořit konsilium smrti?"

"Vím. Chyběli dva lidé. Lékaři jsou národ konzervativní, a podle starých zásad, kterých se přidržují, smí o lehké smrti nemocného rozhodnout teprve dvaadvacet lidí."

"Ještě před krátkou dobou tvořilo konsilium smrti šedesát lidí."

"Byl to přežitek stejného strachu před zneužitím, kvůli kterému lékaři ve starověku odsuzovali nemocné k dlouhým zbytečným mukám a jejich příbuzné k nejtěžšímu morálnímu utrpení, když už nebylo východiska, a smrt mohla být lehká a rychlá. Ale vidíte, jak se tradice vyplatila - dva lidé chyběli, a mně se zatím - díky Gromu Ormovi - podařilo přivolat Afa Nuta..."

"Právě to vám chci připomenout. Vaše konsilium společenské smrti tvoří zatím jediný člověk!"

Mven Mas pozdvihl Evdinu ruku ke svým rtům. Dovolila mu tento projev velkého, důvěrného přátelství. Je silný, ale klesá pod tíhou morální odpovědnosti. Ona jediná je teď u něho. Jen ona... Co kdyby na jejím místě byla Čara? Ne, aby Afričan mohl přijmout Čaru, potřeboval by duševní elán, k němuž se mu zatím nedostává síl. Ať má všechno volný průběh - dokud se neuzdraví Ren Boz a než bude zasedat Rada Astronautiky.

"Nevíte, jaká třetí operace čeká Rena?" změnila Evda téma

Mven si chvíli vybavoval v mysli besedu s Afem Nutem.

"Chce využít Renova otevření k tomu, aby jeho organismus očistil od nashromádané entropie. To, co se dělá pomalu a obtížně pomocí fyziokemoterapie, dosáhne se ve spojení s tak velkolepou chirurgií mnohem rychleji a daleko důkladněji."

Evda si vyvolala v paměti všechno, co věděla o základech dlouhověkosti čili o očistě organismu od entropie. Ryby a ještěřovití předkové člověka zanechali v jeho organismu nánosy protichůdných fyziologických ústrojí, z nichž každé svým zvláštním způsobem produkovalo zbytky životní činnosti. Tyto staré struktury byly kdysi ohnisky stárnutí a chorob, ale během tisíciletého zkoumání začaly ustupovat, když se stárnoucí organismus začal promývat zářením,

chemickými roztoky nebo vlnovými otřesy.

Zbavit živé bytosti narůstající entropie znamená v podstatě nutnost, aby se nové potomstvo rodilo z rozdílných jedinců, kteří by pocházeli z různých míst, čili z různých dědičných linií. To míšení dědičnosti v boji s entropií a čerpání nových sil z okolního světa bylo nejsložitější vědeckou hádankou, za jejíž rozluštění už celá tisíciletí bojovali biologové, fyzikové, paleontologové i matematici. Ale boj se vyplatil; už dnes dosáhla věková hranice téměř dvou set let, a co je nejdůležitější: zmizela úmorná tlející staroba.

Mven Mas uhodl, nač psychiatricka myslí.

"Přemýšlel jsem o novém velikém rozporu v našem životě, řekl Afričan pomalu. "Na jedné straně mocná biologická medicína, plnicí organismus novými silami, a na druhé straně vzrůstající tvůrčí práce mozku, která člověka rychle stravuje. Jak složité jsou zákony našeho světa!"

"Máte pravdu, a proto zatím nerozvíjíme třetí signální soustavu člověka," souhlasila Evda Nal. "čtení myšlenek velice ulehčuje vzájemný styk lidí, ale vyžaduje příliš mnoho sil a oslabuje útlumová centra. To poslední je nejnebezpečnější..."

"A stejně se většina pracovníků dožívá jen poloviny let kvůli nervovému přepětí. Pokud chápu, s tím medicína bojovat nemůže, zbývalo by jen zakázat práci. Ale kdo zanechá práce kvůli tomu, aby si prodloužil život?"

"Nikdo, protože smrt se zdá hrozná jen tehdy, když člověk prožil život v uzavřenosti a smutném očekávání neprožitých radostí," pronesla zamyšleně Evda, a přitom si bezděky vzpomněla, že na ostrově Zapomenuti žijí lidé pravděpodobně déle.

Mven Mas opět pochopil její nevyslovené myšlenky a stroze navrhl, aby se vrátili na observatoř a odpočinuli si. Evda poslechla.

...Dva měsíce nato Evda Nal vyhledala Čaru v horním sále Paláce informací, který vysokými pilíři připomínal gotický chrám. Shora sem dopadaly šikmé sluneční paprsky, v polovině cesty se křížily a vytvářely nahoře jasnou záři a dole měkké šero.

Dívka se opírala o sloup a spuštěné ruce spojovala za zády. Měla na sobě krátké šedomodré šaty s hlubokým výstřihem. Evda musila znovu ocenit její prostý oděv.

Čara pohlédla přes rameno na blížící se Evdu a její smutné i oči ožily.

"Co zde děláte, Čaro? Myslíla jsem, že se chystáte ohromit nás novým tancem, a vás zatím vábí geografie."

"Čas tanců skončil," řekla vážně Čara. "Vybírám si práci v oboru, který znám. Uvolnilo se místo v závodě pro umělou kultivaci kůže ve vnitřních mořích ostrova Celebesu, a na stanici pro pěstování dlouhokvetoucích rostlin v bývalé poušti Atakamě. Cítila jsem se dobře při práci v Atlantickém oceánu. Bylo mi tak světle, jasně a radostně ze síly moře, z bezstarostného splynutí s ním, z rychlé hry a ze zápolení s mohutnými vlnami, které byly vždycky vedle, stačilo jen skončit práci..."

"Já také podléhám melancholii, když si vzpomínám na práci v psychologickém ústavu na Novém Zélandě, kde jsem začínala jako mladička ošetrovatelka. A Ren Boz teď, po svém hrozném zranění, také říká, že byl nejšťastnější, když pracoval jako hlídka při vrtulníkové dopravě. Vždyť přece, Čaro, chápete, co je to slabost! Únava z ohromného vypětí, které člověk musí vyvinout, aby se udržel na té tvůrčí výši, jaké se podařilo dosáhnout vám, opravdové umělkyni. A únava bude ještě větší, až vaše tělo přestane být velkolepým nábojem životní energie. Dokud ale jím být nepřestalo, dopřejte nám, abychom se těšili z vašeho umění i krásy."

"Evdo, vy nevíte, jak mi je. Každá příprava tance je pro mne radostným hledáním. Uvědomuji si, že ještě jednou dám lidem něco dobrého, co jim přinese radost, co se hluboce dotkne jejich citů... Žiji tím. Nastane okamžik, kdy se tvůrčí myšlenka stane skutečností, a já se celá oddám vášnivému vzletu, horce a bez uvažování... Jistě se to přenáší i na diváky, a proto tak silně vnímají tanec."

"A co přijde potom? Prudký pád?"

"Ano! Jsem jako píseň, která odletěla a rozplynula se ve vzduchu. Nevytvářím nic, co se dá zachytit myšlenkou."

"Existuje něco mnohem většího - váš vklad do lidských duší."

"Ten je příliš nehmotný a krátkodobý; vím to sama podle sebe!"

"Čaro, vy jste ještě nikdy nemilovala?"

Dívka sklopila víčka.

"Je to vidět?" odpověděla otázkou.

Evda Nal potřásla hlavou.

"Mám na mysli veliký cit, jakého jste schopna právě vy, ale zdaleka ne každý..."

"Chápu, chcete tím říci, že můj intelektuální život je chudý, a tak mi zbývá přemíra emocionálního..."

"Podstata myšlenky je správná, ale trochu bych ji zpřesnila: vy jste citově tak obdařená, že druhá stránka u vás rozhodně nebude chudá, i když samozřejmě bude slabší, podle přirozeného zákona protikladů. Avšak mluvíme abstraktně, a já vás potřebuji kvůli záležitosti, která spěchá a bezprostředně souvisí s naším rozhovorem. Mven Mas..."

Dívka sebou trhla.

Evda se do Čary zavěsila a vedla ji do jedné z bočních apsid v sále, kde ozdoby z tmavého dřeva silně kontrastovaly s modrou a zlatou barvou skel v širokých arkádových oknech.

"Milá Čaro, jste jako světlohlavný pozemský květ, přesazený na planetu podvojných hvězd. Po obloze putují dvě slunce: jedno je modré, druhé rudé, a kvítek neví, ke kterému z nich se otočit. Vy však jste dcerou rudého slunce, proč tedy toužíte po modrém?"

Evda Nal pevně a něžně přitáhla dívku k svému rameni, a Čara se k ní celým tělem přivinula. Znamení psychiatricka ji mateřsky hladila po hustých, trochu vzpurných vlasech a přemýšlela o tom, že výchově se během tisíciletí podařilo

drobné osobní radosti nahradit velkými a společnými. Ale jak dlouho to bude ještě trvat, než zvítězí nad osamělostí duše, zvláště když je tak složitá, plná pocitů a dojmů a vypěstovaná v těle, které překypuje životní energií... ! Nahlas řekla:

"Mven Mas... Víte, co se s ním stalo?"

"Ovšem, celá planeta rokuje o jeho nezdařeném pokusu."

"A co si myslíte vy?"

"Že jednal správně!"

"Já také. Proto je třeba, abychom ho dostali z ostrova Zapomenutí. Za měsíc má Rada Astronautiky výroční schůzi. Tam projednají jeho vinu a rozhodnutí předají ke schválení Kontrole Cti a Práva, která dohlíží na osud každého pozemšťana. Doufám, že soud bude mírný, ale je třeba, aby Mven byl tady. Člověk, jehož city jsou stejně silné jako vaše, nesmí zůstat dlouho na ostrově, tím spíše, je-li osamělý."

"Copak jsem natolik ženou minulosti, abych své životní plány podřizovala záležitostem muže, třeba to byl můj vyvolený?"

"Čaro, dítě, není třeba. Viděla jsem vás spolu a vím, co pro něho znamená... Stejně jako on pro vás. Neodsuzujte ho za to, že se před vámi skryl. Pochopte, jak musí být takovému člověku, má-li se před svou milovanou - je to tak, Čaro! - objevit ubohý, poražený, podrobený soudu a vyhnanství? Jak měl přijít k vám, která jste ozdobou Velkého Světa?"

"Na to jsem, Evdo, nemyslíla. Ale budu mu co platná, když je tak unavený a sklíčený? Bojím se, že nebude mít dost síly k velkému duševnímu vzletu, tentokrát ne rozumovému, nýbrž citovému... že nebude mít sílu k takové tvůrčí lásce, pro kterou myslím jsme oba stvořeni... Pak ztratí podruhé víru v sebe, a rozpor s životem neunes. Domnívala jsem se, že bude lépe, odjedu-li teď do pouště Atakama."

"Čaro, máte pravdu, ale jenom z jedné strany. Je tu ještě osamělost velkého a vášnivého člověka, který se sám odsoudil a je úplně bez opory, jakmile odešel z našeho světa. Jela bych tam sama... Ale mám tu Rena Boze, jen taktak se drží při životě, a jako těžce raněný má přednost. Dar Veter se ujme stavby nové družice, a v tom je jeho pomoc Mvenu Masovi. Proto na vás naléhám, abyste k němu jela; nechtějte od něho nic, ani laskavý pohled, žádné plány do budoucna, žádnou lásku. Jenom ho podepřete, posilte v něm vědomí, že je nevinný, a pak se s ním vraťte do našeho světa. Máte sílu, abyste to udělala, Čaro! Pojedete?"

Dívka zvedla k Evdě dětsky důvěřivé oči, naplněné slzami.

"Ještě dnes!"

Evda ji upřímně políbila.

"Máte pravdu, je třeba spěchat. Pojedeme spolu Spirální Drahou do Malé Asie. Ren Boz leží v sanatoriu na ostrově Rhodosu a vás odtud pošlu do Dejr ez Zoru na základnu technickolékařské pomoci, odkud létají spirolety do Austrálie a na Nový Zéland. Umím si představit, s jakou radostí dopraví pilot tanečnici - ne bioložku - Čaru, kamkoli si bude přát..."

Vlakvedoucí pozval Evdu a její společnici do hlavní řídicí kabiny. Přes střechy ohromných vagónů vedla krytá chodba ze silikolu, kudy procházely dozorčí služby z jednoho konce vlaku na druhý a kontrolovaly přístroje OES. Obě ženy vystoupily po točitých schodech, prošly hlavní chodbou a dostaly se do velké kabiny, která se zvedala nad aerodynamickým krytem prvního vagónu. V křišťalové elipse, sedm metrů nad trati, seděli v křeslech dva strojvedoucí, oddělení od sebe vysokým jehlancovitým příkrovem elektronového řídicího robota. Parabolické obrazovky televizorů ukazovaly, co se děje vzadu i po stranách vlaku. Vibrující vlákna antény bezpečnostního zařízení ohlašovala na padesát kilometrů každý cizí předmět na trati, i když se takový případ mohl stát jen zcela výjimečně.

Evda s Čarou se posadily na pohovku u zadní stěny kabiny, o půl metru výše než byla sedadla strojvedouců, a oddaly se kouzlu široké Dráhy, řítící se jim v ústrety. Obrovská trať roztínala pohoří, vznášela se po ohromných náspech nad nížinami, přetínala průlivy a mořské zálivy na nízkých estakádách, zapuštěných hluboko ve vodě. Lesní porosty na svazích strží a náspů při rychlosti dvou set kilometrů za hodinu vypadaly jako nepřetržitý koberec utkaný z narudlé, malachitové či tmavozelené barvy, podle toho, zda tu rostly sosny, eukalypty či olivy. Deset metrů široký vlak rozrážel prudce vzduch a jeho závan zvedal po obou stranách estakády klidné vody Archipelagova moře. Pruhy zčeřené hladiny se vějrovitě rozbíhaly a zatemňovaly průzračnou modrou vodu.

Obě ženy sledovaly cestu mlčky, zahloubané do vlastních myšlenek a starostí. Tak uplynuly čtyři hodiny. Další čtyři hodiny strávily v měkkých křeslech salónu mezi ostatními cestujícími a rozloučily se na stanici nedaleko západního pobřeží Malé Asie. Evda přesedla na elektrobus do nejbližšího přístavu a Čara jela dál až k první poledníkové větvi na stanici Východní Taurus. Po dvou dalších hodinách se ocitla v tropické nížině; suchý vzduch se tetelil žářem a vznášel se jako lehký opar nad krajinou. Zde, na okraji bývalé Syrijské pouště, byl Dejr ez Zor, důležitý letecký uzel spiroletů, které by osídleným krajům byly nebezpečné.

Čara si navždy vryla do paměti úmorné hodiny v Dejr ez Zoru, když čekala na pravidelný spirolet. Do nekonečna uvažovala o tom, co řekne a co učiní, snažila se představit si setkání s Mvenem Masem, plánovala své pátrání po ostrově Zapomenutí, kde se všechno ztrácelo v toku prázdných dnů.

Konečně se dole objevila nekonečná pole termočlánků v pouštích Nefrúd a Rub-el-Chálí, obrovské elektrárny, kde se sluneční teplo přeměňovalo na elektrickou energii. Pod mlžným závojem noci a prachu, táhly se ve vyrovnaných řadách po zpevněné a uhlazené půdě z jasně červeného písku, po náhorních rovinách skloněných k jihu, i přes labyrinty zasypaných roklí, které tu zůstaly jako pomníky gigantického boje lidstva o energii. Jakmile lidé ovládli energii P, Ku a F, doba přísné hospodárnosti minula. Podél jižního břehu Arabského poloostrova stály bez hnutí lesy větrolamů, které byly zároveň mohutnou rezervou obytného pásma. Spirolet skoro v mžiku přešel nejasnou hranici břehu v hloubce a letěl nad Indickým oceánem. Pět tisíc kilometrů bylo pro tak rychlý stroj nepatrnou vzdáleností. Brzy nato Čara vystoupila ze spiroletu a nejspíše přešlapovala na zesláblých nohou. Provázelo ji volání, aby se co nejdříve

vrátila.

Vedoucí přístaviště poslal svou dceru, aby dovezla Čaru na ostrov Zapomenutí v plochem vodním kluzáku, zvaném "lat". Obě dívky s neskrývaným potěšením pozorovaly, jak malá kocábka letí rychle po ohromných vlnách širého moře. Lat plul přímo k velkému zálivu při východním břehu ostrova Zapomenutí, kde bylo jedno z lékařských středisek Velkého Světa.

Kokosové palmy skláněly zpeřené listy k lehce šplhající vlnám a vítaly Čarín příjezd. Stanice byla úplně vykliděná, neboť všichni pracovníci odjeli do nitra ostrova ničit klášata, která se vyskytla na jakýchkoli lesních hlodavcích.

U stanice byly stáje. Koně tu chovali pro dopravu v místech, jako byl ostrov Zapomenutí nebo sanatoria, kde se nemohlo používat vrtulníků kvůli hluku, ani elektrobusů, protože tu nebyly trati. Čara si odpočinula, převlékla se a šla si prohlédnout krásná a vzácná zvířata. Potkala tam ženu, jež obratně obsluhovala krmicí a uklízací stroj. Čara jí pomohla a obě se spolu daly do řeči. Dívka se vyptávala, jak je možno co nejsnadněji a nejrychleji najít na ostrově určitého člověka. Žena jí poradila, ať se připojí k některému pátracímu oddílu, které cestují po ostrově a znají jej dokonce líp než místní obyvatelé. Čare se rada zalíbila.

KAPITOLA 11

Ostrov Zapomenutí

Vodní kluzák letěl napříč Palským průlivem za silného protivětru a přeskakoval hradby ploských vln. Ještě před dvěma tisíci lety se zde táhl řetěz mělčin a korálových útesů, zvaný Adamův most. Poslední geologické procesy vytvořily na místě útesů hlubokou proláklinu a temné vody se převalovaly nad propastí, která oddělovala lidstvo Velkého Světa od milovníků klidu.

U zábradlí stál zešířka rozkročen Mven Mas a prohlížel si ostrov Zapomenutí, který se zvolna vynořoval na horizontě. Ohromný ostrov, obklopený teplým oceánem, byl skutečným přírodním rájem. Ráj v primitivních náboženských představách znamenal šťastné posmrtné útočiště bez práce a starostí. Také ostrov Zapomenutí byl útočištěm pro lidi, které nepřitahovala stále intenzivnější činnost Velkého Světa a kteří nechtěli pracovat stejně jako všichni ostatní. Přimkli se ke klínu Matky Země a prožívali zde klidná léta v jednotvárné práci jako dávní zemědělci, rybáři a pastýři. Přestože lidstvo darovalo svým slabým spolubratřím pořádný kus úrodné, divukrásné země, primitivní hospodářství ostrova nemohlo zabezpečit své obyvatelstvo před strachem z hladu, zejména v dobách neúrody nebo jiných zmatků, které jsou typické pro slabě vyvinuté výrobní síly. Proto Velký Svět ustavičně předával ostrovu Zapomenutí část svých zásob.

Do tří přístavů, na severozápadě ostrova, na jihu i na východním pobřeží, přicházely konzervované potraviny, léky, ochranné biologické prostředky a další předměty prvořadě důležitosti. Tři hlavní vedoucí ostrova žili také na severu, na východě i na jihu, a byli náčelníky pastýřů, zemědělců a rybářů.

Dívaje se na modravé hory v dálce, Mven trpce uvažoval, nepatří-li do kategorie "býků", kteří lidstvu vždycky působili trápení. "Býk" je silný a energický člověk, který přemýšlí, jak by ukojil jen své vlastní potřeby, a je úplně necitelný k utrpení a zážitkům ostatních. Strádání, nesváry a neštěstí v dávné minulosti lidstva zaviňovali vždy právě lidé, kteří pod různými maskami prohlašovali, že oni jediní znají pravdu, a domnívali se, že mají právo potlačovat názory těch, kdo s nimi nesouhlasí, a vykořeňovat rozdílné způsoby myšlení a života. Od těch dob se lidstvo vyhýbalo sebemenším příznakům absolutnosti v názorech, přáních i zálibách a ze všeho nejvíce se varovalo "býků". Vždyť "býci" to byli, kdo žili jen přítomnému okamžiku, aniž přemýšleli o nezrušitelných zákonech ekonomiky nebo o budoucnosti. Války a neorganizované hospodářství v éře Rozděleného Světa vedly k drancování planety. Tehdy vykáceli lesy, spálili zásoby uhlí a nafty, které se vytvářely stamilióny letů, znečistili vzduch kyslíkem uhlíkatým a páchnoucími zplodinami z továren, vybili krásná a neškodná zvířata jako byly žirafy, želvy a sloni, než svět dospěl ke komunistické společnosti. Země byla zaplevelená, řeky i mořské břehy se zanesly odtékající naftou a chemickými odpady. Teprve když lidstvo důkladně očistilo vody, vzduch i zemi, dostala planeta svůj nynější vzhled a dá se celá přejít bosky, aniž si člověk zraní nohu.

Vždyť Mven sám nesetřval na odpovědném místě ani dva roky, a zničil umělou družici, která vznikla společným úsilím tisíců lidí a důmyslem vynikajících inženýrů. Jeho vinou zahynuli čtyři nadaní vědci, z nichž každý se mohl stát Renem Bozem... Dokonce i Rena samého se podařilo stěží zachránit. Obraz Beta Lana, skrývajících se kdesi v horách a údolích ostrova Zapomenutí, vyvstal mu znova živě před očima a vzbuzoval jeho palčivý soucit. Než Mven Mas odjel, seznámil se s podobiznami proslulého matematika a navždycky si zapamatoval jeho energickou tvář s masivní čelistí, s pichlavými očima, posazenými hluboko a blízko u sebe, celou jeho mohutnou atletickou postavu.

Řidič kluzáku přistoupil k Afričanovi.

"Je silný příboj. Nemůžeme přistát u břehu, vlnobití se převaluje přes molo. Musíme plout do jižního přístavu."

"Není třeba. Máte záchranné pásy? Svléknu se a doplavu na břeh sám."

Řidič i kormidelník pohlédli na Mvena s respektem. Na mělčině se kupily bělavé kalné vlny a spadaly s ohlušujícím řevem v mohutných kaskádách. Blíž k pobřeží vířily v chaotické změti pěny a písek a rozlévaly se daleko po mírně skloněné pláži. Z nízkých mraků se řinul drobný teplý déšť, letěl šikmo po větru a mísil se s rozstříkovanou pěnou. Mlžnou clonou bylo na břehu vidět jakési šedé postavy.

Řidič s kormidelníkem si vyměnili pohledy, zatím co se Mven svlékal a sbaloval si oděv. Kdo odcházel na ostrov Zapomenutí, přestával být článkem společnosti, kde si lidé navzájem pomáhali a jeden druhého chránili. Osobnost Mvena Mase vzbuzovala bezděčnou úctu, a kormidelník se rozhodl, že ho upozorní na velké nebezpečí. Afričan mávl bezstarostně rukou. Řidič mu přinesl malý, hermeticky uzavřený balíček.

"Zde je zásoba koncentrované potravy na měsíc, vezměte si to."

Mven chvíli přemýšlel a pak vložil balíček i šatstvo do nepromokavého obalu, pečlivě zapjal uzávěr a se záchranným pásem kolem těla překročil zábradlí.

"Otočit!" zavelel.

Vodní kluzák se naklonil v prudké zatáčce. Lod' Mvena odmrštila a v příštím okamžiku se už zuřivě potýkal s vlnami. Lidé na kluzáku se dívali, jak vylétá na hřebeny mohutných valů, jak se propadá a znovu vyplouvá nahoru.

"Dokáže to," řekl s ulehčením řidič. "Musíme odtud, strhává nás to."

Šroub zaječel a kocábka poskočila kupředu pod nabíhající vlnou. Temná postava Mvena Mase vyvstala na břehu v celé své výšce a rozplynula se v deštivé mlze.

Po upěchovaném písku se pohybovala skupina lidí; byli nazí, jen kolem beder měli pruhy látky. Vlekli vítězoslavně obrovskou rybu, která sebou zoufale zmítala. Když uviděli Mvena, zastavili se a přátelsky ho pozdravili.

"Nový z tamtoho světa," řekl jeden rybář s úsměvem. "A jak výborně plave! Pojď, žít k nám!"

Mven si zpřímá a přívětivě prohlížel rybáře a pak potřásl hlavou.

"Těžko se mi bude žít zde, na břehu moře, hledět v jeho dozírnou dálku a přemýšlet. o ztraceném, nádherném světě." Rybář s hustým prošedivělým vousem, který zde zřejmě považovali za znak mužné krásy, položil přichozímu ruku na mokré rameno.

"Copak vás sem mohli poslat násilím?"

Mven se trpce usmál a snažil se vysvětlit, co ho sem přivedlo.

Rybář na něho smutně a soucitně pohlédl.

"Neporozumíme si spolu. Jdi tam," rybář ukázal na jihovýchod, kde se mezi mraky objevily modravé výběžky vzdálených hor. "Cesta je dlouhá, ale zde nejsou jiné dopravní prostředky kromě..." Obyvatel ostrova se plácl po silných svalnatých nohou.

Mven byl rád, že se může co nejrychleji vzdálit a dal se volným krokem po klikaté stezce, která stoupala k nevyso kým pahorkům.

K ústřední zóně ostrova bylo něco přes dvě stě kilometrů, ale Mven Mas nespěchal. Proč? Pomalu se vlekly dlouhé dny, nenaplněné prospěšnou prací. Z počátku, než se docela vzpamatoval z katastrofy, toužilo jeho unavené tělo po klidu laskavé přírody. Kdyby si bez ustání neuvědomoval hroznou ztrátu, těšil by se jednoduše z ticha prostých pahorkatin ovívaných větry i z temnoty a prapůvodního mlčení horkých tropických nocí.

Ale dny plynuly a Afričan, bloudící po ostrově a hledající práci, která by mu vyhovovala, začal krutě tesknit po Velikém Světě. Už ho netěšila mírná údolí s ručně obdělávanými háji ovocných stromů, neukolébávalo ho téměř hypnotické bubláni čistých horských řek, na jejichž březích mohl teď vysedávat nesčetné hodiny v horkém poledni i za měsíční noci.

Nesčetné... Opravdu, proč počítat čas, který zde vůbec nepotřebuje? Má ho po libostí, má moře času, a přece ten oddělený čas jednotlivce znamená tak nicotně málo...! Jediný krátký, hned zapomenutý okamžik!

Teprve teď Mven pocítil, jak přesně je vystižen název ostrova! Ostrov Zapomenutí... prázdná bezejmennost pravěkého života, egoistických činů a citů člověka! činů, na které potomci zapomněli, protože vznikaly jen pro uspokojení osobních potřeb, neučinily život společnosti lehčí a lepší, nezkrášlovaly jej rozletem tvůrčího umění.

Neobyčejná hrdinství zapadala v bezejmenné nic.

...Afričana přijali do kolektivní pastýřů ve středu ostrova a již dva měsíce pásli stádo obrovských gauro buvolů při úpatí velké hory s nehezským dlouhým názvem v jazyce národa, který v pravěku ostrov osídlil.

Dlouho teď vařil černou kaši v začazeném hrnci, ale ještě před měsícem si musil v lese shánět jedlé plody a ořechy a zápolit s hltavými opicemi, které po něm házely zbytky jídla. Daroval předtím svůj příděl potravy z kluzáku dvěma starcům v opuštěném údolí, aby podle zásad Velkého Světa působil především radost ostatním lidem. Tenkrát pochopil, co to znamená hledat potravu v pustých, neobydlených místech. Jaká nesmyslná ztráta času!

Mven vstal z kamene a ohlédl se. Nalevo zapadalo slunce za okraj nádherné roviny, vzadu se tyčil zalesněný vrchol kupolovité hory.

Dole v šeru se chvílemi zaleskla rychlá říčka, lemovaná porosty ohromných zpeřených bambusů. Tam, půl dne chůze odtud, jsou hustě zarostlé, tisícileté zříceniny starobylého hlavního města ostrova. Existují i větší a lépe zachovaná opuštěná města. Na nich Mvenu Masovi zatím nezáleželo.

Stádo se rozložilo jako černé hroudy ve ztemnělé trávě. Noc nastala rychle. Na pohaslém nebi se rozhořely tisíce hvězd. Tma, známé linie souhvězdí i zářivý třpyt velkých hvězd byly pro astronoma obvyklou podívanou. Viděl odtud i osudného Tukana... Ale jak slabé jsou pouhé lidské oči! Už nikdy neuvidí vznešenou krásu kosmu, spirály obrovských galaxií, ani modrá slunce. To všechno jsou pro něho už jenom nemírně vzdálená světélka. Zdali není lhostejno, jsou-li to hvězdy nebo lampičky, přibité ke křišťálové kouli, jak si to představovali ve starověku! Pro jeho zrak je všechno stejné!

Afričan vyskočil a jal se shrabovat připravené roští. Vida, zápalka, další nepostradatelná věc. Možná že po příkladu některých zdejších obyvatel začne brzy vdechovat i narkotický kouř, aby si ukrátil nesnesitelně dlouhý čas.

Jazýčky plamenů se roztancovaly, plašily tmu a přezařovaly hvězdy. Nablízku funěli buvoli. Mven Mas hleděl zamyšleně do ohně.

Nestala se mu jasná planeta temným domovem?

Ne, jeho hrdé sebezapření byla docela obyčejná sebevědomá neznalost. Neznal sám sebe, nedocenil výši života naplněného tvůrčí prací, nepochopil sílu lásky k Čáře. Lépe je dát celý život za jedinou hodinu práce pro Veliký Svět, než žít tady ještě celé století!

Na ostrově Zapomenutí bylo asi dvě stě lékařských stanic, kde dobrovolní lékaři z Velkého Světa poskytovali obyvatelům veškerou pomoc současné lékařské vědy. Mládež Velkého Světa pracovala také v pohotovostních

oddílech, které měly za úkol střežit, aby se ostrov nestal semeništěm starých nemocí nebo škodlivých zvířat. Mven se záměrně vyhýbal setkání s těmito lidmi, nechtěl se cítit jako vyvrženec ze světa krásy a poznání.

Za svítání vystřídal Mvena Mase jiný pastýř. Afričan měl dva dny volno a rozhodl se, že si zajde do nevelkého městečka pro plášť, protože v horách začalo být v noci chladno.

Byl parný a tichý den, když Mven sestoupil z pahorkatiny na rozlehlou rovinu, zaplavenou mořem bledě fialových a zlatožlutých květů, nad nimiž poletoval pestrý hmyz. Lehký vítr povíval korunkami rostlin a jejich okvěti na kolínkových lodyhách se něžně dotýkala. Uprostřed nedohledného pole se Mven zastavil a opájel se radostnou lehkou krásou i sytou vůní této divoké zahrady. Pak se zamyšleně sklonila přejel dlaní kolébající se listky, připadaje si jako v mámnivém dětském snu.

Náhle se ozval tichý, rytmičtý zvuk. Mven zdvihl hlavu a uviděl spěchající dívku, po pás v květech. Obrátila se stranou a Mven Mas pohlédl se zalíbením na ztepilou postavu uprostřed rozkvetlé záplavy. Řezavá lítost jím projela: mohla to být Čara, kdyby... kdyby se všechno stalo jinak...!

Pozorovací schopnost vědce mu napověděla, že dívka je neklidná. Často se ohlížela a bez důvodu zrychlovala krok, jako by se bála něčeho vzadu. Mven změnil směr cesty a zakrátko stanul před dívkou v celé své výšce.

Neznámá se zastavila. Postavu jí pevně obepínal pestrý šátek uvázaný křížem, lem červené sukně ztmavěl rosou. Tenké náramky na holých pažích hlasitěji zazvonily, když si odhrnovala s obličejem tmavé vlasy, pocuchané větrem. Zpod krátkých kadeří, rozhozených nedbale po čele a tvářích, hleděly soustředěně smutné oči. Dívka šla zřejmě dlouho, protože těžce dýchala. Na krásném snědém obličejí stály kapičky potu. Děvče učinilo několik nerozhodných kroků.

"Kdo jste a kam tak spěcháte?" zeptal se Mven Mas. "Potřebujete pomoci?"

Dívka si ho pozorně prohlédla a pak začala chvatně a přerývavě hovořit.

"Jsem Onar z páté osady. Ale pomoci nepotřebuji."

"Já vidím něco jiného. Jste unavená a něco vás trápí. Odkud vám hrozí nebezpečí? Proč odmítáte mou pomoc?"

Neznámá dívka zvedla oči, které zazářily tak hluboce a čistě jako u ženy Velikého Světa.

"Já vás znám. Jste veliký člověk, odtamtud," řekla a rukou ukázala směrem k Africe. "Jste dobrý a důvěřivý."

"Buďte také taková. Pronásleduje vás někdo?"

"Ano!" vyhrkla zoufale dívka. "Běhá za mnou všude..."

"Kdo je to, že vám smí nahánět strach a pronásledovat vás?"

Dívka se zarděla a sklopila oči.

"Jeden muž. Chce, abych byla jeho..."

"Ale vždyť vy sama si volíte a buď mu řeknete ano, nebo ne... Copak je možno někoho nutit k lásce? Ať přijde sem, a já mu řeknu..."

"Není třeba. Přišel také z Velikého Světa, jenže už dávno, a je také mohutný... Ale ne takový jako vy... On je strašný!"

Mven se bezstarostně zasmál.

"Kam jdete?"

"Do páté osady. Šla jsem do městečka a potkala jsem..."

Mven kývl hlavou a vzal dívku za ruku. Nechala poslušně své prsty v jeho dlani a oba vykročili postranní stezkou k městu.

Dívka se cestou chvílemi polekaně ohlížela a vyprávěla, že onen člověk je jí v patách, kam se hne.

Mvena velmi pobuřovalo, že se bojí hovořit otevřeně. Nemohl se smířit s myšlenkou, že na překrásné Zemi může někdo někoho utiskovat, i když je to případ úplně výjimečný.

"Proč vaši lidé něco nepodniknou," řekl, "a proč o tom neví Kontrola Cti a Práva? Copak se u vás ve škole neučí historie a nevíte, k čemu vedou i sebemenší ohniska násilí?"

"Učí... víme..." odpověděla Onar, hledíc před sebe.

Kvetoucí rovina končila, cestička se prudce stáčela a mizela za křovím. V zatáčce se objevil vysoký zamračený muž a zastoupil jim cestu. Byl do pasu nahý a tělo měl zarostlé šedivými chlupy, pod kterými mu hrály atletické svaly. Dívka vyškubla křečovitě svou ruku z Mvenovy dlaně a zašeptala:

"Bojím se o vás. Odejďte...!"

"Stůjte!" zahřímá velitelský hlas.

V epoše Okruhu nikdo tak hrubě nemluvil. Mven si instinktivně stoupl před dívku.

Dlouhán přistoupil blíž a snažil se ho odstrčit, ale Mven stál jako skála.

V tom okamžiku ho neznámý muž bleskurychle udeřil pěstí do tváře. Mven zakolísal. Ještě nikdy v životě nezažil, aby někdo svého bližního tak promyšleně a nemilosrdně uhodil, s úmyslem způsobit mu krutou bolest, omráčit, urazit člověka.

Ohlušený Mven Mas mlhavě zaslechl, jak Onar bolestně vykřikla. Vrhł se na protivníka, ale upadl pod dvěma omračujícími ranami. Onar klesla na kolena, přikrývají ho svým tělem, ale nepřítel se jí vítězoslavně zmocnil. Zkroutil jí lokty dozadu, až hněvem zrudlá dívka se bolestně prohnula a hlasitě zanaříkala.

Avšak Mven se už vzpamatoval. V mládí, při hrdinských Herkulových činech, měl mnohem vážnější potyčky s nepříteli, kteří se vymykali lidskému zákonu. Připomněl si, co se učil o pěstním boji proti nebezpečným zvířatům.

Mven Mas pomalu vstal, pohlédl do nepřítelovy tváře zkřivené vztekem a vybíral si místo, kam zasadit zdrcující úder: náhle se narovnal a zavrával. Poznal charakteristickou tvář, která ho tak dlouho mučivě pronásledovala, když uvažoval, má-li právo učinit pokus v Tibetu.

Údivem strnulý muž pustil dívku a zahleděl se upřeně na neznámého člověka s tmavou kůží, který rázem ztratil všechnu svou dobrosrdečnost.

"Bete Lone, mnoho jsem přemýšlel o setkání s vámi a považoval jsem vás za druhá v neštěstí," vykřikl Mven Mas, "ale

nikdy jsem netušil, že to bude takhle!"

"Jak takhle?" zeptal se drze Bet Lon, maje v očích planoucí zášť.

Afričan mávl odmítavě rukou.

"K čemu prázdná slova? Nevyklí jste je ve světě, kde jste jednal sice trestuhodně, ale ve jménu veliké myšlenky. Zato zde jednáte ve jménu - čeho?"

"Sama sebe, a jen sama sebe!" procedil pohrdavě Bet Lon zaťatými zuby. "Dost dlouho jsem se ohlížel na ostatní, na obecné blaho! Pochopil jsem, že to všechno člověk nepotřebuje. Věděli to i někteří mudrci ve starověku."

"Vy jste nikdy nemyslel na druhé, Bete Lone," přerušil ho Afričan. "Ve všem jste si povoloval a stal se z vás násilník, skoro zvíře!"

Matematik učinil pohyb, jako by se chtěl na Mvena vrhnout, ale ovládl se.

"Dost už, příliš mnoho mluvíte!"

"Vidím, že jste příliš mnoho ztratil, a chci..."

"Ale já nechci! Z cesty..."

Mven se ani nepohnul. Se skloněnou hlavou stál pevně a hrozivě před Betem Lonem, cítě dotek chvějícího se dívčina ramene. A to chvění ho pobouřilo mnohem víc než rány, které utřil.

Matematik hleděl bez pohnutí do Afričanových očí, v nichž hořel plamen hněvu.

"Jděte!" vydechl hlasitě a ustoupil s pěšiny.

Mven vzal Onar znovu za ruku a vedl ji mezi keři; v zádech cítil Lonův nenávistný pohled. V zatáčce se Mven zastavil tak znenadání, že mu Onar vrazila do zad.

"Bete Lone, vraťme se spolu do Velkého Světa!"

Matematik se jako dřív přezíravě rozesmál, ale bystrý sluch Mvena Mase zachytil pod slupkou silácké převahy bolestný tón.

"Kdo jste, abyste mi to navrhoval? Víte, že..."

"Vím. Také já jsem provedl zakázaný pokus a mou vinou zahynuli lidé, kteří mi důvěřovali. Má cesta ve vědecké práci vedla blízko vaší cesty a jsme... vy, já i ostatní už na pokraji vítězství! Lidé vás potřebují, ale ne takového..."

Matematik pokročil k Mvenu Masovi, sklopil oči, ale najednou se otočil a přes rameno utrousil hrubá odmítavá slova. Mven se mlčky pustil po stezce.

K páté osadě zbývalo asi deset kilometrů.

Když se Afričan dozvěděl, že dívka nikoho nemá, poradil jí, aby odešla do přímořských osad na východním pobřeží, kde se už neseťká s krutým a hrubým člověkem. Zde v tiché horské oblasti s roztroušenými malými osadami, stal se z bývalého skvělého vědce tyran, Aby předešel následkům, Mven se rozhodl, že hned zajde do osady a požádá lidi, aby na Beta Lona dohlédli. Rozloučil se s Onar na okraji osady. Dívka mu pověděla, že v lesích kolem kupulovité hory se prý nedávno objevili tygři; utekli buď z rezervace, nebo se až dosud udrželi v neproniknutelných roklinách a hustých lesích kolem nejvyšší hory na ostrově. Svírala mu pevně paži a prosila ho, aby byl opatrný a v žádném případě nešel přes horu v noci. Mven Mas vykročil rychle nazpět. Když přemýšlel o všem, co se mu přihodilo, viděl před sebou poslední dívčin pohled, plný obavy a vděčnosti. Poprvé se Mven zamyslel nad skutečnými hrdiny dávné minulosti, nad lidmi, kteří zůstali dobří i v zajetí ponížení, zloby a fyzického utrpení, a kteří vykonali nejobtížnější hrdinství tím, že zůstali opravdovými lidmi, i když jejich okolí přispívalo k rozvoji zvířecí sebelásky.

Dvoji tvář života vždycky stavěla před lidmi své protiklady. Ve starověku, uprostřed nebezpečí a ponížení, síla lásky, věrnosti a něhy velmi vzrůstala právě na pokraji záhuby, v nepřátelském a drsném okolí. Závislost na rozmaru hrubé síly činila všechno náhodným a nejistým. Osud jednotlivce se mohl v kterémkoli okamžiku rázem změnit a zmařit člověku všechny plány, naděje a záměry, protože ve špatně organizované pravěké společnosti velmi mnoho záleželo na náhodně vybraných lidech. Ale ta pomíjivost nadějí, lásky a štěstí místo aby cit oslabovala, ještě jej naopak posilovala. Proto nejlepší, co bylo v člověku, nemohlo zahynout, bez ohledu na těžké zkoušky za otrokářského řádu Temných věků nebo v éře Rozděleného Světa.

Poprvé Afričan zauvažoval, že v pravěkém životě, který všem současným lidem připadá tak obtížný, existovalo štěstí i naděje i tvořivá práce, a někdy možná byly silnější než dnes, v hrdé epoše Okruhu.

Mven si málem se zlostí vzpomněl na vědecké teoretiky oněch dob, kteří se opírali o falešně chápané zdoluhavé přeměny druhů v přírodě a předpovídali, že lidstvo nebude lepší ani za milión roků.

Kdyby víc milovali lidi a znali dialektický vývoj, nemohla by je podobná hloupost nikdy ani napadnout!

Slunce zapadalo za oblé vrchol vysoké hory a zbarvilo její oblačnou příkrývku do ruda. Mven skočil do říčky.

Když se osvěžil a definitivně uklidnil, posadil se na plochý kámen, aby oschl a odpočinul si. Nepodařilo se mu dojít do městečka před příchodem noci a počítal, že přejde horu, až vyjde měsíc. Jak tak seděl a zamyšleně pozoroval vodu zurčící po kamenech, ucítil na sobě něčí pohled; nikoho však neuviděl. Pocit, že ho sledují neviditelné oči, tížil Mvena i potom, když přešel říčku a začal vystupovat.

Šel rychle po uježděné cestě náhorní plošinou ve výšce tisíc osm set metrů. Stoupal z terasy na terasu, aby co nejdříve překonal zalesněný výběžek hory a dostal se nejkratší cestou do městečka. Úzký srpek nového měsíce mohl svítit nejdéle půldruhé hodiny. Za bezměsíční noci by se příkrá horská stezka zdolávala velmi obtížně. Mven Mas pospíchal. Nízké řídké stromy vrhaly dlouhé stíny, které se jako černé pruhy kladly řadou na osvětlenou suchou zem. Mven se při chůzi pozorně díval na cestu, aby nezakopl o četné kořeny, a přitom přemýšlel.

Opodál z pravé strany, kde výběžek mírně stoupal a tonul v hlubokém stínu, ozvalo se hrozivé vrčení a neslo se po krajině, až se chvěla zem. Z lesa mu odpověděl hluboký řev. Byla v něm cítit síla, která pronikala do hloubi duše a budila v ní dávno zapomenuté pocity strachu a neodvratného konce oběti, kterou si nepřemožitelný dravec vyhlédl. Ale jako protiklad k pravěkému strachu vzplanula v člověku stejně pravěká bojová zuřivost jako dědictví po

nesčetných generací bezejmenných hrdinů, kteří hájili právo lidského rodu na život mezi mamuty, lvy, ohromnými medvědy, zuřivými býky i mezi nemilosrdnými vlčími smečkami, ve vyčerpávajících dnech lovu i za noci urputné obrany.

Mven Mas chvíli postál a se zatajeným dechem se rozhlížel. V nočním tichu se nic ani nepohnulo, ale sotva ušel pár kroků po stezce, pochopil, že je mu kdosi v patách. Tygři? Je snad pravda, co mu vyprávěla Onar?

Mven se dal do běhu a snažil se představit si, co aby dělal, kdyby ho dravci - jsou nesporně dva - napadli.

Pokoušel se o záchranu na vysokých stromech, kam tygr leze líp než člověk, je nesmyslné. Dát se s nimi do boje? Kolem dokola bylo jen kamení a z větví, pevných jak železo, nedá se ulomit ani pořádná hůl. Když se řev ozval docela blízko vzadu, Mven pochopil, že zahyne. Dusily ho větve stromů rozložené nad prašnou pěšinou. Chtěl načerpat odvahy pro poslední chvíle z věčných hlubin hvězdné oblohy, jejichž studiu zasvětil celý svůj dosavadní život. Začal pádit obrovskými skoky. Osud mu přál, neboť zakrátko vyskočil na pokraji velké lesní louky. Uprostřed zpozoroval hromadu kamenných úlomků, vrhl se tam, popadl třicetakilový balvan s ostrými hranami a obrátil se k lesu. Teď uviděl nejasné pohyblivé přízraky. Pruhovaná těla se ztrácela mezi zkříženými stíny řídkého lesa. Okraj měsíce se už dotkl vrcholku stromů. Protáhlé stíny ulehly napříč planinou a po nich jako po černých kolejkách začaly se k Mvenu Masovi plížit dvě obrovské kočky. Jako kdysi v podzemní místnosti Tibetské observatoře, Mven ucítil blížící se smrt. Teď však nevyvstala z jeho nitra, nýbrž z vnějšku, hořela zeleným plamenem ve fosforeskujících očích dravců. Dusným vedrem proběhl svěží závan větru. Mven se nadechl, pohlédl vzhůru na zářící slávu vesmíru, vzpřimil se a zvedl kámen nad hlavou.

"Jsem s tebou, soudruhu!"

Z černého svahu se vyšvihl na louku vysoký stín, výhruzně třímající silnou pokroucenou větev. Mven Mas poznal matematiku a na okamžik zapomněl na tygry. Bet Lon byl polomrtvý od šíleného běhu. Postavil se vedle Mvena a lapal po vzduchu otevřenými ústy. Ohromné kočky z počátku uskočily dozadu, ale pak se znovu začaly neúprosně přibližovat. Tygr po levé straně byl už na třicet kroků. Náhle přitáhl zadní tlapy pod sebe a připravoval se ke skoku.

"Rychleji!" zazněl hlasitý výkřik přes celou paseku. Bledé záblesky granátometů se mihly ze tří stran za zády Mvena Mase, který překvapením upustil svou zbraň. Bližší tygr se vztyčil v celé své výšce, paralyzující granáty zatřaskaly jako údery bubny a dravec se převrátil na hřbet. Druhý skočil směrem k lesu. Odtud se vynořily další tři siluety jezdců na koních. Skleněný granát s mocným elektrickým nábojem se rozbil o čelo tygra: šelma se napjala jako struna a zabořila těžkou hlavu do suché trávy.

Jeden z jezdců vyrazil kupředu. Mven uviděl široké kalhoty nad kolena, volnou košili z modrého umělého lnu s rozhalenkou a dvěma kapsami na hrudi. Ještě nikdy se mu pracovní oblek Velkého Světa nezdál tak krásný.

"Mvene Masi, cítila jsem, že jste v nebezpečí!"

Jak by nepoznal ten vysoký hlas, ve kterém zněla obava a neklid...!

Zapomněl odpovědět a stál bez pohnutí, dokud dívka nesekočila a nepřiběhla k němu. V patách za ní přijelo pět jejích společníků. Mven si je nestačil prohlédnout, protože srpek měsíce zmizel za lesem a dusná tma přikryla louku i stromy. Čarína ruka našla Mvenův loket. Uchopil dívčino tenké zápěstí a přitiskl si její dlaň k hrudi, kde mu vzrušeně tlouklo srdce. Čara mu konečky prstů zlehka pohladila vypouklý sval a její letný projev něhy dal Mvenovi nebývalý klid.

"Čaro, to je Bet Lon, nový přítel..."

Obrátil se a zjistil, že matematik zmizel. Křikl tedy ze všech sil do tmy:

"Bete Lone, neodcházejte!"

"Já přijdu!" ozval se z dálky silný hlas a nezněla v něm už ani trpkost, ani jízlivost.

Jeden z Čaríných společníků, zřejmě vedoucí skupiny, odepjal vzadu ze sedla signální lampu. Slabé světlo s neviditelným radiopaprskem vytrysklo k obloze. Mven se dovtípl, že čekají na letadlo. Všech pět členů skupiny byli mladí hoši, kteří si jako jeden z Herkulových činů vybrali dozorčí službu v boji proti škodlivým zvířatům na ostrově Zapomenutí. Čara se k nim připojila, aby našla Mvena Mase.

Když všichni usedli kolem majáku a Mven začal s nezbytnými dotazy, řekl mu vedoucí:

"Mýlíte se, jestli nás pokládáte za tak prozíravé; pomohla nám dívka se starořeckým jménem."

"Onar!" vykřikl Mven Mas.

"Ano, Onar. Náš oddíl přicházel od jihu k páté osadě, když se přihnala dívka polomrtvá únavou. Potvrdila zprávy o tygrech, kvůli nimž jsme sem přijeli a přesvědčila nás, že musíme jet bez prodlení za vámi; bála se, že vás šelmy mohou napadnout, až se budete vracet přes horu do městečka. A vidíte, málem jsme přišli pozdě."

"Hned přiletí nákladní vrtulník a vaše dočasně ochrnuté nepřátele pošleme do rezervace. Ukáže-li se, že jsou to skutečně lidožrouti, budou je muset zlikvidovat. Ale nelze tak velkou vzácnost zahubit bez zkoušky."

"Jaké zkoušky?"

Mladík povytáhl obočí.

"To je mimo naši kompetenci. Především je asi uklidnit... Píchnou jim injekci pro snížení životní aktivity. Když se tygr na čas oslabí, naučí se mnoho věcí. Stejně naloží i s vašimi nepřáteli."

Mladíkovu řeč přerušil silný vibrující tón. Shora se pomalu spouštěl černý stín. Louku zaplavilo oslňující světlo. Pruhované kočky zavřeli do měkkých kontejnerů pro křehké náklady. Nezřetelný kolos se znovu vznesl do tmy a odhalil planinu klidnému svitu hvězd. Jeden z pěti mladíků odletěl s tygry a jeho koně dostal Mven Mas.

Afričan a Čara jeli vedle sebe. Cesta klesala do údolí říčky Galle, při jejímž ústí na pobřeží byla lékařská stanice a základna pátracího oddílu.

"Poprvé co jsem na ostrově, jedu k moři," přerušil mlčení Mven. "Až dosud se mi zdálo, že moře je pro mne zapovězená hradba, která mi navždycky zatarasuje cestu do mého světa."

"Ostrov byl pro vás novou školou?" řekla Čara zpolu tázavě a zpolu radostně.

"Ano. Za krátkou dobu jsem mnoho prožil a promyslel. Všechny ty myšlenky mě už dávno znepokojovaly." Mven vyprávěl o svých dávných obavách, že lidstvo se vyvíjí příliš racionálně, příliš technicky a že opakuje ovšem ne tak pokřiveně - omyly starověku. Zdálo se mu, že úchvatné lidstvo na planetě Epsilonu Tukana mnohem víc pečovalo o dokonalost emocionální stránky duševního života člověka.

"Velmi jsem trpěla při pocitu neúplné harmonie se životem," odpověděla dívka po krátkém odmlčení. Potřebovala jsem mnohem víc něčeho ze starověku a mnohem méně ze svého okolí. Snila jsem o epoše neroztříštěných sil a citů, nahromaděných již prvotním výběrem v době Erotu, který kdysi existoval v antickém Středomoří, a snažila jsem se vždycky probudit skutečnou sílu citů ve svých divácích. Ale dokonale mě pochopila asi jen Evda Nal."

"A Mven Mas," dodal Afričan vážně a vyprávěl, jak se pro něho stala rudnou dcerou Tukana.

Dívka pozvedla tvář a v nesmělé záři nadcházejícího úsvitu Mven spatřil oči tak ohromné a hluboké, že pocítil lehkou závrať. Kousek popojel a rozesmál se.

"V románech o budoucnosti líčili nás kdysi naši předkové jako vetché rachitky s nadměrně vyvinutou lebkou. Přestože zahubili a utrápili tisíce zvířat, nepřiblížili se k pochopení mozkového mechanismu člověka, protože se hrnuli s nožem tam, kde bylo zapotřebí nejjemnějších přístrojů v molekulárních a atomárních měřítkách. Dnes víme, že silná rozumová činnost vyžaduje mohutné tělo, plné životní energie, ale takové tělo vyvolává zároveň silné emoce."

"A my jako dříve žijeme na řetězu rozumu," souhlasila Čara.

"Mnoho se už vykonalo, ale přece jen intelektuální stránka má značný předstih, kdežto emocionální zaostala... O ni je třeba pečovat, aby nepotřebovala rozum jako řetěz, nýbrž aby sama občas držela rozum na řetězu. To pro mne začalo být tak důležité, že chci o tom napsat knihu."

"Ovšem!" zvolala Čara vášnivě; trochu zrozpáčitela a pokračovala: "Málo znamenitých vědců se věnovalo studiu zákonů krásy a plnosti citů... Nemluví o psychologii."

"Rozumím vám!" odpovídal Afričan, dívaje se zálibně na dívku, která v zanícení pozvedla ještě výš svou hrdou hlavu, vstříc paprskům, jež znovu zbarvily její pleť měděným odstínem.

"Zůstali jsme pozadu!" zvolala dívka, přitáhla uzdu a její kůň se okamžitě vyřítit kupředu.

Afričan ji dohonil a oba jeli starou cestou vedle sebe. Když dostihli své mladé přátele, přidrželi koně a Čara se obrátila k Mvenu Masovi.

"A co ta dívka, Onar?"

"Potřebuje žít ve Velkém Světě. Sama jste říkala, že zůstala na ostrově jenom náhodou, kvůli matce, která sem přijela a nedávno zemřela. Onar by se dobře pracovalo u Vedy, na vykopávkách jsou zapotřebí citlivé a něžné ženské ruce. Existuje ještě tisíc prací, kde je jich třeba. A nový Bet Lon, který se k nám vrátí, najde ji znovu a jinak...!"

Čara stáhla obočí a zadívala se upřeně na Mvena.

"A co vy - neodejdete od svých hvězd?"

"Ať je rozhodnutí Rady jakékoli, budu se dále zabývat vesmírem. Ale nejdřív musím napsat o..."

"O hvězdách lidských srdcí?"

"Ovšem, Čaro! V člověku se tají dech z jejich nekonečné rozmanitosti..." Mven zmlkl, když zpozoroval, že na něj dívka hledí s něžným úsměvem. "Nesouhlasíte s tím?"

"Souhlasím, samozřejmě! Myslíla jsem na váš pokus. Uskutečnil jste ho z vášnivé netrpělivosti, abyste dal lidem dokonalý svět. V tom jste také umělec, a ne vědec."

"A co Ren Boz?"

"Pro něho byl pokus jen dalším krokem na cestě vědeckého bádání."

"Omlouváte mne, Čaro?"

"Naprosto! A jsem přesvědčena, že ještě mnoho jiných lidí, většina!"

Mven si přehodil uzdu do levé ruky a pravou vztáhl k Čarě. Vjížděli do malé staniční osady.

Vlny Indického oceánu mírně hučely pod příkrým svahem. V jejich hukotu Mven slyšel rytmický sled basů v symfonii Ziga Zora o životě, který směřuje do vesmíru. A modré f, mocný a základní tón pozemské přírody, zpívalo nad mořem a nutilo člověka, aby odpovídal celým srdcem a splynul s přírodou, která ho zrodila.

Oceán - průzračný, zářící, nezanášený už odpadky a zbavený dravých žraloků, jedovatých ryb, měkkýšů i nebezpečných medúz, jako je život současného člověka prost zloby a strachu dávných dob. Ale kdesi v nekonečných prostorách oceánu existují ještě tajemná zákoutí, kde se uchovaly a klíčí zárodky škodlivého života, a jen bdělosti pátracích oddílů vděčíme za bezpečnost a čistotu oceánských vod.

Copak i v čisté mladé duši nevyroste znenadání zlá zvilost, hlupácká sebejistota, zvířecí egoismus? Nepodrobí-li se člověk autoritě společnosti, řídí-li se vlastní nerozumnou ctižádostí a osobními vášněmi, mužnost se mění v bezohlednost a tvořivá práce v sobeckou vychytralost, zatím co věrnost a sebeobětování se stávají baštou tyranie, nelítostného vykořisťování a ponižování... Slupka kázně a společenské kulturnosti se lehce odere, stačí, aby jedna či dvě generace žily špatně. Mven Mas nahlédl do tváře této šelmy zde, na ostrově Zapomenutí. Jestli se nezvládne a dostane volnost, rozbují se nestvůrný despotismus, který tolik století deptal lidstvo a vnucoval mu svou nestoudnou zvůli.

Nejprekvapivější v historii Země je vznik neuhasitelné zášti ke kráse a vědění, projevující se zcela zákonitě u nevzdělců. Nedůvěra, strach a nenávist pronikají všemi řády lidské společnosti, počínaje strachem před primitivními čaroději i vědmami, a končíc vražděním myslitelů, kteří předstihli svou dobu v éře Rozděleného Světa. Něco podobného existovalo i na jiných planetách, které měly sice vyspělou civilizaci, ale nedovedly uchránit své společenské zřízení před oligarchií, vznikající znenadání a zákeřně v nejrozmanitějších, podobách... Mven si vzpomněl na zprávy Okruhu o obydlených světech, kde se nejvyšších vymožeností vědy používalo k zastrahování, mučení a

trestání, ke čtení myšlenek a proměňování mas v pokorné poloidioty, ochotné vykonat sebezruďnější příkazy. Výkřik o pomoc z této planety pronikl do Okruhu a letěl prostorem ještě mnoho století po smrti lidí, kteří jej vyslali, i po smrti jejich krutovládů.

Naše planeta je už na takovém vývojovém stupni, že podobné hrůzy jsou u nás nemyslitelné. A přece je dosud neuspokojivý duchovní rozvoj člověka, o který se vytrvale starají lidé jako je Evda Nal.

"Malíř Kart San říkal, že moudrost je spojení znalostí a citů. Budme moudří!" zazněl zezadu Čařin hlas.

Čara jako vítr proletěla kolem Afričana a vrhla se do šumící propasti.

Mven viděl, jak se ladně otočila ve vzduchu, rozepjala ruce jako křídla a zmizela ve vlnách. Chlapci z pátracího oddílu, kteří se dole koupali, ustrnuli. Mvena zamrazilo v zádech nadšením i leknutím. Sám z tak hrozných výšky ještě nikdy neskákal, ale teď si odhodlaně stoupl na okraj srázu a začal se svlékat. Později si vzpomínal, že v nejasných zlomcích myšlenek mu Čara připadala jako bohyně pravěkých lidí, která všechno může. Může-li ona, smí také on! Z hučících vln zazněl dívčin varovný křik. Ale Mven Mas padal dolů jako kámen a nic neslyšel. Let byl blaženě dlouhý. Znamení skokan vnikl přesně do vody a ponořil se do velké hloubky. Moře bylo tak podivuhodně průzračné, že mu dno připadalo nebezpečně blízko. Afričan prohnul tělo a vlivem dále působící setrvačnosti dostal tak omračující ránu, že na okamžik přestalo pro něj všechno existovat. Vyletěl na povrch prudce jako raketa, převrátil se naznak a zakymácel se na vlnách. Když se vzpamatoval, uviděl připlouvající Čaru. Dívka se tak vylekala, že vzdor bronzové osmáhlosti poprvé zbledla. Oči jí hořely výčitkou i nadšením.

"Proč jste to udělala?" zašeptala skoro bez dechu.

"Protože jste to učinila vy. Půjdu za vámi všude...budovat svůj Epsilon Tukana na naší Zemi!"

"A vrátíte se se mnou do Velkého Světa?"

"Vrátím!"

Mven se otočil, aby plaval dál, a vykřikl překvapením. Úchvatná průsvitnost moře, která s ním před chvílí tak nepěkně zažertovala, byla zde, dále od břehu, ještě větší. On i Čara se doslova vznášeli v závratné výšce nade dnem, jež bylo vidět do nejmenších podrobností skrze neuvěřitelně čirou vodu, jako by to byl vzduch! Mvena se zmocnila odvaha a triumf, jaký zakoušejí lidé, když se dostali z dosahu zemské přitažlivosti. Stejně pocity statečnosti a štěstí vyvolávaly skoky do rozbouraného oceánu i lety z umělých družic do černých hlubin vesmíru. Mven Mas rychle připlul k Čáře, a šeptaje její jméno, četl horoucí odpověď v jejích zářících a směлых očích. Ruce i rty mladých lidí se spojily nad křišťálovou propastí.

KAPITOLA 12

Rada Astronautiky

Rada Astronautiky měla odedávna vlastní budovu pro vědecká zasedání, právě tak jako velký mozek planety Rada Ekonomiky. Počítalo se s tím, že speciálně upravená a vyzdobená místnost má zaostřovat pozornost na problémy vesmíru a napomáhat lidem, aby se co nejrychleji přenesli od věcí pozemských k záležitostem mezihvězdným. Čara Nandi ještě nikdy nebyla v hlavním sále Rady. V doprovodu Evdy Nal vstoupila vzrušena do podivného vejčitého sálu s parabolicky vyduťtým stropem a s eliptickými řadami sedadel. Sálem se rozlévalo zářivé, čisté světlo, které jako by ani nepřicházelo ze Slunce, ale z některé mnohem žhavější hvězdy. Všechny linie stěn, stropu i sedadel se sbíhaly v jediném ohnisku na konci sálu, kde na vyvýšeném místě byly předváděcí obrazovky, tribuna a místa pro předsedající členy Rady.

Matově nazlátlé panely stěn ohraničovaly plastické mapy planet. Po pravé straně byly mapy s planetami sluneční soustavy, po levé planety nejbližších hvězd, prozkoumané mezihvězdnými výpravami Rady. Ve druhé řadě pod blankytným výřezem stropu byla zářivými barvami narýsována schémata obydlených hvězdných systémů, získaná od sousedů z Velkého Okruhu.

Čařinu pozornost upoutal obraz nad tribunou: byl prastarý, velmi zašlý a zřejmě už mnohokrát obnovovaný.

Celou horní část obrovského plátna zabíralo černofialové nebe. Nepatrný srpek cizího měsíce vrhal bledé, mrtvé světlo na bezmocně zvednutou záď starobylého hvězdoletu, rýsující se výrazně na nachovém pozadí zapadajícího slunce.

Nestvůrné rostliny, suché a tvrdé, budily dojem, že jsou z kovu. Hlubokým pískem namáhavě klopýtal člověk v lehkém ochranném skafandru. Ohlížel se na rozbitou raketu i na vynesená těla zahynulých soudruhů. Zasklené průzory jeho masky odrážely jen záblesky červánků, ale malíř v nich tajuplným způsobem vyjádřil nekonečné zoufalství z osamocení v cizím světě. Na malém pahorku vpravo leželo po písku cosi živého, beztvareho a odporného. "Zůstal sám" hlásal veliký nápis pod obrazem; byl stejně stručný jako výmluvný.

Dívku obraz tak zaujal, že hned nepostřehla výborný stavitelský nápad: sedadla tvořila vějířovité terasy, takže z chodeb pod řadami byl ke každému místu zvláštní příchod. Jednotlivé řady byly zespodu i shora od sebe navzájem odděleny. Jakmile s Evdou usedly, Čařinu pozornost upoutala starobylá výzdoba křesel z přírodního, perleťově šedého afrického dřeva. Dnes by nikdo nevěnoval tolik námahy něčemu, co se může odlít a vyleštit za několik minut. Snad z úcty ke starým časům připadalo Čáře dřevo útulnější a teplejší než plastická hmota. Pohládila něžně postranní opěradlo, aniž se přestala rozhlížet po sále.

Jako vždy sešlo se velmi mnoho lidí, třebaže mocné televizní vysílače věrně zachycovaly a přenášely do celé planety všechno, co se zde dělo. Tajemník Rady Mir Om jako obvykle oznamoval stručné zprávy, které se nahromadily od minulého zasedání. Mezi několika sty posluchačů v sále by se nenašla ani jedna nepozorná tvář. Citlivá pozornost ke všemu byla charakteristickým rysem lidí v epoše Okruhu. Ale Čara přeslechla první zprávu, dala si prohlížet sál a četla výroky významných vědců pod mapami planet. Líbila se jí zvláště výzva pod Jupiterem, zaměřující pozornost k přírodním jevům: "Pohledte, jak nás všude obklopují nepochopitelná fakta, jak bijí do očí, křičí do uší, ale my nevidíme

a neslyšíme, jak velké objevy se tají v jejich mlhavých obrysech." Jinde byl další nápis: "Clona neznáma se nedá jen prostě zvednout, je třeba úporné práce, ústupů a zacházek, než začneme chápat pravý smysl, než se před námi otevrou nové nedozírné perspektivy. Neutíkejte nikdy od toho, co se vám zdá zpočátku neužitečné a nevysvětlitelné!" Pohyb na tribuně, a světlo v sále zhaslo. Klidný a zvučný hlas tajemníka Rady se vzrušeně zachvěl.

"Uvidíte to, co se ještě donedávna zdálo absolutně nemožné - snímek naší Galaxie ze strany. Více než před sto padesáti tisíci lety, to znamená před půldruhou galaktickou vteřinou, obyvatelé planetární soustavy..." Čára nevěnovala pozornost číslům, která jí nic neříkala... "v souhvězdí Kentaura se obrátili na obyvatele Velikého Magellanova mračna, jediné mimogalaktické hvězdné soustavy v naší blízkosti, o niž je známo, že tam existují myslící světy, které by se mohly sblížit s naší Galaxií prostřednictvím Okruhu. Nemůžeme ještě přesně určit, kde se ona magellanská planetární soustava nalézá, ale zachytili jsme jejich vysílání - snímek naší Galaxie. Zde je!"

Na ohromné obrazovce zazářila vzdáleným stříbrným svitem rozsáhlá hvězdokupa se zúženými konci. Kraje obrazovky tonuly v nehlubší tmě. Stejně černé byly i mezery mezi spirálovými rameny. Bledá záře halila prstenec kulových hvězdokup, které jsou nejstaršími hvězdnými systémy v našem vesmíru. Plochá hvězdná pole se střídala s mračny a pruhy černé vyhaslé hmoty. Snímek byl pořízen z nevýhodné pozice; Galaxie byla vidět silně zešikmená a shora, takže ústřední jádro jenom nepatrně vystupovalo jako vyduť žhavá hmota uprostřed úzké čočky. K dokonalé představě o naší hvězdné soustavě by bylo třeba vyžádat si snímek od některé z mnohem vzdálenějších galaxií, ležících ve vyšších galaktických šířkách. Ale za celou dobu existence Velikého Okruhu ještě ani jediná galaxie neprojevila známky rozumného života.

Pozemšťané nespouštěli zraky z obrazovky. Poprvé mohl člověk pohlédnout na svůj hvězdný vesmír z nesmírně vzdáleného prostoru.

Čare se zdálo, že celá planeta zatajila dech a prohlížela si svou Galaxii v miliónech obrazovek na všech šesti pevninách i na všech oceánech, všude, kde byly rozptýlené ostrůvky lidského života a práce.

"Tím skončily nejnovější zprávy, které získala naše observatoř prostřednictvím Okruhu a neinformovala o nich dosud celosvětovou veřejnost," promluvil znovu tajemník. "Nyní přistoupíme k projektům, které vyžadují rozsáhlou diskusi."

"Juta Gaj navrhuje vytvořit na Marsu umělou dýchatelnou atmosféru, a to tím způsobem, že bychom vyloučili z hlubinných hornin lehké plyny. Návrh si zaslouží pozornosti, neboť je podložen závažnými výpočty. Získá se tak vzduch dostačující k dýchání a k tepelné izolaci našich osad, které se zbaví skleníkových staveb. Před mnoha lety, po objevení naftových oceánů a hor z tvrdých uhlovdíků na Venuši, byla zapuštěna automatická zařízení pro vytváření umělé atmosféry pod gigantickými příkrovy z průzračných plastických hmot. Umožnila vysadit rostlinstvo a vybudovat závody, které v obrovském množství zásobují lidstvo nejrůznějšími produkty organické chemie."

Tajemník odložil kovovou destičku a přivětivě se usmál.

Na konci nejbližší řady u tribuny se objevil Mven Mas v temně rudém oděvu; byl zasmušilý, slavnostní a klidný. Na znamení úcty ke shromáždění zdvihl nad hlavu zkřížené ruce a posadil se.

Tajemník sešel z tribuny a postoupil místo mladé ženě s krátkými nazlátlými vlasy a udiveným pohledem zelených očí.

Předseda Rady Grom Orm se postavil vedle ní.

"Obvykle vás informujeme sami o nových návrzích. Ale teď uslyšíte skoro hotové pojednání. Materiál k odpovědnému posouzení vám - přednese sama autorka Iva Džan."

Zelenooká žena se ostýchavě rozhovořila. Začala všeobecně známým faktem, že vegetace jižních kontinentů se vyznačuje namodralou barvou listů, která je charakteristická pro starověké formy rostlinstva. Průzkum vegetace na jiných planetách ukázal, že modré listoví je typické pro mnohem průzračnější atmosféry než má Země, anebo že vzniká tehdy, má-li nebeské těleso daleko pronikavější ultrafialové záření než Slunce.

"Naše Slunce má ustálenou červenou radiaci, modrá ani ultrafialová nejsou stabilní. Přibližně před dvěma milióny let prodělalo dlouhodobou změnu fialové radiace. Tehdy se objevily namodralé rostliny, černé zbarvení u ptáků i zvířat žijících na otevřených prostranstvích a černá vejce u ptactva, které hnízdilo na nestíněných místech. V té době, začala být osa zemské rotace labilní, protože se změnil elektromagnetický režim sluneční soustavy. Už dávno se objevily projekty na přesun moří do suchozemských proláklín, aby se narušila ustálená rovnováha a aby osa zeměkoule dostala jiný sklon. To bylo v dobách, kdy se astronomové opírali jen o elementární mechaniku přitažlivosti a naprosto opomíjeli elektromagnetickou rovnováhu, která je mnohem proměnlivější než gravitace. Je třeba, abychom začali problém řešit právě z této strany, což bude značně jednodušší, lacinější a rychlejší. Vzpomeňme, jak v začátcích astronautiky spotřebovalo vytvoření umělé přitažlivosti tolik energie, že to bylo prakticky nemožné uskutečnit. Teď, když jsme objevili rozložení mezonových sil, vybavujeme rakety jednoduchými a spolehlivými přístroji na umělou gravitaci."

Také pokus Rena Boze naznačuje oklikou podobnou cestu k účinné a rychlé změně rotačního režimu Země..."

Iva Džan se odmlčela. Účastníci hrdinné výpravy na Pluta, kteří seděli společně uprostřed sálu, začali ji zdravit se zkříženými dlaněmi. Tváře mladé ženy zahofely o zlomek vteřiny dřív než obrazovka s přízračnými konturami stereometrických nákrešů.

"Vím, že otázka se dá rozšířit. Dnes můžeme dokonce pomýšlet na změnu oběžných drah planet, a částečně i na přiblížení Pluta k Slunci, abychom vzkřísili tuto kdysi obydlenou planetu cizí hvězdy. Ale v tomto okamžiku mám na mysli posunutí osy naší Země, abychom zlepšili klimatické podmínky na pevninské polokouli."

Pokus Rena Boze ukázal, že inverzí lze gravitační pole měnit na elektromagnetické s následující vektoriální radiací těchto směrů..."

Útvary na obrazovce se prodlžovaly a otáčely. Iva Džan

"V tom případě rotace planety ztratí stabilitu a Země se může natočit do žádoucí polohy tak, aby na ni sluneční paprsky dopadaly co nejvýhodněji a osvětlovaly ji co nejdéle."

Na dlouhém skle pod obrazovkou vyvstaly řady automaticky vypočítaných parametrů, a každý, kdo mohl symbolům rozumět, přesvědčoval se, že návrh Ivy Džan není rozhodně bezpodstatný.

Iva Džan zastavila pohyb nákrešů a symbolů, sklonila hlavu a sešla z tribuny. Posluchači se živě dorozumívali pohledy a šeptali si. Grom Orm nepozorovaně pokynul a na tribuně se objevil mladý náčelník výpravy na Pluta.

"Je nesporné, že pokus Rena Boze povede k trigerní reakci vyvolá řadu nejzávažnějších objevů. Zdá se mi, že směřuje dálkám dříve vědě nedostupným. Stejně tomu bylo kdysi kvantovou teorií, když poprvé přicházela k pojmu repagula, čili vzájemného přechodu, a nato s objevem antičástic a antipolů. Později následoval repagulární počet, který stanul vítěz nad principem neurčitosti starověkého matematika Heisenberga. A konečně Ren Boz pokročil k analýze systému prostor-pole a došel k pojmu antigravitace a antiprostor čili, podle repagulárního zákona, k nulovému prostoru.

Všechny uznané teorie se nakonec staly základem vědy!

Jménem skupiny, která prozkoumávala Pluta, navrhuji, aby to otázku projednala celosvětová veřejnost. Natočit osu naší planety, znamená zmenšit spotřebu energie na zahřívání polárních oblastí, ještě více zkrátit polární fronty a zlepšit dni rovnováhu kontinentů.

"Je otázka tak jasná, abychom mohli hlasovat?" zeptal se Grom Orm.

V odpověď zaplálo množství zelených světél.

"Tak tedy začnem!" řekl předseda a sáhl pod pult svého křesla.

Tam byly tři signální knoflíky počítačícího automatu. Pravá značila "ano", prostřední "ne" a levá, "nemohu se zatím vyjádřit".

I každý člen Rady vyslal signál, jež ostatní nemohli pozorovat. Knoflíky stiskly i Evda Nal a Čara. Zvláštní automat sčítal mínění posluchačů, aby se ověřila správnost rozhodnutí Rady.

Za několik vteřin zaplály na předváděcí obrazovce velké znaky. Oznamovaly, že bylo schváleno, aby otázku projednala celá planeta.

Na tribunu vystoupil Grom Orm.

"Z důvodů, o kterých mi dovolte zatím pomlčet, musíme teď vyšetřit čin bývalého vedoucího kosmických stanic Rady, Mvena Mase, a pak teprve řešit otázku třicáté osmé mezihvězdné výpravy. Důvěřuje Rada závažnosti mých pohnutek?"

Zelená světla mu byla jednoznačnou odpovědí.

"Znají všichni dopodrobna, co se přihodilo?"

Znovu zelená záplava.

"To celou věc urychlí. Prosím bývalého vedoucího kosmických stanic Mvena Mase, aby nám vyložil motivy svého činu, který vedl k tak osudným následkům: Fyzik Ren Boz se dosud nezotavil z utrpených zranění, a proto jsme ho za svědka nevolali. Odpovědnosti nepodléhá."

Grom Orm zpozoroval rudé světlo u křesla Evdy Nal.

"Žádám o pozornost Rady! Evda Nal chce něco dodat ke zprávě o Renu Bozovi."

"Prosím, abych mohl vystoupit místo něho."

"Z jakých důvodů?"

"Miluji ho!"

"Budete mít slovo po Mvenu Masovi."

Evda Nal zhasla rudý signál a sedla si.

Na tribuně se objevil Mven Mas. Klidně, aniž se šetřil, vyprávěl o výsledcích, které od pokusu čekali, i o tom, co bylo ve skutečnosti vidinou, které ani sám nevěří. Hloupý chvat při provádění pokusu, způsobený jeho tajností a nezákonností, vedl k tomu, že neuvažovali o zvláštních zapisovacích přístrojích a spoléhali se na obvyklé pamětní automaty, jejichž přijímače selhaly hned v prvním okamžiku. Další chybou bylo, že prováděli pokus přes družici 57. Měli k ní připoutat starý planetolet a pokusit se instalovat na něm přístroje pro zaměření vektoru. To všechno zavinil on, Mven Mas. Ren Boz se zabýval zařízením, ale přenesení pokusu do vesmíru bylo v kompetenci vedoucího kosmických stanic.

Čara zaťala dlaně; důkazy, které proti sobě podával Mven Mas, jí připadaly velmi závažné.

"Pozorovatelé ve zničené družici věděli, že může dojít ke katastrofě?" zeptal se Grom Orm.

"Ano, varoval jsem je, ale oni s radostí souhlasili."

"Neudivuje mne, že souhlasili; tisíce mladých lidí se účastní nebezpečných pokusů, které se každoročně provádějí na naší planetě. Stává se, že i zahynou... A noví nastupují se stejnou odvahou do boje s neznámým," namítl Grom Orm.

"Ale když jste mladé vědce varoval, připouštěl jste možnost podobného výsledku. A přece jste riskantní pokus provedl..."

Mven Mas mlčky sklopil hlavu.

Čara, která z něho nespouštěla oči, potlačila těžký vzdech, když pocítila na rameni Evdinu ruku.

"Vyložte nám, jaké důvody vás k tomu přiměly," řekl předseda Rady po krátké přestávce.

Afričan se znovu rozhovořil, ale tentokrát s vášnivým zanícením. Vyprávěl, jak od mládí mu milióny bezejmenných hrobů připadaly jako výčitka lidí, které přemohl čas, jak nesnesitelné mu připadalo nepokusit se - poprvé za celou historii lidstva i mnoha sousedních světů - o vítězství nad prostorem a časem, vytyčit první mezník na velké cestě, kam by se neprodleně zaměřilo úsilí statisíců nadaných mozků. Domníval se, že nemá právo odložit - možná o sto let pokus jen proto, aby několik lidí nevystavil nebezpečí a sebe odpovědnosti.

Mven Mas mluvil a Čare tlouklo srdce stále silněji; byla hrdá na svého vyvoleného. Afričanova vina se už nezdála být tak těžká.

Mven se vrátil na místo a čekal na rozhodnutí před zraky všech shromážděných.

Evda Nal odevzdala magnetofonový zápis řeči Rena Boze. Jeho slabý, zadýchávající se hlas pomoci zesilovačů zahřměl na celý sál. Fyzik ospravedlňoval Mvena Mase. Protože neznal celou složitost problému, musil vedoucí kosmických stanic důvěřovat pouze jemu, Renu Bozovi, a ten ho přesvědčil, že se pokus určitě zdaří. Avšak ani fyzik sám se necítil vinen. "Každoročně," říkal, "provádějí se méně závažné pokusy, končící někdy tragicky. Věda je boj za štěstí lidstva a žádá si oběti jako každý jiný boj. Zbabělci, kteří se příliš šetří, nepoznají plný radostný život, ale zbabělí vědci nepokročí kupředu..."

Ren Boz ukončil řeč stručným rozbořením pokusu i vlastních omylů a vyslovil přesvědčení, že příště se pokus zdaří. Zápis skončil.

"Ren Boz neřekl nic o svých pozorováních při pokusu," zvedl hlavu Grom Orm, obrací se k Evdě. "Chtěla jste mluvit místo něho."

"Tušila jsem, že se zeptáte, a proto jsem požádala o slovo," odpověděla Evda. "Ren Boz ztratil vědomí několik vteřin poté, co zapojil F stanici, a víc už nic neviděl. Než omdlel, postříhl a zapamatoval si údaje přístrojů, které dokazovaly, že se objevil nulový prostor. Zde máte zápis, který pořídil z paměti."

Na obrazovce se objevilo několik čísel, které si spousta lidí okamžitě opsala.

"Dovolte mi ještě pár slov jménem Akademie Hoře a Radosti," promluvila znovu Evda. "Statistika veřejného mínění po katastrofě ukazuje..."

Na obrazovce vystaly řady osmimístných čísel a rozdělovaly se na sloupce ospravedlnění, odsouzení, pochyb o správnosti vědecké metody a obvinění z chvatu. Ale celkový souhrn vyzněl jasně ve prospěch Mvena Mase a Rena Boze; tváře přítomných se rozjasnily.

Na protilehlé straně sálu se rozsvítil červený signál a Grom Orm udělil slovo astronomu třicáté sedmé mezihvězdné Puru Chissovi. Ten se hlučně a temperamentně rozhovořil, rozkládal při tom dlouhými rukama a napínal ohryzek.

"Já a skupina soudruhů astronomů odsuzujeme Mvena Mase. Tím že provedl pokus bez svolení Rady, vzbuzuje jeho čin podezření, že Mven Mas nejednal tak nezištně, jak se zde snažili ukázat mluvčí přede mnou."

Čára zrudla rozhořčením a na místě ji zadržel jen chladný pohled Evdy Nal.

Pur Chiss umlkl.

"Vaše obvinění jsou těžká, ale neodůvodněná," namítl se svolením předsedy Mven Mas, "řekněte přesněji, co míníte slovem zisťnost."

"Nesmrtelná sláva při dokonalém úspěchu, to bylo zisťné pozadí vašeho činu. A zbabělost, bál jste se, že vám pokus nepoalí, proto jste jednal ve spěchu a tajně."

Mven se široce usmál, rozhodl dětsky rukama a mlčky usedl. Celý zjev Pura Chisse vyjadřoval škodolibý triumf. Evda Nal znovu požádala o slovo.

"Výrok Pura Chisse je uspěchaný a příliš zlobný na řešení tak vážného problému. Jeho názory na tajné motivy činů nás vracejí do dob temných věků. Mluvit tímto způsobem o jakési nesmrtelné slávě mohli jen lidé v dávné minulosti.

Protože ve svém současném životě nenacházeli radost a dokonalé štěstí, protože se necítili součástí všeho tvořivého lidstva, báli se neodvratné smrti a chytali se i sebemenší naděje na nesmrtelnost. Učený astronom Pur Chiss nechápe, že v paměti lidstva žijí jen ti, jejichž myšlenky, vůle a úspěchy dále působí, a jakmile přestanou účinkovat, jsou zapomenuti a mizí. Kasto znovu vstávají z mrtvých jako mnozí pradávni vědci a umělci, jestliže se jejich díla stávají potřebná a začínají se znovu uplatňovat ve společnosti... zejména v mnohamiliardové společnosti! Už dávno jsem se nesetkala s tak primitivním chápáním nesmrtelnosti a slávy a udivuje mne, že se s ním setkávám u kosmického cestovatele."

Evda Nal se napřímila v celé své výšce a obrátila se k Puru Chissovi, choulícímu se v křesle pod záplavou rudých světél.

"Nechme hlouposti stranou," pokračovala Evda, "a podívejme se na čin Mvena Mase a Rena Boze z hlediska štěstí lidstva. Dříve lidé často nedovedli zvážit reálnou hodnotu svých skutků a konfrontovat ji se stinnou stránkou, kterou má bezesporu každý čin, každé opatření. Od toho jsme se už dávno oprostili a dokážeme mluvit jen o skutečném významu činů."

Dneska stejně jako dřív nové cesty objevují jednotlivci, protože jen speciálně zaměřený mozek může po dlouhé přípravě rozpoznat nový směr, utajený v protichůdných faktech. Ale dnes, jakmile se vytyčí nová cesta, desetitisíce lidí se chápou jejího propracování, a lavina nových objevů se valí do nekonečna, zvětšujíc bez ustání svůj objem jako sněhová koule. Ren Boz a Mven Mas se dali nejméně známou cestou.

Nemám k tomu dostatečné znalosti, ale i mně je předčasnost jejich pokusu jasná. V tom je jejich společná vina a odpovědnost za ohromnou materiální škodu a za čtyři lidské životy. Podle zákonů Země je to očividný přečin, ale nebyl spáchán z osobních zájmů, a proto nepodléhá nejtěžší odpovědnosti."

Evda se pomalu vrátila na své místo. O slovo se už nepřihlásil nikdo. Členové Rady žádali předsedu, aby podal závěrečný návrh. Šlachovitá postava Groma Orma se naklonila kupředu a ostrý zrak se upřel do sálu.

"Situace pro definitivní závěry je prostá. Rena Boze úplně vyjímám z odpovědnosti. Který vědec by nevyužil poskytnutých možností, zvláště je-li si jist úspěchem? Drtivý neúspěch pokusu mu bude poučením. Ale rozhodně přinese také užitek. Nahradí částečně materiální škodu, neboť experiment pomůže rozřešit spoustu otázek, o kterých v Akademii Nejvyšších Znalostí začínali teprve uvažovat."

Zavrhlí jsme prospěchářské oportunistické tendence staré ekonomiky a řešíme problémy využití výrobních sil ve velkém měřítku. Ale až dosud lidé někdy nechápou moment úspěchu, protože zapomínají, že zákony vývoje jsou nezvratitelné. Zdá se jim, že stavba musí bez konce vzrůstat. Moudrost vedoucího spočívá v tom, aby si v přítomném okamžiku včas uvědomil nejvyšší stupeň, zastavil se a počkal, nebo cestu změnil. Mven Mas na svém odpovědném místě nedokázal být takovým vedoucím. Rada se při své volbě zmýlila a má v tom stejnou odpovědnost jako on. Vinen

jsem především já, neboť jsem volbu Mvena Mase v Radě podporoval.

Navrhuji Radě, aby zprostita Mvena Mase viny, pokud se týká osobních motivů jeho činu, ale aby mu zakázala zastávat místa v odpovědných institucích planety. Já také musím být odvolán z funkce předsedy Rady; pojedou na stavbu nové družice, abych pomohl likvidovat následky své neopatrné volby."

Grom Orm přelétl pohledem sál a četl v mnoha tvářích upřímný zármutek. Avšak lidé v epoše Okruhu se nepřemlouvali; vážili si navzájem svých rozhodnutí a důvěřovali jejich správnosti.

Mír Om se poradil se členy Rady a počítačící automat oznámil výsledek hlasování; závěry Groma Orma se přijímaly bez námitek, ale s podmínkou, že zatím zůstane na svém místě a bude řídit práci Rady až do konce shromáždění.

Grom Orm se uklonil, ale v jeho tváři, ukované pevnou vůlí, se nic nezměnilo.

"Musím vám teď objasnit, proč jsem žádal, aby se odsunula diskuse o třicáté osmé mezihvězdné výpravě," pokračoval klidně předseda. "Příznivý výsledek celé záležitosti je zřejmý a doufám, že Kontrola Cti a Práva s námi souhlasí. Ale nyní mohu poprosit Mvena Mase, aby zaujal své místo v Radě, neboť nás čeká závažné jednání o mezihvězdné expedici. Znalosti Mvena Mase jsou nutné k správnému řešení otázky, a to tím spíše, že člen Rady Erg Noor se nemůže dnešní diskuse zúčastnit."

Mven zamířil ke křeslům Rady. Sál se přelévá zelená světla na znamení souhlasu.

Mapy planet se nehučně zvedly a postoupily místo obrovským černým tabulím, kde různobarevná světélka hvězd spojovala modrá nit kosmických tratí, plánovaných na jedno století. Předseda Rady se úplně změnil. Zmizela chladná nezúčastněnost, teplý ruměncem mu zbarvil popelavě tváře, ocelové oči ztemněly. Grom Orm vystoupil na tribunu.

"Každá nová mezihvězdná výprava znamená dlouho hýčkaný sen, novou naději, bedlivě chovanou mnoho roků, nový stupeň na žebříku velikého vzestupu. Na druhé straně je to práce miliónů, která nesmí zůstat nesplacena, nemůže se obejít bez velkého vědeckého nebo hospodářského efektu, jinak se zastaví náš pohyb kupředu i další ovládnutí přírody. Proto tak obezřele posuzujeme, uvažujeme a počítáme, než se do mezihvězdných dálek vznesou nová raketa.

Bylo naší povinností, abychom sedmatřicátou expedici věnovali Velikému Okruhu. Tím důkladněji jsme projednávali plán třicáté osmé výpravy. Ale za poslední rok se přihodilo několik událostí, které změnily situaci a nutí nás, abychom znovu přezkoumali cestu a úkoly expedice, schválené předchozími Radami i celoplanetární diskusí. Tím, že jsme objevili způsob, jak zpracovávat slitiny pod vysokým tlakem při teplotě absolutní nuly, zlepšila se pevnost trupu hvězdoletů. Zdokonalili jsme anamezonové motory, které jsou nyní hospodárnější, takže můžeme podnikat daleké lety do vesmíru s jedinou raketou. Hvězdolety Aella a Tintažel, s kterými jsme počítali pro třicátou osmou výpravu, zastaraly, srovnáme-li je s právě dokončenou raketou vertikálního typu Labuť, která má kulatý trup se čtyřmi stabilizačními kýly. Můžeme se odvážit stále delších letů.

Erg Noor, který se vrátil na Tantře ze sedmatřicáté expedice, oznámil, že se setkali s černou hvězdou spektrální třídy T, na jejíž planetě objevili hvězdolet neznámé konstrukce. Když se pokoušeli proniknout dovnitř korábu, všichni málem zahynuli, ale přece se jim podařilo získat kovový úlomek z trupu. Je to látka u nás neznámá, přestože má blízko ke čtrnáctému isotopu stříbra, objevenému na planetách velmi žhavé hvězdy třídy O 8, známé odedávna jako Dzeta Lodní Zádě.

O tvaru hvězdoletu, který se podobá dvojjvypuklému disku s hrubým spirálovitým povrchem, jednala Akademie Nejvyšších Znalostí.

Junij Ant prozkoumal ze zápisů automatické paměti zprávy Okruhu za celých čtyři sta let od okamžiku, kdy jsme se do Okruhu zapojili. Při naší úrovni a vědeckém zaměření nemůžeme realizovat hvězdolety s konstrukcí tohoto typu. Neznají ho v naší Galaxii ani ty světy, s nimiž jsme si vyměňovali znalosti.

Diskový hvězdolet tak obrovských rozměrů je jistě host z nesmírně vzdálených planet; možná dokonce i z mimogalaktických světů. Mohl putovat vesmírem milióny roků a snést se na planetu železné hvězdy v naší pusté oblasti na kraji Galaxie.

Nemusím vysvětlovat, jak důležité je prozkoumat cizí kosmický koráb pomocí speciální expedice na hvězdu T."

Grom Orm zapjal polokulovitou obrazovku a sál zmizel.

Před diváky zvolna plynuly zápisy automatických pamětí.

"Zde je zpráva, kterou jsme dostali nedávno od obyvatel z planety CR 519... - kvůli stručnosti vynechám přesné souřadnice - jejichž výprava se vydala do soustavy hvězdy Achernar."

Poloha hvězd se zdála podivná, ani sebezkušenější zrak by v nich nepoznal dávno prozkoumaná nebeská tělesa.

Plochy matně svítícího plynu, temná mračna, a konečně velké vychladlé planety s odraženým světlem úžasně zářivé hvězdy.

Achernar svítil jako dvě stě osmdesát našich sluncí a měl třiapůlkrát větší průměr. Byl neobyčejně jasnou modrou hvězdou spektrální třídy B 5. Kosmický koráb pořídil zápis a uhnul stranou. Uplynuly zřejmě desítky let cesty. Na obrazovce se objevilo jiné slunce, zeleně zářící hvězda spektrální třídy S. Narůstala a svítila stále jasněji, dokud se k ní cizí hvězdolet přibližoval. Mven si v duchu pomyslel, že nádherný odstín jejího zeleného světla by byl mnohem krásnější skrze atmosféru. Jako v odpověď na jeho myšlenky se objevil na obrazovce povrch planety. Snímky se promítaly s přestávkami, obrazovka neukazovala, že by se hvězdolet k planetě přiblížil. Před diváky znenadání vyrostla oblast vysokých hor, zahalených nejrozličnějšími odstíny zeleného světla. V hlubokých rozsedlinách a po příkrých stránkách se táhly černozelelé stíny, osvětlené skály byly modrozelené, údolí měla fialové nádechy, na vrcholech a náhorních rovinách ležel akvamarínový sníh, místa sežehlá žhavým sluncem zářila žlutozeleně. Malachitové říčky spěchaly dolů k neviditelným jezerům a mořím, skrytým za pohořím.

Dole byla rovina, posázená oblými pahorky; rozkládala se až k moři, které z dálky vypadalo jako zářící plát zeleného železa. Modré stromy hýřily hustým listím, na loukách a pasekách rozkvétaly v purpurových páscech nebo skupinách neznámé keře a trávy. A z hloubi ametystové oblohy proudila mocná záplava zlatě zelených paprsků. Pozemšťané

ustrnuli. Mven Mas pátral ve své nekonečné paměti, aby přesně určil polohu zeleného slunce.

- Achernar, Alfa Eridana, vysoko na jižním nebi, vedle Tukana. Vzdálenost... jednadvacet parseků... Hvězdolet se v žádném případě nemůže vrátit s touž posádkou... letěly mu rychle hlavou pronikavé myšlenky.

Obrazovka zhasla a všem náhle připadal vzhled zavřeného sálu, zařízeného pro úvahy a porady obyvateli Země, divný. "Zelená hvězda," zazněla znovu řeč předsedy, "je o něco větší než naše Slunce a má velké množství zirkonia v čarách spektra." Grom Orm rychle vyčísлил koordináty zirkoniového slunce.

"V její soustavě," pokračoval, "jsou dvě planety blížanky, rotující proti sobě v takové vzdálenosti od hvězdy, jaká odpovídá energii, kterou Země získává od Slunce.

Síla atmosféry, její složení i množství vody se shodují s podmínkami na Zemi. To jsou předběžné údaje expedice z planety CR 519. Ze zpráv vyplývá, že na blízeneckých planetách neexistují vyšší formy života. Vyšší myslící život natolik přetváří přírodu, že je patrný i při zběžném průzkumu z výšky letícího hvězdoletu. Je nutno předpokládat, že se tam buď nemohl nebo zatím nestačil rozvinout. To je neobyčejně vzácný úspěch. Kdyby se tam objevily vyšší formy života, svět zelené hvězdy by pro nás byl uzavřen. Už ve dvaasedmdesátém roce epochy Okruhu, tedy před více než tři sta lety, zahájila naše planeta diskusi o zabydlování planet s vyššími formami života, byť i nedosahovaly naší úrovně. Tehdy bylo rozhodnuto, že každé pronikání na podobné planety vede nutně k násilí následkem hlubokého vzájemného neporozumění.

Dnes víme, jak rozličné světy existují v naší Galaxii. Jsou hvězdy modré, zelené, žluté, bílé, rudé i oranžové; všechny obsahují vodík a helium, ale protože jejich atmosféry i jádra mají různé složení, protože vysílají záření rozličného charakteru a mají teploty vysoké i nízké, říkáme jim hvězdy uhlíkové, kyanové, titanové či zirkoniové. Víme, že i planety mají nejrozličnější objem, hustotu, složení a tloušťku atmosféry i hydrosféry, že jsou různé daleko od mateřské hvězdy a mají rozličné podmínky rotace. Ale víme také, že naše planeta, pokrytá z osmdesáti procent vodou a současně ležící blízko Slunce, které jí dodává mohutné zásoby energie, je dosti vzácným zdrojem mocného života, bohatého na bílkoviny a nepřetržitě změny.

Proto se život u nás rozvinul dříve než v ostatních světech, kde musil zápasit s nedostatkem vody i sluneční energie nebo s malými plochami pevniny. A také dříve než na planetách s nadbytkem vody. V relacích z Okruhu jsme viděli evoluci života na silně zatopených planetách, kde se život zoufale plazí vzhůru po stéblech rostlinstva, trčícího z věčných vod.

Naše vodou bohatá planeta má také poměrně malou suchozemní plochu pro sběr sluneční energie pomocí hospodářských rostlin, dřevin nebo jednoduše termoelektrických zařízení.

V nejstarších historických údobích se život rozvíjel pomaleji v nízkých močálovitých pevninách prvohorní éry než na vysokých kontinentech éry kenozoické, kde se vedl boj nejen o potravu, ale i o vodu.

Víme, že bohatý, mocný život potřebuje určité nejvýhodnější procento v poměru vody a souše, a naše planeta se blíží k nejpříznivějšímu koeficientu. Podobných planet není ve vesmíru příliš mnoho, a každá znamená pro lidstvo neocenitelný poklad jako nová půda k osídlení a k dalšímu zdokonalení.

Lidstvo se už dávno přestalo bát živelného přesídlování, které kdysi lekalo naše vzdálené předky, my však vytrvale směřujeme do vesmíru a stále rozšiřujeme oblasti osídlené lidmi, neboť i v tom spočívá pohyb vpřed, nevyhnutelný zákon vývoje. Bylo obtížné ovládnout planety, jejichž fyzické podmínky se velmi lišily od poměrů na Zemi, proto už dávno vznikly plány, aby lidstvo zabydlovalo vesmír na speciálně zařízených obrovských stavbách, které by se podobaly mnohonásobně zvětšeným umělým družicím. Víte, že jeden takový ostrov byl vybudován vpředvečer éry Okruhu; hovořím o Nadiru, ležícím osmdesát miliónů kilometrů od Země. Dodnes tam žije nevelká osada lidí... Avšak neúspěch těsných, značně omezených prostor pro lidský život byl tak očividný, že se musíme svým předkům jen podívat, bez ohledu na jejich smělý budovatelský záměr.

Blízenecké planety zelené zirkoniové hvězdy jsou velmi podobné naší Zemi. Křehkým obyvatelům z planety CR 519 se buď nehodí, nebo je mohou těžko osídlit; proto spěchali, aby nám o tom podali zprávu, stejně jako my jim předáváme své objevy.

Zelená hvězda je od nás v takové vzdálenosti, jakou dosud neuletěl žádný náš hvězdolet. Kdybychom dosáhli jejich planet, postoupíme daleko do vesmíru. A nikoli na malé umělé stavbě, ale na pevné základně velkých planet, kde je dost místa pro vytvoření pohodlného života a mocné techniky.

Seznámil jsem vás podrobně s planetami zelené hvězdy, protože se mi zdá neobyčejně důležité, abychom je prozkoumali. Vzdálenost sedmdesáti světelných let je dosažitelná pro hvězdolet Labuť, a možná že by se měla osmatřicátá mezihvězdná výprava vydat k Achernaru!"

Grom Orm domluvil, pohnul malou pákou na pultu tribuny a vrátil se na své místo.

Tam, kde stál dřív předseda Rady, zvedla se nevelká obrazovka, na níž se objevila známá statná postava Dara Vetra.

Bývalý vedoucí kosmických stanic se usmál, když ho vítaly neslyšné pozdravy zelených světél.

"Dar Veter je teď v Arizonské radioaktivní poušti, odkud vzlétají skupiny raket do výšky padesáti sedmi tisíc kilometrů na stavbu družice," vysvětlil Grom Orr. "Chtěl vám říci svoje mínění jako člen Rady."

"Navrhuji nejjednodušší řešení," ozval se veselý hlas, v němž zněl kovový tón přenosného vysílače. "Vypravme ne jednu, ale tři expedice!"

Členové Rady i diváci strnuli překvapením. Dar Veter nebyl řečník a nevyužil efektní pauzy.

"Původní plán vyslat dva hvězdolety osmatřicáté výpravy na trojitou hvězdu JE 7723..."

V tom okamžiku si Mven Mas představil trojitou hvězdu, která se po staru označovala jako Omikron 2 Eridana. Tato soustava žluté, modré a rudé hvězdy se rozkládala necelých pět parseků od Slunce a měla dvě pusté planety, ale k nim se neupínal zájem vědeckého bádání. Modrá hvězda soustavy byla bílým trpaslíkem, ale hmotou se rovnala polovině Slunce. Průměrná specifická váha její hmoty dva tisíce pětsetkrát převyšovala hutnost nejtěžšího pozemského kovu

iridia. Přitažlivost, elektromagnetické pole i procesy při vzniku těžkých prvků na této hvězdě byly nesmírně zajímavé a důležité pro bezprostřední studium z co možná nejmenší vzdálenosti. Tím spíše, že desátá mezihvězdná výprava, která se před dávnými časy vydala na Síría, zahynula. Ale ještě před záhubou stačila upozornit na nebezpečí. Modrá podvojná hvězda Síríus měla také bílého trpaslíka. Byl však daleko větší, měl nižší teplotu než Omikron 2 Eridana, a jeho hmota byla pětadvacetisíckrát hutnější než voda. Přestože hvězda je blízkou sousedkou Slunce, nebylo možno se k ní přiblížit, protože ji obklopoval pás ohromných meteorických rojů, které se vzájemně křížovaly a byly tak rozptýlené, že se nedalo přesně určit, jak široké jsou proudy smrtících úlomků. Tehdy - před tří sta padesáti lety - začalo se uvažovat o expedici na Omikron 2 Eridana.

"...má dnes, po pokusu Mvena Mase a Rena Boze," říkal právě Dar Veter, "tak veliký význam, že od něho nesmíme ustoupit.

Avšak průzkum cizího hvězdoletu, objeveného sedmatřicátou výpravou, může nám dát poznatky, které daleko předstihnou objevy prvního bádání.

Mohli bychom pominout předešlá bezpečnostní pravidla a riskovat, že hvězdolety rozdělíme. Aellu můžeme poslat na Omikron Eridana a Tintažel na hvězdu T. Oba koráby jsou první velikosti jako Tantra, která si poradila s nepředstavitelnými překážkami.

"Romantika!" vpadl mu do řeči hlučně a přezíravě Pur Chiss, ale okamžitě se stáhl, když zpozoroval nesouhlas publika.

"Ano, pravá romantika!" zvolal bujaře Dar Veter. "Romantika je přepychem přírody, ale je nutná v dobře organizované společnosti. V každém člověku se rodí z přebytku tělesných i duševních sil touha po novém, po častých změnách. Objevuje se zvláštní vztah k životním jevům, člověk se pokouší uvidět víc než pravidelný běh všednosti a čeká od života nejvyšší míru zkoušek a dojmů.

"Vidím v sále Evdu Nal," pokračoval Dar Veter. "Potvrdí vám, že romantika není jen záležitost psychologie, ale i fyziologie! Avšak vraťme se k věci! Nový hvězdolet Labuť ať letí k Achernaru, protože o výsledku cesty se naše planeta dozví teprve za sto sedmdesát roků. Grom Orm má úplnou pravdu, že průzkum podobných planet je naší povinností k potomkům."

"Hotové zásoby anamezonu stačí jen pro dvě rakety," namítl tajemník Mir Om. "Nechceme-li narušit ekonomiku, potřebujeme deset let, než připravíme k odletu další hvězdolet. Připomínám, že značné množství výrobních sil odčerpá stavba nové družice."

"Pamatoval jsem na to," odpověděl Dar Veter. "Shledá-li Rada Ekonomiky, že je to možné, navrhuji obrátit se k obyvatelstvu naší planety. Ať každý o jeden rok odloží zábavné výlety a cesty, vypneme televizory našich akvárií v hlubinách oceánu, přestaňme prozatím dovážet drahé kameny a vzácné rostliny z Venuše a z Marsu, ať se na čas zastaví závody na výrobu šatstva a ozdob. Rada Ekonomiky stanoví lépe než já, co je třeba na určitou dobu zastavit, aby se ušetřená energie mohla použít k výrobě anamezonu. Kdo z nás by neomezil na jediný rok své potřeby, abychom darovali našim dětem dvě nové planety v životodárných paprscích zeleného slunce, tak příjemného pro oči Pozemšťana!"

Dar Veter rozevřel náruč, obraceje se k celé Zemi, neboť věděl, že ho v televizorech sledují miliardy očí, kývl hlavou a zmizel. Na obrazovce zůstala pouze modravá zář. Tam, v Arizonské poušti, pravidelný rachot oťřásal zemí, kdykoli se raketa s nákladem vznesla nad modrou klenbu oblohy. Zde, v sále Rady, všichni přítomní vstali a zvednutím levé ruky projevovali naprostý souhlas s Vetrovým návrhem.

Předseda Rady se obrátil k Evdě Nal.

"Neřeknete nám svůj názor za Akademii Hoře a Radosti z hlediska lidského štěstí?"

Evda ještě jednou vystoupila na tribunu.

"Lidská psychika není uzpůsobená k dlouhodobým a často opakovaným impulsům; tím chrání nervovou soustavu před rychlým opotřebením. Naši vzdálení předkové málem lidstvo zahubili, neboť nebrali v úvahu, že člověk ve své fyziologické podstatě potřebuje častý odpočinek. Nás to polekalo, takže jsme dříve až příliš šetřili duševní život a nechápali, že hlavním prostředkem, jak se rozptýlit a odpočinout si z přemíry dojmů, je práce. Čím těžší práce, tím delší odpočinek, a zase: čím obtížnější, tím je radostnější, tím více a úplněji člověka zaujímá.

Můžeme mluvit o štěstí jako o nepřetržitém střídání práce a odpočinku, obtíží a uspokojení. Dlouhý věk rozšířil člověku hranice vlastního světa, zaměřil jeho úsilí do vesmíru. Právě štěstí, to je boj za nové! V tomto směru výprava na Achernar dá lidstvu víc bezprostřední radosti než druhé dvě, expedice, jelikož planety zeleného slunce darují nový svět našim citům, zatímco výzkumy fyzických jevů vesmíru vnímá zatím jen oblast rozumu. Akademie Hoře a Radosti usiluje o rozmnožení lidského štěstí, a proto by zřejmě pokládala za nejvýhodnější výpravu na Achernar; dají-li se však uskutečnit všechny tři, nemůže být nic lepšího!"

Vzrušený sál odměnil Evdu záplavou zelených světél. Grom Orm vstal.

"Otázka i rozhodnutí Rady jsou už jasné, a mé vystoupení je zřejmě poslední. Požádáme lidstvo, aby ve čtyřtém devátém roku éry Okruhu omezilo své potřeby. Dar Veter neřekl, že historikové objevili zlatého koně z doby Rozděleného Světa. Stovky tun čistého zlata můžeme použít k výrobě anamezonu, abychom v krátké době získali potřebné zásoby k letu. Poprvé, za celou historii lidstva vypravíme expedice současně na tři hvězdné soustavy, a poprvé se pokusíme dosáhnout světy vzdálené sedmdesát světelných roků!"

Předseda ukončil zasedání a požádal členy Rady, aby neodcházeli. Bylo třeba bezodkladně sestavit dotazy k Akademii Ekonomiky i k Akademii Stochastiky a Předpovídání Budoucnosti, aby se zjistily a objasnily nejružnější okolnosti, které mohou nastat při daleké cestě na Achernar.

Unavená Čara vyšla pomalu za Evdou, divíc se, že bledé tváře psychiatricky zůstávají svěží jako jindy. Dívka toužila být co nejdřív sama, aby mohla v klidu procítit ospravedlnění Mvena Mase. Dnes byl báječný den! Je pravda, že Mvena neověnčili jako hrdinu, jak o tom Čara tajně snila. Zbavili ho nadlouho, ne-li navždy důležité práce... Ale nechali

ho ve společnosti! Otvírá se jim oběma široká a obtížná cesta vědeckého bádání, práce, lásky!
Evda Nal zavedla dívku do nejbližšího Domu Výživy. Čara tak dlouho hleděla na jídelní lístek, že se Evda rozhodla vybírat sama; oznámila do automatické hlásnice čísla jídel a index stolu. Sotva usedly k oválnému stolku pro dva, otevřel se uprostřed otvor, v němž byl malý vozík s objednanými jídly. Evda přistrčila Čare pohár s povzbuzujícím nápojem Lia, sama s rozkoší vypila sklenici chladné vody a spokojila se s nákypem z kaštanů, ořechů a banánů se šlehačkou. Čara snědla jakýsi pokrm z třeňého masa raptů a rozloučila se. Evda se za ní dívala, jak dívka s grácií, podivuhodnou i v epoše Okruhu, sbíhala po schodišti mezi sochami z černého kovu a bizarně ohnutými stojany lamp.

KAPITOLA 13

Andělé z nebe

Se zatajeným dechem sledoval Erg Noor manipulace obratných laborantů. Množství přístrojů upomínalo na řídicí kabinu hvězdoletu, ale prostorný sál s širokými namodralými okny zaháněl okamžitě jakoukoli myšlenku na vesmírný koráb.

Na kovovém stole uprostřed místnosti stála komora ze silných rufolucitových desek, jež propouštěly infračervené i viditelné paprsky. Spleť trubek a kabelů omotávala hnědě smaltovanou nádrž, která věznila dvě černé medúzy z planety železné hvězdy.

Eon Tal se vypjal jako při tělocviku a s bezvládnou rukou na pásce pohlížel z dálky na pomalu se otáčející bubínek registračního přístroje. Čelo nad širokým černým obočím se mu orosilo kapičkami potu.

Erg Noor si přešel jazykem suché rty.

"Nic. Za pět let cesty tam zůstal jen prach," poznamenal chraptivě astronaut.

"Je-li tomu tak, je to zlé - pro Nizu i pro mne," odpověděl biolog. "Bude nutno tápavě hledat - a možná že mnoho let - aby se zjistil charakter našeho zranění."

"Vy si tedy stále myslíte, že orgány, jimiž medúzy a kříže vraždí své oběti, jsou u obou stejné?"

"Nemyslím si to jen já. Grim Šar a všichni ostatní dospěli k témuž přesvědčení. Ale z počátku mě napadaly nejpřekvapivější myšlenky. Domníval jsem se, že černý kříž s planetou vůbec nesouvisí."

"Já také, vzpomínáte si, že jsem vám o tom říkal. Došel jsem k závěru, že netvor patřil k diskovému hvězdoletu a hlídal ho. Ale když se nad tím vážně zamyslím, jaký by to mělo smysl, hlídat nedobytnou pevnost zvenku? Pokus o otevření disku dokázal, že podobné myšlenky jsou nesmyslné."

"Já jsem si představoval, že kříž vůbec není živý. Uvažoval jsem, není-li to robot, postavený k ochraně hvězdoletu?"

"Já zrovna tak! Ale teď, ovšem, jsem podobnou myšlenku zavrhl. Černý kříž je živý tvor, zplozenec světa tmy. Takové tvary přebývají zřejmě dole, v rovinách. Objevil se u »vratk«, kde byl průsmyk mezi skalisky. Lehčí a pohyblivější medúzy žijí na náhorních planinách, kde jsme přistáli. Souvislost mezi černým křížem a spirálovým diskem vznikla docela náhodně. Naše ochranná zařízení se jednoduše dotkla vzdáleného zákoutí na rovině, které vždycky zůstávalo ponořeno do tmy za obrovským diskem."

"A vy předpokládáte, že vražedné orgány medúz i kříže jsou stejné?"

"Ano! U živých tvorů, kteří přebývají ve stejných podmínkách, musily vzniknout i stejné orgány. Železná hvězda je tepelné elektrické slunce. Celá atmosféra planety je silně nasycena elektřinou. Grim Šar má za to, že živočichové sbírají energii z atmosféry a kondenzují ji podobně jako naše kulové blesky. Vzpomeňte si, jak po chapadlech medúzy jiskřily hnědé hvězdičky!"

"Kříž měl také ramena, ale neměl..."

"Nikdo si toho jednoduše nevšiml. Ale všichni se shodujeme v tom, že poranění nervových kmenů s ochrnutím příslušných vyšších center u Nizy i u mne má úplně stejný charakter. To je hlavní důkaz i naděje."

"Naděje?" ožil Erg Noor.

"Samozřejmě. Pohleďte," - biolog ukázal na rovnou čáru zapisovacího přístroje - "citlivé elektrody, ponořené do pasti s medúzami, nic neukazují. Nestvůry tam vnikly s plným nábojem své energie, která nemohla nikam zmizet, když jsme nádrž zavařili. Ochrannou izolaci kosmických potravinových nádob stěží co pronikne, to nejsou naše lehké biologické skafandry. Vzpomeňte si, že kříž, který skoro usmrtil Nizu, vám neuškodil. Jeho ultrazvuk pronikl do skafandru s univerzální ochranou, zlomil vaši vůli, ale ničící náboje byly bezmocné. Nizin skafandr prorazily právě tak, jako medúzy probily můj."

"A tudíž náboj kulových blesků nebo něčeho podobného, který se dostal do nádrže, měl by tam zůstat. Ale přístroje nic neukazují..."

"V tam je naše naděje, Znamená to, že medúzy se nerozpadly v prach. Jsou..."

"Už rozumím. Svinuly se, staly se z nich jakési kokony."

"Ano. Podobné přizpůsobivé schopnosti se často objevují u živých organismů, které musí přečkávat období nepříznivá pro jejich existenci. Dlouhé mrazivé noci na černé planetě, strašlivé uragány při »východech« a »západech« slunce, to jsou právě taková období. Ale protože se poměrně rychle střídají, jsem přesvědčen, že medúzy se mohou rychle zakuklit a stejně rychle změnit svůj stav. Usuzuji-li správně, podaří se nám dost rychle přivést černé medúzy k jejich vražedné činnosti."

"Tím, že obnovíme teplotu, atmosféru, osvětlení a ostatní podmínky černé planety?"

"Ano. Všechno je vypočítáno a připraveno. Brzy přijde Grim Šar. Budeme provívat nádrž směsí neonu, kyslíku a dusíku za tlaku tří atmosfér. Ale nejdříve se přesvědčíme..."

Eon Tal se poradil s dvěma asistenty. Jakési zařízení se začalo zvolna přibližovat k hnědé nádrži. Přední rufolucitová deska se odsunula a otevřela přístup k nebezpečné pasti.

Elektrody uvnitř nádrže vystřídala mikrozrcadla s válcovými osvětlovači. Jeden z asistentů se postavil za televizní řídicí pult. Obrazovka ukázala stěnu nádrže: vyduť povrch, pokrytý zrnitým povlakem a odrážející matně paprsky osvětlovače. Zrcadlo se nepřetržitě otáčelo, Eon Tal poznamenal:

"Rentgenem se to nedá prosvítit, izolace je příliš silná. Musíme užít složitějšího způsobu."

Otáčivé zrcadlo obrazilo dno nádrže a na něm dva bílé chomáče jako nepravidelné koule s pórovitým, vláknitým povrchem. Podobaly se plodům nedávno vypěstované odrůdy chlebovníku o průměru sedmdesáti centimetrů, "Připojte TVF k vektoru Grima Šara," obrátil se biolog na pomocníka.

Jakmile se vědec přesvědčil, že společné předpoklady byly správné, příběhl okamžitě do laboratoře. Mhouřil ze zvyku oči, ačkoli nebyl krátkozraký, a obhlížel připravené přístroje. Grim Šar se nepodobal znamenitým vědcům, kteří se zpravidla vyznačovali imposantním zjevem a pánovitostí. Erg Noor si vzpomněl na Rena Boze, jehož nesmělost a jinošské vzezření také neodpovídaly jeho mocnému rozumu.

"Rozřízněte zavařený spoj!" přikázal Grim Šar. Mechanická ruka odřízla vrstvu pevné emailové hmoty, aniž pohnula těžkým víkem. Hadice s plynovou směsí se zapojily k ventilům. Silný reflektor s infračervenými paprsky nahradil železnou hvězdu.

"Teplota... přitažlivá síla... tlak... elektrické nasycení..." opakoval asistent údaje přístrojů.

Po půl hodiny se Grim Šar otočil k astronautům.

"Pojďme do sálu oddechu. Nedá se odhadnout, kdy zámotky ožijí. Má-li Eon pravdu, stane se to brzy. Služba nás upozorní."

Institut Nervových Drah byl vybudován daleko od obytné zóny, na okraji chráněné stepi. Země na počátku léta byla suchá a dokořán otevřenými okny pronikal šelest větru i lehká vůně sežehlé trávy.

Tři vědečtí pracovníci se zabořili do pohodlných křesel a hleděli mlčky z oken přes košaté koruny stromů na modravý opar vzdáleného horizontu. Chvillemi někdo z nich přivíral unavené oči, ale čekání bylo příliš napjaté, aby se dalo zdřímnout. Tentokrát však osud nezkoušel trpělivost vědců dlouho. Neuplynuly ani tři hodiny, když se rozsvítila obrazovka přímého spojení. Dozorčí asistent se stěží ovládal.

"Víko se pohybuje!"

Všichni tři se mžikem ocitli v laboratoři.

"Uzavřete pevně rufolucitovou komoru, zkontrolujte neprodyšnost!" nařídil Grim Šar. "Přeneste podmínky planety do komory."

Nehlučné syčení mocných čerpadel, pohvizdování tlakového stabilizátoru - a uvnitř průzračné klece zavládla atmosféra černého světa.

"Zvyšte vlhkost a nasycení elektřinou," pokračoval Grim Šar.

Ostrá vůně ozónu se rozlila po laboratoři.

Nic se nestalo. Vědec se zachmuřil, znovu přehlížel přístroje a uvažoval, co opominuli.

"Musí být tma!" zazněl zčistajasna Ergův hlas. Eon Tal až poskočil.

"Jak jsem na to mohl zapomenout! Grime, vy jste nebyl na železné hvězdě, ale já...!"

"Polarizující rolety!" řekl vědec místo odpovědi.

Světlo zhaslo. Laboratoř osvětlovala jen světla přístrojů. Asistenti stáhli přes pult závěs a všechno se ponořilo do tmy. Tu a tam se zaleskly body samozářících indikátorů.

Dech černé planety zavanul do tváří astronautů a oživil v paměti strašné i úchvatné dny těžkého boje.

Uběhlo pár minut mlčení, v němž bylo slyšet jen opatrné pohyby Eona Tala, který seřizoval obrazovku pro infračervené paprsky, s polarizujícím stínidlem, jež odráželo světlo.

Slabý zvuk, těžký úder, a z vodní nádrže uvnitř rufolucitové komory odpadlo víko. Zablikaly známé hnědé jiskřičky - to se chapadla černé příšery objevila nad okrajem nádrže. Netvor se nečekaným skokem vymrštil vzhůru, roztáhl se jako černá pokrývka přes celou plochu rufolucitové komory a narazil na průzračný strop. Po celém medúzině těle zarsřely tisíce hnědých hvězdiček, černá pokrývka se kupolovitě vzdula, jako by ji zespodu nafoukl, a medúza soustředěným nápoem chapadel se opřela do dna komory. I druhý netvor vylétl z nádrže jako černý přízrak, vzbuzuje bezděčnou hrůzu svými rychlými, neslyšnými pohyby. Ale zde, za silnými stěnami vyzkoušené komory a v kruhu přístrojů, řízených na dálku, byli zplozenci černé planety bezmocní.

Přístroje měřily, fotografovaly, definovaly a kreslily složité křivky, rozkládající ústrojí netvorů na nejrůznější fyzické, chemické i biologické ukazatele. Rozum člověka pak znovu sestavoval různé údaje, zmocňoval se vnitřního mechanismu neznámých zplozenců tmy a podroboval si je.

Každou hodinu, jež nepozorovaně prchla, Erg Noor věřil silněji ve vítězství.

Eon Tal byl stále veselejší, Grim Šar i jeho mladí asistenti čím dál tím živější.

Konečně přistoupil vědec k Ergovi.

"Můžete s klidným srdcem odejít. My zde zůstaneme do konce výzkumu. Bojím se rozsvítit, zde se černé medúzy nemají kam skrýt jako na vlastní planetě. Ale musí odpovědět na všechno, co chceme vědět."

"A budete vědět?"

"Za tři nebo čtyři dny bude výzkum úplný pro úroveň našich znalostí. Ale už teď je možné představit si, jak působí ochromující ústrojí."

"A vyléčí se Niza i Eon?"

"Ano."

Teprve teď Erg Noor pocítil, jakou tíhu v sobě nosil od onoho černého dne - dne nebo noci...! To je přece stejné!

Zaplavila ho divoká vlna radosti, že se musil přemáhat, aby Grima Šara nevyhodil do vzduchu; měl chuť malého vědce obejmut a třást jím. Erg se podívil sám sobě, ale za chvíli se uklidnil a byl opět soustředěn jako vždy.

"Vaše studium velmi prospěje příští výpravě v boji s medúzami a kříži."

"Ovšem. Teď budeme nepřítelé znát. Ale copak se skuteční výprava do světa tmy a tíhy?"

"Nepochybují o tom!"

Teplý den severního podzimu sotva začal.

Erg Noor šel bez obvyklé ráznosti, našlapuje bosýma nohama na měkkou travu. Vpředu na kraji lesa proplétala se zelená stěna cedrů mezi opadanými kleny, které vypadaly jako sloupky řídkého šedého dýmu. Zde v rezervaci člověk do přírody nezasahoval. Vlastní půvab spočíval právě v neuspořádaných porostech, v protichůdnosti příjemných i ostrých vůní.

Chladná říčka mu přehradila cestu. Erg se dal pěšinou. Slunce pronikalo zčeřenou, průzračnou vodu, takže připomínala vlnitou zlatou síť, vrženou na pestré oblázky u dna. Ve vodě plavaly nepatrné kousíčky mechu i vodních řas a pod nimi ubíhaly po dně modré stíny. Za říčkou se ve větru nakláněly veliké fialové zvonky. Pach vlhké louky a rudého podzimního listí sliboval člověku radost z práce, neboť v koutku duše se každému zahnízdila zkušenost prvobytného oráče.

Na větvi se usadila jasně žlutá žluva a spustila posměšný sebejistý křik.

Čisté nebe nad cedry se pokrylo záplavou stříbrných beránků. Erg Noor vstoupil do lesního šera, kde vonělo nahořklé cedrové jehličí a pryskyřice, přešel les a vystoupil na pahorek, utíraje si vlhkou nepokrytou hlavu. Přírodní háj kolem nervové kliniky nebyl široký a Erg brzy vyšel na cestu. Říčka plnila kaskádu bazénů z mléčného skla. Ze zátočiny vyběhlo několik mužů a žen v plavkách a uháněli po cestě mezi pestrými květy. Podzimní řeka jistě nebyla teplá, ale běžci se navzájem povzbuzovali smíchem a žerty, vrhli se do bazénu a ve veselém houfu odplouvali. V některém místním závodě nebo farmě nastala zřejmě doba odpočinku...

Ještě nikdy se mu rodná planeta nezdála tak nádherná, jemu, který prožil větší část svého života v těsném hvězdoletu.

Erg překypoval vděčností ke všem lidem, k pozemské přírodě, ke všemu, co mělo podíl na záchraně jeho rusovlasé astronautky, jeho Nizy! Dnes mu sama přišla naproti do zahrady! Po poradě s lékaři se rozhodli, že pojedou společně do polárního nervového sanatoria. Jakmile se podařilo rozetnout paralytický řetěz a odstranit trvalý útlum mozkové kůry, způsobený nábojem v chapadlech černého kříže, Niza byla docela zdravá. Bylo jen třeba vrátit jí bývalou energii po tak dlouhém kataleptickém spánku. Niza, živá, zdravá Niza! Erg měl dojem, že na to nikdy nebude moci pomyslet bez radostného zatnutí v nitru.

Uviděl proti sobě ženskou postavu, která šla rychlým krokem od rozcestí. Poznal by ji mezi tisíci - byla to Veda Kong. Veda, na niž dříve tolik myslel, pokud nebylo jasné, že se jejich cesty rozcházejí. Erg Noor, zvyklý na diagramy počítačů, představil si v duchu oblouk vzletající prudce k nebi to byl jeho cíl - a pak Vedinu životní cestu a práci, která byla na planetě a nořila se do hlubin její minulosti. Obě čáry se rozcházely a vzdalovaly daleko jedna od druhé.

Erga, který znal dopodrobna Vedinu tvář, překvapila její podoba s Nizou. Týž úzký obličej s očima daleko od sebe a s vysokým čelem, s dlouhým, rozčepýřeným obočím a něžným posměškem kolem velkých úst. Dokonce i nosy měly obě maličko zvednuté a měkce zaoblené, úplně jako sestry. Jenže Veda hleděla vždycky přímo a zamyšleně, zatím co Niza často pohazovala neústupnou hlavičkou v mladistvém zápalu.

"Prohlížíte si mě?" divila se Veda.

Vztáhla k Ergovi obě ruce, a ten si je přitiskl ke tvářím. Veda sebou trhla a vyprostila dlaně. Astronaut se pousmál.

"Chtěl jsem poděkovat rukám, které pomáhaly uzdravit Nizu... Ano... Vím všechno! Byla nutná nepřetržitá služba a vy jste se zřekla zajímavé expedice. Dva měsíce..."

"Nezřekla, ale zpozdlila jsem se čekáním na Tantru. Stejně bylo pozdě, a pak, vaše Niza je kouzelná! Na první pohled jsme si téměř podobné, ale ona je pravou družkou pro přemožitele vesmíru a železných hvězd, je oddaná a zahleděná k nebi..."

"Vedo...!"

"Já nežertuji, Ergu! Cítíte, že teď není na žerty čas? Je třeba, aby všechno bylo jasné."

"Mně je i tak všechno jasné! Ale děkuji vám za Nizu, ne za sebe..."

"Neděkujte! Bylo by mi těžko, kdybyste Nizu ztratil..."

"Chápu, ale nevěřím, protože znám Vedu, které je podobná kalkulace úplně cizí. A moje vděčnost je namístě."

Erg pohládl mladou ženu po rameni a vzal ji za předloktí. Šli vedle sebe po liduprázdné cestě a mlčeli, dokud Erg znovu nepromluvil:

"Kdopak je ten pravý?"

"Dar Veter."

"Bývalý vedoucí kosmických stanic? Podívejme se!"

"Ergu, říkáte nějaká nevýznamná slova. Já vás nepoznávám..."

"Patrně jsem se změnil... Ale já si představuji Dara Vetra jen podle práce a myslel jsem, že je také ctitelem vesmíru."

"To je správné. Ctitel hvězdného světa, který lásku ke hvězdám spojil s láskou k Zemi. Je to vědec s velkýma rukama prostého řemeslníka."

Erg Noor maně pohlédl na svou úzkou dlaň s tvrdými prsty matematika a hudebníka:

"Kdybyste, Vedo, věděla, jak teď miluji Zemi..."

"Po zážitcích ve světě tmy a dlouhé cestě s ochrnutou Nizou? Ovšem! Ale..."

"Chcete říci, že ona láska netvoří základ mého života?"

"Právě tak! Vy jste opravdový hrdina, a proto se nemůžete nabažít hrdinských činů. Vy i tu lásku ponesete jako naplněnou číši a budete se bát rozlít třeba jen kapku na Zem, abyste ji mohl celou odevzdat vesmíru. Ale zase jen kvůli Zemi!"

"Vedo, v dobách Temna by vás upálili na hranici!"

"To mi už říkali... Tak, a jsme na rozcestí. Kde máte boty, Ergu?"

"Nechal jsem je v zahradě, když jsem vám šel naproti. Budu se muset vrátit."

"Na shledanou, Ergu. Má práce zde skončila. Teď je řada na vás. Kde se uvidíme? Či snad až před odletem nové rakety?"

"Ne, ne, Vedo. Odjedeme s Nizou na tři měsíce do polárního sanatoria. Přijďte k nám a přivezte Dara Vetra."

"Které je to sanatorium? Kamenné Srdce na severním pobřeží Sibíře? Nebo Podzimní Listí na Islandu?"

"Na severní polární kruh je už pozdě. Pošlou nás do Bílé Záře v Grahamově Zemi na jižní polokouli, kde brzy začne léto."

"Dobře, Ergu. Přijedeme, nebude-li Dar musit hned odletět na stavbu družice 57. Nejdřív se asi musí připravit materiál..."

"Máte pěkného Pozemšťana, bude skoro celý rok v nebi!"

"Nebudte zlomyslný. Jeho nebe je blízko ve srovnání s vašimi nepředstavitelnými dálkami, které nás rozdělily."

"Litujete toho, Vedo?"

"Proč se ptáte, Ergu? V každém člověku jsou dvě poloviny, z nichž jedna se dere k novému, druhá zase opatruje minulost a ráda se k ní vrací. To přece víte, a víte také, že návrat nikdy nevede k cíli."

"Ale lítost zůstává... jako věnec na drahém hrobě. Vedo, drahá, polibte mě..."

Mladá žena poslušně splnila jeho přání, lehce astronauta odstrčila a vykročila rychle k hlavní lince elektrobusů. Erg se za ní díval, až vůz s automatickým řízením zastavil a Vedro červený šat zmizel za průzračnými dveřmi.

I Veda hleděla skrze sklo na nehybného Erga. V hlavě jí vytrvale zněl refrén básnickových veršů z doby Rozděleného Světa, které přeložil a nedávno zhudebnil Ark Gir. Jednou jí řekl Dar Veter v odpověď na něžnou výčitku:

"A nejen andělé z blankytného ráje,
ani démoni z podmoří
neodloudí mne od duše
té krásné Annabel-Lee!"

Tak volal dávný muž k hrozným silám přírody, které mu vzaly milovanou ženu. Muž nesmířený se ztrátou a odhodlaný nic osudu nedarovat!

Elektrobus se blížil k větvi Spirální Dráhy, a Veda, přeplněná světlým smutkem, pořád ještě stála u okna, držela se pevně leštěného opěradla a prozpěvovala si čarokrásnou romanci.

- Andělé, tak za starých časů věřící Evropané nazývali domnělé nebeské duchy, kteří hlásali vůli bohů. Také ve starořečtině "angelos" znamená "posel". Slovo bylo zapomenuto už před mnoha staletími...

- Poslové nebe, vesmíru, tak je možno nazvat Erga Noora, Mvena Mase i Dara Vetra. Zvláště Dara, až bude na blízkém, pozemském nebi stavět družici... Veda se usmála. "Pak ale démoni z podmoří jsme my, historikové," řekla nahlas, naslouchajíc vlastnímu hlasu, a vesele se rozesmála. "Ano, tak je to, andělé z nebe a démoni z podmoří! Jen jestli se to Daru Vetrovi zalíbí..."

Nízké odolné cedry s černým jehličím, vypěstované pro subantarktické oblasti, šuměly slavnostně a stejnoměrně v neutuchajícím větru. Chladný a hustý vzduch proudil jako rychlá řeka a nesl s sebou čistotu a svěžest, jakou má jen vzduch na otevřeném oceánu nebo ve vysokých horách. Jenže v horách, kde přišel do styku s věčným sněhem, vítr je suchý a lehce rozpalující jako šumivé víno. Zde však na člověka citelně vanul dech oceánu a vlhce obléval tělo.

Skleněné stěny sanatoria Bílá Záře sestupovaly terasovitě k moři a zaoblenými tvary připomínaly obrovské zaoceánské lodi z dávné minulosti. Bledě červený nátěr meziokenních pilířů, schodišť i vertikálních sloupů výrazně kontrastoval za dne s temnými kupolovitými masívy hnědofialových andezitových skal, protkaných modrošedými cestičkami z taveného sienitu. Ale teď na konci jara polární noc ozářila a setřela všechny barvy zvláštním bělavým světlem, které jako by vycházelo z hloubek nebe i moře. Slunce se na hodinu skrylo za pahorky na jihu. Odtud v širokém oblouku planula polární záře a šířila se po jižní části oblohy. Byl to odlesk mohutných ledových ker, které se uchránily na vysokém hřebenu ve východní polovině antarktické pevniny. Zůstala jen čtvrtina dřívějšího kolosálního ledovcového krunýře, jež lidská vůle donutila k ústupu. Bílá ledová záře, po níž se nazývalo i sanatorium, změnila všechno kolem v přízračný svět beze stínů a reflexů.

Ve stříbrných záblescích porcelánové cestičky šli pomalu k moři čtyři lidé. Muži, kráčející pozadu, měli tváře jako vytesané ze šedé žuly, veliké oči obou žen byly propastně hluboké a záhadné.

Niza Krit se tvářila pitulila k límci Vediny kožíštinové pláštěnky a vzrušeně historičce odporovala. Veda s lehkým údivem hleděla na dívku, která se jí na pohled podobala.

"Myslím si, že nejlepší dárek, jaký může žena přinést milovanému muži, je stvořit ho znovu, a tak prodloužit existenci svého hrdiny. Vždyť to je skoro nesmrtelnost!"

"Muži soudí jinak," odpověděla Veda. "Dar Veter mi říkal, že by nechtěl, aby se jeho dcera příliš podobala ženě kterou miluje, protože by mu bylo těžko při myšlence, že odejde ze světa a nechá ji tu bez ochrany své lásky a něhy, na pospas neznámému osudu... To jsou přežitky pravěké žárlivosti a ochrany."

"Pro mne je nesnesitelná myšlenka, že bych se rozloučila s malíčkým tvorečkem, jehož jsem zrodila," pokračovala Niza, ponořená do vlastních úvah. "Dát ho na vychování, sotva jsem ho odkojila!"

"Chápu, ale nesouhlasím." Veda zesmutněla, jako by se dívka dotkla bolavé struny v jejím srdci: "Jedním z největších úkolů lidstva bylo zvítězit nad slepým mateřským pudem. Pochopit, že jen kolektivní výchova dětí, vedená speciálně

vyškolenými lidmi, může stvořit člověka naší společnosti. Dnes takřka neexistuje slepá mateřská láska jako ve starověku. Každá matka ví, že celý svět je laskavý k jejímu dítěti. Právě tak vymizela pudová láska vlčice, pramenící z živočišného strachu o potomka."

"Já to chápu," řekla Niza, "ale jen jaksi rozumem."

"Ale já každým nervem cítím, že největší štěstí, záležející v tom, že působíme radost jiné bytosti, je dnes dostupné každému člověku libovolného stáří. To, co dříve mohli jen rodiče, babičky a dědečkové, ale ze všeho nejvíc matky. K čemu je nutné být stále s dítětem - vždyť i to je přežitek z dob, kdy ženy z nutnosti vedly úzce ohraničený život a nemohly být pohromadě s milovanými muži. Vy však budete stále spolu, dokud se budete milovat..."

"Nevím, ale někdy si vášnivě přejí mít vedle sebe drobné stvoření, které by se mu podobalo, že až zatínám ruce... A... Ne, já nic nevím...!"

"Existuje ostrov Matek - Jáva. Tam žijí všechny ženy, které chtějí samy vychovávat své děti."

"Ale já bych se ani nemohla stát vychovatelkou, Jako to dělají ženy, které příliš milují děti. Cítím v sobě tolik síly, a byla jsem už jednou ve vesmíru..."

Veda zjhlala.

"Nizo, vy jste ztělesněné mládí, nejen fyzicky. Střetáváte se v životě s rozpory, a jako všichni mladí nechápete, že je to sám život, že radost lásky přináší s sebou nutně obavy, starosti i hoře, tím silnější, čím větší je láska. Ale vy si myslíte, že všechno je ztraceno při prvním životním úderu..."

Při posledních slovech Vedu náhle osvětila myšlenka. Ne, příčina Niziných obav a vášnivých tužeb netkví jen v jejím mládí!

Veda se mylila jako mnoho lidí, když se domnívají, že rány duše se zacelí současně s tělesným zraněním. Tak to vůbec není! Rána psýchy ještě velmi dlouho přetrvává, ukrytá hluboko ve fyzický zdravém těle, a může se otevřít zcela nečekaně, někdy z docela nepatrné příčiny. Stejně je tomu u Nizy; i když ochrnutí, trávající pět let, probíhalo při úplném bezvědomí, zanechalo po sobě památku ve všech buňkách těla, a k tomu hrůza při střetnutí s černým křížem, který div nezahubil Erga Noora.

Niza uhodla směr Vediných myšlenek a řekla tlumeně:

"Po zážitcích na železné hvězdě se nemohu zbavit zvláštního pocitu. Někde v duši mám mučivou prázdnotu. Existuje i vedle opravdové radosti a síly, aniž je vylučuje, sama však také neuhasíná. Ale mohu s ní bojovat jen něčím, co mě celou strhne a nenechá mě s tím o samotě... Ted vím, co je vesmír pro samotného člověka, a ještě více se obdivuji k prvním hrdinům kosmických letů!"

"Myslím, že vám rozumím," odpověděla Veda. "Byla jsem na malinkých polynéských ostrůvcích, ztracených uprostřed oceánu. V hodinách samoty vás před tváří moře zachvacuje nekonečný smutek, jako teskná píseň, ztrácející se v jednotvárné dálce. Do vědomí člověka asi proniká prastará vzpomínka na prvotní samotu a říká mu, jak byl dříve slabý a odsouzený k zániku. Předtím ho může zachránit jen společná práce a společné myšlenky. Přijede loď, ještě menší než ostrov, ale nekonečný oceán je už jiný. Loď s hrstkou soudruhů, to už je zvláštní svět, mířící k dostupným, pokorným dálkám. Stejně je to s hvězdoletem, který je vesmírnou lodí. Jsme v něm se silnými a statečnými soudruhy! Ale samota před vesmírem..." Veda se zachvěla. "Tu člověk stěží dovede snést!"

Niza se přimkla k Vedě těsněji.

"Jak správně jste to řekla, Vedo! Proto já chci všechno hned..."

"Nizo, zamilovala jsem si vás. Ted' už lépe chápu vaše rozhodnutí. Připadalo mi nerozumné."

Niza stiskla Vedě mlčky ruku a zabořila jí nos do tváře, chladné od větru.

"Ale vydržíte, Nizo? Je to tak hrozně těžké!"

"O jaké těžkosti mluvíte, Vedo?" obrátil se Erg Noor, když zaslechl její poslední slova. "Smluvili jste se s Darem Vetrem? Už půl hodiny mě přemlouvá, abych své zkušenosti astronauta věnoval mládeži a nevydával se na cestu, z níž není návratu."

"Nu, a dokázal vás přesvědčit?"

"Ne. Mé zkušenosti v astronautice jsou potřebnější k tomu, abych dovedl Labuť k cíli, tam," Erg ukázal na jasnou bezednou oblohu, kde pod Malým Magellanovým Mračnem, pod Tukanem a Vodním hadem by měl svítit zářivý Achernar. "Abych ji vedl cestou, kterou dosud neproletěla žádná raketa Země ani Okruhu!"

Při posledních slovech zahořel za Ergovými zády okraj vycházejícího Slunce a jeho paprsky setřely tajuplnost bílé záře. Čtveřice přátel došla k moři. Oceán dýchal chladem a vrhal na povlovný břeh nekonečné řady těžkých vln bouřlivé Antarktidy. Veda si se zájmem prohlížela ocelovou vodu, která do hloubky rychle temněla a pod šikmými slunečními paprsky přijímala nafialovělý odstín ledu.

Niza stála vedle v modrém kožíšku a kulaté čapce, zpod níž se drala záplava temně rusých vlasů. Dar Veter ji pozoroval s bezděčným okouzlením a pak se zasmušil.

"Vetře, vám se Niza nelíbí?" zvolala Veda s přehnaným rozhořčením.

"Vy víte, že ji obdivuji," řekl Dar Veter nevrle. "Ale zdála se mi najednou tak drobounká a křehká ve srovnání s..."

"S tím, co mě čeká?" zeptala se Niza vyzývavě. "Přenesl jste svůj útok z Erga na mne...?"

"Nic podobného nezamýšlím," odpověděl Dar Veter vážně a smutně. "Ale mé rozladění je docela přirozené. Libezné stvoření milé Země má zmizet ve tmě a příšerném chladu bezedného vesmíru. Nizo, to není lítost, ale smutek nad ztrátou."

"Cítil jste přesně to, co já," souhlasila Veda. "Niza, takový jasný plamínek života, a ledový, mrtvý prostor!"

"Zdám se vám křehkým kvítkem?" zeptala se Niza. Zvláštní intonace v jejím hlase nedovolila Vedě přikývnout.

"Komu boj s chladem působí větší potěšení než mně?"

Dívka strhla čapku, potřásla rusými kadeřemi a shodila kožíšek.

"Nizo, co děláte?" Veda první pochopila dívčin úmysl a vrhla se k astronavigátorce.

Ale Niza prudce vyběhla na skálu čínící nad vlnami a podala Vedě své šaty.

Studené vlny ji objaly, a Veda se otřásla, když si představila pocit při takové koupeli. Niza klidně plavala dál, rozrážejíc vlny silnými tempy. Když se ocitla na hřebeni vodního valu, začala mávat přátelům na břehu a zvala je za sebou. Veda Kong ji nadšeně pozorovala.

"Vetře, Niza není družka pro Erga, ale pro ledního medvěda. Je možné, že vy, člověk ze severu, couvnete?"

"Jsem původem Seveřan, ale sám dávám přednost teplým mořím," řekl Dar Vater žalostně, přibližuje se s nechtutí k pleskajícímu příboji.

Svlékl se, zkusil nohou vodu a s výkřikem se vrhl proti ocelovému valu. Třemi širokými rozmachy se vznesl na vrchol vlny, ale hned sklouzl do tmavé propadliny druhé. Jen dlouhodobý cvik a celoroční koupání zachránily Darovu prestiž. Ledová voda z něho vyrazila dech, před očima se mu roztočila rudá kola. Musil se několikrát prudce potopit a vyskočit, aby mohl zase dýchat. Promodralý a vymrzlý Dar připlaval k Nize a společně vyběhli na skálu. Za několik minut už vychutnávali teplo kožešinových oděvů. Zdálo se jim, že i mrazivý vítr přináší dech korálových moří.

"Čím více vás poznávám," - zašeptala Veda - "tím více jsem přesvědčena, že Erg Noor volil správně. Vy ho podepřete v těžkých chvílích, rozveselíte i ochráníte ho jako nikdo jiný..."

Niziny neopálené tváře sytě zružověly.

Při snídani na vysoké křišťálové terase, zachvívajíc se větrem, Veda často zachytila dívčin zamyšlený a něžný pohled. Všichni čtyři mlčeli, jako mlčívají lidé před dlouhým rozloučením.

"Je trpké poznat takové lidi a hned se s nimi rozloučit!" zvolal pojednou Dar Veter.

"Snad už nechcete..." začal Erg Noor.

"Doba mého volna skončila. Je čas, abych se odebral nahoru! Grom Orm na mě čeká."

"I já musím jít," dodala Veda. "Pohroužím se do svého podzemí, kde jsme nedávno objevili úkryt z doby Rozděleného Světa."

"Labuť bude připravena v polovině příštího roku, ale s přípravami na cestu začneme už za šest týdnů," řekl tiše Erg Noor. "Kdo je teď vedoucím kosmických stanic?"

"Zatím Junij Ant, ale nechce se rozloučit s přístroji automatické paměti a Rada ještě nepotvrdila kandidaturu Emba Onga, inženýra fyziky na labradorské F stanici."

"Toho neznám."

"Lidé ho málo znají, protože se v Akademii Nejvyšších Znalostí zabývá problémy megavlnové mechaniky."

"Co to je?"

"Velké rytmy kosmu, gigantické vlny, které se pomalu šíří prostorem. V nich se na příklad projevují protiklady vstřícných světelných rychlostí, které jsou relativně vyšší než absolutní jednotka. Ale všechno je dosud v úplném zárodku..."

"A co Mven Mas?"

"Píše knihu o emocích. Má také málo času na osobní záležitosti. Akademie Stochastiky a Předpovídání Budoucnosti ho jmenovala poradcem pro odlet vaší Labutě. Jakmile budou materiály pohromadě, musí se s knihou rozloučit."

"Škoda. Téma je důležité. Je na čase, abychom správně pochopili realnost a sílu emocionálního světa," odušil Erg Noor. "Obávám se, že Mven dokáže stěží chladně analyzovat," řekla Veda.

"Tak to má být, jinak nic vynikajícího nenapiše," namítl Dar Veter a začal se loučit.

"Na shledanou! Skončete brzy svou práci, jinak se už nevidíme," podávali mu ruce Niza a Erg.

"Uvidíme se!" sliboval přesvědčivě Dar Veter. "V krajním případě ve stepi El Chomra před odletem."

"Před odletem," souhlasili astronauti.

"Pojďme, nebeský anděli," Veda se zavěsila do Dara, předstírajíc, že nepozoruje kolmou vrásku mezi jeho obočím. "Jistě vás už Země omrzela?"

Zeširoka rozkročený Dar Veter stál na vratkém základu zhruba smontované kostry družice a díval se dolů, do hrozné propasti mezi protrhanými mraky. Země, jejíž ohromné rozměry člověk ostře cítil i na vzdálenost pěti jejích průměrů, odhalovala šedé klikaté obrysy kontinentů i tmavě fialové skvrny moří.

Poznával kontury, známé již od dětství ze snímků, pořízených na umělých družicích. Tamhle je vydutá linie, přes níž se táhnou černavé pruhy hor. Napravo se leskne moře a přímo pod nohama je vidět úzké předhorské údolí. Dnes Darovi přálo štěstí, neboť oblaka se rozestoupila právě nad tou částí planety, kde teď žije a pracuje Veda. Kdesi na terasovitém úpatí litinově šedých hor je pravěká jeskyně, sestupující v prostorných poschodích do hlubin Země. Tam Veda vybírá z němých a prašných úlomků minulosti lidstva zrníčka historické pravdy, bez níž nelze pochopit přítomnost ani předvídat budoucnost.

Dar se naklonil z plošiny rýhovaného plechu ze zirkoniového bronzu a poslal v duchu pozdrav domnělému bodu, ukrytému pod křídlem oslnivých beránek, které se hrnuly od západu. Noční tma tam stála jako zeď, posetá zářivými hvězdami. Oblačné vrstvy visely nad sebou jako obrovské prámy. V temné propasti pod nimi uháněla Země pod příkrov mraků, jako by navždy přestávala existovat. Závoj něžné zodiakální záře obklopoval planetu ze zastíněné strany a svítil do černého kosmického prostoru.

Nad osvětlenou stranou planety visel modrý, oblačný příkrov a odrážel mocné světlo ocelově šedého Slunce. Každý, kdo by pohlédl na oblaka bez chránících filtrů, přišel by o zrak, stejně jako ten, kdo by se otočil k hrozné mateřské hvězdě a nebyl pod ochranou osmisetkilometrové vrstvy zemské atmosféry. Ze Slunce se řinul mohutný proud krátkovlnných, ultrafialových a rentgenových paprsků, vražedných pro všechno živé. K nim se pojoil nepetržitý lijavec kosmických částic. Novy nebo galaxie, střetávající se v nepředstavitelné dálce, vysílaly do prostoru smrtelná záření.

Jen spolehlivé skafandry chránily pracovníky družice před záhubou.

Dar Veter přehodil bezpečnostní lano na druhou stranu a stoupal po opěrném nosníku proti zářící korbě Velkého vozu. Gigantické potrubí bylo už sešroubováno po celé délce budoucí družice. Na obou koncích vystupovaly ostré trojúhelníky, podpírající obrovité disky zářičů magnetického pole. Až technici zapojí baterie, měnič modrou radiaci Slunce na elektrický proud, nebudou se lidé muset připoutávat a mohou se pohybovat podél magnetických siločar s usměrňujícími deskami na hrudi a na zádech.

"Chceme pracovat v noci," zazněl mu v přílbě najednou hlas mladého inženýra Kada Lajta. "Světlo nám slíbil velitel Altaje."

Dar Veter pohlédl nalevo a dolů, kde jako spící ryby viselo několik nákladních raket. Trochu výš, pod plochým přístřeškem na ochranu před meteory a Sluncem, vznášela se provizorní plošina, kde rakety vykládaly přivezené součásti. Pracovníci se tam henžili jako včely, a kdykoli jejich skafandry vyhlédly ze stínu ochranné stříšky, zazářily odraženým světlem jako svatojánské mušky. Pavučina lan se rozbíhala od černě zejících otvorů v bocích raket, kudy se vykládaly velké součásti. Ještě výš, přímo nad smontovanou konstrukcí, skupina lidí se lopotila s objemným strojem a zaujímal divné, chvílemi až směšné pozice. Jediné kolo beryliového bronzu s borazonovým potahem by vážilo na zemi dobrých sto tun. Zde ta hromada pokorně visela vedle kovového skeletu na tenkém laně, jež mělo za úkol vyrovnávat integrální rychlosti všech nesmontovaných částí při obíhání kolem Země.

Jakmile si pracovníci zvykli na nepatrnou přitažlivost, získali obratnost a jistotu. Ale brzy je musila vystřídat nová směna. Delší fyzická práce v beztlakovém stavu vedla k porušení krevního oběhu, které by mohlo být trvalé, a po návratu na Zemi by se člověk stal invalidou. Proto nikdo nepracoval na družici déle než sto padesát hodin, pak se podrobil reaktivizaci na stanici "Přechodná", která kroužila devět set kilometrů nad planetou, a vrátil se na Zem.

Dar Veter byl vedoucím montáže a dbal na to, aby se fyzicky nepřetěžoval, i když se mu někdy sebevíc chtělo urychlit tu či onu práci. Musil tu, ve výšce padesáti sedmi tisíc kilometrů, vydržet několik měsíců.

Dá-li souhlas k noční práci, znamená to, že ještě víc uspíší odlet svých mladých druhů na planetu a musí dřív povolát novou směnu. Druhý planetolet Barion, který měla stavba k dispozici, byl v Arizonské rovině, kde u televizních obrazovek a za pulty registrujících strojů seděl Grom Orm.

Jestliže se lidé rozhodli pracovat bez přerušení i v hodinách ledové kosmické noci, montáž družice se značně urychlí.

Dar Veter nemohl takovou možnost odmítnout. Sotva měli pracovníci jeho souhlas, rozprehli se z montážní plošiny do všech stran a začali natahovat ještě složitější pavučinu z lan. Planetolet Altaj, který sloužil pracovníkům stavby za společný domov a visel nehnutě u konce opěrného nosníku, odpojil pojednou lana, jež spojovala jeho vstupní otvor s kostrou družice. Z motorů vyrazily proudy oslepujícího ohně. Ohromný trup rakety se rychle a nehluchně otočil.

Prázdným meziplanetárním prostorem nepronikl sebemenší šum. Zkušený velitel Altaje potřeboval jen několik úderů motorů, aby se vyhoupl se strojem čtyřicet metrů nad staveniště a natočil přistávací reflektory k demontážní plošině.

Mezi planetoiletem a trupem družice se znovu natáhla usměrňující lana a spousta nejrůznějších předmětů, visících v prostoru, nabyla opět relativní nehybnosti, třebaže obíhala kolem Země rychlostí asi deset tisíc kilometrů za hodinu.

Když se oblačná masa rozestoupila, Dar Veter viděl, že družice letí nad antarktickou oblastí a vejde brzy do stínu Země. Zdokonalené vyhřívače skafandrů nemohou úplně zadržet ledový dech kosmického prostoru, a běda cestovatelů, který

nerozvážně spotřebuje energii svých baterií! Před měsícem tak zahynul montážní inženýr, který se ukrýl před nenadálým deštěm meteorů v chladném trupu rakety a nedočkal se příchodu na sluneční stranu... Jiného inženýra zabil meteor; takové případy se nedají spolehlivě předvídat, ani jim nelze předejít. Stavba družice si vždycky bere oběti, a kdo bude další...? Zákony stochastiky - i když se dají v malé míře aplikovat na jednotlivce - říkají, že s největší pravděpodobností bude příští obětí on, Dar Veter... Vždyť je ve výšce nejdéle ze všech, vydán všem náhodám vesmíru... Ale rozverný hlas mu našeptával, že jeho impozantní postavě se nemůže nic přihodit. Ať byla podobná jistota sebenesmyslnější pro matematicky myslícího člověka, neopouštěla Dara Vetra a pomáhala mu klidně balancovat na nosnících a mřížkách nechráněné kostry družice v propasti černého nebe.

Montáž konstrukcí prováděly na Zemi zvláštní stroje, zvané embryotekty, neboť pracovaly podle principu růstu živého organismu. Je samozřejmé, že molekulární stavba živé hmoty, uskutečňovaná dědičným kybernetickým mechanismem, byla nepředstavitelně složitější a podřízená nejen fyzickému a chemickému výběru, ale i nerozřešené vlnové rytmy.

Avšak živé organismy rostly jen v podmínkách teplých roztoků ionizovaných molekul, zatím co embryotekty pracovaly obvykle v polarizovaném proudu, světle nebo v magnetickém poli. Značky a klíče, nanesené radioaktivním thaliem na části určené k montáži, správně orientovaly spojované součásti a montáž pokračovala tak přesně a rychle, že to nezasvěcenec ohromovalo. Zde ve výšce takové stroje nebyly, a ani nemohly být. Montáž družice byla nejstaromódnější stavbou, kde pomáhaly ruce živých lidí. Bez ohledu na všechna nebezpečí zdála se práce tak zajímavá, že přitahovala tisíce dobrovolníků. Zkušební psychologické stanice stěží stačily vyšetřit všechny zájemce, kteří toužili oznámit Radě, že jsou připraveni vydat se do meziplanetárního prostoru.

Dar Veter došel k základům slunečních strojů, rozložených do věžře kolem ochranného pouzdra přístroje pro umělou tíži, a zapojil svou zádobou baterii k přední sorce kontrolního pásma. V telefonu jeho přílby zazněla jednoduchá melodie. Pak paralelně připojil skleněnou desku, na níž bylo tenkými zlatými čarami nakresleno schéma. Ozvala se stejná melodie. Otáčeje dvěma koly, Dar sjednotil časové body a přesvědčil se, že se nerocházejí ani v melodii, ani v tonálním ladění. Důležitou část budoucího stroje smontovali bezvadně. Mohlo se začít s prací na zařízení radiačních elektromotorů. Veter narovnal ramena unavená stálým nošením skafandru a zakroužil hlavou. Zaprašťelo mu v krčních obrátích, které strnuly dlouhou nehybností pod přílbou. Ještě dobře, že Dar byl odolný vůči psychózám, jako byly ultrafialová spavá nemoc a infračervené šilenství, jimiž trpěli pracovníci mimo zemskou atmosféru. Jinak by nemohl své čestné poslání dokončit.

Už první potah skeletu ochrání pracovníky před skličující osamělostí v otevřeném vesmíru, nad propastí, která nemá

oblohu, ani zemi!

Od Altaje se oddělil nevelký záchranný přístroj a proletěl jako střela kolem stavby. To vyslali vlečné lano za automatickými raketami, které nesly jen náklad a zastavovaly se v dané výšce. Právě včas! Hromada raket, lidí, strojů i materiálů, vznášejících se v prostoru, přecházela na noční stranu Země. Vlečné lano se vrátilo a táhlo za sebou tři leskle modrá rybovitá tělesa, z nichž každé bez paliva by na Zemi vážilo sto padesát tun.

Rakety se připojily k ostatním kolem demontážní plošiny. Dar Veter se skokem přenesl na druhou stranu konstrukce a ocitl se v kroužku techniků, řídících vykládání. Lidé projednávali plán nočních prací. Dar s nimi souhlasil, ale žádal, a aby si všechny individuální baterie vyměnili za čerstvé, které mohou po třicet hodin nepřetržitě vyhřívat skafandr, kromě toho, že zásobí proudem svítidly, vzdušné filtry a radiotelefony.

Celá stavba zapadla do černého mraku jako do propasti, ale popelavě měkká zodiakální záře slunečních paprsků, rozptýlovaných plynovými částicemi horních vrstev atmosféry, ještě dlouho osvětlovala konstrukci budoucí družice, ztuhlé stoosmdesátistupňovým mrazením. Supravodivost lidem vadila ještě víc než ve dne. Stačilo sebemenší poškození izolace na nástrojích, bateriích nebo akumulátorech, a modře svítící proud obklopoval okolí předmětů, šířil se přímo po jejich povrchu a nedal se vést potřebným směrem.

Když zavládla nejhlubší kosmická tma, zesílil i mráz. Hvězdy zářily pronikavě jako oslnivé modré šípky. Neviditelný a neslyšitelný let meteorů naháněl v noci ještě větší hrůzu. Na povrchu temné koule tam dole, v atmosférických proudech, planula různobarevná oblaka elektrické záře, jiskrové náboje gigantických rozměrů nebo pruhy rozptýleného světla, dlouhé tisíce kilometrů. V horních vrstvách atmosféry zuřily uragány, daleko mocnější než kterákoli pozemská bouře. Ovzduší, nasycené slunečním i kosmickým zářením, prudce přeskupovalo energii a velmi ztěžovalo spojení stavby s rodnou planetou.

V malém světě, ztraceném ve tmě a hrozivém chladu, se najednou cosi změnilo. Dar Veter hned nepochopil, že se rozzářila světla planetoletu. Tma ještě více zčernala, sverepé hvězdy pobledly, ale plošina a konstrukce zřetelně vynikaly v zářivém bílém světle. Po několika minutách Altaj snížil napětí a méně intenzivní světlo zežloutlo. Planetolet šetřil energii svých akumulátorů. Znovu jako ve dne se rozhýbaly čtvercové i elipsovitě pláty krytiny, železné mřížoví vyztužovacích rámců, válce i potrubí rezervoárů a nacházely postupně své místo na skeletu družice.

Dar Veter nahmatal příčný nosník, uchopil válečková držadla na drátěných lanech, odrazil se nohou a vyletěl vzhůru. Těsně před vchodem stiskl brzdy v držadlech a zastavil právě včas, aby se neudeřil o zavěšené dveře.

V přechodové komoře neudržovali normální zemský tlak, aby zmenšili ztrátu vzduchu při vcházení a vycházení velkého počtu pracujících. Proto Dar Veter vešel do druhé, provizorně zařízené pomocné komory, a teprve zde odepjal přilbu i baterie.

Dar si protahoval tělo unavené od skafandru a vykročil jistě po vnitřní palubě, s rozkoší vychutnávaje návrat k téměř normální tíži. Umělá gravitace planetoletu pracovala nepřetržitě. Je nesmírně příjemné cítit se člověkem na pevné zemi, a ne lehkou muškou, třepetající se ve zrádné prázdnotě! Měkké světlo, teplý vzduch a pohodlné křeslo lákaly k odpočinku bez přemýšlení. Dar Veter prožíval slast svých předků, kterým se kdysi podívoval ve starých románech. I oni tak vcházeli do svých domovů, zemljanek či plstěných jurt, když se navraceli z dlouhé cesty v chladné pustině, v mokřem lese nebo zledovatělých horách. A stejně jako zde, dělily je tehdy tenké stěny od ohromného, nebezpečného světa, který byl člověku nepřítelem, chránily mu teplo a světlo, umožňovaly mu odpočinek, aby mohl znovu nabrat síly a promyslet si další práci.

Dar se nedal lákat křeslem a knihou. Musil se spojit se Zemí, neboť světlo, rozžaté ve výšce po celou noc, mohlo vyvolat zmatek mezi pozorovateli, kteří sledovali stavbu observatoře. Kromě toho musil oznámit, že je třeba vyslat novou směnu dříve.

Dnes se spojení vydařilo a Dar Veter nemusil používat kódových signálů, ale mohl mluvit s Gromem Ormem silným televizofonem, jaké měly všechny meziplanetární rakety. Starý předseda byl spokojen, obstaral novou sestavu posádky a zesílil dopravu součástek.

Dar vyšel z řídicího stanoviště Altaje a prošel knihovnou, která byla zařízena jako ložnice s visutými lůžky ve dvou patrech. Zařídili je dodatečně v kabinách, jídelnách, v kuchyni, v bočních koridorech i v sále před motory. Planetolet, přeměněný ve stálou základnu, byl přeplněný. Dar Veter ztěžka vlekl nohy chodbou; obloženou hnědými deskami z plastické hmoty, jež byla teplá na dotek, a lenivě otevíral a zavíral těžké hermetické dveře.

Myslel na astronauty, kteří prožili desítky let uvnitř podobné rakety, bez nejmenší naděje, že ji opustí dřív než uplyne vražedně dlouhá doba. On zde žije šestý měsíc, každý den opouští těsné místnosti, aby pracoval ve skličující prázdnotě meziplanetárního prostoru. A už se mu stýská po milé Zemi, po jejích stepích, mořích, po centrech v obytných pásmech, kde kypí život. Ale Erg Noor, Niza a dvacet dalších členů posádky Labutě budou muset prožít ve hvězdoletu dvaadvadesát závislých roků, čili sto čtyřicet let pozemských, včetně návratu rakety na rodnou planetu. Nikdo z nich tak dlouho žít nemůže! Jejich těla budou spálena a pochována v nekonečné dálce, na planetách zirkoniové hvězdy...

Nebo je smrt překvapí na cestě, a pak s nimi zapečetěné pohřební rakety uletí do vesmíru. Tak odplouvaly na moře pohřební čluny jeho vzdálených předků, s mrtvými těly bojovníků na palubách. Ale hrdinové, kteří by se na celý život zavřeli do rakety a odletěli bez naděje na návrat, takoví se ještě v historii lidstva nevyskytli. Ale ne, nemá pravdu. Věda by mu to vytkla. Jak mohl zapomenout na bezejmenné bojovníky za důstojnost a svobodu člověka, kteří ve starověku mnohem víc trpěli ve vlhkých kobkách a podstupovali strašlivá mučení! To byli hrdinové ještě silnější a obětavější než jeho současníci, kteří hodlají uskutečnit největší let do vesmíru, aby prozkoumali nové světy.

A on, Dar Veter, který dosud nikdy na delší čas neopustil rodnou planetu, je ve srovnání s nimi nepatrný člověk a rozhodně žádný anděl z nebe, jak mu posměšně říká milovaná Věda!

Ocelové dvěře

Dvacet dnů se otáčel ve vlhké tmě automatický důlní razič, než odstranil desetitisíce tun nánosů a zpevnil pobožené stropy. Cesta do hlubin jeskyně byla volná. Zbývalo jen přezkoušet její bezpečnost. Automatické vozíky, poháněné housenkovými pásy i Archimedovým šroubem, nehlučně vklouzly dolů. Přístroje každých sto metrů podávaly zprávu o složení vzduchu, teplotě a vlhkosti. Vyhýbajíc se obratně překážkám, vozíky sjely do hloubky čtyř set metrů. Teprve pak Veda se skupinou spolupracovníků pronikla do chráněné jeskyně. Před devadesáti lety při průzkumu podzemních vod zaznamenaly indikátory mezi vápenci a pískovci velké množství kovu, ačkoli horniny rozhodně neměly rudonosný charakter. Záhy se vysvětlilo, že krajina souhlasí s popisem polohy dávnověké legendární jeskyně Den-of-Kul, což ve vymizelém jazyce znamenalo "Útočiště Kultury". Když hrozila strašná válka, národy, které se považovaly ve vědě i v kultuře za nejvyspělejší, ukryly v jeskyni poklady své civilizace. Za dávných dob bylo velmi běžným zjevem, že se věci tajily a ukrývaly...

Když Veda sklouzla dolů po vlhké černé hlíně, která pokrývala podlahu šikmého vchodu, byla stejně rozechvělá jako její nejmladší spolupracovnice.

Fantazie jí kreslila velkolepé sály, kde budou hermeticky uzavřené sejfy s filmotékami, nákresy a mapami, skříně s kotouči magnetofonových zápisů nebo s páskami strojů automatické paměti, regály se vzorci chemických sloučenin, slitin a léků. Očekávala, že v průzračných neprodyšných vitrínách uvidí vycpaná vyhynulá zvířata, preparáty rostlin, zkamenělé kostry vymřelých obyvatel planety. V duchu viděla obrazy nejproslavenějších malířů, zalité v silikolových deskách, celé galerie soch, které by ztělesňovaly nejkrásnější představitele lidstva, jeho vynikající pracovníky, mistrovsky zpodobená zvířata... Čekala modely pozoruhodných staveb, zápisy významných událostí, zvěčněné v kameni i v kovu...

Veda stále ještě snila, když se dostala do obrovské jeskyně, jejíž plocha činila asi tři až čtyři tisíce čtverečních metrů. Ve tmě se ztrácel srázně klenutý strop, z něhož visely dlouhé stalaktity, zářící v elektrickém světle. Sál byl vskutku velkolepý. Stroje a skříně ve výklencích stěn s hojnými žebry a výčnělky vápencových usazenin vrátily Vediny myšlenky do skutečnosti. Archeologové se s radostnými výkřiky rozběhli po obvodu sálu. Většinou tu byly vozy, na nichž si lidé v dávné minulosti velmi zakládali a které v éře Rozděleného Světa považovali za vrchol technického génia lidstva. Bůhvíproč tenkrát vyráběli spoustu aut, na jejichž měkkých sedadlech se mohlo převážet jen několik lidí. Konstrukce strojů byla elegantní, hybné i řídicí mechanismy svědčily o důvtipu, ale jinak to byly do nebe volající nesmysly. Statisíce se jich motalo po městských ulicích i silnicích a převážely sem tam lidi, kteří bůhvíproč pracovali daleko od svého bydliště, každý den spěchali do práce a opět se vraceli domů. Stroje byly při řízení nebezpečné, zabily velkou spoustu lidí, spálily miliardy tun drahocenných zásob organických látek, nashromážděných v geologické minulosti planety a zamořily atmosféru kyslíkem uhlíčitým. Archeologové pocítili zklamání, když uviděli, že podivné vozy zabírají v jeskyni tolik místa.

Ale na nízkých plošinách byly i mohutnější motory pístové a elektrické, reaktivní, turbínové i jaderné. Ve skleněných vitrínách pod silnou vrstvou vápencových usazenin řadily se vertikálně přístroje, patrně televizory, fotokamery, počítačové stroje a podobné aparáty. Toto muzeum strojů, částečně rozpadlé v rezavý prach, ale zčásti dobře zachované, mělo velkou historickou cenu, neboť vrhalo světlo na technickou úroveň dávné doby, jejíž historické dokumenty většinou zmizely při válečných a politických změnách.

Věrná pomocnice Miiko Ejgoro, která znovu vyměnila milované moře za vlhké a tmavé podzemí, zpozorovala, že na konci sálu za širokým vápencovým sloupem se černá průchod. Ukázalo se, že sloup je kostrou stroje a u jeho paty ležela hromada prachu z plastické hmoty; byl to zbytek desky, která kdysi uzavírala průchod. Archeologové stoupali krok za krokem podél rudých kabelů za průzkumnými smykacími vozíky, až pronikli do druhé jeskyně; ležela skoro ve stejné rovině a zaplňovaly ji řady neprodyšných skleněných a kovových skříní. Dlouhý nápis z velikých písmen v angličtině obepínal kolmé stěny, místy už sesuté. Veda se neudržela a ve spěchu je dešifrovala.

S domýšlivostí, typickou pro starověký individualismus, stavitelé úkrytu sdělovali potomkům, že dosáhli vrcholů poznání a ukládají zde pro budoucnost své obrovské úspěchy.

Miiko pohrdavě pokrčila rameny.

"Už jenom z nápisu můžeme určit, že »Útočiště kultury« pochází z konce ÉRS, z posledních let existence staré společnosti. Pro všechna ta léta byla charakteristická pošetilá víra ve věčné trvání západní civilizace, jazyka, zvyků, morálky a vznešenosti tak zvaného bílého člověka. Nenávídím takovou civilizaci!"

"Miiko, líčíte minulost sice přesvědčivě, ale jednostranně. Mně se zjevují pod temnými obrysy kostry zcepenělého kapitalismu ti, kdo bojovali za budoucnost. Jejich budoucnost je naše přítomnost. Vidím množství mužů a žen, kteří hledali světlo v omezeném, skromném životě a byli natolik dobří, že pomáhali druhým, a tak silní, že je nezlomilo morální dusno okolního světa. A byli odvážní, šíleně odvážní..."

"Ti, kdo zde ukrývali svou kulturu, nebyli takoví," namítla Miiko. "Pohleďte, jsou zde shromážděny jen předměty techniky. Vychloubali se technikou, a nepozorovali, že jejich morální a emocionální život upadá. Měli přezíravý poměr k minulosti a neviděli budoucnost!"

Veda si pomyslela, že Miiko má pravdu. Život předků, kteří vybudovali úkryt, byl by lehčí, kdyby dosažené výsledky dovedli porovnat se vším, co ještě zbývalo učinit pro skutečnou přestavbu světa a společnosti. Pak by jim jako na dlani vyvstala jejich zakouřená, ušpiněná planeta s vykácenými lesy, znečištěná papíry a rozbitým sklem, zdíven a rezavým železem. Pak by lépe pochopili, co mají dělat, a přestali by sami sebe oslepovat chválou.

Do třetího sálu vedla úzká šachta, spadající kolmo do hloubky dvaatřiceti metrů. Veda poslala Miiko s dvěma pomocníky pro přístroj s gamma paprsky na prosvěcování skříní, a sama začala prohlížet jeskyni, v níž nebyly ani vápencové usazeniny, ani naplaveniny hlíny. Nízké pravoúhlé vitríny z litého skla se pouze opotily, jak dovnitř

proniklo vlhko. Když archeologové přitiskli oči ke sklům, rozeznali důmyslné výrobky ze zlata a platiny, zdobené drahokamy.

Z výrobků se dalo soudit, že starodávné relikvie pocházejí z doby, kdy lidé pokládali staré za cennější než nové, podle pradávného zvyku uctívání předků. Jako při čtení nápisu, i teď se Veda roztrpčila nad nesmyslným sebevědomím lidí, kteří předpokládali, že jejich vkus a chápání hodnot přetrvají beze změny desítky věků, a že vzdálení potomci je budou přijímat jako zákon.

Odlehlý konec jeskyně ústil do vysoké rovné chodby, která se šikmo svažovala do neznámé hloubky. Počítadla průzkumných smykacích robotů ukazovala na začátku chodby tři sta čtyři metry pod povrchem. Široké pukliny rozřaly převislé klenby na jednotlivé obrovské vápencové kvádry, vážící zřejmě tisíce tun. Veda zneklidněla. Zkušenost z mnoha podzemních výzkumů mladé ženě napovídala, že masa hornin u paty hřebene nemá stálou rovnováhu. Možná, že se posunula při zemětřeseních nebo při celkovém zdvihu pohoří, které za dobu od vybudování krytu vzrostlo o padesát metrů. Obyčejná archeologická expedice nemohla zpevnit obludnou masu, tak veliké úsilí mohly zdůvodnit jen cíle důležité pro hospodářství celé planety.

Zároveň však historická tajemství, ukrytá v tak hluboké jeskyni, mohla mít i technickou cenu, mohlo se přijít na zapomenuté, ale pro současnost užitečné vynálezy.

Bylo by moudré a obezřelé, kdyby upustili od dalšího průzkumu. Ale proč má vědec tak chránit svou vlastní osobu? Když milióny lidí konají nebezpečnou práci, když Dar Veter se soudruhy pracuje padesát sedm tisíc kilometrů nad Zemí a Erg Noor se chystá na cestu bez návratu! Žádný z obou lidí, jichž si Veda tak váží, by se nevzdal... Proto ani ona neustoupí...

Zásobní baterie, elektronový snímkovač, dva kyslíkové přístroje... Půjde společně s Miiko, která neví, co je strach, a nechají soudruhy, aby prozkoumali třetí sál...

Veda poradila svým spolupracovníkům, aby se najedli. Přinesli tabulky lisované potraviny pro cestovatele, obsahující rychle stravitelné bílkoviny, cukry, směs vitamínů, hormonů a nervových stimulatorů s přípravky proti únavě. Veda však byla rozčilená a netrpělivá a nechtěla jíst. Miiko se objevila teprve za čtyřicet minut. Ukázalo se, že to nevydržela, aby neprosvítala několik skříní a nezjistila, co obsahují.

Nástupkyně japonských potápěček poděkovala své vedoucí pohledem a v okamžiku se přichystala.

Tenké červené kabely se táhly středem průchodu. Bledě fialové světlo samozářících plynových korun na hlavách žen nemohlo proniknout. tisíciletou tmou vpředu, kde byl sestup čím dál příkřejší. Se stropu dutě a stejnoměrně padaly velké studené kapky. Po stranách a zdola se ozývalo bublání vody, stékající mezi prasklinami. Řezavě vlhký vzduch v uzavřeném tmavém podzemí zůstal mrtvolně nehybný. Takové ticho bývá jen v jeskyních, kde je hlídá sama hmota zemské kůry, mrtvá, ustrnulá a bez citu. Na povrchu může být ticho sebehlubší, a přece v přírodě se dá vždycky vytušit skrytý, utajený život, pohyb vody, vzduchu nebo světla.

Miiko i Veda bezděky podléhaly hypnotickému kouzlu jeskyně, která je obě skryla v černém lůně jako v hlubinách mrtvé minulosti, setřené časem a oživající jen v preludech. fantazie.

Sestupovaly rychle, přestože na podlaze průchodu ležela silná vrstva lepkavé hlíny. Občas musily přelézat balvany odpadlé se stěn a protahovat se škvírami mezi stropem a sutinami. Za půl hodiny Miiko s Vedou sestoupily o sto devadesát metrů a došly k hladké stěně, kde se opírali oba průzkumní smykací roboti. Stačil jediný záblesk světla, aby poznaly ve stěně masivní a hermeticky uzavřené dveře z nerezavějící oceli. Do středu byly zasazeny dva vypouklé kruhy s jakýmsi značkami, pozlacené šipky a páčky. Aby se zámek otevřel, musil se ze značek sestavit smluvený signál. Obě archeoložky znaly typy podobných mechanismů, ale ty pocházely z ranější epochy. Veda a Miiko se poradily a zkoumaly zámek. Podobal se značně vychytralým zařízením, jimiž lidé v minulosti chtěli chránit své poklady před "cizími", neboť v éře Rozděleného Světa se lidé dělili na "vlastní" a "cizí". Stalo se nejdříve, když se lidé pokoušeli podobné dveře otevřít, že chrly traskaviny, jedovaté plyny nebo oslepující záření, a nic netušící badatelé přicházeli o život.

Mechanismy ze stálých kovů nebo zvláštních plastických hmot ani během tisíciletí nepodléhaly zkáze a stálo to mnoho životů, než se archeologové naučili ocelové dveře zneškodňovat.

Bylo jasné, že se dveře musí otvírat zvláštními přístroji. To znamenalo vrátit se, ačkoli vědci stáli už na samém prahu hlavního tajemství jeskyně. Kdo mohl pochybovat, že za neprodyšně zavřenými dveřmi ukryli lidé dávných dob věci, které pokládali za nejdůležitější a nejcennější? Veda i Miiko zhasly lampy a nechaly svítit jen plynové koruny; pak usedly, aby si odpočinuly a najedly se.

"Co tam jen může být?" vzdychla Miiko, nespouštějíc zraky ze dveří, které pableskovaly zlatými značkami. "Jako by se nám vysmívaly: nepustíme, nepovíme...!"

"A co se vám podařilo prosvítit z obsahu skříní ve druhém sále?" zeptala se Veda, aby zahнала primitivní a zbytečnou zlost nad nečekanou překážkou.

"Nákresy strojů, knihy tištěné na kovových listech, a nikoli na papíru ze dřeva. Pak zřejmě svitky kinofilmů, nějaké zápisky, hvězdné a zeměpisné mapy."

"V prvním sále jsou modely strojů, ve druhém technická dokumentace k nim, a ve třetím - jak to říci - vzácnosti epochy, kdy ještě existovaly peníze. To tedy odpovídá schématům."

"A kde jsou vzácnosti v našem pojetí? Nejvyšší úspěchy duchovního rozvoje lidstva v oblasti vědy, umění, literatury?" zvolala Miiko.

"Doufám, že jsou za dveřmi," klidně odpovíděla Veda, "ale nebudu se divit, najdeme-li tam zbraně."

"Co, co to je?"

"Výzbroj, prostředky k masovému a rychlému vyhlazování."

Maličká Miiko se zamyslela, zesmutněla a tiše řekla:

"Ano, je to vlastně zákonité, zamysleme-li se nad účelem této skrýše. Jsou tu ukryty před zkázou hlavní technické a materiální vymoženosti tehdejší západní civilizace. Ale co se pokládalo za hlavní, jestliže neexistoval společný názor celé planety, nebo aspoň národů oněch zemí? Cenu a důležitost věcí určovala v daném okamžiku vládnoucí skupina často nekompetentních lidí. Proto zde vůbec není to, co bylo opravdovým pokladem pro lidstvo, nýbrž věci, které ta či ona skupina lidí pokládala za nejceněnější. Chtěli uchránit především stroje a možná i zbraně a nechápali, že civilizace narůstá historicky jako živý organismus."

"Ano, narůstá hromaděním a zvládnutím pracovních zkušeností, vědění, techniky, materiálových zásob i nejčistších chemických látek a staveb. Zničená vyspělá civilizace se nedá obnovit bez velmi pevných slitin, vzácných kovů a strojů, které dokáží pracovat velmi produktivně a s nejjemnější tolerancí. Kdyby tohle bylo zničeno, odkud bychom vzali materiály a zkušenosti, jak bychom dokázali sestrojovat stále složitější kybernetické stroje, schopné uspokojit potřeby mnoha miliard lidí?"

"Stejně nemožný byl tehdy návrat k civilizaci beze strojů, jako byla třeba antická, o níž lidé kdysi snili."

"Ovšem. Místo antické kultury by vypukl strašný hlad. Individualističtí snilkové nepochopili, že se historie nevrací!"

"Netvrdím kategoricky, že za dveřmi jsou zbraně," vrátila se Veda k hlavnímu tématu, "ale mluví pro to mnoho věcí. Jestliže budovatelé skrýše zaměňovali kulturu s civilizací, jak bylo v jejich době zvykem, a nechápali, že je nutné vychovávat a rozvíjet emoce člověka, pak pro ně nebyla životní nutností ani umělecká díla, ani literatura nebo věda, pokud nevyhovovala potřebám daného okamžiku. V těch dobách i vědu rozdělovali na užitečnou a neužitečnou a nepřemýšleli o její jednotě. Věda a umění se považovaly jen za příjemný, ale ne vždycky užitečný a nutný doprovod lidského života. Zde je schováno to nejdůležitější. A já mám na mysli zbraně, i když se to nám, dnešním lidem, zdá sebenaivnější a nesmyslnější."

Veda zmlkla, s očima upřenými na dveře.

"Možná, že je to docela jednoduchý sestavovací mechanismus, a otevřeme ho, když jej odposloucháme mikrofonom," řekla znenadání a přistoupila ke dveřím. "Troufneš si?"

Miiko se vrhla mezi dveře a přítelkyni.

"Ne, Vedo! Proč tak nesmyslně riskovat?"

"Zdá se mi, že jeskyně má namále. Odejme a nebudeme se už moci vrátit... Slyšíte?"

Do komory přede dveřmi zaléhal občas nejasný vzdálený šum. Přicházel hned zdola, hned shora.

Ale Miiko byla neoblomná. Stála zády ke dveřím, se široce rozpráženými rukama.

"Jestli jsou tam zbraně, Vedo! Jak by mohly být nechráněné... Ne, tohle jsou dveře zla, stejné jako mnoho jiných."

Za dva dny dopravili do jeskyně přenosné přístroje. Odrážecí rentgenovou obrazovku k prohlídce mechanismu, ohniskový ultrafrekvenční zářič na rozrušení vnitřních spojů součástí. Ale k nasazení přístrojů už nedošlo.

Z nitra jeskyně se náhle ozvalo přerušované dunění. Země se mocně otřásla a lidé se instinktivně vrhli k východu. Hluk sílil a přecházel v dutý skřípot. Zřejmě všechna masa rozpukaných hornin se po dislokační čáře sesedala k úpatí pohoří.

"Všechno je ztraceno! Přišli jsme pozdě. Zachraňte se, rychle nahoru!" zakřičela žalostně Veda a badatelé se úprkem pustili k automatickým vozíkům a řídili je ke vchodu do druhé jeskyně.

Chytili se za kabely robotů a namáhavě se drápali ze šachty. Rachot a otřesy kamenných stěn jim byly v patách, až konečně je dostihly... Ohlušující burácení... Vnitřní stěna druhé jeskyně se úplně zřítla a zavalila průchod do třetího sálu. Vzdušná vlna lidí doslova vyfoukla zároveň s prachem a štěrkem pod vysoké klenby prvního sálu. Archeologové se přitiskli k zemi a očekávali smrt.

Kotouče prachu, vrženého do jeskyně, se pomalu usazovaly. Prašnou clonou bylo vidět, že stalagmitové sloupce a výklenky zůstaly neporušené. V podzemí zavládlo zase dřívější mrtvé ticho.

Veda se vzpamatovala a vstala. Dva spolupracovníci ji podepřeli, ale netrpělivě se jim vymkla.

"Kde je Miiko?"

Její pomocnice se opírala o nízký stalagmit a pečlivě si stírala kamenný prach s krku, uší i vlasů.

"Skoro všechno přišlo nazmar," odpověděla na němou otázku. "Nepřístupné dveře zůstanou zavřené pod čtyřsetmetrovou vrstvou kamení. Třetí jeskyně je úplně zničená, ale druhá... druhá se dá ještě vykopat. Jsou v ní pro nás věci nejdůležitější, jako tady..."

"Je tomu tak..." Veda si přejela jazykem vyprahlé rty. "Je to naše vina, jednali jsme příliš pomalu a obezřetně. Měli jsme zával předvídat."

"Bezduvodná předtucha. Ale není proč naříkat. Copak bychom mohli zpevňovat horské masívy kvůli domnělým pokladům za dveřmi? Zvláště jsou-li tam neužitečné zbraně!"

"A co když tam jsou umělecká díla neocenitelné lidské tvořivosti? Ne, mohli jsme jednat rychleji!"

Miiko pokrčila rameny a vedla sklíčenou Vedu vstříc nádhře slunečného dne, vstříc radosti z čisté vody a k elektrické sprše, která konejšila zármutek.

Mven Mas po svém zvyku přecházel sem a tam po místnosti, kterou mu přidělili v horním poschodí Domu Historie v indickém sektoru severního obytného pásma. Přestěhoval se sem teprve před dvěma dny, když skončil práci v Domě Historie amerického sektoru.

Pokoj, či správněji veranda, jejíž zevní stěna byla z jednolitého polarizujícího skla, obracela se k modrým dálkám pahorkatiny. Mven chvílemi zapínal rolety křížové polarizace. V místnosti nastával šedý soumrak a na polokulovité obrazovce pomalu ubíhaly elektronové záznamy obrazů, úryvků starých filmů, sochařských děl i, staveb, které si Mven předběžně vybral. Afričan je prohlížel a diktoval automatickému sekretáři poznámky pro příští knihu. Stroj psal, čísloval lístky, pečlivě je skládal a zároveň třídil podle témat, popisů nebo obecných závěrů.

Když se Mven unavil, vypínal rolety a přistupoval k oknu; hleděl pak upřeně do dálky a dlouho přemítal o tom, co

viděl na obrazovce.

Musil se podívat, jak mnoho věcí z dosud nedávné kultury lidstva přestalo existovat. Úplně vymizely slovesné jemnosti, jako slovní a psané obraty, jež byly charakteristické hlavně pro éru Světového Sjednocení a považovaly se kdysi za známku velké vzdělanosti. Přestalo docela psaní i hudebnost slova, běžné ještě v epoše Společné Práce, zmizelo obratné slovní žonglérství, tak zvaná duchaplnost. Už předtím zanikla potřeba přetvářky, velmi důležitá v éře Rozděleného Světa. Rozhovory se staly mnohem prostší a stručnější. Éra Velikého Okruhu bude patrně obdobím rozvoje třetí signální soustavy člověka, čili dorozumívání beze slov.

Chvilemi se Mven obracel ke stále bdělému mechanickému sekretáři s novými formulacemi svých myšlenek:

"V prvním století Okruhu vznikla fluktuativní psychologie umění, založená Ljudou Fir. Zejména jí se podařilo vědecky dokázat rozdíl emocionálního vnímání u mužů a u žen, když odhalila oblast, jež mnoho věků existovala jako polomystické podvědomí. Ale dokázat to v současném vnímání byla, jen menší část práce. Ljudě Fir se podařila víc, neboť označila hlavní cesty pocitových vjemů, a díky tomu se může dosáhnout jejich souladu u rozdílných pohlaví." Zvonkový signál a zelené světlo zavolaly Afričana k televizofonu. Výzva v pracovních hodinách znamenala něco důležitého. Automatický sekretář se vypnul a Mven seběhl dolů do místnosti pro dálkové rozhovory.

Z obrazovky ho pozdravila Veda Kong s propadlinami v podrápaných tvářích a s hlubokými stíny kolem očí. Vediným ustaraným obličejem přeběhl lehký úsměv, když k ní potěšený Mven vztáhl své velké ruce.

"Pomozte mi, Mvene. Vím, že máte práci, ale Dar Veter není na Zemi, Erg Noor je daleko, a kromě nich mám jen vás, na koho se mohu obrátit s jakoukoli prosbou. Stalo se mi neštěstí..."

"Co? Dar Veter...?"

"Kdepak! Zával v jeskyni při vykopávkách."

A Veda stručně vyprávěla události v jeskyni Den-of-Kul:

"Jste v této chvíli jediný z mých přátel, kdo má volný přístup k Moudrému Mozku."

"Který ze čtyř máte na mysli?"

"Základní. Mozek Přesnosti."

"Rozumím. Potřebujete vypočítat, jaké jsou možnosti, abyste se dostala k ocelovým dveřím s nejmenšími pracovními i materiálovými ztrátami?"

"Přesně tak!"

"Sebrala jste údaje?"

"Mám je před sebou."

"Poslouchám."

Mven Mas si rychle poznamenal několik řad číslic.

"Teď jde o to, kdy stroj mé údaje přijme. Počkejte, hned se spojím s dozorcím inženýrem MM. Mozek Základní Přesnosti je v Australském sektoru Jižní zóny."

"A kde je Mozek Nejvyšší Přesnosti?"

"V Indickém sektoru severní obytné zóny, kde jsem právě já... Přepínám, čekejte."

Před pohaslou obrazovkou se Veda pokoušela představit si Moudrý Mozek. Fantazie jí kreslila obrovský lidský mozek se všemi rýhami a závitů, pulsující a živý, i když věděla, že se tak nazývají gigantické elektronové výzkumné stroje, které dovedly rozřešit skoro každý úkol, přiměřený rozpracovaným oblastem matematiky. Na planetě byly celkem čtyři takové stroje, různě specializované.

Veda nečekala dlouho. Obrazovka se rozsvítila a Mven Mas ji požádal, aby ho zavolala znovu za šest dnů, pozdě večer.

"Mvene, vaše pomoc je neocenitelná!"

"Jen proto, že mám v matematice jisté znalosti a práva? Neocenitelná je vaše práce, neboť znáte starobylé jazyky a kultury. Vedo, příliš jste se ponořila do ÉRS!"

Historička se zasmušila, ale Afričan se rozesmál tak srdečně a nakažlivě, že se i Veda zasmála, pokynula mu na rozloučenou a zmizela.

V určenou dobu Mven znovu uviděl mladou ženu v televizofonu.

"Nemusíte mluvit, vidím, že odpověď je nepříznivá."

"Ano, stabilita je pod hranicí bezpečnosti... Při obvyklém způsobu dá vyklizení zavalené části kubický kilometr vápence."

"Naše možnosti se omezují jen na to, abychom tunelem vyzvedli sejfy ze druhé jeskyně," řekla Veda smutně.

"A stojí celá věc za tolik zármutku?"

"Mvene, promiňte mi, ale vy také jste stál u dveří, za nimiž se skrývalo nerozřešené tajemství, To vaše bylo velké a týkalo se celého světa, mé tajemství je malé. Ale emocionálně se můj neúspěch rovná vašemu."

"Jsme na tom oba stejně, ale věřte, že se ještě jednou udeříme o ocelové dveře. Čím odvážnější a větší bude úsilí, tím častěji se vyskytnou dveře."

"Některé se otevrou!"

"Ovšem!"

"A přece, jste se docela nevzdali?"

"Samozřejmě. Shromáždíme nová fakta, ukazatele správnějších obrátů. Síla vesmíru je tak nepředstavitelně obrovská, že bylo od nás naivní vrhat se na ni s pohrabáčem... Zrovna tak, jako kdybyste vy pouhými rukama otvírala ty nebezpečné dveře."

"Ale co když budeme čekat celý život?"

"Tím je můj jeden život proti takovým krokům poznání?"

"Mvene, kam se poděla vaše vášnivá netrpělivost?"

"Nezmizela, jenom dostala uzdu. Utrpením..."

"A Ren Boz?"

"Tomu je lehčeji. Jde dál svou cestou a hledá upřesnění své abstrakce."

"Rozumím. Okamžik, Mvene, něco důležitého."

Obrazovka s Vedou zhasla a když se znovu rozsvítila, jako by se před Mvenem náhle objevila jiná, mladá a bezstarostná žena.

"Dar Veter letí na Zem. Družice padesát sedm byla dokončena před termínem."

"Tak rychle? Všechno je hotovo?"

"Ne, jenom vnější montáž a izolace energetických strojů. Vnitřní práce už budou jednodušší. Odvolávají ho, aby si odpočinul a zhodnotil referát Junije Anta o novém způsobu vysílání pro Okruh."

"Děkuji, Vedo! Těším se, že uvidím Dara Vetra."

"Rozhodně se uvidíte... Ale ještě jsem nedomluvila. Spojeným úsilím celé planety jsou již připraveny zásoby anamezonu pro nový hvězdolet Labuť! Odlétající nás zvou, abychom je vyprovodili na cestu bez návratu. Přijdete?"

"Přijdu. Na rozloučenou ukáže planeta posádce Labuti, co má nejkrásnějšího a nejvzácnějšího. Chtěli vidět i tanec, který Čara předváděla na slavnosti Plamenných Číši. Čara ho bude opakovat před odletem v ústředním kosmickém letišti El Chomra. Uvidíme se tam!"

"Dobře, Mvene, jste milý!"

KAPITOLA 15

Mlhovina v Andromedě

V Severní Africe, na jih od zálivu Velká Syrta, prostírala se obrovská rovina El Chomra. Před oslabením pasátových okruhů a před změnou klimatu byla zde jen chammaďa, poušť bez travičky, spoutaná pancířem lesklého šterku a trojhranných kamenů s červeným odstínem, podle nichž dostala svůj název "rudá". Byla mořem oslepujícího žhavého plamene za slunečního dne, a mořem studených větrů za podzimních i zimních nocí. Teď z chammady zůstal jen vítr; proháněl se po tvrdé rovině a vlnil vysokou modrostříbrnou travu, přesazenou sem ze stepí Jižní Afriky. Svištění větru a vlnící se tráva budily ve vědomí neurčitý pocit smutku a duchovního přibuzenství se stepní přírodou, jako by se s tím člověk už kdysi setkával za nejrůznějších okolností, v hoři i radosti, při ztrátě i objevech. Každý odlet nebo přistání hvězdoletu zanechávaly spálený, zamořený kruh o průměru asi jednoho kilometru. Takové kruhy se ohrazovaly červenou kovovou sítí a zůstávaly uzavřeny po deset let, což víc než dvakrát převyšovalo dobu rozkladu výfukových zplodin z motorů. Po přistání nebo odletu rakety se kosmické letiště stěhovalo na jiné místo. To vtiskovalo jeho zařízení i místu pečeť provizoria a spřížovalo jeho pracovníky s pravěkými nomády Sahary, kteří tu po celá tisíciletí kočovali na hrbatých zvířatech s prohnutými šijemi a mozolnatými tlapami, na tak zvaných velbloudech. Planetolet Barion při svém třináctém letu mezi stavbou družice a Zemí dopravil Dara Vetra do Arizonské stepi, která zůstala pustá, i když se změnilo podnebí, neboť se v půdě nahromadila radioaktivita. Na úsvitu objevu jaderné energie v ĚRS se tu prováděla řada pokusů a zkoušek nového způsobu techniky. Až dosud zůstala step zamořená zplodinami radioaktivního rozpadu, které jsou sice příliš slabé, aby mohly škodit člověku, ale dost silné, aby znemožnily růst stromů a keřů.

Dar Veter se opájel nejen kouzlem Země s modrou oblohou a ve svatebních šatech z bílých, nadýchaných obláčků, ale i prašnou půdou, řídkou a ostrou travou.

Jaké štěstí, jít pevným krokem po Zemi pod zlatým Sluncem a nastavovat tvář suchému a svěžímu větru! Jen ten, kdo žil na hranici kosmických propastí, může pochopit všechnu krásu naší planety, již naši nerozumní předkové kdysi nazvali "slzavým údolím"!

Grom Orm budovatele nezdržoval, neboť sám také chtěl vyprovodit hvězdolet.

Oba přistáli na El Chomře v den odletu výpravy.

Už ze vzduchu Dar Veter zpozoroval na matné, ocelově šedé rovině dvě obrovská zrcadla. Právě bylo téměř kulaté, levé mělo tvar dlouhé, vzadu zaostřené elipsy. Byly to stopy po nedávném odpálení raket osmatřicáté výpravy.

Z kruhu vzletěl Tintažel, mířící k hrozné hvězdě T, naložený objemnými a složitými přístroji pro úspěšné obléhání spirálového disku z hlubin vesmíru. Elipsa byla stopou po Aelle, která se zvedala povlovněji a odletěla s velkou skupinou vědců odhalit proměny hmoty na bílém trpaslíku trojitě hvězdy Omikron 2 Eridana. Tam, kde energie motorů udeřila do země, změnila se kamenitá půda do hloubky půldruhého metru v popel, který zalili pojivým roztokem, aby ho vítr neroznesl. Zbývalo jen přenést hrazení ze starých startovacích ploch. To se stane, až odletí Labuť.

A tu je Labuť, v litinově šedém tepelném obalu, který shoří při probíjení atmosféry. Dále už raketa poletí v zářivém plášti, jenž odráží všechny druhy radiace. Ale její nádhru neuvídí nikdo kromě astronomických robotů, sledujících let kosmického korábu. Automaty předají lidem fotografii zářícího bodu. Zpět na Zem se raketa vrátí plná spálenin, šrámů a děr od nárazů drobných meteorů. Ale z lidí kolem už nikdo Labuť neuvidí, protože nikdo nebude žít ještě stodvaasedmdesát let, než se expedice vrátí. Sto šedesát osm roků trvá cesta, čtyři roky výzkumy na planetách, ale pro cestovatele to bude asi osmdesát roků.

Dar Veter při svém zaměstnání se nedomá ani přiletu Labutě na planety zelené hvězdy. Jako v uplynulých dnech Dar se nadchl pro smělou myšlenku Rena Boze a Mvena Mase. Ať se jejich pokus nezdaří, ať otázka, dotýkající se samých základů vesmíru, zdaleka ještě není rozřešená, ať se třeba ukáže klamnou fantazií! Tito ztřeštěnci jsou velikány tvůrčí myšlenky lidstva, neboť i zavržením jejich teorie či pokusu lidské vědění ohromně postupí!

Zamyšlený Dar málem klopýtl o značku na hranici zóny bezpečnosti, otočil se a zpozoroval u podstavce samohybné televizní věže známou čilou postavu. Byl to Ren Boz. Čechraje si nepoddajné vlasy a mhouře oči, zamířil k Darovi. Splet'

jemných, skoro neviditelných jizev změnila fyzikovu tvář a zkrabatila ji do trpitelských vrásek.

"Těší mne, že vás vidím zdravého, Rene!"

"Já zas velmi nutně potřebuji vás!"

Ren vztáhl k Darovi malé ruce, poseté pihami jako dřív.

"Co tu děláte tak dlouho před odletem?"

"Vyprovázel jsem Aellu, protože nutně potřebuji údaje o gravitaci tak těžké hvězdy. Když jsem se dozvěděl, že se tu objevíte, zůstal jsem..."

Dar Veter mlčel a čekal na vysvětlení.

"Tak vy se na žádost Junije Anta vracíte na observatoř kosmických stanic?"

Dar kývl.

"Ant v poslední době zapsal několik nerozšifrovaných příjmů přes Okruh..."

"Každý měsíc se koná poslech zpráv mimo obvyklou dobu informací. A okamžik zapojení stanic se posunuje o dvě pozemské hodiny. Za rok zkouška obsáhne den a noc, za osm let celou stotisícinu galaktické vteřiny. Tak se zaplňují mezery v poslechu vesmíru. Za poslední pololetí osmiletého cyklu se začaly objevovat zprávy, které přicházejí nesporně z ohromných dálek a kterým nerozumíme."

"Takové zprávy mě velice zajímají a prosím, abych vám mohl při nich pomáhat."

"Raději budu pomáhat já vám. Zápisy automatických pamětí prohlédneme společně."

"I Mven Mas?"

"Ovšem!"

"Vetře, to je skvělé! Cítím se po tom nešťastném pokusu velmi špatně - jsem tolik vinen před Radou...! Ale s vámi je mi lehké, přestože taky jste členem Rady i bývalým vedoucím a nedoporučoval jste pokus..."

"Mven Mas je také členem Rady."

Fyzik si na cosi vzpomněl, trochu se zamyslel a tiše se rozesmál.

"Mven Mas - ten... umí vycítit mé myšlenky a snaží se je uskutečnit."

"A není v tom uskutečňování vaše chyba?"

Ren posmutněl a převedl řeč jinam:

"Veda Kong sem také přijede?"

"Ano, čekám ji. Představte si, že div nezhynula při průzkumu jeskyně, kde bylo skladiště starobylé techniky a kde se objevily uzavřené ocelové dveře."

"Nic jsem neslyšel."

"Pravda, zapomněl jsem, že nemáte tak hluboký zájem o historii jako Mven Mas. Celá planeta jedná o tom, co může být za dveřmi. Milióny dobrovolníků se nabízejí na vykopávky. Veda se rozhodla, že předá otázku do Akademie Stochastiky a Předpovídání Budoucnosti."

"Evda Nal sem nepřijede?"

"Ne, nemůže!"

"Mnoha lidem to bude líto. Veda má Evdu velmi ráda a Čara je jí úplně oddána. Pamatujete se na Čaru?"

"To je ta... jako pardál...?"

Dar Veter pozvedl ruce v žertovné hrůze.

"Vy jste mi znalec ženské krásy'. Ostatně, opakuji vytrvale chybu lidí z minulosti, kteří se vůbec nevyznali v zákonech psychofyzologie a dědičnosti. Vždycky mám sklon představovat si, že druzí myslí a cítí jako já."

"Evda," řekl Ren Boz, který se nepřipojil k sebepokání, "bude sledovat odlet jako všichni lidé na planetě."

Fyzik ukázal na řady vysokých třínožek s kamerami pro bílý, infračervený a ultrafialový příjem, rozestavěných do půlkruhu kolem hvězdoletu. Různé skupiny paprsků spektra způsobovaly, že barevný obraz dýchal opravdovým teplem a životem, stejně jako diafragmy se svrchními alikvotními tóny odstraňovaly kovový přízvuk v hlasové reprodukci.

Dar Veter pohlédl k severu, odkud se namáhavě plazily automatické elektrobusesy přeplněné lidmi. Z prvního vozu vyskočila Veda Kong a utíkala, zaplétajíc se do trávy. Vrhla se v běhu Daru Vetrovi na hrud', takže její dlouhé spuštěné copy mu přeletěly přes záda.

Dar ji zlehka odsunul a zahleděl se do milované tváře, již nezvyklý účes dodával odstín novoty."

"Hrála jsem ve filmu pro děti severní královnu z dob Temna, a sotva jsem se stačila převléknout," vysvětlovala trochu uzardělá. "Na účes mi nezbyl čas."

Dar Veter si ji představil v dlouhých přiléhavých šatech z brokátu, ve zlaté koruně s modrými drahokamy a s popelavými copy pod kolena, s odvážným pohledem šedých očí a radostně se usmál.

"Měla jsi na hlavě korunu?"

"Měla, takovouhle," a Veda naznačila prstem ve vzduchu obrysy širokého kruhu se zubatými okraji v podobě trojlístku.

"Uvidím to?"

"Ještě dneska. Požádám je, aby ti film ukázali."

Dar se chtěl zeptat, kdo jsou tajemní "oni", ale Veda už zdravila vážného fyzika. Ren se naivně a srdečně usmál.

"Kdepak jsou hrdinové Achernaru?" pohlédl na prázdnou plochu kolem hvězdoletu.

"Tam!" Veda ukázala na budovu v podobě stanu z desek zeleného mléčného skla a se stříbřitě průsvitnými žebry vnějších nosníků; byl to hlavní sál kosmického letiště.

"Tak pojďme."

"My... jsme zbyteční..." řekla Veda tvrdě. "Přijímají od Země pozdrav na rozloučenou. Pojďme k Labuti."

Muži se podrobili.

Kráčejíc vedle Vetra, Veda se tichounce zeptala:

"Nevypadám hrozně v tom starodávném účesu? Mohla bych..."

"Není třeba. Je to kouzelný kontrast s moderními šaty - copy delší než sukně. Nech to tak!"

"Poslouchám, můj Dare!" šeptla Veda magická slova, při kterých se mu rozbušilo srdce a bleďé tváře mírně zčervenaly.

Stovky lidí beze spěchu mířily k raketě. Usmívali se na Vedu nebo ji zdravili zvednutím ruky mnohem častěji než Dara Vetra nebo Rena Boze.

"Jste populární, Vedo," poznamenal Ren. "Způsobuje to práce historičky nebo vaše pověstná krása?"

"Ani jedno, ani druhé. Při svém zaměstnání a práci na veřejnosti stýkám se ustavičně a širokým okruhem lidí. Vy a Veter se buď zavřete v laboratořích, nebo pracujete intenzivně o samotě, dlouho do noci. Konáte pro lidstvo mnohem větší a významnější práci než já, ale váš obor není lidskému srdci nejbližší. Čara Nandi a Evda Nal jsou daleko známější než já..."

"Opět výtka naší technické civilizaci?" opáčil vesele Dar Veter.

"Ne naší, ale přežitkům dřívějších osudných omylů. Naši předkové již před tisíciletími věděli, že umění a rozvoj lidských citů jsou pro společnost stejně důležité jako věda."

"Pokud jde o vzájemné vztahy lidí?" projevil zájem fyzik.

"Právě!"

"Kterýsi mudrc ve starověku řekl, že nejobtížnější věcí na Zemi je uchránit radost," prohodil Dar Veter. "Pohledte, tamhle je další věrný spojenec Vedy!"

Přímo k nim šel dlouhým lehkým krokem Mven Mas, upoutávaje všeobecnou pozornost svou ohromnou postavou.

"Čarín tanec skončil," dovítípila se Veda. "Brzy se objeví i posádka Labutě."

"Být na jejich místě, šel bych sem pěšky a co možná nejpomaleji," řekl pojednou Dar Veter.

"Začal ses bouřit?" Veda ho vzala podpaží.

"Ovšem. Pro mne je trýznivé pomyslet si, že odcházejí navždy a že už nikdy neuvidím tuhle raketu. Něco v mém nitru protestuje proti takovému předurčení k zániku. Pravděpodobně proto, že tam budou lidé mně blízcí."

"Proto patrně ne," vmísil se do rozmluvy Mven, který k nim docházel a jehož bystrý sluch zachytil z dálky Vetrova slova. "Je to věčný protest člověka proti neúprosnému času."

"Podzimní smutek?" zeptal se trochu posměšně Ren Boz, usmívaje se na druhá očima.

"Všiml jste si, že podzim v mírných šířkách a jeho smutek milují právě lidé nejenergičtější, nejoptimističtější a hluboce citící?" opáčil Mven Mas a pohladil přítele po rameni.

"Správný postřeh," nadchla se Veda. "Velmi starý..."

"Dare Vetře, jste na nástupišti? Dare Vetře, jste na nástupišti?" zahřmělo odkudsi z výšky po levé straně. "Volá vás Junij Ant k televizofonu do ústřední budovy. Junij Ant vás volá. Přijďte k televizofonu do ústřední budovy..."

Ren sebou škubl a napřímil se. "Dare, mohu jít s vámi?"

"Jděte místo mne. Vy můžete odlet zmeškat. Junij Ant po starém zvyku rád ukazuje přímé pozorování, a ne zápis. V tom se shodli s Mvenem Masem."

Kosmické letiště mělo mohutný TVF a polokulovitou obrazovku. Ren Boz vstoupil do tiché okrouhlé místnosti. Dozorčí operátor cvakl spínačem a ukázal na pravou boční obrazovku, kde se objevil vzrušený Junij Ant. Pozorně si fyzika prohlédl, pak pochopil, proč Dar Veter nepřišel sám, a pokynul Renu Bozovi.

"Také jsem nechtěl podívat na odlet. Ale je právě průzkumný poslech mimo program v předešlém směru a na vlnovém rozsahu 62/77. Zvedněte kráter pro směrové záření a zaměřte na observatoř. Já přehodím paprsek vektoru přes Středozemní moře přímo na El Chomru. Chyťte v prázdném půlkruhu a zapněte polokulovitou obrazovku." Junij Ant pohlédl stranou a dodal: "Rychleji!"

Zkušený vědec vyplnil příkaz za dvě minuty. V hloubce polokulovité obrazovky se vynořil obraz gigantické galaxie, v níž oba vědci bezpečně poznali dávno známou mlhovinu v Andromedě čili M 31.

V nejbližším vnějším závitě její spirály, téměř uprostřed čočkovitého disku obrovské galaxie, zaplálo světlo. Odpojila se tam soustava hvězd, která vypadala jako nepatrné vlákénko, ale byla to nesporně obrovská větev, dlouhá jistě sto parseků. Světlo začalo růst a zároveň se zvětšovalo "vlákénko", zatím co galaxie zmizela, neboť se rozptýlila za hranice zorného pole. Přes obrazovku se natáhl proud rudých a žlutých hvězd. Ze světelného bodu se stalo malé kolečko a svítilo na samém konci proudu. Od kraje se oddělila oranžová hvězda spektrální třídy K. Kolem ní obíhaly sotva znatelné tečky planet. Na jedné z nich se rozprostřel kroužek světla. A najednou všechno zavířilo v rudých záblescích a sršících jiskrách. Ren Boz zavřel oči...

"Výbuch," řekl z boční obrazovky Junij Ant. "Ukázal jsem vám pozorování z minulého měsíce podle zápisu automatické paměti. Teď přepínám na přímý záběr."

Na obrazovce jako dříve vířily jiskry a tmavočervené čáry světla.

"Zvláštní úkaz!" vykřikl fyzik. "Jak si ten výbuch vysvětlujete?"

"Později. Teď znovu začíná přenos. Ale co považujete za zvláštní?"

"Rudé spektrum výbuchu. Mlhovina v Andromedě má fialový posuv ve spektru, to znamená, že se k nám přibližuje."

"Výbuch nemá k Andromedě žádný vztah. To je místní jev."

"Myslíte si, že jejich odpalovací stanice je náhodně vysunuta na samý kraj galaxie, do zóny, která je od centra ještě dál, než oblast Slunce v naší Galaxii?"

Junij Ant přelétl Rena skeptickým pohledem.

"Vy jste ochoten diskutovat v kterémkoli okamžiku, a zapomínáte, že s námi mluví mlhovina v Andromedě ze vzdálenosti čtyř set padesáti tisíc parseků."

"Ach ano!" posmutněl Ren Boz. "Lépe kdybyste řekl ze vzdálenosti půldruhého miliónu světelných let. Zpráva byla odeslána před patnácti tisíci stoletími."

"A my teď vidíme to, co nastoupilo cestu vesmírem dávno před dobou ledovou a vznikem člověka na Zemi!" Junij Ant viditelně zjhl.

Rudé čáry začaly vířit pomaleji, obrazovka ztemněla a vtom zaplála znovu. Ve skoupém světle se dala stěží rozeznat zšeřelá plochá rovina, posetá divnými stavbami houbovitého tvaru. Blíže k přednímu kraji viditelného úseku zářil chladně obrovský modrý kruh se zjevně kovovým povrchem. Přesně uprostřed kruhu visely nad sebou dva velké dvojbypuklé disky. Ne, nevisely, nýbrž pomalu vystupovaly stále výš. Rovina zmizela a na obrazovce zůstal jen jeden z disků, dole vypouklesjší než nahoře, s hrubými spirálovými žebry po obou stranách.

"To jsou oni... oni!" volali vědci o překot, nebol poznali, že kolos na obraze se úplně shoduje s fotografiemi a nákresy spirálového disku, který sedmatřicátá výprava objevila na planetě železné hvězdy.

Znovu zavichřily rudé čáry - a obrazovka zhasla. Ren Boz čekal, neodvažuje se ani na vteřinu odpoutat od ní zrak. První lidský pohled, který se letmo dotkl života a myšlení jiné galaxie! Ale obrazovka se už nerozsvítila. Na boční desce televizofonu promluvil Junit Ant.

"Zpráva se přerušila. Nemůžeme už déle čekat a odnímat zemskou energii. Otrásl by to celou planetou. Musíme požádat Radu Ekonomiky, aby se mimoprogramní poslechy zdvojnásobily, ale to nebude možné dřív než za rok, po ztrátách, které vznikly vysláním Labutě. Teď víme, že hvězdolet na planetě železné hvězdy je odtud. Kdyby ho Erg Noor neobjevil, nepochopili bychom nic z toho, co jsme právě viděli."

"A tenhle disk letěl odtamtud? Jak dlouho vlastně letěl?" zeptal se Ren Boz jakoby pro sebe.

"Putoval mrtvý asi dva milióny let prostorem dělicím obě galaxie," odpověděl drsně Junij Ant, "až našel útočiště na planetě hvězdy T. Jejich hvězdolety jsou nepochybně zařízeny tak, že přistávají automaticky, bez ohledu na to, že po tisíce tisíců roků se nikdo živý nedotkl řidících pák."

"Možná, že »oni« žijí dlouho?"

"Ale ne milióny let, to odporuje zákonům termodynamiky," zdrženlivě odvětil Junij Ant. "A i když má spirálový disk opravdu kolosální rozměry, nemohl s sebou vzít lidi... myslící bytosti z celé planety. Ne, zatím ještě naše galaxie nemohou jedna druhé dosáhnout, ani si vyměňovat zprávy."

"Budou moci!" řekl přesvědčivě Ren Boz, rozloučil se s Junijem Antem a vydal se zpátky na startovací plochu kosmického letiště.

Dar Veter s Vedou a Čara s Mvenem Masem stáli trochu stranou dvou dlouhých řad vyprovázejících. Všechny hlavy se otočily k ústřední budově. Kolem nehučně proletěla široká plošina, provázená máváním rukou a dokonce pozdravnými výkřiky, které si lidé ve společnosti dovolovali jen ve výjimečných případech. Bylo na ní všech dvaadvacet členů posádky Labutě.

Plošina předjela k hvězdoletu. U vysokého přenosného výtahu čekali lidé v bílých kombinézách, s obličejí pošeďlými únavou; bylo to dvacet členů odletové komise, kterou tvořili hlavně inženýři pracující na kosmickém letišti. Za poslední dny a noci s pomocí soupisových strojů zkontrolovali celé vybavení expedice, a ještě jednou přezkoušeli spolehlivost rakety tenzorovými přístroji.

Podle zvyku z počátků astronautiky předseda komise podával hlášení Ergu Noorovi, který byl znovu jmenován náčelníkem hvězdoletu a výpravy na Achernar. Ostatní členové komise vyznačil své šifry na bronzové destičce s portréty a jmény, kterou věnovali Ergovi, a když se rozloučili, ustoupili stranou. V té chvíli se k raketě nahrnuli doprovázející. Lidé obstoupili cestovatele. Filmaři natáčeli každé gesto odlétajících, poslední památku, která zůstane rodné planetě.

Erg Noor z dálky uviděl Vedu, zasunul bronzový certifikát za široký astronautický pás a rychle k ní přistoupil.

"To je hezké, že jste přišla, Vedo...!"

"Copak jsem mohla jinak?"

"Jste pro mne symbolem Země... a mého mládí."

"Nizino mládí bude s vámi navždy."

"Neříkám, že ničeho nelituji, nebyla by to pravda. Především je mi líto Nizy, mých soudruhů, a také sebe samého... Ztráta je příliš velká. Při posledním návratu jsem si nově zamiloval Zemi, prostěji, bezvýhradněji..."

"A přece odcházíte, Ergu?"

"Nemohu jinak. Kdybych odmítl, ztratil bych nejen vesmír, ale i Zemi."

"Hrdinství tím obtížnější, čím větší je láska?"

"Vy jste mi vždycky dobře rozuměla, Vedo. A zde je Niza."

Přistoupila pohublá rusovlasá dívka, zastavila se a sklopila oči.

"Je to tak těžké. Vy všichni... jste dobří, jasní... krásní... Rozloučit se, odtrhnout své živé tělo od matky Země..." astronautorce se zachvěl hlas.

Veda ji něžně přitáhla k sobě a šeptala jí tichá slova útěchy.

"Zbývá devět minut do zavření příklopů," řekl přidušeně Erg, nespouštěje oči s Vedy.

"Tak dlouho ještě... !" vzlykla Niza se slzami v hlase. Veda, Erg, Dar Veter, Mven Mas a ostatní pocítili s lítostí a údivem, že nemají slov. Nebylo čím vyjádřit city před hrdinstvím, konaným pro ty, kdo ještě neexistují, kdo přijdou teprve po mnoha letech. Lidé, kteří odlétali, i ti, kdo je vyprovázeli, věděli o všem - co jim mohla dát zbytečná slova? Jaká přání, jaké žerty nebo sliby se mohou dotknout duše lidí, kteří navždy opouštějí Zemi a odlétají do propastí vesmíru?

Druhá signální soustava člověka byla náhle nedokonalá a postoupila místo třetí. Hluboké pohledy, v nichž se zračily vášnivé, slovy nevypověditelné vzněty, střetaly se mlčky a intenzívně, nebo do sebe lačně vpíjely nebohatou přírodu

El Chomry.

"Je čas!" kovový hlas Erga Noora zasvištěl jako úder pastýřova biče. Začali spěchat.

Veda otevřeně zaštkala a přitiskla se k Nize. Obě ženy stály několik vteřin se zavřenýma očima, tvář na tváři, zatím co muži se loučili pohledy a stisky rukou. Výtah už ukryl v černém oválném otvoru osm astronautů. Erg Noor vzal Nizu za ruku a něco jí pošeptal. Dívka se zarděla, vytrhla se z Vedina objetí a spěchala k hvězdoletu. Než vstoupila na plošinu zdviže, střetla se s ohromným očima nezvykle blédé Čary.

"Čaro, smím vás políbit?" zeptala se Niza hlasitě. "Čara neodpověděla, ale vyskočila na plošinu a celá se chvějíc objala šiji rusovlasé astronautky; pak stejně mlčky seskočila a odběhla stranou.

Erg a Niza vyjeli současně.

Lidé strnuli, když se před černým otvorem na výběžku jasně osvětlené paluby Labutě zastavily na okamžik dvě postavy - vysoký muž a půvabná dívka - aby přijali poslední pozdravy Země.

Veda Kong sevřela dlaně tak silně, že Dar uslyšel; jak jí zaprašely klouby.

Erg Noor a Niza zmizeli. Z černého jícnu se vysunula oválná deska stejné šedé barvy jako celý trup rakety. Vteřina, a sebebystřejší zrak by nepoznal, že v příkrých stěnách obrovitého trupu byl ještě před chvílí otvor.

Hvězdolet stál ve vertikální poloze na široce roztažených náraznících a něčím připomínal člověka. Snad ten dojem vzbuzovala kulovitá přiti rakety, zakončená ostrým příklopem a svítící signálními světly jako očima. Nebo žebrované rozražeče, podobné náramníkům na rytířském brnění. Hvězdolet se tyčil na svých opěrách jako rozkročený obr, který ze své výšky přezírávě a sebestě shlíží na lidský dav.

Pohotovostní signály zaburácely poprvé. Jako zázrakem se u rakety objevily široké samohybné plošiny a odvezly zástup vyprovázejících. Třínožky s televizofony a reflektory se posunuly blíž, rozjely se do stran, ale přitom nespustily objektivy a paprsky z rakety. Šedý trup Labutě pohasl a jako by ztratil své rozměry. Na "hlavě" rakety zlověstně zahořela rudá světla, signál pro přípravu ke startu. Vibrace silných motorů se nesla po tvrdé půdě, hvězdolet se začal otáčet na svých podpěrách a zaujímal startovací polohu. Plošiny s vyprovázejícími odjížděly stále dál a dál, dokud nepřejely za čáru bezpečnosti, která zazářila v temnotě z návétrné strany. Zde lidé rychle seskočili a plošiny odjížděly pro další.

"Oni nás už nikdy neuvidí, nebo aspoň naše nebe?" zeptala se Čara Mvena, který se k ní hluboko sklonil.

"Ne. Leda ve stereoteleskopech..."

Pod kýlem hvězdoletu zaplála zelená světla. Vysoko na ústřední budově zběsile zavířil radiomaják a rozesílal do všech stran upozornění, že obrovská raketa bude startovat.

"Hvězdolet dostává signál k odletu!" zaburácel náhle kovový hlas tak silně, že Čara sebou trhla a přitiskla se k Mvenovi.

"Kdo zůstal v kruhu, ať zvedne ruce! Zvedněte ruce, jinak smrt! Zvedněte ruce, jinak..." křičel automat, zatím co reflektory prohledávaly plochu a pátraly, nezůstal-li někdo náhodou uvnitř nebezpečného kruhu.

Když nikoho neobjevily, zhasly. Robot zakřičel znovu, a Čare se zdálo, že ještě zuřivěji:

"Až zazní signál zvonu, otočte se k raketě zády a zavřete oči. Neotvírejte je, dokud neuslyšíte zvon po druhé. Otočte se zády a zavřete oči!" ječel robot poplašeně a výhrůžně.

"To je strašné!" zašeptala Veda svému společníkovi.

Dar Veter klidně odepjal z pasu dvě srolované polomasky s černými brýlemi, jednu nasadil Vedě a druhou sobě. Sotva si stačil zapnout přezku, už se vysokým tónem divoce rozezněl veliký zvon pod přístřeškem pro signalizační přístroje. Zvonění ustalo a v tichu bylo slyšet jen ke všemu lhostejné cikády.

Znenadání hvězdolet vydal zuřivý jek a zhasil světla. Jednou, dvakrát, třikrát, po čtvrté letělo ztemnělou rovinou srdcevoucí vyti, a citlivějším lidem se zdálo, že to sama raketa křičí žalem z rozloučení.

Řev stejně nečekaně ustal. Kolem rakety vyrostla stěna oslepujícího plamene. Na okamžik přestalo ve světě existovat všechno kromě tohoto kosmického ohně. Věž plamene se změnila v sloup, protáhla se v sáhodlouhou tyč a pak v oslnivě zářivou čáru. Zvon udeřil podruhé, a když se lidé obrátili, uviděli prázdnou rovinu, na níž se rděla obrovská skvrna rozžhavené půdy. Ve výšce stála velká hvězda - Labuť se vzdalovala.

Lidé se pomalu rozcházeli k elektrobusem, ohlížejíce se hned na nebe, a hned zas na místo odletu, které najednou překvapivě zpusťlo, jako by se tu právě znovu zrodila chammada El Chomra, postrach a utrpení poutníků minulých dob.

Nad jižním horizontem zazářily známé hvězdy. Všechny pohledy se obrátily tam, kde vystupoval modrý a jasný Achernar. U této hvězdy se ocitne Labuť za osmdesát čtyři roků cesty při rychlosti devět set miliónů kilometrů za hodinu. Pro nás osmdesát čtyři, pro Labuť jen čtyřicet sedm roků. Možná že ti, kdo odletěli, vytvoří tam nový, stejně krásný a radostný svět, pod zelenými paprsky zirkoniové hvězdy.

Dar Veter s Vedou dohonili Mvena a Čaru. Afričan právě odpovídal dívce:

"Ne, není to zármutek, co dnes cítím, ale velká a smutná hrdost. Hrdost na nás, kteří se zvedáme stále výš z vlastní planety a splýváme s vesmírem. Smutek cítím proto, že naše milá Země se stává maličkou... Je tomu nekonečně dávno, co Mayové, Indiáni Střední Ameriky, zanechali hrdý a smutný nápis. Předal jsem jej Ergu Noorovi a on jím ozdobí laboratorní knihovnu Labutě."

Afričan se ohlédl, a když zpozoroval, že ho poslouchají docházející přátelé, pokračoval hlasitěji:

"Ty, který později zde ukážeš svou tvář!

Jestli tvůj rozum chápe, zeptáš se:

kdo jsme? Kdo jsme?

Zeptej se záře, ptej se lesa,

zeptej se vlny, ptej se bouře,
zeptej se lásky.
Zeptej se země,
země utrpení i země milované.
Kdo jsme? Jsme - země!

I já jsem země - každou čátečkou svého těla!" dodal Mven Mas.

Proti nim utíkal Ren Boz a trhaně dýchal. Přátelé obstoupili fyzika, který jim několika slovy pověděl, že se poprvé setkaly myšlenky dvou obrovských hvězdných ostrovů.

"Tolik jsem si přál přijít před odletem," řekl rozčileně Ren, "abych to mohl sdělit Ergu Noorovi. On už na černé planetě pochopil, že spirálový disk je hvězdolet z nesmírně vzdáleného, úplně cizího světa a že ta podivná raketa putovala ve vesmíru velmi dlouho."

"Copak se Erg Noor nikdy nedoví, že jeho spirálový disk je z tak obludných propastí vesmíru, že přiletěl z jiné galaxie, z mlhoviny v Andromedě?" řekla Veda. "Velká škoda, že se nedočkal dnešní zprávy!"

"Dozví se to!" řekl přesvědčeně Dar Veter. "Požádáme Radu o energii na zvláštní vysílání přes družici třicet šest. Můžeme hovořit s Labutí ještě devatenáct hodin."

ODKAZ DALEKÉ BUDOUCNOSTI

Žijeme v podivuhodné době. Naše přítomnost je přímo nabita lidským úsilím, budováním, událostmi - a přece se myslí lidí ještě nikdy snad tolik neupínala k perspektivám příštích časů jako dnes. Lidstvo je teprve na začátku dalekosáhlých společenských proměn, ještě visí nad našimi hlavami Damoklův meč války, ale už začal útok lidstva na vesmír.

Sovětské družice, meziplanetární stanice a koráby neobyčejně podnítily zájem veřejnosti o fyziku, astronomii a nově vzniklou astronautiku, vzrušily lidskou představivost, živou odvěkými tužbami odpoutat se od rodné Země.

Proto není divu že nebývale ožil i zájem o románové a povídkové vědecké fantazie. Každému, komu není lhostejný osud lidí, chce přirozeně vědět, jak bude vypadat to, co dnešek připravuje, chce znát co nejvíc z blízké i vzdálenější budoucnosti. Této touze vycházejí vstříc nejen vědci svými smělymi projekty, ale i umělci a spisovatelé, kteří se pokoušejí ve svých románech a povídkách načrtnout rysy budoucího světa. Veliký otec a zakladatel utopického dobrodružného románu, dodnes nejčtenější spisovatel světa, Jules Verne, inspirovaný prvním rozmachem moderní vědy, obdobím páry a elektřiny, znovu vábí následovatele, podníceně objevy soudobé vědy i atomové a raketové techniky. Spisovatelé mají ovšem co dělat, aby jejich fantazie udržela krok s vědou, neboť čtenáři jsou dnes poučenější a náročnější než kdykoli dříve, a i nejodvážnější fantazie jim připadají blíže uskutečnění, než se zdály Vernovy utopické náměty jeho současníkům. Ačkoliv spisovatelům jde vždy spíš o morální a duchovní profil budoucího člověka, stěží si lze dnes udělat věrojatný obraz budoucnosti, aniž jsou vylíčeny pravděpodobné hmotné a technické podmínky, v nichž přistí lidé budou stát.

Málokdy se najde povolanější spisovatel, který by v sobě spojoval vědce a umělce, nežli je Ivan Antonovič Jefremov. Vědec je dokonce u něho prius: dříve než začal psát své povídky a romány, získal si jméno jako paleontolog, vědec zkoumající vyhynulý svět živočišných a rostlinných organismů, jejichž pozůstatky se nacházejí při vykopávkách. Ačkoliv se paleontologie zdá na první pohled vědou, která má málo co společného se současností, natož s budoucností, je nesmírně důležitá pro pochopení vývoje života na Zemi. Paleontolog profesor Davydov, hrdina Jefremovovy fantastické povídky Návštěvníci z hvězd, jako by mluvil ústy autora, když říká svým mladým žákům, uvažujícím, zda si svůj vědecký obor, paleontologii, zvolili správně: "Vzděláním jsem inženýr, techniku mám rád, ale především mám náklonnost k historii. A tak se zabývám nejstarší historií Země a života. Těžko říci, je-li to špatné nebo dobré, ale fakt je, že to úplně zaplňuje můj život... A není možno podceňovat význam naší vědy. Její »zítřek« je vzdálenější než u jiných vědních oborů, stane se nezbytnou později než ostatní vědy, ale bude nezbytná, jakmile se nám podaří dostat se až k samému člověku. Náš organismus je historicky vzniklá kombinace vývojových stupňů od ryby až do nejvyššího savce. Pochopit biologii člověka opravdu nelze bez celého toho vývojového žebříčku. A na tom úplně závisí medicína budoucnosti, zachování člověka jako druhu a ještě mnoho jiného. Dnes jsou nám tyto otázky dosud vzdálené, ale den ze dne se blíží. A my už pro ně připravujeme přesnou vědeckou základnu. Věda má své vývojové zákony, které se často odlišují od praktických požadavků přítomného dne. Vědec sice nemůže být nepřítelem současnosti, ale také nemůže žít jenom současností. Musí jít vpřed, jinak z něho bude pouhý úředník. Bez současnosti bude fantasta, bez budoucnosti omezenec..."

V těchto slovech je vlastně naznačena cesta Jefremova vědce k Jefremovovi spisovateli fantastických povídek a románů. Jestliže jako paleontolog vede výpravy za kostrami dinosaurů a jiných předpotopních oblud - jak to vylíčil v knize o mongolské paleontologické expedici Cesta větrů pak jako umělec uskutečňuje v literárních dílech svůj vlastní požadavek dojít k člověku a jeho budoucnosti.

I. A. Jefremov je pravým protikladem vědce kabinetního či jen úzce a jednostranně specializovaného. Sám jeho život se naprosto neodehrával v závětrí. Třebaže ho paleontologie vábila už od dětských let, musil mnoho prožít a zakusit, než se mu podařilo tuto touhu uskutečnit. Revoluce ho zastihla jako desetiletého chlapce, v občanské válce ztratil oba rodiče a jeho výchovy se ujal rudoarmějský oddíl. Jako mladík se dostává k námořnictvu a na lodi proplouvá křížem krážem Tichý oceán. V zimě pak studuje v Leningradě svou oblíbenou paleontologii, a aniž toto studium ukončí, stává se báňským inženýrem. Později však za svoje publikované práce v oboru paleontologie je jmenován kandidátem věd. Uplatňuje se vědecky čím dál víc a za války začíná psát a otiskovat první povídky a po válce je vydáván knižně. Tvrdá výchova revoluce a života udělala z něho odvážného a zaníceného člověka, který je oddán socialismu a neleká se žádných překážek. Jasná ideovost, velké a široké znalosti v řadě oborů, historické chápání jevů, aktivní působení na

přítomnost - tyto podstatné rysy nacházíme i v Jefremovovi spisovateli. V motivech jeho povídek se ozývají znalosti i skutečné prožitky v oboru oceánografie (Setkání nad Tuscarorou, Poslední plachta, Atol Fakaofu), geologie (Měsíční hora, Hvězdárna Nur i Dešt, Jezero horských duchů, Bílý roh), paleontologie (Stíny minulosti, Návštěvníci z hvězd) i historie. Zálibu v antice, i podrobné znalosti sociálních a kulturních poměrů, flóry a zvířeny starověké Afriky prokázal Jefremov v podivuhodně barvitějším románě Na kraji Oikumeny (česky: Na kraji světa, vyd. 1949). Líčí v něm osudy mladého řeckého sochaře Pandiona, který touží poznat svět a dostane se do egyptského otroctví. Ale neuhasitelná žízeň po svobodě mu nedá smířit se s krutým údělem: po nezdařeně vzpouře i strašných útrapách putuje se svými druhy napříč celou Afrikou, aby dosáhl vytouženého cíle.

Podobně jako jsou motivy boje člověka proti utlačovatelům i proti silám přírody námětem většiny Jefremovových povídek, tak je i boj za ovládnutí vesmíru a osvobození člověka z područí příliš ohraničujícího času a prostoru tématem jeho posledního, dosud největšího díla, románu Mlhovina v Andromedě (1957), obrazu to vzdálené budoucnosti Země a lidstva. Tento román, koncipovaný a napsaný ještě před vypuštěním první sovětské družice, má řadu pozoruhodných stránek: Spisovatelovy vědomosti a fantazie se v něm sručily a daly mu základ stejně vědecky solidní jako odvážný. Ač otázku, v jaké době se děj románu odehrává, nechává autor nerozřešenu a šalamounsky dává čtenáři na vybranou, není pochyb, že jde o dobu od nás mnoho století vzdálenou. Je to doba, kdy lidé hovoří jediným společným jazykem, kdy se jejich věk prodlouží na dvojnásobek nynějšího, kdy už ovládli všechny planety sluneční soustavy a odvažují se letět k nejbližším hvězdám. Co je však hlavní a pro Jefremova nejcharakterističtější myšlenkou románu, to je myšlenka Velikého Okruhu: předpokládá, že většina hvězd poblíže Slunce má planety a že na četných z nich žijí bytosti obdařené rozumem, lidem podobné. Tyto bytosti vytvořily společenství Velikého Okruhu a Země se k němu připojila, jakmile lidé rozluštili tajemství jejich řeči, šířící se signály vesmírem. Živá hmota se rodí a vyvíjí všude podle týchž zákonů - proč by se za stejných či podobných podmínek nezrodili opět lidé? Nebudeme tu opakovat domněnky, vyslovené autorem, ani nám nelze posuzovat jejich vědeckou oprávněnost. Je však jisté, že tady jde spisovatelova fantazie nejdále, a ne bez určité důslednosti. Kdoví, není-li jeho hypotéza blíže pravdě, než domněnka o existenci živých bytostí v podzemí planety Mars. Lidé v Jefremovově románě už osídlili planety a svými mohutnými hvězdolety podnikají výpravy do vzdáleností několika desítek parseků, aby prozkoumali blízký vesmír, a tam, kam nedoletí, spojují se se vzdálenými světy mocnými vysílači a přijímači. Autor nelíčí přímá setkání s rozumnými tvory cizích planet, vidíme je na obrazovkách silných televizorů, s Pozenštany si vyměňují pravidelně zprávy a informace, pomáhají jim při jejich výpravách. A na konci románu přicházejí na Zem týmně způsobem i snímky daleko vyspělejších obyvatel z mlhoviny v Andromedě, z cizí galaktické soustavy milióny světelných roků vzdálené - jako předobraz nepředstavitelných možností života, který usiluje o ovládnutí vesmíru a k tomu úkolu se spojuje přes bezedné kosmické propasti. Zprávy z mlhoviny v Andromedě přicházejí na Zem se zpožděním miliónu roků, takže lidé vidí vlastně děje z doby, kdy sami ještě na Zemi neexistovali. V této časové disproporci hledají někteří vědci vysvětlení toho, proč dosud naše planeta se zdá být ve vesmíru osamocena. Země vzhledem k vesmírným měřítkům je velmi mladá, a kromě toho je takřikající na periférii sluneční soustavy, a tak nás dosud obyvatelé cizích vzdálených světů prostě neměli čas objevit.

Čas a vzdálenost, které jsou největšími překážkami pro krátký život lidského jedince na pouti vesmírem, předkládají postavám románu Mlhovina v Andromedě problém rychlejšího spojení než dává elektromagnetické záření. Je vůbec možná takového spojení? Je, odpovídá autor, a pokus o to je jedním z hlavních motivů románu. I když je to pokus nezdařený a i když autorův výklad o nulovém poli a antigravitaci je fantazií, zmocňují se čtenářů stejně jako hrdinů románu záchvěvy tušení převratných objevů, které lidé jednou udělají...

Jestliže napínavější scény se odehrávají ve vesmíru (kapitoly Železná hvězda, V zajetí tmy, Legenda modrých sluncí), pak větší část románu - a dodejme: i často myšlenkově závažnější - má své místo děje na Zemi. Čtenáři jistě neujde, že kromě ústředního konfliktu, obsaženém hlavně v kapitolách Tibetský pokus a Rada Astronautiky, je tu řada kapitol nikoli kvůli ději, nýbrž spíš proto, aby obraz budoucnosti byl pokud možno nejúplnější. Autor dělá s námi jakousi procházku po důležitých úsecích budoucí vědy a umění. Sem patří kapitoly: Řeka času, Kůň na mořském dně, Symfonie f-moll v barevné tónině 0,475 mí, Rudé vlny, Škola třetího cyklu, v nichž dostáváme postupně informace o astronomii, historii, paleontologii, matematice, pedagogice, architektuře, stavbě družic a o stavu jiných oborů oné doby.

Vylíčení podoby naší Země je velmi názorné: samozřejmě že neexistují státy ani národy, třebaže si postavy dosud uvědomují svůj národnostní původ. Zmizela většina polárních ledovců, pouště se proměnily v sady, změnilo se podnebí. Zeměkoule je rozdělena na rovnoběžková pásma, nejvhodnější pro bydlení, pěstování rostlin, dobytkařství. Děj se rychle přesouvá z končiny do končiny, z kraje do kraje, neboť spojení obstarávají mohutná Spirální Dráha, rychlá letadla a čluny. Autorova láska k moři proniká v častých scénách na pobřeží oceánů. Antický ideál harmonie těla i ducha se projevuje v Herkulových činech - jakési to maturitě mládeže - i v četných jiných podrobnostech. Ani na ty, kdo se nechytí podrobit zákonům vysoce organizované společnosti, není zapomenuto: pro ně je určen Ostrov Zapomenutí, rezervace starého, primitivního způsobu života.

Pokud se týká hlavních postav románu, třeba říci, že jsou myšlenkově skvěle rozestavěny, Vezměme na příklad dvojici Erg Naor - Veda Kong, astronaut a historička. Jakou příležitost k hlubokým citovým a myšlenkovým konfliktům dává dvojice lidí, kteří jsou rozděleni svým povoláním i posláním! V nich je jako by ztělesněn protiklad Země a vesmíru, minulosti a budoucnosti lidstva. Nutno přiznat, že Jefremov nevyužil možnosti k vylíčení opravdového vnitřního dramatu těchto postav. Exponuje je ve chvíli, kdy jejich vztah je už vlastně vyřešen, neboť oba si našli jiné, sobě bližší partnery, třebaže k vyslovenému rozchodu mezi nimi ještě nedošlo. Ale situace k tomu je naprosto zralá a je otázkou pouze jejich setkání. Láska je u Jefremova - až na výjimku napůl zdivočelého Beta Lona na Ostrově Zapomenutí - vždycky věcí nejvyšší odpovědnosti, ušlechtilého ethosu, obětujícího se cudného přátelství a přísné monogamie milenecké. Často i na úkor prohloubení konfliktu dbá autor, aby nikdo nezůstal bez vhodného, rovnocenného partnera,

láska nemá, nemůže a nesmí být dlouho nešťastná. Proto se Erg Noor zamiluje do své spolupracovnice, astronavigátorky Nizy Krit, zatím co Veda nenechá čekat příliš dlouho na vyslyšení svého starého ctitele a přítele Dara Vetra... Totéž platí o lásce Mvena Mase a tanečnice Čary, která stejně jako Niza zachraňuje svého milého ve chvíli největšího nebezpečí. Tím nám Jefremov živě připomíná štěstí rozuzlení Vernových románů.

Rovněž rys, který je jinak u spisovatele vědce velmi sympatický; zdůraznění významu citových emocí a umění v životě budoucích lidí, je spíše postulován ve slovech, která hrdinové románu pronášejí, než v jejich konkrétním citění a jednání. Jsou to vesměs vynikající jedinci, zaujímající ve společnosti přední místa - marně se ptáme po obyčejném člověku oné doby. Žijí podle vysokých mravních norem, jejich slova i činy jedno jsou. Můžeme tu hovořit o obecnějším problému, který bychom mohli nazvat paradoxem fantastického románu. Mním tím toto: jistě se všichni shodneme, že budoucí lidé budou rozumově i citově rozvinutější a bohatší než jsme my, že budou mít širší škálu pocitů i projevů. Jenže tato škála se posune daleko víc než dnes do oblasti citů kladných. A zde je současný spisovatel nejvíce omezen svým časem, svými prožitky a zkušenostmi. Jefremov podtrhuje správně kladné rysy a vlastnosti na svých postavách, zároveň je však tím zužuje a zjednodušuje, takže proti dnešním lidem, často plným protikladů a vnitřních svárů, se nám zdají poněkud jednostranní. Domnívám se, že stejně jako v historickém románu také v románu v budoucnosti mohou vystupovat především současní lidé.

Jefremov charakterizuje sice své hrdiny málomluvností, související s rozvojem "třetí signální soustavy" - hlasitější, temperamentnější projevy jsou považovány za netaktnost. Postavy mu však stejně nemlčí. Diskutují, vykládají, řeční, rozumují, poučují sebe - a hlavně čtenáře. V románu tohoto typu, kde se čtenář musí teprve orientovat v prostředí, které z autopsie nemůže poznat, jsou ovšem informace a poučení nezbytností. Je možno to udělat dvojím způsobem: buď přímým autorským komentářem, nebo nepřímě tak, jak to dělá Jefremov: promluvami postav. Odpustíme mu rádi tyto "prohřešky", které jsou rovněž zcela v tradici vernovského románu.

Zajímavé a poučné jsou konflikty Mlhoviny v Andromedě. Najdeme tu ovšem motivy boje člověka s přírodou na Zemi i ve vesmíru. Příznačná pro Jefremova jsou utkáni hrdinů se zvířaty: ať s býkem či tygrem na Zemi nebo s elektrickými netvory na černé planetě. Avšak nás zajímají vyšší druhy, konfliktů, podstatné pro budoucí lidi, neboť se právem domníváme, že ani za tisíc let nenastane idyla a lidé nezůstanou bez rozporů a konfliktů. U Jefremova je takovým vyšším druhem konfliktu tento: Vedoucí kosmických stanic Mven Mas s geniálním fyzikem Renem Bozem dělají nebezpečný pokus o nový způsob bleskového spojení se vzdálenou planetou. Dělají to tajně, neboť Rada Astronautiky nedala k němu svolení. Pokus, k němuž se hrdinové dlouho a těžce rozhodují a který by mohl mít pro lidstvo epochální význam, skončí nešťastně, několik lidí přijde o život. V pozadí tohoto konfliktu jedince a společnosti je věčný sen člověka po nedosažitelném, po vítězství nad časem a po překonání strašných kosmických dálek, touha po vzdálených soudruzích není to v jistém smyslu obdoba Pandionovy touhy po svobodě a vlasti z románu Na konci světa? Nikdy neukojený sen je vložen do hrudi astronauta Erga Noora, a ten ho přiměje, aby navzdor lásce k Zemi - nebo právě kvůli ní - vstoupil do rakety, odlétající k tak vzdálenému cíli, že je návrat na Zem vyloučen. Odtud tryská pathos Jefremovova díla, vrcholí v mohutném a pohnutém závěru.

Dalším význačným rysem románu Mlhovina v Andromedě je její všudypřítomný živý historismus, který se uplatňuje nejen v četných reminiscencích hrdinů na doby minulé. Je tu na příklad i v přednášce Vedině pro Veliký Okruh jakýsi historický přehled jednotlivých období vývoje lidstva až do doby děje románu. Spisovatel často ukazuje, jak se lidské vlastnosti a dispozice vyvíjejí a mění, i jak některé latentní rysy trvají skryty, aby se v příhodných podmínkách znovu objevily. Využívá i toho, že lidé budoucnosti hovoří o naší době jako o své minulosti, ke kritickým pohledům na naši současnost. Dvě epizody románu jsou zvláště typické: varovné podobenství zániku planety Ziridy radioaktivním zařízením (což je motiv v dnešních fantastických románech často použitý) a záměrně nezodpověděná otázka v kapitole Železné dveře: co nejcennějšího odkáže kapitalismus potomkům.

Třebas je spisovatel aktivním vědcem, nikterak význam vědy a techniky v životě příští společnosti nepřeceňuje. Ví, že je třeba neustálého sepětí nezkrotné touhy po poznání a bohatého citového života: jen tak lze dosáhnout opravdové plnosti života a lidského štěstí. Velkou úlohu v tom sehraje umění a etika s normami lidských vztahů. Proto má Jefremov ve svém románě vedle postav vědců i postavy umělců, jejichž ústy vyslovuje názory na umění a jeho poslání ve společnosti, proto líčí celé kolektivní umělecké slavnosti jako je Slavnost Plamenných Číší, proto popisuje výtvarná díla oné doby i výtvary nového syntetického umění v kapitole Symfonie f-moll v barevné tónině 0,475 m. Jefremovo vidění je vůbec výrazně malířské, to dokazuje jak líčení pozemské přírody, tak i fantastický popis vesmírných krás v Legendě modrých sluncí, kde vykouzluje pravé hodokvasy barevnosti.

Myšlenková podnětnost a realistická fantazie jsou největším přínosem tohoto obrazu daleké budoucnosti.

Materialistickým světovým názorem, humanismem, optimismem se odlišuje od různých "science fiction", které mají konjunktu na Západě a které charakterizuje zúžený pohled na skutečnost a nevíra v budoucnost civilizace. Jefremov vyslovuje přesvědčení, že neexistují hranice lidského poznání a lidských možností. Celý vesmír se lidem otevírá - za podmínky, že porazí síly války a nikdy neustnou v zápase za lepší život. Z tohoto zápasu pramení romantika, podněcující k aktivitě a k překonávání překážek, i víra, že lidské sny budou uskutečněny.

Michal Sedloň

POZNÁMKY

Adamův most (souvislá řada úskalí a korálových útesů u jižního cípu Východní Indie v délce asi 32 km mezi indickým pobřežím a ostrovem Cejlom. Název pochází od mohamedánů, kteří se domnívají, že sem dopadl Adam, když byl svržen z nebe. Tamtéž je i Palcký průliv.

Anamezon* (slovo utvořené z řeckého ana: ne, zápor, a mezon: (elementární částice) látka s rozrušenými mezonovými vazbami atomových jader, její výtoková rychlost se blíží rychlosti světla (fantazie).

Andesitové skály* (skály vytvořené vyvřelými horninami lávového charakteru.

APP (zkratka Akademie Psychofyzologie Práce (fantazie).

Aplit* (žilná hornina, druh velmi jemnozrnné žuly.

Apsida (polokruhový výklenek v bazilice, uzavírající úzkou stranu východní proti vchodu; v apsidě byl obvykle umístěn oltář.

Araukariový les (araukarie neboli blahočet je veliký, i přes padesát metrů vysoký, věčně zelený jehličnatý strom. Roste ve Střední a Jižní Americe. název má po Indiánech Araukárech.

Astrofyzik (vědec zkoumající fyzikální poměry na hvězdách a planetách.

Atomární kyslík* (kyslík, který neexistuje v molekulárním stavu jako normální kyslík (O₂), nýbrž ve stavu oddělených atomů. Tento stav látky dává daleko intenzivnější chemické reakce a umožňuje dosáhnout většího stlačení než stav molekulární.

Berylium (prvek patřící mezi vzácné lehké kovy, atomové číslo 4.

Biodózy ozáření* (dávky ozáření škodlivé pro lidský organismus.

Biologický skafandr (speciální ochranný oblek astronautů, chránící tělo před napadením škodlivými mikroorganismy jako jsou bakterie či viry (fantazie).

Bipolární matematika* (matematika založená na dialektické logice s dvoustrannou analýzou a řešením (fantazie).

Brahma (v indickém náboženství pojem pro božství; odtud název pro náboženský směr brahmismus, zdůrazňující pantheistické splynutí s božstvím; jeho kněží se nazývají brahmáni.

Čandrasekhar - indický astrofyzik žijící v Americe (nar. 1910). Jeho nejdůležitější práce jsou věnovány vnitřnímu uspořádání hvězd, výzkumu hvězdných atmosfér a otázkám dynamiky hvězdných systémů.

K - částice* - fantastické částice atomového jádra z úlomků kruhového mezonového oblaku.

Diafragma* - řecké slovo zn. Přepážka, příčná stěna; zde zařízení přenášející svrchní alikvotní tóny lidského hlasu, pomocí nichž se odstraňuje rozdíl mezi živým lidským hlasem a zvukem reproduktoru (fantazie).

Einstein Albert - 1879-1947, největší novodobý fyzik a matematik, původem Němec, žil ve Švýcarsku a Americe, zakladatel teorie relativity času a prostoru; nositel Nobelovy ceny za fyziku.

Elektronový invertor* - přístroj, v němž se tisícronásobně zvětšuje obraz pomocí elektronů.

Embryotekty - spojení dvou řeckých slov: embryon: nezrozený plod a kmen slovesa tektainomai: budovat; stroje pracující podle principů růstu živých organismů (fantazie).

Eridanus - souhvězdí jižního nebe, nazvané podle stejnojmenné řecké bájeslovné řeky (patrně Nil); nejjasnější jeho hvězdu, Achernar, nelze od nás pozorovat.

Erupce - v geologii výbuch sopky.

Estakáda - slovo z frančtiny: pilotová hráz, budovaná jako trať pro vlaky či trasy pro vozy na mělkých řekách a mořích.

Faanty - z řeckého faantatos: nejjasnější; zde drahé kameny.

Fluktuativní psychologie* - vysvětlení nahromaděných historických změn v psychologii lidí (fantazie).

Fyzikální stanice* - robot, který určuje fyzikální poměry na povrchu planety (fantazie).

Fotonový či vlnový paprsek* - světelný paprsek, který se chová zároveň jako vlna i jako proud částic. V budoucí technice se obě tyto vlastnosti oddělují a jakoby koncentrují (fantazie).

Gravitační pole* - pole přitažlivosti kolem velké hmoty.

Heisenberg Werner - německý fyzik, nar. 1901, jeden ze zakladatelů kvantové mechaniky, zformuloval princip neurčitosti.

Hemisférická obrazovka* - polokulovitá obrazovka, nezbytná pro plastické obrazy (fantazie).

Chlorella* - mořská řasa s ohromným obsahem bílkovin, uměle pěstovaná pro výrobu bílkovinné potravy (fantazie).

Chromkatoptrický* - slovo utvořené z řeckého slova chroma: barva a katoptron: zrcadlo; chromkatoptrické barvy - barvy odrážející světlo ve vnitřních vrstvách (fantazie).

Chromoreflexní reprodukce* - obrazy vytištěné v barvách s vnitřním odrazem světla, které dodávají plošnému nákrese větší plastičnost i přirozený přechod barev a světél (fantazie).

Chronometr - (řecky chronos: čas) přístroj na přesné měření času.

Inertní - z latiny: netečný, nehybný.

Inverze - z lat.: zvrát, přechod z jednoho stavu do druhého.

Ionno-trigerní motory* - motory, v nichž se reaktivní proud uskutečňuje trigerní (tj. kaskádovou reakcí (fantazie)).

Izogravy* - čáry označující pole stejného napětí gravitace (fantazie).

Kaskáda - z italštiny: malý umělý stupňovitý vodopád.

Kavyl - stepní tráva.

Kenozoikum - doba třetihorní.

Kochleární počet* - druh bipolární matematiky zabývající se analýzou spirálovitého postupného pohybu (fantazie).

Kolaps - bezvědomý stav.

Kor* - jednotka sumárního ozáření organismu (fantazie).

Kvantová mez* - mez rychlosti blízká rychlosti světla, při které nemůže existovat žádné objemné těleso, neboť hmota se stává rovnou nekonečnosti a čas nule.

Kvintilion - číslovka; milión kvadrilionů, bilion trilionů.

Kurhan - z ukrajinštiny: mohyla.

Kursograf - automatický zapisovač kursu.

Kybernetika dědičnosti* - organizování pomocí principů dědičnosti. Rytmy dědičnosti - výstavba a postup narůstání molekulárních řetězků živé látky, a potom i molekul organismu (fantazie).

Latovitý - zpeřený.

Leikodendrony* - jihoafrické stromy s blýskajícím stříbřitým jehličím.

Lokátor - přístroj zaměřený na určité místo v prostoru, které buď pomocí paprsků prozkoumává, nebo odtamtud vlnové záření zachycuje.

Memonogram - z řečtiny: zápis pamětního stroje (fantazie).

Mezon - elementární částice, která má hmotu ležící mezi hmotou elektronu a protonu. Vznikají v kosmickém záření, nebo bombardujeme-li jádra atomů velmi rychlými částicemi.

Minus pole* - záporně nabitě pole v mezihvězdném pásmu.

Neurosekvenci stimulátor* - lék účinkující bezprostředně na jednotlivé nervy; byl získán z nervových výměšků (fantazie).

Nezávislý rok* - rok podle zemské časové míry, nezávislý na rychlosti hvězdoletu.

Nomád - řecky nomás: kočovník, primitiv nemající stálé bydliště.

Nukleon* - částice atomového jádra, tj. buďto proton nebo neutron; podle fantastické představy Jefremova je to centrální jádérko uvnitř mezonového kruhu v jádře atomu.

Optimální radiant* - poloměr otáčení hvězdoletu kolem planety mimo její atmosféru, který je nejvýhodnější pro stálost jeho oběžné dráhy. Závisí od rozměrů a hmoty planety (fantazie).

Paleontolog - (řecky palaios: dávný, starý) vědec zkoumající zbytky vyhynulých živočichů a rostlin z minulosti Země.

Parasympatická soustava* - autonomní nervový systém, opak sympatického.

Parciální tlak* - tlak plynu závislý na jeho hustotě.

Parsek* - jednotka pro určení astronomických vzdáleností, rovnající se 3,26 světelných roků čili asi 32.1012 km.

Piktogramy* - série nákrešů.

Planetární palivo* - palivo, které se užívá pro motory planetoletů i v přistávacích a startovacích motorech hvězdoletů (fantazie).

Planetolet - raketa pro lety mez planetami (fantazie).

Protuberance* - výtrysky rozžhavených plynových hmot na povrchu hvězdy (např. Slunce), které dosahují velkých vzdáleností.

Pumové majáky* - automatické stanice pro vysílání mocných signálů, které pronikají atmosférou planety. Svrhávají se z hvězdoletů (fantazie).

Radiace - (z latinského radius: paprsek, poloměr) záření.

Raptové - (z latiny; raptus: lup, únos, raptatores - draví ptáci) - ptáci, kteří v budoucnosti nahradí domácí drůbež a divočinu (fantazie).

Spirolet - raketa používaná v zemské atmosféře (fantazie).

Sporamin* - droga působící proti spánku (fantazie).

Subsvětelná rychlost* - rychlost blízká rychlosti světla, tj. 300.000 km.s-1.

Supravodivost - roztékání elektřiny po povrchu předmětů ve vzduchoprázdňném prostoru.

Teplota K - teplota podle absolutní stupnice ve stupních Kelvinových, kde 0 = -273°C.

Termobarooxystat* - přístroj pro nejpřesnější regulaci teploty, tlaku a kyslíku v krvi (fantazie).

Thalium - prvek s atomovým číslem 81.

Tiratron* - elektronový přístroj (lampa), který má schopnost stimulovat a udržovat nervové procesy v lidském organismu při nedostatečné práci srdce (fantazie).

Trombóza* - srážení krve s vytvářením trombů, které ucpávají krevní tepny.

TVF - stereotelevizofon - přístroj pro hovory a současné přijímání plastických obrazů (fantazie).

Tyrhénský stadión - stadión na pobřeží Tyrhénského moře v Itálii (fantazie).

Vektor - veličina, která má jak velikost, tak směr, označuje se šipkou.

Velká Syrta - záliv Středozemního moře na pobřeží Severní Afriky (v Lybii).

Vibrace - z latiny: chvění.

Vidringtonie* - jihoafrické jehličiny.

Vnější vichřová zóna* - zóna styku gravitačních polí dvou hvězdných systému, v níž vznikají vichřice a bouře (fantazie).

Úniková rychlost* - rychlost, která umožňuje překonat gravitaci nebeského tělesa a odtrhnout se od něho do kosmického prostoru.

Závislé hodiny* - hodiny ukazující čas hvězdoletu, tj. čas závislý na jeho rychlosti. Podle teorie relativity se při velkých (subsvětelných) rychlostech zkracuje čas pohybujícího se předmětu ve srovnání s časem pozorovatele, který se vzhledem k hvězdoletu nepohybuje.

Zirkonium - prvek s atomovým číslem 40.

U termínů označených hvězdičkou bylo použito vysvětlivek autorových; ostatní jsou poznámky překladatele